

Fasciculus medicine. [F.1a.tit:] Fasciculus medicine in quo continentur: videlicet. ... [F.40b] Hecanothomia fuit emendata ab eximio artium ... Impressum Venetiis per Joannem et Gregorium de Gregoriis fratres. Anno domini Mccccxcv die xv Octobris / [Joannes de Ketham].

Contributors

Ketham, Joannes de, active 15th century.
Morsiano, Petrus Andrea.
Joannem et Gregorium de Gregoriis Fratres.

Publication/Creation

Venetiis : Joannes et Gregorius de Gregoriis, 1495.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wbxszkzv>

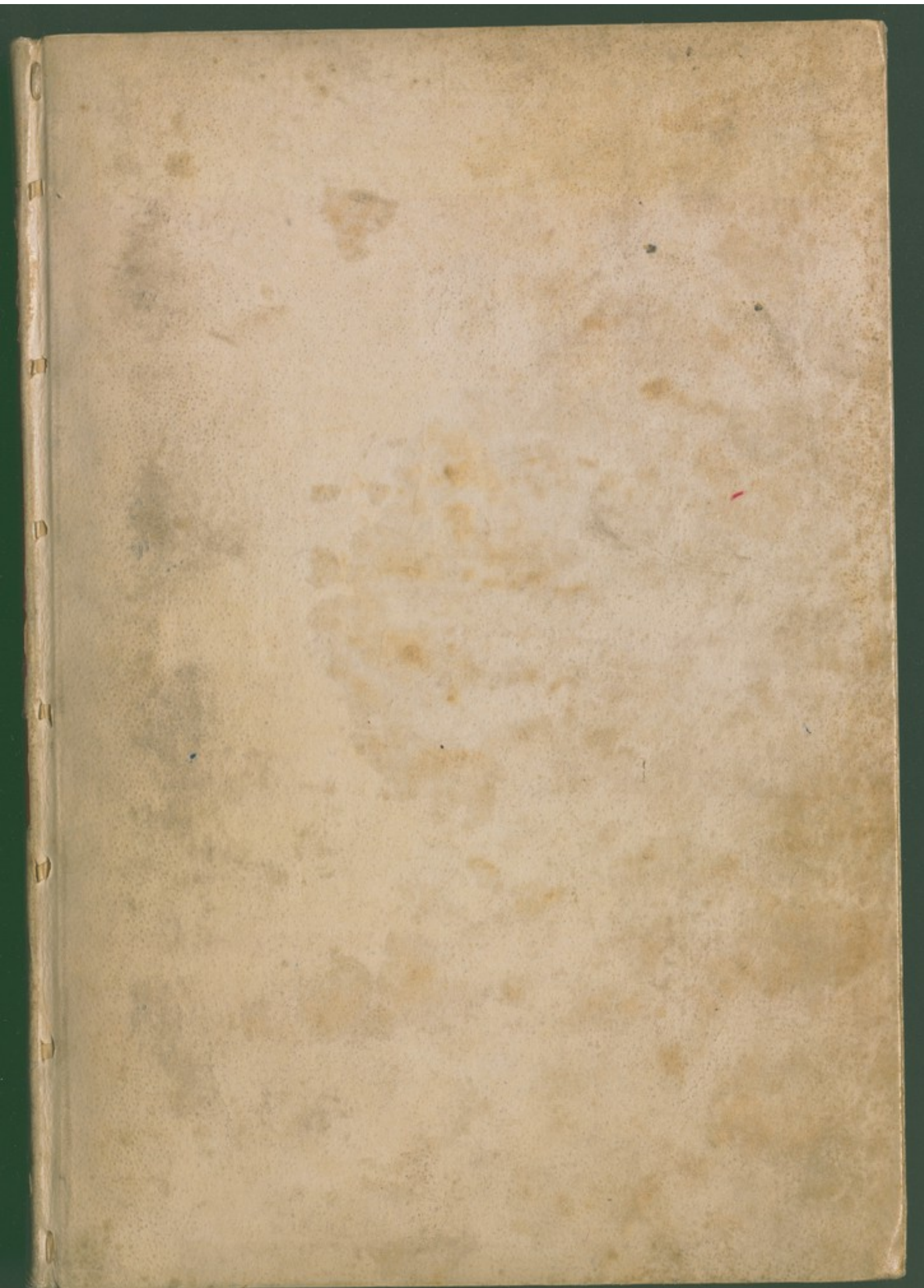
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Case 3.e.13.

1
V
10
23

FROM THE LIBRARY
OF GEORGE DUNN
OF WOOLLEY HALL
NEAR MAIDENHEAD

H⁺ 9775.

Proctor 4550.

Venice Joh. & Greg. de Gregoriis 1495.

Types 24. 26. 29. 30. 31.

May 1901.

Ketham (Johannes de)

Fasciculus Medicinæ

Johannes & Gregorius de Gregoriis

Venice

15 October, 1495

Hain * 9775

Proctor 4550

B.M. V, 347

Ametham

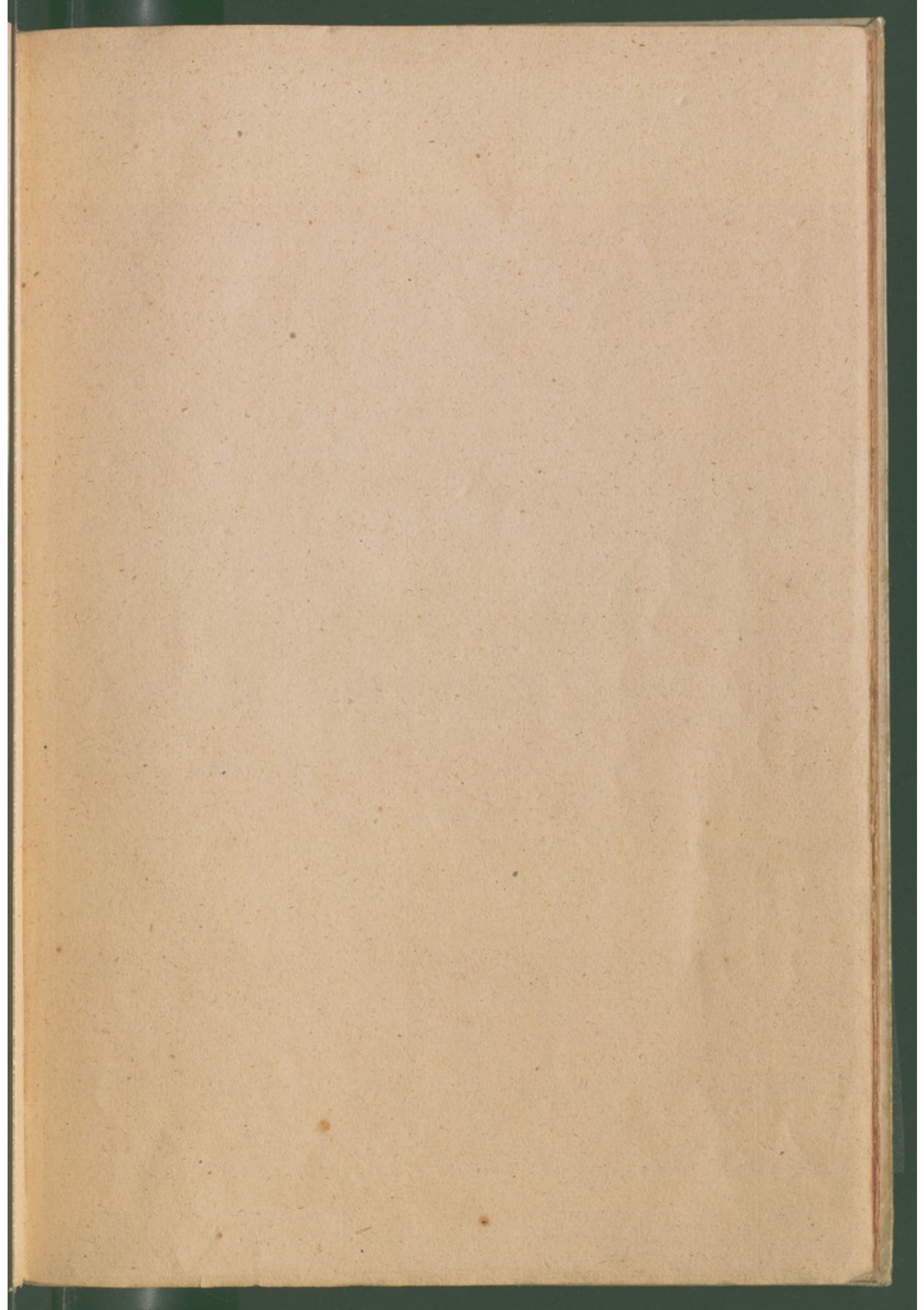
Venice

1495

1 2016

1001

Petro Andrea Mosiano d' Imola in almo
Studio Bononie. de medicina.

Fasciculus medicine in quo
continentur: videlicet.

Primo iudicia vrinarum cum suis
accidentijs.

Secundo tractatus de flobotomia.

Tertio de cyrogia.

Quarto de matrice mulierū z im-
pregnatione.

Quinto concilia vtilissima contra
epidimiā.

Sexto de Anothomia mūdini toti^o
corporis humani: Et q̄ plura alia
que hic nō explanantur in titulo
habētur in hīs opusculis: vt ma-
nifestetur legenti.

ARIST
TILE

IPOCR
ATE

GALIE
NO

AVICE
NA

ALJAPA
TE

RASIS

MESVE

AVER

PETRVS
DE
MONTAGNANA

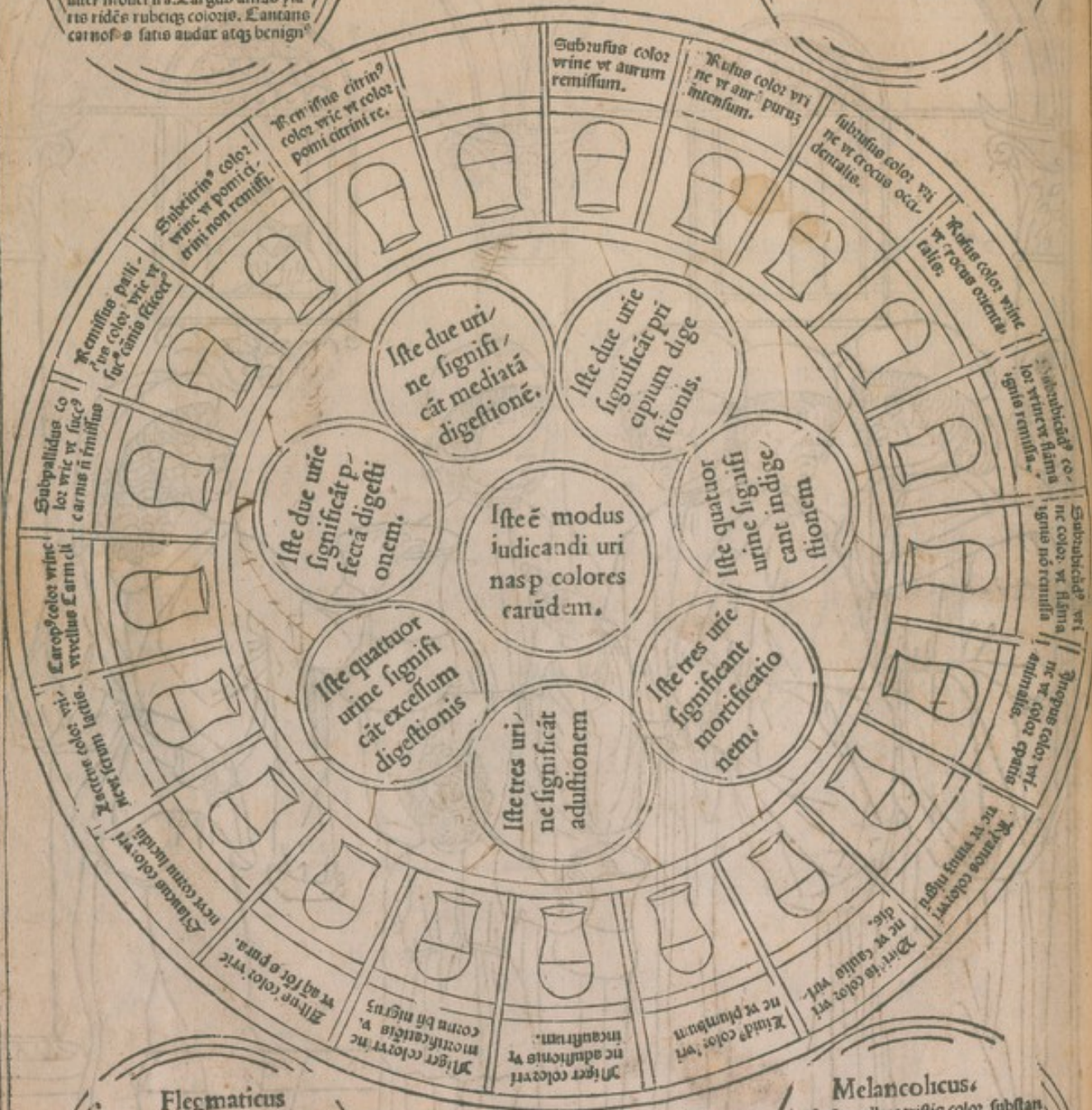
Fasciculus medicine.
Similitudo complexionum & elementorum.

Sanguineus

Parva pinguis isti sunt atq; iociter. Nones riu. oces cupit adire si equet. Adde ven⁹ & bacch⁹ delectat ferula risus. Et facit hos plures & dulcia verba loquentes. Digne hi sunt abiles sunt & magis apti. Quilibet et ca nec hos leuiter mouet ira. Largus amas plura ridet rubens coloris. Lantane carnosus satis audax atq; benignus.

Colericus.

Est he mor colere que conuenit ipetuosus. Hoc genus est boium cupiens precellere cunctos. Adde leuiter di scunt i eorum multum cito cresunt. Inde n agranini sunt necnon largi iumma peientes. Iratus fallax irascens prodigus audax. Astutus gradualis fucus crocatus coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latisq; breuesq;. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres. Scia non studio tradunt sed corpora senne. Sensus ebes tardus motus pigritia sompnus. Nihil solentius piger in sputaminemulatus.

Melanolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre. Que reddit paruos tristes si imper alta loquentes. Ad vigilans studio nec minus est vedita semmo. Seruant ppositum sibi nil reputant ore grauis. Non exprobrantis nimis iure coloris. Inuidus & tristis cupidus dextrisq; tenacis.

Incipit fasciculus medicine compositus per excellentissimum artium ac medicine doctorem dominum Joānem de Ketbam Alamanz: tractās de anothomia & diuersis infirmitatibus: & corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellētissimos doctores cōpositi. Necnon anothomia Mundini.

Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorū de iudicijs.

Vrina est colamētum sanguinis & est duarū rerū significatiua p-
prie: aut enī significat passionē epatis & venarū aut vesice aut renum. Aliarū rerū est iproprie significatura Sed in vrina cōsiderāda sunt diuersa scz substātia: color: regio

nes: & cōtenta. Aliud est cā substātie: aliud cā coloris: aliud cā sediminis. **C**ū. n. in hūano corpore sūt quatuor qualitates. scz caliditas: frigiditas: siccitas: & hūiditas. **D**ue. n. hāz scz caliditas & frigiditas sūt cāe coloris. Siccitas & hūiditas sunt cāe substātie. **S**ciēdū. n. est qd vrina i quatuor ptes diuidit. **S**upior ps est circulus. **S**e cūda ē corp⁹ eius. **T**ertia pforatio. **Q**uarta fundus p circūlū egritudo capitis & cerebrū corp⁹ eius egritudo spūaliū mēbroz & stomachū pforationē epatis & splenis p fundū renū & matricis & inferiorū mēbrozū accētia iudicamus. **I**tem in vrina sunt tres regiōes. scz infima media & supma. **I**nfima incipit a fundo vrialis & durat per spaciū duozū digitorū. **M**edia regio incipit vbi terminat infima & durat vsqz ad circūlū: qz circūlus ē in sūma regiōe & qñ in ista sūma regiōe ē spuma: significat ventositatem ebullētem in vijs vrialibus vel inflationē seu aliud viciū pulmonis. **C**irculus vō grossus significat nimīā repletionem in capite & dolorem & quando in circulo sunt quasi grana alba signum reumatis indigesti & oppilationis in epate in regiōe media. **E**t si fila volitantia albi coloris: tunc est signū mortale. **S**ed si ibi quedāz nebula est in sanis malū. **S**ed in febricitantibus si nebula sit diuulsa significat principium digestionis materie morbi & si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completam & cursum laudabilem & salutem. **I**n infima regione sunt alij lapilli arenosi: & tunc denotat qd patiens est calculosus. **E**t si sedimen est nigrum: & tunc nisi fuerit per talem vrināz expulsiō materie venenose signum est mortis.

Vrina rufa significat sanitatem et bonam digestionem corporis humani. **V**rina subrufa sanitatē significat sed non ita perfectam sicut omnino rufa. **V**rina citrina quando circulus eiusdez coloris est laudabilis est & etiam subcitrina licz non ita pfecte sicut omnino citrina. **V**rina rubea sicut rosa effimeram febrem significat: & si continue mingatur significat febrem quotidianam.

Vrina sicut sanguis in vitro significat febrem et nimio sanguine: & tunc statim debet fieri mutatio nisi fuerit luna in medio geminorum. **V**rina viridis quando mingitur post rubeam significat adustionem & est mortalis. **V**rina rubea claritate remota omnino declinationem morbi significat. **V**rina rubea permixta aliquantulū nigredini vicia epatis & calefactionē significat. **V**rina pallida significat defectionem stomachi & impedimentum scōe digestionis. **V**rina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humorum & in acutis febribus est mortalis. **V**rina autem lactea cum spissa substātia si accidit in mulieribus non ita periculosus sicut in viris propter indispositiones matricis tunc in acutis febribus est mortalis. **I**tem vrina lactea superius & inferius obumbrata circa mediā regionem clara idropisim significat. **I**tem vrina in idropico rufa vel subrufa moroz significat. **I**tem vrina caropus significat multitudinem humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico & alijs. **I**tem vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: & tunc est mortalis: vel pōt esse pp expulsionem materie venenose que expellitur per vias vriales: & tūc significat salutem in quartana. **A**ls autez semper est mortalis. **I**tem vrina lucida sicut cornu in indispositiones splenis: & dispositiones quartane significat. **I**tem vrina crocea & spissa subnigra & est fetida & spumosa significat vtericiam. **I**tem vrina rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotundas & albas superius aliquantulū plenis febrem etbicum significat. **V**rina in fundo vasis vsqz ad medietatez clara postea nō spissa & tenuis grauedinez pectoris significat. **I**tem vrina spumosa & clara & quasi subrubea dolores in dextro latere maiorem q̄ in sinistro significat. **S**ivrina spumosa & alba sit maiorem dolores significat in sinistro latere: frigidius est enī sinistrū latūs q̄ dextrum. **S**i circulus vrine nullo in quiescente tremulus apparuerit: de cursu flegmatis & aliozum humorum a capite per collum & p posteriora ad inferiora significat. **I**tem vrina

nuis et pallida et clara acetosum flegma significat. **I**tem vrina spissa plumbea circa media regione nigra paralysim significat. **I**te vrina spissa et lactea et pauca et crassa inferius cum squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa et lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. **I**tem vrina spissa et lactea et multa guttam in superioribus partibus vel membris corporis significat. **I**tem vrina inferius pallida in viris dolorem renum significat: in mulieribus vitium matricis significat. **I**tem vrina in qua frustra apparent si pauca sit et turbulosa venter rupturam circa renes et vesicam significat. **I**te vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contingit renum et vesicę putredinem vel apostemata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totum corporis putredinem significat. **I**tem vrina in qua frustra apparet parua et lata vesicę excoziationem significat. **I**tem vrina atomosa per multum tempus lapides in renibus significat. **I**te vrina alba sine febre in viris et mulieribus aliquando dolorem renum aliquando impregnationem significat mulieris. **I**tem vrina pregnantium si vnum menses duos vel tres habuerit debet multum clara et alba esse et ypostasis debet habere in fundo. Si vero quatuor habuerit menses vrina tunc debet esse serena et ypostasis alba et grossa in fundo.

Debet imago in vase vrialis tam in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicantis apparuerit in vrina patientis febres interpellatas vel epaticam egritudinem prolietatem morbi significat. **I**tem vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab umbilico vsque guttur et sitim significat. **I**tem vrina virginis quasi subcitrina debet esse. vnde vrina luida et nimis serena virginem declarat.

rat esse constantem. **U**rina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat. **U**rina mulieris denota eam esse corruptam tunc declarat: predicta vrina saltem turbida in qua semen apparet in fundo vasis. Si vero vrina talis fuerit in viro receniter cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugarium habuerit vulue matricis dolorem significat. **U**rina multum nigra mulieribus superueniens: si mota aliquantulum ruborem habuerit solutionem menstruorum significat.

De modo iudicandi vrias.

Modus iudicandi vrias est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedendum est. **P**rimo videndum est de coloribus. **S**ecundo de substantia.

Tertio de contentis et sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis et alba melancolia dominatur.

Si vero apparuerit alba et spissa significat flegma dominari.

Si autem apparuerit spissa et rubea sanguis dominatur.

Si vero rubea et tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota quod sanguis in anteriori parte capitis dominatur.

Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melancolia in sinistra parte capitis dicitur dominari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat.

Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. **S**ed predictum modum de iudicijs et demonstrationibus vriarum sufficiat.

**Hae vena retro aures ex
q̄ parte v̄ lenti ad bonam me
moriam & ad m̄m̄d̄ secundum
vultus & pustulas & cōtra oēs
alias maculas faciē.**

**Hae vena sub mento valet contra
dolores maxillarum & contra
puritum & scrotem narum &
dolores faciei & cōtra dolores
& pustulas pectoris.**

**Hae vena sub utraq̄ parte aēli
se incisa facit hominem r̄dē
sem mouē & talis vena balfe
ros v̄ balseros appellatur.
Omnes vena brachiorum
sunt ante conuersionem in
nauidē.**

**Hae vena trās sēno a sinistro & dexte
ro mō in ambobus brachijs
debet incidi contra dolores
pectoris & pulmonis. Et inci
siō ipsius valet enas illas qui
grauius anhelitus attrahūt
& spirantibus grauiamē ha
bētibus.**

**Hae vena in ambobus lateribus
corpōis debet incidi contra
pustulas antiquas & contra in
firmam & frigidam & licen
tiam & quando homo non
potest habere digestionem.**

**Hae vena basilica & epatica solet
aperiri pro passione epatis &
splenis aut perfectus edo
tur circa manum sinistram.**

**Hae vena pulsatis incisa incar
diaca passione multum pro
fert.**

**Hae vena postea sub renibus va
let ad apertionē cordis scilicet
ubi podagra & venositate ve
sic & pleurisi.**

**Hae vena de cogis & hae de ti
bis & vna quoc̄q̄ in vtroq̄ pe
de valet cōtra dolores cordis &
ribarum & eructū virtuosus pe
dis aut si firmitas cōuenit ex ve
sic arietica podagra fratica
ydropis valet et cōtra ner
uorum constrictiones & tumo
rem & menstruorum subtrac
tionem.**

**Hae vena sub pectore valet
cōtra ydropisim & cōtra
oēs corpōis tumores.**

**Hae vena in vtroq̄ pede supra
pedicam maiorē valet cōtra
obstinationē & contra faciei pu
stulas & menstruosam retē
tionē & contra conceptiones
& contra pustulas eructum.**

**Hae vena interiores sub
talis in vtroq̄ pede valet
contra arenā & calculos &
valet mulieribus post p̄cū
nō bene purgans valet et
illis que nō sūt bñ dispositi
te ad recipiēdū semē et
enay mulieribus qui suo
suo non habent.**

**Hae vena inferiores tota
p̄cipuum valet in
m̄fectionibus testiculorū
& dolori renum & siccitatis
vitijs.**

**Hae vena supra p̄cipuum va
let contra tumores & in
fationes testiculorū & cō
tra omnia vicia vesicē &
arenā & calculo & cōtra alia
mala.**

**Hae vena saluare le in vtra par
te corpōis valet cōtra icter
tiam. Hae saluarella vbi plu
rima vena m̄m̄ra. In vtra
lem totū de corde colorē.
Purgat ep̄as splenem pectus
p̄cordia vocem.**

^a
Vena in medio frontis percussa valet contra apostemata oculorum: et contra emigraneam: et contra dolores capitis grauissimos: et contra metis alienationem: et contra frenesim et contra nouam lepram.

^b
Due vene in collo inciduntur propter humores et reuma capitis. Nota omnes vene capitis post comestionem sunt minuende excepta vena sub mento.

^c
Vena iuxta nares incisa purgat caput et iuuat auditum.

^d
Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pustulas faciei: et contra scabiem capitis: et contra dolorem dentium et mandibularum. Et et valet contra grauedinem capitis gutturis et oris.

^e
Vena labiorum contra apostemata in ore existit et etiam in gingiuis et etiam in carne qua radiantur dentes.

^f
Vena in summitate nasi valet contra grauedinem capitis: et nimium fluxum oculorum.

^g
Due vene sub lingua valent ambe contra dolores dentium et gingiuarum: et contra reuma capitis: et contra apostemata gutturis: et contra squinam: et contra omnia vitia oris.

^h
Vena cephalica capitis percussioibus incidit: ipsius capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuum sunt post comestionem minuende.

ⁱ
Vena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum et plenius in manu sinistra valor eius declaratur.

^k
Vena purpurea contra passiones minuit interiorum.

^l
Vena iliaca et titillaris aperitur pro passionibus inferiorum.

^m
Saluatella in dextra manu minuenda est quando peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel in vtroque quia epa est in dextro latere. matrix autem splen et renes ad sinistram latem declinant.

ⁿ
Vena in poplicibus incisa facit hominem incelsanter incedere. Item omnes vene crurium ac pedum post comestionem sunt minuende.

^o
Vena sub vtroque genu valet contra apostemata et dolores renum et lumborum corarum et vesice: et arteticas precisiones mirabiliter curat.

^p
Vena gibbo incisa purgat melancholiam et confortat renes.

^q
Venas veniens ad pollicem incisa valet idropis et inflatis: et etiam contra ventositatem.

^r
Due vene secte in vtraque parte coniancte pudibundis valent contra omnia vitia verendorum: strangurie et lienterie passiones: et vesice et testiculorum dolores.

^s
Vena in vtroque pede supra pedicam maiorem valet contra obtalmiam: et contra faciei pustulas: et menstruorum retentiones et contra conceptionem et contra pustulas crurium.

^t
Vena super minimam pedicam incisa valet in vtroque pede ad coleram.

^u
Vena inter pollicem et indicem in vtraque manu valet contra dolorem capitis: et contra dolorem oculorum: contra febres: et contra fellis effusionem: contra obtalmiam: et contra ruborem et fluxum oculorum.

^v
Due vene exteriores saphene sub tales in vtroque pede flebotomia contra dolores Auechium: et contra inflationes et apostemata testiculorum.

^y
Vena in vtraque manu supra minimum digitum valet contra icteritiam: et contra omnia vitia splenis. Et contra frenesim et quacunque febrem.

^z
Vena epatica habet initium a stomacho: a corde: a iecore et est posita vel locata ad extremam partem brachij et si non bene incidunt predictum locum facit tumescere et etiam ex hoc generant apostemata et spasmi in brachijs et digitis et etiam stomachi et splenis et etiam contra fluxum sanguis de naribus et etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue et principaliter debet fieri in nonis maij hoc est sequenti die post festum sancti Joannis crisostomi.

^z
Vena mediana capit initium suum a pulmone. Et est in medio brachij posita vbi non est mus. Et si non bene incisa fuerit dat spissum sanguinem. Et si bene inciditur valet contra omnes dolores

membroꝝ cordis stomachi costarum ⁊ laterꝝ. Et etiam si non bene incisa fuerit saniem plurimam ⁊ pessimam mitteret: ⁊ vulnera famosa: ⁊ ad perniciem hominem deducit: ⁊ precipue: ⁊ principaliter incisio vene predictae debet fieri nonis septembris hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

Vena Cephalica a capite habet principium ⁊ p illam venam transit alia vena que mus nuncupatur que aliquando inciditur loco cephalice p negligentiam: ⁊ talis incisio importat tumositate ⁊ propinquam mortem. Sed incisio vene cephalice valet contra fluxum oculoꝝ: ⁊ contra omnes dolores capitis: ⁊ etiam incisio vene predictae valet contra caducum morbum: ⁊ incisio ipsius bona est sequenti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

Due vene in occipite ex vtraqꝝ parte valent contra querelam capitis inani: ⁊ stuporem mentis: ⁊ amissionem rationis.

Vena in concavitate auriꝝ ex vtraqꝝ parte valet contra tremorem capitis: ⁊ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

Due vene in timporibus valent contra dolores aurium: nimiam effusionem lachrymarꝝ de oculis: ⁊ contra emigraneam: ⁊ sm Auicennam nõ debent minui in quibus requiritur potentia generandi: qꝫ per istas venas euacuatur spūs qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

Vena in angulis oculoꝝ in quelibet parte valet ad clarificandum visum: ⁊ contra omnes fluxus ⁊ maculas oculoꝝ: ⁊ marime albulas ⁊ nebulam: ⁊ palpebre inuersionem.

Ista tabula tractat de indicijis venarꝝ ⁊ de minutionibus earꝝdem vna cum cautelis.

Inutio alia per metatesim: alia per antifrasi-
sim. ⁊ si sit inueterata passio fiat minutio p metatesim. Si vò recens per antifrasi-
sim. per metatesim vò fieri quãdo ex eadẽ pte i qua e egritudo extrahitur sanguis. per antifrasi-
sim sit quãdo ex cõtraria pte sit minutio seu fleubotomia qd est idẽ. Cõsiderãdũ. n. est an materia fuerit furiosa vt in antracẽ p metatesim: tũc vò fieri minutio. Sũt si quis punctus fuerit ab aiali venenoso p metatesim minuãt. Sed qꝫ iuuenes humidat calidis humoribꝝ: in horũ calidoꝝ humorũ cã debet fleubotomari. Cũ igitur sanguis humidet ante tertiã ⁊ colera inter tertiã ⁊ nonam ⁊ ipsi iuuenes in his horis debent fleubotomari. Si. n. humides frigidis humoribꝝ ⁊ maxime melãcolia in hora melãcolie. i. post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis hz stomachũ debile cauere vò fleubotomiam ⁊ marie de venis que sũt iplicatiuis brachioꝝ. Et nota qꝫ luna nõ sit in medio geminoꝝ quando minuit de ipsis venis implicatis ipsoꝝ brachioꝝ neqꝫ eẽ super spatulas vctose debet apponi. Et si sanguis erit niger tollat vsqꝫ sit rubicundus. Si spissus vsqꝫ sit rubicundus: ⁊ vsqꝫ ad tenuitate. si aquosus vsqꝫ ad grossiciem. Et si sanguis nõ põt erire: clauso. n. fleubotomie vulnere cũ digito postea subito cũ maiore ipetu erit sanguis ⁊ fumosus.

In fleubotomia quatuor põt attendi scz tps cõsuetudo etas ⁊ virtus. in tpe calidissimo non debet fieri fleubotomia: qꝫ hũores sũt pturbati: ⁊ sic erit ita cito boni sicut mali. nec i tpe frigidissimo qꝫ humores sunt cõpacti in corpe ⁊ difficiles ad educẽdũ ⁊ citius erit boni qꝫ mali. In nona vò luna nõ vò fieri fleubotomia: qꝫ corpora sunt ab humoribꝝ euacuata sed p fleubotomiam magis euacuarent. Cõsuetudo vò attendi. si senex non cõsueuit fleubotomari nõ minuãt ⁊ ppter cõsuetudinẽ ⁊ debilitatẽ. Etã eẽ est attendẽda quoniã ante duodecim annos nullus debz fleubotomari neqꝫ senex senio cõstitutus. Tamẽ sũt quidam fortes ⁊ vigorosi ⁊ tales possunt magis minui: virtus. n. cõsiderat maxime: fortes. n. minui debet: debiles vò non: vñ virtus ⁊ etas magis attendunt qꝫ tempus ⁊ cõsuetudo.

minimus fleubotomie

2102
Ista conueniunt fleubotomiato.

Fleubotomiato ista conueniunt. panis fermentatus bene coctus triticus uini leue qd stomachu no grauat oua sobilia pisces ap: atiles ⁊ carnes porcie ouine arietie pul line. Iuuenū bestiarū parua poma que tūc reperiunt: caules non comedant: qz generāt uenenu in stomacho neqz cascu nec aliqua que de eo cocta sūt. Aut nāqz Galien⁹ Ipoera. ampho. lxxij. p: tunc. lac dare febricitatib⁹ uel caput dolentibus pessimū est: ipsa die somnū uitef. Nā p somnū solet quedā pua accensio febrū accēdi ⁊ lippothemiā incurrere. i. defectū cordis uel tenebrositatē oculorū ut quibusdā extasim pariat.

Utilitas fleubotomie.

Fleubotomia eni mentē sincerat: prebz memoriā: sēsus subtiliat: uocē subtiliādo clarificat: lumē acuit: auditū tēpat: digestionē puocat: stomachū adiuuat: sanguinē malū expellit: naturā cōfortat. Et cum ipsa malos humores extirpat. Et lōgi⁹ uite sanitatē amministrat. unde ait Auicenna quarta primi capi. xx. in principio. Fleubotomia est uniuersalis euacuatio oium humorū: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine uel ex sinothio. i. ex sanguine putrefacto statim minuat omni tpe cōi nisi q luna fuerit in medio signo geminorū. Dicif aut a sinos qd est febris ⁊ nocha qd est sanguis uersus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborās effimera cōtra sinothā in flatā minuat de uena mediana ⁊ de uena cordiaca dextri brachij i estate. sinistri uo in hyeme. Effimera eni ē febris que durat p unū diē uel parū plus uel parū minus.

Laborās effimera ex cā calida uel ieiunio minuat de uena capitis utriusqz brachij. Laborās effimera ex ieiunio ⁊ frigiditate caueat minutionē. Laborās ex frenesi minuat de uena capitis uel de uena in medio frōtis. Laborans effimera ex debilitate minuat cū setis porcinis o naribus suis. Laborans effimera ex litargia minuat iter mediū ⁊ auriculare. Laborans ex squinatia minuat de cephalica utriusqz brachij. Laborās effimera ex apostemate minuat o uena uenite ad auricularē digitū. Laborās effimera ex pleuresi minuat de uena cordis p meta tēsi: hoc ē si pleuresis sit i sinistro latere fiat minutio i sinistro brachio. Et si pleuresis i dextro fuerit brachio seu latere: tūc fiat minutio i dextro latere uel brachio. Laborās ex quotidiana iterpellata minuat de uena mediana. i. de uena cordis. Laborās ex quotidiana iterpellata minuat de uena mediana. Laborans ex quotidiana ex

utroqz flegmate minuat o uena dextri brachij i estate. sinistri uo i hyeme. Laborās ex flegmate salso cū purritu fiat scarificatio in tibijs. Laborās ex tertiana minuat de basilica. i. de uena epatis dextri brachij in estate. sinistri aut in hyeme. Laborās ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter mediū ⁊ auricularem.

Laborās ex quacūqz acuta minuat de basilica usqz ad quartū diē. Laborās ex febre ethica minuat de mediana ⁊ de cordiaca. Laborās ex ydropisi quacūqz minuat de uena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme.

Laborās ex ictericia de basilica utriusqz brachij in estate ⁊ in hyeme. Laborās ex melācolia inantū ⁊ frenesi minuat de uena que ē in medio frōtis. Laborās ex epatis calefactioē minuat de basilica dextri brachij. Laborans ex uitio splenis minuat de saluatella sinistre man⁹. Laborās ex uitio renū matricis ⁊ uelice minuat de saphena interiori. i. de uena que ē sub talo interiori utriusqz pedis. Laborās ex uetositate ⁊ inflatioē incidat uena que dirigit ad pollicē utriusqz pedis. Laborās ex ptibus inferioribus minuat de saphena interiori ⁊ exteriori pedis. Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dōletis. Laborās ex podagra minuat de saphena ⁊ de basilica interiori ⁊ exteriori utriusqz pedis.

Remedium.

Contra inflationē uenarū post minutionē. R. Rutam absinthiū ⁊ ordeū hoc totū contunde: ⁊ in patella calida cōfice ex illis ad modū emplastri ⁊ figa super tumorem ⁊ sanabitur.

Aliud remedium.

Contra debilitatē uenarū cum homo senserit qd ē piger ⁊ grauis i toto corpore ⁊ plen⁹ doloribus ante ⁊ retro in capite suo talis minuat sāguinē o uena epatica qz mirabiliter p hoc curabit. Sup isto dicit Galien⁹ qz generat humores pessimos in sanguine illo: intrisecus sanies ⁊ vlcera magna generantur ⁊ oriunt si cito minutio non occurrat p uenas naturales. Et quasi eodem uene naturales nō recuperant qz sūt debilitate per naturā immūdā hoīs sine imminutione qz sunt obstructe sanguine malo. Ideo aperiri debent als destruerent: sicut aurum qd diu sepelitur ⁊ calidat in igne. Talis ē hō destrui si sibi minutioē mediāte nō succurat uel alijs medicinis. Itē dicit Ipoeras ampho. prima qz hō nimis lāgnorūbus debilitatus p minutionē sanabit ⁊ dissoluit.

Sigif tps bonū fleubotominādi s; electionē ⁊ nō necessitatē quātūz ad locū lune ⁊ nō aliarū planetarū qz tamē est necessariū p tpe multo bo-

uena hyeme
sis

no et laudabili optas scire. Nota primo regulas generales. Prima i tempore nouilunij et plenilunij non valet flebotomia. Et si luna tunc fuerit in bono signo. ite incidere mebrum cum ferro luna existere in signo illud mebrum respiciete horredum est. ite luna existere in signis aeris vel igneis plus valet opatio vene quam ipsa existere in signis terrenis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in augmento lune sunt flebotominandi. senes vero in defectu. versus. Luna vel veteres: iuuenes noua luna requirit. ite tpe veris et estatis flebotomia fieri debet de parte dextra. Tpe aut autumnij et hyemis de parte sinistra. versus. Aer estas dextras autumni saguine quoque sinistras. Incidunt venas morbofo saguine plenas. In se vel iuuenes si sint vene sanguinee plene. Si mese bene confert incissio vene.

Cum igitur quantum ad signum lune tempus minus scire volueris tunc predicta videas quando luna fuerit in signo bono et valet te per minutioe tunc ipso die minutio erit bona. Stare illo quod eodez die nec sit nouilunium nec plenilunium: et sic de alijs regulis. put dictus est obseruatis. Et si potes aspectum lune ad alios planetas et ascendencia conseruare bonum erit. Nam stat quod luna sit in bono signo sed forte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel a marte. Et si quidem ex parte signi lune valet apertio vene. tamen propter conuersione vel aspectum non valet. Si tamen hec oia haberi non possunt beatur tamen luna in signo bono et satis ad presens erit: per tpe electionis: et iste sunt regule astronomicales.

Medicinales vero sunt alie multae necessarie que aibi videri debent: obseruent tamen iste. Primo quod aer illius diei sit clarus temperatus: non multum frigidus aut calidus: non turbidus aut pluuiosus: aut corruptus. versus. Jun febr aprii maij nouez sep atque decēber. versus. His minue venam lunam dum videris aptam. In his festis comuniter celebratur flebotomia.

Item alij versus. Martini Blasij Philippi Bartholomei. Venas precidat vt longo tpe viuat. In his metris continet festa circa que festa proprie contingit fieri cōiter flebotomia. Non quod semper valeat in illis festis sed prope illa festa.

De indicio cruozis.

Indicium cruozis de vena amissum. primo si est spissus male se habet circa pectus. Si flauus male circa splen. Si glaucus male habes circa iecur. Si aut durus et niger nimis tenuis. Si est rufus habes nigrum circulum est causa debilitatis capitis. Si aut est

rufus niger durus et coagulatus tunc paralisim. Si aut est niger et aquosus nimis tunc febres quar tanas. Quando enim est aqua inferius et aqua superius tunc ydropisim. Cum aut est cruoz valde rufus et parum aque habens superius bilarem vultus facit: et est signum sanitatis.

Versiculos nota quibus cernes experimenta.

Sanguinis emissi de venis: dicitur tali.

Si cruoz est albus hominis quasi spuma reptus

Tussim designat: pulmōni dolorque paratur.

Et si ceruleus sanguis fuerit specularatus:

Est de feruore: tunc dolor in iecore.

Sanguis preterea et nare videtur in vnda:

Sificus hunc hominem pati dicit lapidem.

Si ficus sanguis fuerit varijque coloris:

Et velut collum columbi sit rubensque:

Talem paralisis verat vbi que satis.

Si sanguis pure pellis dinoscitur esse:

Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.

Si natitant globuli tunc fiant vulnera causant.

Si rufus pulcher sit et vnda parumper.

Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

Debet aut minutus sibi cauere maxime in primis tribus diebus a sup. uo cibo et potu aut forti exercitio. i. labore et supfluo sono maxime in prima die: tristitiaque: et sollicitudine: hec. n. sanguine corrumpunt et in genus melacolie conuertunt.

Quartoque die vel quinto postquam vultus solidatum fuerit. balneum intrare et tempore ibidem manere inuatiuum est: fiat aut ipso die existere in balneo moderata et suavis fricatio circa corpus: exiens aut a balneo cauet sibi a frigore: imo opus vt inuolutus sudario et sufficiens operimentis vestitus mane at in domo temperati aeris.

Versus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.

Altera leta dies: tertia vero quies.

Postque dies quartus cunctos exterminat actus.

Hincque dies quintus virtutes colliget intus.

Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.

Precipit octava ludere cum domina cara.

Sequitur de duodecim signis zodiaci: et primo de ariete.

Luna existente in ariete bonum est sanguine minuire de brachijs. balneum intrare. scribere incipere. Fenam falcare. Ad mercandum ire. soramen cernenti incedere. Et oia quecumque igne sunt bonum est opari: malum est medicari. Turris et castrum vel domum edificare icipe: non est bonum sanguine de manibus minuire nec ventosas ponere debes.

Taurus.

Luna existere in tauro bonum est sanguine minuire: hortos facere: seminare vineas: et arbores plantare. Nam cito crescit et multum durabit: bonum est

māsiōes edificare: vxozē ducē: z oīa lignea opa incipere: bonū ē terras emere sicut agros z hōmō: z arare incipere: malum est medicare collū: oculos: guttur: z vngulas.

Gemini.

Quona existēte in geminib⁹ bonū ē incipere ea q̄ pertinēt ad duo scz ad matrimoniū: ad societate: de amicitia tractare: bonū stabilia facere. Incipere plātare. Ire añ iudices: malū ē medicare i bumeris: scapul: brachijs: vlnis: z manibus: seu vngues de manib⁹ incidere. Ire icipe minuere de brachijs: bonum tamen potionem sumere.

Lancer.

Quona existēte in cācro bonū est sanguinē minuere z medicinā sumere: z facere ea q̄ cū aqua fiunt vt sunt: molēdia: piscine: z aq̄ductus: intrare nauē: iter accipe: nouā domū itrare: z mutare d̄ vna domo in aliā: z vxozē ducē: z bestias minas emere: vt porcōs: oues: capras: z p̄silia. Malum est medicari pectus: pulmonem: z splenez: z domum edificare. **Leo.**

Quona existēte in leone bonū ē incipere ea que cum igne fiunt: fūdare castra: domū intrare: loq̄ potestatis seu p̄ncipibus: cōfirmare matrimoniū. malū ē medicari stomachū: Cor: z pect⁹: latera: potionem z medicinā sumere. Malū est ē medicari Ep̄ar z omnia interiora iter lōgū icipe nouā vestē induere. **Virgo.**

Quona existēte in virgine bonū seminare: z colere irā: z plātare vineas: z arbores: z hortos facere: scribere incipere: z oīa operari que uis gemiari: tractare pacē: induere nouā vestē. malū ē medicari ventrē z oīa interiora vētris. malū etiaz est vxozem ducere qz sterilis erit aut paucos filios generabit: locus mutare: z facere ea que cū igne fiunt. sed medicinā sumere multū laudabile est.

Libra.

Quona existēte in libra bonū est sanguinez minuere: rōnez pōnere. Emere vendere pōderare oīa que sunt pōderabilia. malū est medicari interiora ventris. Renes z vesicā z ea que sunt vsqz ad pudibūda: z oīa icipe facere que cū terra fiūt.

Scorpius.

Quona existēte in scorpiōe nō video q̄ sit aliq̄d bonū facere: qz tūc ē in suo casu z ifortunio. Iō ipsa debilitat z impedit in bonis operatiōib⁹ tamē bonū est balneari z ea facere que cum aqua z de aqua fiūt. Malū ē medicari membra virilia vt preputiū: anū: vel aliq̄d vulneratū: arbores z mōtē ascēdere. Iter facere z precipue per terras vel per nauim. **Sagittarius.**

Quona existēte in sagittario bonū est sanguinē minuere: balnea itrare: caput radere: capillos p̄

cingere: discordes recōciliare: copulationē inter amicos facere: societate firmare: puerū ad artes applicare: matrimoniū intrare seu ordinare: sed nō perficere qz sterilis erit vxoz in pueris z superba. bonū est fucere oīa que ptinet ad cōstructōez domoz: irā colere: z hortos facere: malū ē facere medicari coxas: femora: additiōes mēbroz.

Capricornus.

Quona existēte in capricorno. bonum est facere ea q̄ cū terra z de terra fiunt vt seminare z vineas plātare venari aucupari z oīa instabilia exercere. Iter incipere versus meridiē. malū est vxozem ducere: z facere ea que cū igne fiunt. Non ē bonū minuere: nec potionez sumere: nec in genibus nec in neruis facere medicinas: nec in aqua laborare. **Aquarius.**

Quona existēte in aquario bonū est vxozē ducere intrare domū. Iter incipere ad orientē loqui prelatis z oibus alijs dignitatem habētibus. malū est medicare tibias z cetera vsqz ad cauillas pedū. Iter lōgū incipe. **Piscis.**

Quona existēte in piscibus bonū ē sumere medicinā z potione. Et quicqd ptinet ad geminationē vt amicitias tractare: rōnē pōnē: vxozē ducere. Et ea facere que ad aquā ptinent vt molēdina z aqueductus. Iter p̄ aquas icipe: z fūdare ecclesias z alia edificia. malū est pedes medicari z omnes partes eorum.

Aries habet caput

Taurus collum z guttur

Gemini scapulas z manus

Lancer pectus z pulmonem

Leo stomachum

Dominiis

Virgo epar intestina z circa ventrem

Libra renes ancham z vesicam

Scorpio secreta nature

Sagittarius coras

Capricornus genua

Aquarius tibias

Pisces pedes

Taurus

Virgo

frigida z sicca

Capricornus

Lancer

Scorpio

frigida z humida

Pisces

Aries

Leo

calida z sicca

Sagittarius

Gemini
Libra
Aquarius

calida & humida

Et nota ea que dicta sunt de fleubotomia de
rij. signis zodiaci debent intelligi solum fm mo-
tum lune: & non aliorum planetarum quo ad tem-
pus electionis pro sanitate conseruanda: non au-
tem ad tempus necessitatis igitur nec signuz nec
horum considerare: qz indigenti nulla lex est im-
posita. Indigens igitur aut expectare debet: sed
minuere in nomine domini nostri Jesu xpi dum
necessse est: & oportet. verus.

Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.

Can ca pis vir media cetera dico mala.

Fleubotominandum est omnitempore
si necessitas vrget: & maxime luna. iij.
viij. xj. xiiij. xvj. xvij. xxiij. xxvij. Qz
tunc minutio melior est q̄ alijs die-
bus. Item sanguinem minuere vtilissimum e ab
viij. kl. Julij vsqz ad. xv. kl. Augusti: qz tunc cre-
scit & augmetatur sanguis. Dies caniculares i-
titulatur a. xv. kl. Augusti. vsqz ad nonas septem-
bris in quibus non est fleubotominandum: nec
potio est accipienda. fleubotomia no est vtilis ab
viij. kl. octobris vsqz ad. viij. kl. decembris vt no
ciuos humores quos estiuuz tps cōtraher at: Au-
tumnus deperdat & sicca colera vsqz ad scōz au-
tunnum securus eris.

Anguinez non minuas nec de anse
re comedas: neqz potionem sumas
viij. & ix. die aprilis & kl. Augusti: &
ultima die decembris presertiz & vl-
tima die Junij: qz tunc vene nimis
plene sunt. Ideo in hominibz & pecudibus fleu-
botomie incisis vel alijs animalibus vulneratis
periculosum est: homo etiam qui in istis diebus
natus est vel fuerit: aut morte mala: aut maximo
labore peribit.

Item die Januarij vltimo & Februarij vult
primo: homo qui natus fuerit post mortem suaz
nūq̄ putredine soluetur. Et nota q̄ homines sa-
ni de mane habent vrinam albam. Ante prandi-
um rubeaz. Post prandiu candidam. Et ante
cenam calidam. Cauendum est etiaz summe ne
aliquis in subnotatis diebus minuat: qz pericula
ex hoc eueniunt infra scripta. Si sexto kalendas
Januarij aliquis sanguinem trahit: aut moritur
infra annum: aut visus: aut alius sensus ei minue-
tur: aut febre capietur. Si octauo kalendas fe-
briuarij: aut mortem: aut spasmu cordis: aut pa-
ralisim patiet. Si pridie kalendas Martij: aut
moritur: aut spasmu: aut paralisim: aut febre &

incurrit. etiam si quis quocunqz die alio a predi-
cto i martio miuetur ille in augusto febricitabit.
Si tertio idus aprilis: aut statim: aut quarto die
morietur: aut patietur febre: aut spasmu. Si
tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur
aut febre incurrit: aut dissolutionem mentis ha-
bebit. Et si primo nonas maij: aut moritur: aut
emigraneam patietur. Si tertio idus Junij: aut
epilepsiam: aut elephantiam incurrit. Si octa-
uo kalendas Julij: aut moritur: aut in extasis ver-
titur: aut in iecore dolebit. Et si quinto nonarum
Julij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut visce-
ra in frigora sustinebit. Si nono kalendas augu-
sti: aut statim: aut quinto die moritur. Et si eodē
die potione sumpsit ante trigesimam diez morie-
tur. Si tertio kalendas septembris: aut infra an-
num morietur: aut frenesim patietur: aut visus
oculorum eius eringuetur: aut scabiem: aut pru-
riginem: aut sudore fetidum sustinebit. Et si ter-
tio nonas ipsius septembris: aut moritur: aut spas-
mu habebit. Si duodecim kalendas octobris:
aut moritur: aut ebetudo sibi occurrit: aut icteri-
tus erit.

Sequitur de duodecim mensibus.

De Januario

Hiano claris calidis cibus potiarif
Ne tibi languores sint aptos sume
re liquores.
Nec minui cogita: contraria ferua
la vita

Balnea sint grata hec potio sit moderata.

Februarius

Signitur occulta februo febris tibi multa
Si comedis betam necno aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuat
Frigida vitentur sed balnea sana videtur

Martius.

Martius referat humores: gignitqz dolores
Sume cibum pure coctana si placet vze
Balnea sint assa nec dulcia sint tibi casta
Vena nec habenda nec potio sit minuenda.

Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere
Luncta renascuntur poztunc aperiantur
Vincqz scalpescit corpus sanguis quoqz crescit
Ergo soluat venter cruoz at minuat.

Maius.

Maius secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus
Potibus asfrica sit salua cum benedicta.

Junius.

Qui vult solamen iulio p̄bet hoc medicame
Vena non cedat: nec ventrem potio ledat
Somnum compefeat: ⁊ balnea cuncta pauſcat
At venerem vita ſit anctum ſaluia tuta.

Augustus.

Quiſq; ſub anguſto vinat moderamine iuſto
Rare dormitet: frigus coitum quoq; vitet
Nec minui cogita: contraria ſercula vita
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

September.

Fructus maturi ſeptembze ſunt valituri
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino
Atq; diuretica potio tibi fertur amica
At venam pandas ſpecies cum ſemine mundas

October.

October vina preſtat: valetq; ſerina
Nec non ancina caro conuenit ⁊ volucrina
Quantum vis comede: ſed non precordia lede
Quānis ſit ſana tamen eſt repletio, vana.

November.

Iſta nouembze datur tibi regula medo bibat
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullū conſtat habere
His vir ſeneſcit ⁊ dropiſis q̄toq; creſcit.

December

Sane ſunt mēbris calide res mēſe decēbris.
Caulis vitetur: capitalis vena ſecceſtur
A frigore caput tegas vt ſanus bene tegas.
Ne nimis egrotas cinamoma repuntica potes.

Aries in prima conſtitutiōe cepit videre: hoc
eſt q; hominis caput habere dicitur.

Taurus: habet collum ⁊ guttur.

Semini: ſpatulas vſq; ad manus.

Lancer: pectus ⁊ pulmonem.

Leo: ſtomachum.

Virgo: epar ⁊ inteſtina: ⁊ circa ventrem.

Libra: renes: anchas: ⁊ veſicam.

Scorpius: circa verebunda: ⁊ vaſa ſeminaria.

Sagittarius: coras.

Capricornus: genua.

Aquarius: tibias.

Piſces autem pedes.

Et ita membra humani corporis per ſigna ſu
per celeſtia diuiduntur.

Luna exiſtente in ſigno membri patientis nul
lum medicamen facias illi membro.

Aries est signum mensis martii. Ad alu[m] e[m] mederi in capite et tunc qui in capite percutitur: aut mo-
ratur: aut remanet iclusus.

Taurus est signum mensis aprilis. Ad alu[m] est
mederi oculis collo et gutturi: ac gargarismu[m] face

Gemini est signum mensis maii.
malu[m] e[m] mederi spatul[is] b[ac]chi
in et m[an]ib[us] et scubotom[is] q[ui]

Cancer est signum mensis Junii. malu[m]
e[m] mederi pectori. sp[er]m[ati] pulmo
n[is] et oculis

Leo est signum mensis
Julii. malu[m] e[m] mederi:
in maco: cordi: in cruris
lumbis et dorso.

Virgo est signum mensis
augu[sti]. malu[m] e[m] mederi ve-
triculo: et diafragma

Libra est signum mensis
sept[embris]. malu[m] e[m] mederi in
ribus v[er]is. Sicut feno-
ri anchis et plus et que s[un]t
in feri[is] ad pudibunda.

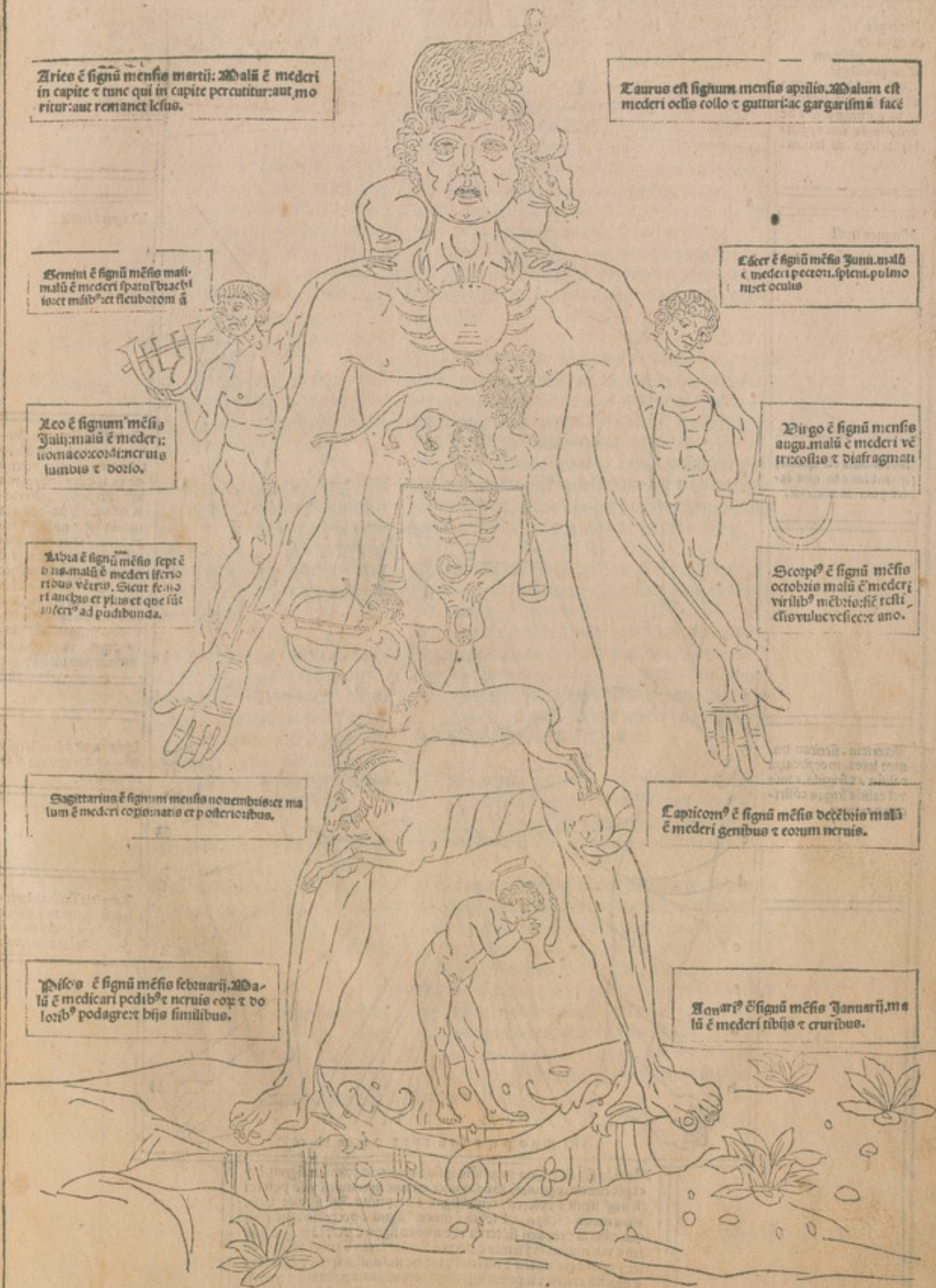
Scorpi[us] est signum mensis
octobris. malu[m] e[m] mederi
virilib[us] m[en]bris: sic et casti-
dior: v[er]u[m] et hec[et] ano.

Sagittarius est signum mensis
novembris: et ma-
lum e[m] mederi cogitatio et p[er] posterio[rum].

Capricorn[us] est signum mensis
decembris. malu[m] e[m] mederi
genibus et eorum nervis.

Acquari[us] est signum mensis
februarii. Ad alu[m]
e[m] medicari pedib[us] et nervis co[rum] et do-
lorib[us] podagre: et h[uius] similibus.

Januari[us] est signum mensis
Januarii. ma-
lu[m] e[m] mederi t[er]tib[us] et cruribus.

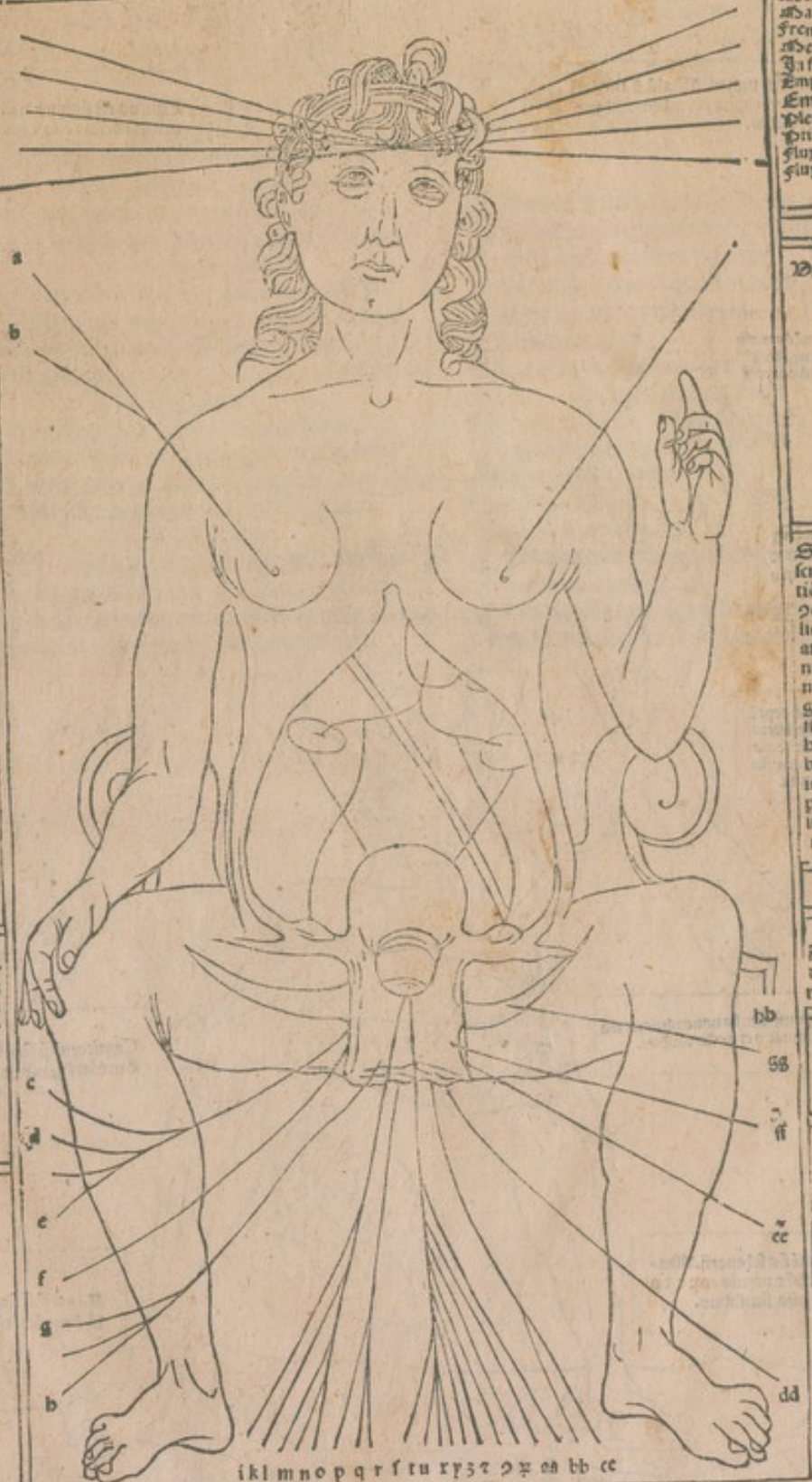

Xitargia
 Leptotica
 Latus capillorum
 Lampyriar ga.
 Locu i fronte an r retro
 Dimis calor de buo-
 re de ambulario r de
 venioitate que vagan-
 tur de loco ad locum.

Dngues mali

Secundina est quedam
 membrana in qua ia-
 cet iuxta in matrice.

Hetericia . siccitas hu-
 mor lepra morphea pa-
 ralisis ex frigida causa
 vel calida frigus coſtri-
 ctio porozum.

Melanolia
 Sana
 Frontis
 Seneopaga
 In fronte ante et retr o
 Empoica.
 Empima
 Pleurella
 Pniso
 Fluxus reumaria
 Fluxus ocolou

Dngues mali

Sequisordiarie in ifra-
 scripto circulis de coceptio-
 tione quo mulier volens
 concipere debet videat
 ut ne matris sit humorosa
 nimis nec nimis sicca
 nec seuida nec nimis fri-
 gida seruato ordine me-
 th vali pregnationis nec
 habidas varijs liquo-
 ribus vs albis s; sanguine-
 is r nec plurimis r nec
 paucis sitq; mulier fac-
 tus digestiois exheret
 tur corpus intemperie.

Diafragma e pellicula
 diuidens nutritua a spi-
 ritualibus

Hetericia siccitas humor
 lepra morphea paralisis
 frigida cal vel calida fri-
 gus coſtrictio porozum.

ikl m n o p q r s t u x y z aa bb cc

Morsda sut aliq signa ceceptiois ipsius mulieris. prima signa e qd
 ex pte coitus cognoscit. Si a mulier qm fuit in coitu cu viro post coi-
 tu frigiditas tenet r dolores i renib; signu e ceceptiois. Itē si color faciei
 vltra modu r sed; more solitu e mutat; signu e ceceptiois. Itē si ali-
 qua cibaria cupiscit sic terra vs carbones signu e ceceptiois. Itē si vis
 seu e vix mascul; vs semina e cecepta si color faciei e rube; seu r ve-
 ter i dextra pte tuescit r rotundat e lac de mamillis spiliu r bñ coertu
 r digestu extertit r si ponat sup aliqd corpus bene pollitum r tersum
 eno diuiditur scdm partem sed constabit tunc est masculus.

¶ Quando mulier dolet vbera. R. plātaginē
z contūde bene z super vbera liga: vel recipe ce-
pe z pista z cōcute cum antiqua arungia sed pri-
arungiam mitte in aquā vt sal extrahatur z po-
stea emplastra super mamillam.

b

¶ Si mulier lactans puerum deficit lacte bibat
medonē z ceruisiam iuuenē z principaliter caueat
ne bibat vinum: simul excoquat feniculū cū se-
mine suo in iuueni ceruisia z suauē z bibat illud z
comedat et illud semen feniculi z abundabit in
lacte copiose. Sera. Loli. Ysaac. Haly. Pdy-
nius li. ij. cap. ij. Itē accipiat pūlegiū z misce
cū vino z da bibere nutriendi puerūz omni die z
hēbit lac copiose. Mader. Itē mēta de mane co-
mesta prodest mulieribus pueros lactātibz.

c

¶ Ad expellēdū fetū de muliere nouiter conceptū
R. castoreū z coque in vino vel in bratina z bibe
mane z sero z erit masculus. Si autē femel
la fuerit nullo mō expelles eam.

d

¶ Contra hoc quādo secūdina post partūz non
educit tunc pulueriza lapidē qui agates appella-
tur z da in potū. Item fac subfumigationē cum
pennis gallinarum z fac eam desuper sedere q
ad se recipiat fumum z curabitur. Item semen
plantaginis post partū mulier bibat in potū af-
fidue z deducit secundinam.

e

¶ De conceptiōe Embriōnis primo mense fit
coagulatio sanguinis: scōo expressio corporis: ter-
tio mense fit cōnerio corporis z anime: quarto ac-
cipit vngulas: quinto accipit similitudinē patris
vel matris: sexto facit neruozūm cōtractionē: se-
ptimo medulla cōsolidat: octauo ossa z nerui cō-
firmant: nono naturā mouet z ifans oīum rerūz
beneficijs implet ex tenebris ad lucē veniet.

f

¶ Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene
duos ciatos z grana piperis. xij. z fel hircinūz vl
alterius animalis quantū tibi videt hec tria cum
melle simul cōmisce vt sumi possit z serua: z cum
opus fuerit da cum vino bibere. Item renes cer-
ui decoquantur cum vino bono z bibe quādo vo-
lueris z videbis mirabilia.

g

¶ De exitu fetus in quo mēse habeat bene suūz
exitū vel egressum. Si enī in octauo mēse habet
egressūz sic raro viuūt. cā huius ē oīs fetus natu-
raliter tendit ad ortū in septimo mense: si tūc in
octauo gescit a labore quē habuit in septimo. Si

vo in nono mēse erit sanus ē: qz genuit a loboibus
vt dicit: s; si statiz in octauo erit non viuūt. Rō
qz debilitat ē p labozē septimi mēsis z nō genuit.

b

¶ Per quē modū puer erit de vtero nota: quib-
busdā. n. mulieribus plus accidit dolor: quibusdā
minus accidit qz fetus aliquādo p̄tēdit manū vl
pedē in egrediēdo: z hec oia nocua sūt: z sic tunc
obstetrices diligēter intrudūt fetū: z ex isto maxi-
mus dolor generat per quē plures mulieres nisi
sint valde fortes debilitat vsqz ad mortē: sic tūc
mulieres bene z expte in hoc ope debēt haberi:
qz quedā obstetrices vtunt quodā vngūcto quo
vngūt vuluā mulieris: si tūc fetus erit liber. z sci-
as: qz fetus naturaliter caput protendit in exitu z
hoc valet.

i

¶ Ad mēstrua puocāda viola cū myrrha pona-
tur in vno vase z repletū vas aqua pluuiali pona-
tur ad bulliēdū: sed vas ita obstrue qz fumus nō
possit exire sicqz coquat cōtinue per septē horas
z excipe ollā de igne: z mulier recipiat fumū seu
vaporē per inferiora quāto calidius sustinere po-
test hoc medicamē facit et ad eas q nūqz habue-
rūt menstrua. Accipe absinthiūz rutam z decoq
in vino: z adde quinqz grana piperis z bibat.

k

¶ Cōtra mēstruū fluxū mēstrui Cortex Juniperi
tritū cū vino vel aceto: z fructus eius appositus
vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine su-
mas cū melle z felle leporis vel et lac asine cū yso-
po sumptū decoctū cōpescit mēstruū. Itē cinerē
rane viridis in sacculo secū portet: z nihil amit-
tit de sanguine hir. Et si volueris pbare liga pul-
uerē p̄dictū ad collū galline: z post vnū diē iterfi-
ce eam: z nō erit sanguis de ea.

l

¶ De purgatiōe matricis petrosiliū potui ipo-
sitū: z da bibēdū mulieri matricē eius bene pur-
gat: ysaac. haly. vel et recipe radices violaz vna
cū folijs: z coq bñ in ceruisia: z da mulieri mane.

m

¶ Ad expellēdū mēstruū post partū. R. costā
de capite caponis: z cōtere in puluerē: z bibat in
potū: z calide bibat de illis radicibus videlicet
Aillefolij z hec ad expellēdū mēstruū quan-
do fluit de muliere cōtra debitū modū: videlicet
post ānos quinquaginta. vel pone myrrhaz ad po-
mū scissūz: z postea claude econtra: z pone sup ip-
sum quando coquitur: z ibidem assetur: z postea
sumas z da ei comedere cum myrrha: vel ponat
abrotanum ad foetulares: z ambulet in eis: z sa-
nabitur.

b iij

CAd edela mulierum in puerperio verbera illa radix valet mulieribus in puerperio si ipsam circa se seruauerit: quod remouet fantasmatum: et verationes magnas non patient: quiete bona habebunt: et infanti si collo alligat sine manibus non fatigabit grauedine aliquali: sed fruet quiete. quod est dormire non possunt habeat circa se verbera: et dormiet bene et quiescet. sicut si remote equitare volueris ligabis sub coma eque verbera cum artemisia: et non fatigabis equus in equitando.

CDe facili partu mulieris. R. radice Jusquiami et alliga sinistro femori mulieris: et dum facis fac nodum ut faciliter relegari possit: ut mor dum pariet statim soluas nodum: id est ut vitalia seu intestina non sequantur. Item hoc remedium multas liberauit in partu. R. lauri folium et comasticatum super umbilicum pone: et statim pariet cum admiratione. scriptum est.

CAd mellieratum tali modo fit. R. unum coclear de melle fluxili: et tria aque tepide et misceantur in simul sic detur mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrram et teratur: et in vinum mittat et sic bibatur et liberabitur.

CAd modo contrario. Si femella fuerit concepta mulier tunc est grauis et pallida: et venter est oblongus in dextra parte: et in sinistra rotundus: et mamilla in sinistra parte turgescit: et lac magis idigestum liuidum et aqueum: et super corpus politum diuiditur pars eius aperte sicut aqua: et si lac super venter eiusdem mulieris fuerit solum natet: et sic de alijs. Item experimentum scio: verum est: et expertum. Si conceptio vel non desit ei mellieratum bibere: si tunc circa umbilicum corrosiones habuerit conceptio: si vero non minime. Ipo. ampho. lx. pticule quinte.

CDe tpe apto ad impregnandum marime adueniente vel determinate pregnatione cum corpus non est plenum cibo: neque deficiens est cibo: et vino non ultra modum sumpto. Incipiente igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur i viro: et muliere: corporis. n. temperantia adiuuat. Galie. iij. teg. ter. commentum. xxxvj.

CAd pingues mulieres minus apte sunt ad pregnandum seu concipiendum: eo quod pudenda non conueniunt: et parum locum relinquunt: nec valde tenues apte sunt. Si igitur aliquae impregnant a malis humoribus et purgantur: et ad hoc nil melius quam Theodoricon Nicolai et ierapig. et dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

*et mulier
facile pariat*

*mulieres
non sunt
apte ad
pregnandum*

CSi ex nimio calore sit sterilitas quod signat paucitas menstruum cum dolore existens: et vlcera pudendorum: et calor totius corporis dabisque ei que medicritur infrigidant et humectant: ut lactucas: maluas: butyrum: portulacas: atriplicem. Si autem os matricis sit apertum dicta stipita: fomenta: et medicamenta: sicut carnes granatorum lentis: radix rubi mirtus et galla. Si tunc torqueatur matricis cura cum mollificationibus.

CAd concipiendum: viscum quod in quercu nascitur tere cum vino: et da ei bibere: et hec deficiente menstruo: et accipit. Plinius lib. xvj. cap. ultimo. i fine. Item vulua leporis comedat in cibo. Item aqua de coctione lactuce mane da mulieri in secundo: et eadem die ad conceptionem conuertit: et quando est impregnata euomet: et retinere non potest. Similiter si ler montanum datum apris vel alijs animalibus ad manducandum quando coire voluerint: et statim concipient post coitum: et puluis testiculorum verris datus mulieri post menstrua.

CSi ex pinguibus humoribus non sit conceptio purgetur cum theodoricon et ierapigra: dabis quoque super contrarium antidotum in quo mittit euforbium: piper: et thus. Cum autem emendatio facta fuerit menstruis bene exantibus commisceantur cessante pregnatione quod si vetustitas conceptionem prohiberet his signis scitur in fractione huius matricis. his igitur abis educat: primo minuatur dabisque ei anisus: cuminum: ruta: anetum: semine feniculi: fenu greci: et similia.

CSi vero exclusionem matricis contingit impediri conceptio. Aperiat cum calida. i. cum apozimate in quo decocta est malua: et semine lini: fenu greci: butyrum: oleum: et mel: cum fortioribus et camomilla: in vuluam mitte terbetinam: vitrum: ficus: cassia: et sic de alijs.

CAlia bona de conceptione si mulier vel vir bibat spumam quam lepus habet circa os quando rodit herbam statim concipiet. Item testiculus dexter mustele terat cum vnguento ypericon: et cum lana pessarizetur et coeat: et statim concipiet huius. Item da ei bibere de lacte eque: et illa hora commiscere cum ea: et concipiet Albertus magnus lib. xij. cap. Equi. in fine.

CAd durum partum da dragmas. ij. diptami cum aqua fenu greci. Dial. Plinius li. xvj. cap. xv. Et nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: et bibitus: et fenu grecum appositum cum melle potest vel diamargaricon bibitum multum potest. Plinius xliij. cap. xij. Serapio cum aqua ciceris vel fastelis bibitum et muscelino probatum est. Item lac alterius

mulieris bibat ⁊ artemisia ad eius vmbilicum li-
get aut ponat: ⁊ statim ptus eritū habebit.

De facili ptu hęc ē quando fetus est mortuus
folia iuniperi cum aqua: ⁊ melle decocta: ⁊ bibi-
ta fetum mortuum educunt: ⁊ secundinam sāgu-
nē cam post partum eijciunt. **Halv.** Item lac alte-
rius mulieris cum oleo bibitum fetum mortuū
educit. Item iaspis habet bonam virtutem ad
fetum educendum. Item lac caninum cum vino
⁊ melle bibitum statim expellit fetum. Item myr-
ram cū vino bene tritam ⁊ calefactā: bibat mul-
tum prodest. **Auicēna Serapio.**

Ad probandum virginitatem. R. semen por-
tulace: ⁊ sparge super carbones: ita vt illa fumū
ad se recipiat: ⁊ si est corrupta videbis mirabilia.
vel recipe apium cum radice sua: ⁊ appone capi-
tea uesciente.

Nota si propter humiditatem conceptio fieri
non potest signa sunt hęc: quoniam humectant i
coitu: menstrua sunt tenuiora: ⁊ si multū his sic-
ca fiant dicta superiora membra laborant: ⁊ fricē
tur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os ma-
triciis cum stipticis confortetur: scz cuz apozīma
te lentisci: myrre rosee: balaustie: cimarum ru-
bi: ⁊ gallarum: matrice sicca: tamen existente cō-
traria humida fiant: sicut balnea vnguēta: ⁊ hu-
iusmodi cibi humidi vinum tēperatum ⁊ panēū.

Ad purgationem mulierum que post partum
purgari nō possunt. R. semen lini: ⁊ contunde p-
optime: ⁊ hęc decoque cum iuueni arungia: ⁊ da
ei ad bibēdum. Si vulua mulieris ex coitu infla-
tur sedeat in aqua in qua malua est decocta ⁊ li-
berabitur. Item si mulier nimis luxuriosa fuerit
betonica ⁊ solsequiū cum aceto bibat ⁊ cessabit.

Ad restringendum menstrua seu compressio-
nem eorūde experimentum verum tres rub^o de
plantagine hoc est tres radices cum folijs deco-
que in aqua fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti
fluxum: ⁊ statim stringit absqz dubio. Ad idem
aqua rosca potata de sero ⁊ mane stringit supflu-
um fluxum matricis: ⁊ hoc faciat mulier que ni-
miū fluxū patit p ebdomadā integram.

De coitu. Nota q inordinatus coitus impe-
dit fetum conceptum: hoc est quando femella cū
viro ē in coitu: ⁊ si ipse masculus inordinate iacet
similiter ⁊ femella: vt si in latere iacuerit super fe-
mellam: ⁊ vnum puerum generauerit in vno la-
tere curuum: ⁊ in vno pede claudum ⁊ tortuosus

⁊ cā huius ē: qz inordinate pcessit coitus ab eis.

At mulier abortiuū non patiatur. R. cancrū
fluuiale contere eundem: ⁊ da mulieri in vino
veteri bibere. **Plim^o. xxxij. cap. vj.** Nota abor-
tiuū dicitur qd adhuc non est perfecte productū
in natura hominis: sed aliquo modo in massam
carneam vel materiam lacteam: illud autē acci-
dit eis q plurimum: vel qz materia menstruozū
corrupta est vel per prauum motum per quē ma-
trix rumpitur vel per alia mala: ⁊ talia: vel qz fre-
quenter exire laborat in septimo mense.

Quomodo fetus nutriatur in matrice Ipo-
cras dicit māmillas habere quandam colligan-
tiam cum matrice per quasda3 venulas quas ab-
scindunt obstetrices: ⁊ per illas lac fluit ad vm-
bicum puerorum: vnde falsum est q dicunt qui-
dam q puer nutriatur per os: qz sic stercozaret
quod falsum est.

Ad cognoscendum si fetus in muliere est sa-
nus vel non si mulieri impregnante lac fluit de
māmilla significat debilitatē fet^o: qz lac sūm Ari-
sto. ⁊ Ipo. ampho. liij. pticule quinte: est propriū
fetus: sic quando fluit de māmilla signum est q
fetus ex eo non nutritur: sic fetus debilitat. Sed
si māmilla est indurata: tunc puer est sanus: ⁊ rō
est qz menstruū conuertitur in lac: ⁊ tale lac vlte-
rius sufficienter nutrit pueruz: ⁊ non fluit ex quo
ozitur feti seu pueri fortitudo.

Ad probandum sterilitatem videlicet vtrum
mulier sit sterilis vel vir. R. vinas ambozum in
duo vasa separatim: ⁊ in illis surfures fermente-
os: ⁊ in cuius vrina vermes fiunt ille vel illa steri-
lis est. **Ad experimentum sterilitatis.** R. septem
grana ordei: ⁊ septem grana fabarum: ⁊ septem
grana tritici: ⁊ pone in ollam: ⁊ mingat super ea:
⁊ si creuerint infra septem dies non est sterilis. si
aut non creuerint est sterilis **Albertus magnus**
lib. x. tractatus. ij. cap. j. prope finem.

At māmille non crescant. R. herbam que vo-
catur vuidinaltem: ⁊ contunde bene: ⁊ super mā-
millas pone. Item recipe papauer: ⁊ decoquas
in aqua pluuiali: ⁊ intingas lincum pannuz ⁊ sup-
pone māmillas per tres dies: ⁊ hoc quanto cali-
dius sustinere potest.

impt
dime
vino
fibus

experimentum
de sterilitate
si mulier
vino potata
mulierem

b. 4

Sequuntur problemata de membris generatiōis de matrice: et testiculis seu de secretis mulierum.

Quare aialia coeant. Rñ. fm Arist. ij. de aia. sup̄ illa littera naturalissimū operū rē. q. ppter obseruationē sp̄ci: q. si coit⁹ non esset oēs sensus dudum defecissent. **Q**uid sit coitus. rñ. fm Auerror⁹ q. coit⁹ ē inectatio ma-

ris et scie per instr̄a deputata a natura ad eē specificatū et conseruādū: ergo dicit theologi q. quādo coitus fit ppter generationē sibi similis: tunc nō ē maxime peccatū. **Q**uare coitus tempat⁹ sit valde cōueniens. rñ. fm Auicē. tertio canonis et cōstantinū in suo libro de coitu: q. primo coit⁹ allentat corp⁹ aiaz erbilarat: irā remouet: caput et sensus confortat: et aufert multas egritudines melancolicas: q. expellit fumū spermatis a cerebro et expellit materiaz apostemosam: et ergo fm Auicēnā vbi supra ex dimissione coitus ē tenebrositas oculor⁹ et vertigo capitis: vnde sp̄ma viri vltra debitū tps retētū auertit in venenū. **Q**uare distempatus coitus et nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ. per p̄dictos: q. destruit visus: corp⁹ ericca q. dicit Arist. in lib. de generatione aialit⁹. Lururia est emissio pura humiditatis et cerebri cōsumit vt expertū ē: iducit et febres acutas fm Auicēnā et maxime abbreviat vitā. fm Arist. de longitudine et breuitate vite. et Albertus idem declarat de passere q. ppter nimis coitū vniunt tres ānos. **Q**uare vt p̄ sensū mulieres p coitū sunt fortes et multū formose. Rñ. per Arist. q. calor sp̄matis qui expellit a viris p coitum in eis recipit q. calor h̄z ista opari. **Q**uare melancolicis et colericis vltra alias cōpleciones vniuersaliter magis noceat. Rñ. q. eos multū ericcat cū p se sint sicca: ergo eis et h̄icam inducit. **Q**uare flegmaticis et sanguineis: vt dicit Auicēna valet coitus q. in eis ē multū d̄ tali materia q. necessariō expellitur a natura. **C**ū Aristoteles dicit q. oē aial pingue sit pauci sp̄matis et seis q. nutrimentū trāsit in pinguedinē: et ergo dictū Aristotelis itelligit de ericio qd̄ modicū h̄z spermatis: q. totū vadit in spissitudinē. **Q**uare femelle oīuz brutor⁹ nō appetūt coitū post ipregnationē. Rñ. h̄z Albertū q. tūc matris ē firma clausa et menstrua tūc sūt retēta: ergo et tūc retinetur appetitus. **Q**uare tūc mulieres et eque post ipregnationē appetāt. vt dicit Arist. viij. de aiali-

bus. Rñ. de mulieribus. fm Galicēnū recordabant et armabant ad coitū: et q. mulieres recordantur ad delectationē in coitu precedēte post ipregnationē appetūt. Sed de equa r̄idet q. ē aial valde multū comedēs et digerēs: et ergo multum seminis h̄z et menstrui in ea generant: et calefaciens vuluā appetitū et libidinē inducit. **Q**uare repleto corpore nō ē cocundū. rñ. fm Arist. q. p bibet digestio. **Q**uare nō sit bonū vtre fame lito et manico. rñ. q. tūc nutrimentū debilitat et raro factū procreat mēbrū. **Q**uare nō sit bonū p balneū imediate. rñ. q. tūc pori ad huc sūt aperti: et calor per totū corpus dispersus: et ergo coit⁹ sequēs balneū multum frigescit. **Q**uare post vomitū et solutionē ventris minime valeat coit⁹. rñ. q. valde periculosum ē habere duas purgationes. **Q**uare quod sit tps aptissimū ad coitū rñ. digestiōibus celebratis: sez spaciū mediū iter mediā noctē et aurorā: q. fm Constantinū valde sanū ē dormire post coitū. **Q**uare aialia agrestia sunt valde furibūda ante coitum vt bruta: vt p̄ de cornis: q. tūc maxime erocitant: et de asinis q. tūc maxime solēt insanire et discernere. **E**t dicit et Constantinū auctoritate Ipoeratis. rñ. q. tūc oīa mēbra sunt accēsa et appetitū venereo: et natura laborat ad expellēdū superflūū que in cōsuetudine ad iram: et ad furorē: vt p̄ per Arist. in proemio libri de aia: et ergo post coitū statim sūt mansueti et mitigata sicut agnelli. **Q**uare homines tpe coitus et nō fremāt. rñ. q. verecūdia que fm Arist. est prima sensus rōnis nō dimittit: sed tamen vt p̄ sensibili oīs vir tpe libidinis: et coitus magis dispositus ē ad irā q. alio tpe. **Q**uare i coitu fit tanta delectatio. rñ. q. coitus ē opus delectatū in se in tantū malū ita q. oīa aialia abhorrent ipm: et si non eēt tanta delectatio in eo: ergo natura i tali delectatione igeniose egit. **Q**uare delectio seīs tpe coitus facit delectationē. rñ. fm Arist. ij. de aialibus. delectatio causat excōicationē cōueniētis cū cōueniēte que bene ē in cōiunctione seminū ppter eor⁹ dispositionē adinuiet. **A**liet rñ. et melius: et naturaliter: et q. semē qd̄ de cidit ē talis sic sua caliditate facit titilationem in virga virili: et q. tal virga est venosa: ergo et hoc magna delectatio recipit. **Q**uare frequenter coeūtes nō habēt tantā delectationē: sicut raro coeūtes pp tres causas. rñ. **P**riō q. seīs meatus ē bene largus et amplius: ergo semen ibi facit meatū cui⁹ meat⁹ facit delectationē. **S**ecūda cā ē q. in talibus loco seīs aliquando emittit sanguis erudus et idiget vel alia materia aquosa: et hec nō est calida: ergo nō facit talē delectationem. **T**ertū in viris vel in mulieribus fit maior delectatio in coitu. rñ. h̄z dictū medicorū. q. maior ē

*cur timpa
tus coitus
ist ualde
cōueniēs*

*q. sequitur
quomedi
et coitus
dimissionē
et sp̄matis
retentionē*

*quot ānos
vniunt passier*

*cur mulieres
et coitū fortes
ac formose
sunt. rñ.*

*hocundū coitū
mildēho
licis et colericis*

*cur brutor⁹
se mille post
imp̄gnatōnem
nō appetūt
coitū*

*cur
m
r
e
p
p
n
p
i
v*

in viris intellue generaliter semē eoz est calidū. Sed maior ē in mulieribus extellue: qz ppiū semē emittūt z aliud recipiūt: z ergo delectatio coitus ē minor: vt dicit Arist. vij. ethicoz. in principio de animalibus. **Quare** pisces et nō coeūt cuz nullus piscator vidit eos coire: vt dicit Arist. in ij. de generatiōe animalium. rñ. fm Arist. ibidē qz imo vere coeunt: sed qz eoz coitus velox est: ergo nō pcpit per visum. **Utrū** coitus possit fieri p os: vt dicit quidā de cornicib⁹ qz rostris suis de osculādo coeūt z cōcipiūt: vt dicit quidā de mustela qz cōcipiat z pariat p os. vnde Arist. arguit ita. quicqd intrat per os hoc intrat in stomachū z digerit. sed si coitus fieret p os: tūc digerēdo cōsumeret nec ad matricē pueniret. Sed beata virgo cōcepit per aurem hec nō fuit naturalis sed miraculosa. **Quare** vnde generet semē viri z qz sint hic opintiones opposite medicoz z philosophoz: sed dicendum ē qz est humor supfluus cōueniēs digestiōibus viri z mulieris assimilatus: z ab aia nigillādo fusus diuersis formis z figuris. sed alij dicūt qz spermata fit ex cerebro fusum: z de coctiōe de albatuz: z ergo scdo de generatiōe animalium debet cōcipi qd est supfluus humidus multi qd vt sanguis p totū corpus distribuit. **Quare** semen viri fit albu cū tamē semē mulieris fit rubeū rñ. qz melius decoctum est: z quia in testiculis de albatuz quozum caro est alba vt in māmillis. **Quare** flurus spermatis non sit mensurabilis tempore sicut menstruum. rñ. quia ipsum nō est venosum vt menstruum: ergo natura ipm nō reijcit: sed ad generatiōe seruat: alr rñ. qz nō generat in tantā quātitate in viris: vt menstruum in mulierib⁹: ergo mēstruali impulsioe nō indiget. **Utrū** spma decidat a mēbris z pbāt: qz videm⁹ rñ. qz aliqui dicūt qz a mēbris z pbāt: qz videm⁹ rñ. qz pater claudus generat claudū filiū: z pater trūcatus generat trūcātū filiū pater habēs cicatricē generat filiū cicatrizatū. vt dicit Arist. de partu animalium: z hoc nō fieret nisi decisio fieret a membro. scdo rñ. fm veritatē qz decisio fit ab humoribus: qz fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimentum nō est membrū vel mēbrorū: sed ē humor: sed qd ipsi de patre trūcato z filio. rñ. fm Arist. in ij. de generatiōe animalium. qz fit ppter imaginationē mris de claudo patre existēte in coitu qz generet claudū filiū: vt p3. **Quare** imaginatio maris de claudo generat claudū filiū: vt dicit qz vna mulier imagiabat vñ ethiopē depictū in lecto suo z cōcepit ethiopē. rñ. fm Aristo. qz imaginatio de claudo facit boiem claudū: z de lepza facit boies lepzosum sic in pposito virtus imaginatiua ē supior formatiue fetus: ergo pcepit sibi fore talē si

liū qualē fuit imaginata. **Utrū** semē viri ingrediat in naturā vel in matricē fetus. rñ. primo fm medicos qz sic: qz tam semē patris qz matris intrat substantiā embriōis fetus z pbāt: qz alr materia z efficiens coincidēt qd est contra Arist. ij. phisicoz. cōsequentiā p3: qz semē viri est picipū effectus illius: puta vt domificator domus. Itēz et alio eadē est materia nutrimenti z generationis vt patz scdo de aia. p Aristo. qz eisdē sumus z nutrimur. Sed spma nō dicit eē materia nutrimenti. fm auerroyū in libro Colliget: ergo nec generatiōis: vnde z fm veritatē ē sciendū quādo scia ambo claudunt in matricē: tūc semē viri dispōit semē mulieris ad receptionē aie quo facto cōuertit i sumū: z exhalat p poros matricis: z sic p3 qz solū materia mēstrui ē materia fetus. **Utrum** semē viri vel mulieris sit aiatuz. rñ. phisice z medicinaliter qz nō format aiatū: sed virtualiter: qz mediāte spū sibi intrifecus qui ē datus opat vitam. **Quare** matris ita amde trahit semē viri: vt dicit auerroyū in li. Colliget: qz vna puella sedēs in balneo: vbi vir prius spmatizant cōcepit z ipregnata fuit ex cōtractiōe semis. rñ. fm auerroyū qz ibi matris a tota materia: z forma specifica attrahit ipm ad ppiā perfectionē. **Quare** mulieres habēt semē rubeū: scz mēstruum. rñ. qz ē superfluu scde digestiōis qz celebrat in epate z epas est mēbrū rubeū: z ergo ipsum sistrū rubeū. Aliter respōdet qd menstruum ē sanguis corruptus z indigestus: ergo hz colozem sanguinis. **Quare** menstruum quarūdam mulierū fit limidū vt cūnis. rñ. aliquādo ppter infirmitatē. aliquādo ppter nimā frigiditatē z terrestreitatē: aliquādo ppter sui adustionē. **Quare** in mulieribus generant mēstrua. rñ. per oēs medicos z philosophos: qz frigide respectu viroz: ergo totū non possūt cōvertere in sanguinē: z ergo multa pars trāsit in menstruum: z dicit a mense qz oī mense a muliere debite etatis z sana expellit: z dico debite etatis: qz ante. rñ. ānos nō fluūt. z dico sana: qz aliqz mulieres infirme nō patiunt mēstruum. **Quare** mēstrua fluūt z expellant a mulierib⁹. rñ. qz est materia venenosa: qz dicit aristo. primo de generatiōe animalium. si menstruum cū fluit tāgit arborē vel ramū crescentē arefcit. Itē aristo. dicit si canis gustauerit de mēstruo tertia die rabidus efficeret: z ergo natura oī mēse expellit a mulieribus: ergo retentū in mulieribus vltatps debitū facit molā. fm aristo. z inducit sineopes z extases passides z infirmitates. **Quare** āte tredecimus annū nō fluūt mēstrua. rñ. qz inuēcule sunt: z ad huc valde calide sūt ita qd bene digerūt totū cibū: z ergo mēstrua nō generant ante illud tps: z

Quare mulieres semē sit rubeū

Y

#

p cōsequēs nō expellunt: z hoc ē verū nisi mali-
 cia vel bonitas cōplexiōis ipediat. **Q**uare mu-
 lieres vetule post quinquaginta ānos nō patiantur
 mēstrua. rñ. qz tūc sunt steriles. **A**liiter z melius
 rñ. qz tūc natura debilitata ē: z nō pōt ipm expel-
 lere: z ergo cōgregāt in se materiā malaz: ita qz
 efficiunt imūde qz suo anbelitu ificiūt pueros: z
 ergo catarrus z tussis in eis humidat z alia mul-
 ta mala: z ergo fm cōsiliū medicōz sūme absti-
 nendum est a vetulis. **Q**uare mulieres sūt ita
 venenose z nō ificiūt seipsas. rñ. qz venenū non
 agit in seipm s; in aliud obiectū. **A**liud rñ. z me-
 lius qz mulieres cōsuete sūt in tali materia: ergo
 eis nō nocet: qz dicit Albertus: qz quedā puella
 q̄ ad eū ducebat i Colonia comedebat oēs ara-
 neas z fuit ei cibus aptissimus z aristo. de regimi-
 ne p̄cipū ad alexādrū de puella que nutrita fuit
 veneno z a regimine indie alexandro missa fuit.
Quare mulieres ipregnate non patiunt mē-
 strua. rñ. qz tūc mēstruū trāsīt in lac: vnde nutria-
 tur puer: z ergo si mulier ipregnata patit mēstru-
 um hoc ē signū abortiōis. **Q**uare mulieres
 lactātes pueros: nō patiunt mēstrua. rñ. vt iā qz
 mēstruū trāsīt in lac: z dicit medici qz mulier i-
 pregnata lactās aliū destruit puerū in ytero z il-
 lū extorcat qz nutrimentū qd vni deberet non pōt
 sufficere duobus: z maxime si ex alio viro sit ipre-
 gnata **P**lynus lib. vij. caplo. xvj. in principio.
Quare qdā mulieres nō lactātes: nec impre-
 gnate nō patiunt mēstrua. rñ. ex grādī ifirmitate
 s; ex defectu virtutis expulsiue: vnde fm medi-
 cos in tali cāu bene h; minuire de saphena. i. ve-
 na apud collū: qz hec vena icisa mēstrua nimia i-
 fluētia cōstringit z ipsa retēta ad fluxum pducit.
Quare in primis tribus mētribus mēstrua ad-
 huc mulieribus fluūt. rñ. qz ppter puritatē z noui-
 tatē adhuc nō premunt: qz adhuc nō possunt su-
 mēre tantā materiā. **Q**uare oculus mulieris
 mēstruose inficit speculū: vt dicit arist. de somno
 z vigilia. qz nubes sanguinee generant in specu-
 lo. rñ. valde naturaliter qz ppter talē modū quā-
 do mēstrua fluūt in muliere: tūc fumus veneno-
 sus resoluit ab ea qui ascēdit caput mulieris pe-
 tens ibi exitū: z ergo tūc mulier dolet caput co-
 operiens ipsū multis velis z p̄plis: z qz oculi
 sūt porosi: ergo ibi petit exitū ille fumus z inficit
 oculos. ita qz vene sanguinee apparent in eis: z
 oculi sunt guttulosi z lachrymosi: z sit aer cōtigu-
 us oculis ab oculis inficit: z ille aer iterūz alium
 vsqz ad speculū obiectū: z qz tale mūdū est z po-
 litū ideo facilliter inficit: z ergo dicit Auicēna qz
 oculus mulieris mēstruose proijcit camelū ad fo-
 ueam. **Q**uare femelle brutorū: s; pisciū z vo-

luerū nō patiunt mēstrua. rñ. per arist. z albertū
 qz in grossibilibus mēstruū trāsīt ad pilos: z pi-
 scibus ad squamas z aub⁹ ad pēnas: z quicūqz
 vult cōsiderare bene pōt cognoscere qz iter bru-
 ta aialia femelle frequentius sūt hirsute qz ma-
 sculi z pisciū femelle magis squamose z auctu-
 larū femelle magis plumose. **Q**uare mēstruū
 recipiat nomē a mense. rñ. qz mensib⁹ spacium
 t̄pis mēsurat: z motus lunē: z qz luna motū suū
 pficit in. lxx. diebus z. viij. horis mō luna habet
 vñium sup humida in scdo metheozoz. per ari-
 sto. z in posterioribus: vbi dicit nulla crescit in fi-
 ne lune: z qz mēstruū est humidū: ergo a mense
 facit denoiationē vel capit. **D**icit enī rustici qz
 oē humidū crescit in luna crescēte z ipsa decrescē-
 te decrescit. **Q**uare quedā mulieres patiunt
 diutius fluxū z quedā breuius vt in sex diebus z
 quedā in septē diebus: cōtinue aut p tres vt fre-
 quētē in iunibus. rñ. qz sunt frigidiores: z er-
 go in eis plus generat de mēstruo: ergo lōgiori
 tpe expellit: s; alie sūt calidiores: ergo in eis pau-
 ca generant. **Q**uerit vbi referunt mēstrua
 ante fluxū. **D**icit aliqui qz in matrice: sed illud
 auerroyz in li. Colliget: reprobat z dicit matricē
 est tm locus generatiōis sed tale mēstruū nihil
 facit ad generatiōis: ergo rñ. sicut dicebatur de
 fluxu emozoydarū z est quedā vena circa spinā
 dozsi z referuat ipsa mēstrua: z huius signū ē qz
 mulieres habēt isto tpe maximas pūctiōes i doz-
 so ppter expulsiōē eius a natura. **U**trū men-
 struū de quo generat fetus z qz oi mense expelli-
 tur sic idem. rñ. qz nō qz ipsūz ēipurū z indisposi-
 tū ad generatiōis: sed primū ē valde purū: z dis-
 positū ad generatiōis sicut sanguis est valde ela-
 rus z aptus generatiōi. **Q**uare mulieres tem-
 pore mēstruoꝝ ipregnate generāt pueros lepro-
 sos z imbecilles. rñ. qz vt patuit qz hec materia
 ē venenosa modo p philosophū in libro de cāis
 situdo cause rellucet in effectū. **Q**uare mulie-
 res vniformiter in eodē tpe mensis nō patiuntur
 mēstrua: qz quedā in nouilunio quedā in plenilū-
 nio z quedā in defectu. rñ. qz hoc ē ppter diuer-
 sas cōplexiōes mulierū: vnde licz oēs mulieres
 respectu virōzū sūt flegmatice: tamēter se ē vna
 magis sanguinea: z sic de alijs. **A**modo lunatio q̄
 libet habz quatuor quadras: z ille habēt quatu-
 oz cōplexiōes. **P**rima ē sanguinea. **S**ecūda co-
 lerica. **T**ertia melācolica. **Q**uarta flegmatica.
Quare mulieres sanguinee patiunt in prima
 quadra sanguinea. **R**ñ. fm Galienū in lib. am-
 pho. z fm Gilbertū in sex principia tale additūz
 tale facit ipm magis tale talis: ergo quadra lūne
 sangulea augmētāt sanguinē: ergo tūc sic expelli

*signū abor-
 tionis*

*ad p̄uocādū mēstrua
 et etiā ad retinendū*

*Con oculis
 mulieris
 mēstruose
 inficit spi-
 culum*

tur: Quia noua luna regit iuuenes mulieres q̄ sunt magis sanguineae iuxta verbum Luna vetus veteres: iuuenes noua luna regit. Quare vt frequēter oēs patiunt in fine mēsis seu lune menstrua. rñ. q̄ est ppter defectū lune: ergo eius frigiditas operat̄ frigiditatē mulierū: et sic p̄ vt breuiter ista questio. Quare mulierib⁹ ille fluxus magis fit in hyeme q̄ in estate: vt ipse sciūt. rñ. q̄ in hyeme operat̄ ad mēbrorū augmentū: sed in estate p̄ sudorē multū de tali sumit: ergo tūc minus fluūt. Quare in tali fluxu mulieres patiūtur dolorē. rñ. q̄ ē cōsimilis dolori sanguineae p̄fectiōis vrine guttatim et paulatim: q̄ sicut stranguria fit ex potu indigesto vias vrinales multum subtiles ledēt. vt fit post balneum. Sic materia menstrualis que ē terrestris et indigesta multū vias per quas trāsīt offendit. Quare post fluxum mēstrui facilius mulier cōcipit. Sed hoc ē verū quādo ē coiens cum viro. rñ. q̄ tūc est melius disposita ad cōcipiendū: q̄ tūc est mūdificata a mēstruis ad generationē nō requisitis: et ergo pauce inueniunt steriles et infecūde sed sūt multū plūcaturae: vt legit in Erodo. Cū iudei eēt in Babilonia q̄ in breui tpe augmētabāt sup babilonē. Nō fuit alia rō q̄ veri iudei nō coeūt cū eis nisi p̄ sint purificate et mūdicate a mēstruo: et tūc sūt apte ad cōcipiendū. Quare colores mulierum menstruosarū mutant in palliditatē. rñ. q̄ tali tēpore recedat calor ab oibus mēbris et vadit iuuado naturā ad expellendū mēstrua. Quare priuatio caloris in facie facit palliditatē. rñ. q̄ menstrua sunt crudi humoris: ergo ipsis fluētib⁹ h̄ discolorare faciē et pallidare. Quare mēstrua tes abhorret capere cibū. rñ. q̄ natura plus laborat ad expulsiōes q̄ ad indigestiōes: ergo si caperet cibū crudū remaneret crudus. Et crudū abhorreret crudū. Quare viri coeūtes cū mulieribus menstruosos efficiunt ranci. rñ. quia vir ille per anhelitū ad mēbra specialia et instrumēta vocis attrahit aerē a muliere s̄fectū: qui aer attractus facit rancitatē. Quare aliquae mulieres sunt steriles: et nō concipiūt. rñ. s̄m medicos q̄ ppter multas causas. aliquādo ex pte viri: p̄mo ita q̄ frigide nature ē vir tūc sūsi semē est ineptū generatōi. Sedo q̄ semē eius aquosus et stas a matrice fluit nō faciēs ibi morā. Tertio propter breuitatē virge virilis vel ineptitudinē: quia tūc semē nō p̄icit ad locū debitū. Quarto q̄ semē viri et mulieris sunt indisposita: ac si vir melā colicus eēt: et mulier flegmatica. Arist. in primo de generatione animalū. 2. ij. de animalū agēs et patiēti debēt eē p̄portio nata. als actio impediret. Quare mulieres pingues raro cōcipiunt. rñ.

q̄ habēt matricē lubricā a qua semē receptū elabitur nec retinet. Aliter rñ. et melius q̄ mulieres pingues habēt orificiū matricū valde strictū qd semē impedit intrare: et cū intrat tunc tarde intrat: ita q̄ semē in tpe eodē infrigidat: et ineptū fit generatōi. Quare mulieres valde calide raro cōcipiūt. rñ. q̄ semen extinguit in eis et cōsumit: ac si pauca aqua ad magnū ignē funderet: et ergo videmus q̄ mulieres marie colētes appetitū lasciuie et libidinis marie colētes appetitū lasciuie et nō cōcipiunt. rñ. q̄ per diuersa seia earū instrumēta cōcipiēdi obfuscant: et lubricant q̄ semen earū nō retinet. Quare vt dicit experientia alberti: mulier bibēs saluā coctā cū vino albo āno illo non cōcipit. rñ. q̄ saluā ē multū frigida et frigiditas vt patuit impedit cōceptionem. Quare mulus sit sterilis q̄ nō concipiat illud p̄blemā multū laborat Arist. in de generatiōe animalū improbādo Empedoclen et Democritū: et tūc ponit positionē ipsarū dicēs q̄ generatur mulus ab equo et asina mō equus et asinus sūt animalia sterilia: ergo generatū ex ipsis efficiēt totaliter sterile. Aliā ponit Arist. rōnem q̄ semē equi est valde calidū vt probat pulchre: sed semen asine magis est frigidū: ergo quādo ista semina admiscētur ex eis generat̄ mulus bene: hec sunt monstra diuersa generatiua in animalibus diuersarū specierū mulus ex asino et equa: et e contrario burdo ex quo et asina: prīs ex capris et porcis: thbit⁹ ex one et hyrcō: mustiria ex capra et ariete. Sed que ficta cētaurus ex boie et equa. Adoncentaurus ex boie et asina. Isterū ypoctaurus ex boie et equa. Quare quedā mulieres cōcipiāt masculos. respō. s̄m Constatinū et Arist. quādo semē cadit a dextro testiculo ad dextrā partem matricis: tūc generat̄ masculus: q̄ hec ē pars calida: et ergo s̄m Albertū calor operat̄ ad masculinitatē: et ergo s̄m Albertū Dextra pars v̄tris magis tuens est signū masculi in vtero. Sed alij respōdent cū semē patris vincit semē matris: tūc generat̄ masculus. Sed cū semē matris vincit semen patris tūc generat̄ filia. Quare quedā mulieres cōcipiāt femellas. rñ. q̄ semē cadit ad finit̄ latus matricis qd est frigidū rōne splenis adiacētis qui splen operat̄ feminitatē. Quare vt expus est Albertus mulier iacens in dextro latere post coitū cōcipit masculū. in sinistro femellā. rñ. s̄m eū q̄ mēstrua reclusa fluunt ad illam partē matricis in qua iacet mulier: et talis fetus formatur. Quare mulier habeat matricē. rñ. s̄m Auerrorū in libro de Colligēt: q̄ est locus p̄rius generatōis: et est situata in mediū mulieris sicut cloaca in medio ciuitatis: et sicut ad cloacā fluūt imū

*mulieres
nō cōcipiunt*

Arif

Arif

Genus generatiua

dicia ita ad matricem cōfluit sanguis menstruo-
sus et imundus. **Q**uare aliquæ mulieres pari-
unt filios graciles: aliæ breues et spissos. respō. s̄z
Auerroym vbi supra: et s̄m Salienum q̄ puer
format s̄m quātitatē matricis: et que habet matri-
cē longā et strictā et pueri erūt longi et stricti et gra-
ciles: sed aliq̄ue p̄ oppositū: ergo et pueri p̄ oppo-
sitū generātur. **Q**uare aliquando sez gemellos. re-
spon. s̄m Aristotelem in libro de humana natu-
ra in matrice sunt septēz cellule et receptacula se-
minis et tot generaliter possunt generari pueri in
quot cellulas peruenerit semen: et si diuisim fue-
rit: sed tamen tres sūt in dextro latere in illis pos-
sunt generari. Similiter tres aliæ sunt in sinistro
latere in quibus possunt generari tres filie seu fe-
melle: sed et alia est in medio eorum vbi autentici
dicunt generari hermofroditum idest homines
habentem vtrūq̄ sexum: sez yuliam et virgam: et
ergo si pariet vltra septēz pueros hoc potius mi-
raculosum est q̄ naturaliter. **Q**uare gemelli
sunt homines semi non ita fortes sicut aliq̄. vt di-
cūt leges ipsos in duello reputando p̄ medio ho-
mine. respon. naturaliter q̄ semen et materia que
debet transire in vnum puerūz tamen hoc trā-
sit in duos: ergo et hoc debilitatur: et aliquando
non diu viuit vel frequenter moritur. **Q**uare
vt dicit Arist. impossibile est gemellos esse diuer-
si sexus: et ita q̄ vnus sit masculus et altera femel-
la: s̄z sp̄ due vltres masculi: due vltres femelle.
rñ. naturaliter non est possibile q̄ vna pars sezs
cadit ad dextram partem matricis: et alia in sini-
stram partem sed semper cadunt ad vnam par-
tem dextram vel sinistram. **Q**uomodo gene-
ratur hermofroditus. respon. per talem modūz
q̄ in matrice sunt tres cellule principales vna in
dextro: alia in sinistro: tertia in medio in qua di-
cunt semen clausūz generari hermofroditū per
talem modūz q̄ natura semper intendit genera-
re masculum: et nūq̄ femellam: q̄ femella est vir
occasionalis et monstrum in natura: vt patz in li-
bro de animalibus: ergo quādoq̄z formatur ma-
sculus quo ad omnia membra principalia: sed tā-
dem propter indispositionem materie: et inobe-
dientiam qualitātū feminis non possunt per fice-
re masculum: tunc generat femellam: et ergo di-
cunt q̄ hermofroditus sit impotens et membro
virili: et de hoc patebit. **Q**uare natura non ge-
nerat duo membra virilia vel duo feminea: sed
vnum virile et aliud muliebze. respon. q̄ in natu-
ra ponetur frustratio: q̄d est contra Aristotelem
p̄mo celi et quarto methaphisicorūz q̄ deus et na-
tura non facit frustra. **U**trūz iste sit habēdus

pro viro vel muliere videtur q̄ consideranda est
quantitas vnus membri super alterūz: et dicit cō-
siderare s̄m q̄ membrum sit potēs in actu vene-
reo: et sic s̄m muliebze: tunc est mulier: si s̄m viri-
le tunc est vir. **U**trum talis debet baptizari in
nomine viri vel mulieris. respon. q̄ nonnunc viri
ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo s̄m
dignus debet imponi: modo vir dignior est mu-
liere: q̄ s̄mne agens prestantius est suo passo: vt
patet per Aristotelem. ij. de anima. **U**trūz ip-
se debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. re-
spon. s̄m viam iuris q̄ primo debet iurare anq̄
mittatur ad iudiciū quo membro possit vti: et s̄m
hec est admittendum et si vteretur ambobus mē-
bris: s̄m tamen occasionez ipse esset cremandus
et sic semper queritur probleuma. vtrūz possit p̄-
cedere ad sacros ordines. respon. s̄m iaz dicta.
Quare natura facit monstrum: vt patet p̄ Ari-
stotelem. ij. phisicorūz. q̄d sic: nam priuatur suo
fine monstrum: vt patet per Aristotelem ex indif-
positione materie vel effectū sit constellationis spe-
cialis: vt temporibus Alberti in Colonia gene-
rabatur puer ex applicatione lateris dextri om-
nes sere aperiebantur: et applicatiōe lateris sini-
stre econuerso clauderantur. Item albertus vi-
dit q̄ in quadam villa vacca peperit filium semi-
hominis: tūc rustici suspicabant de pastore cois-
se euz vacca. volebant eum cremare. Sed astro-
dicit veritatem non fuisse. Item verba alberti
nos vidimus equum habentēz menspedes ante-
riores: posteriores portabat circa collūz: et os nō
territ super terram. Item hec verba asserere al-
bertum nos vidimus bicorporum et corpora in
nullo iuncta erant nisi in dorso et habebant duo
capita quatuor brachia: als et quatuor pedes et
ibant ad quācūq̄z partem vertebantur. **I**tem
verba alberti narrauerunt nobis quedam s̄nce-
re digne q̄ viderunt talem hominēz in quo erāt
duos homines cons̄cti in dorso: et vnus fuit ira-
cundus: et alter mansuetus et vixerunt duos ānos
vn̄ p̄ moriebaf: alter tādiu vixit donec ex fetore
fratris moriebaf. **Q**ueritur quomodo hoc
fit. Respondetur per talem modūz cum semen
funditur ad cellulas per generationem duorum
gemellorum: tunc contingit q̄ intersticiū et pel-
lis medians. inter illas duas cellulas rumpatur
et sic semina confluunt: et ita in dorso ramificanf
et coniunguntur habentes dua capita distincta.
Utrum hec sit vnus homo vel duo. Respon-
detur s̄m aristotelem q̄ respiciendum est ad cor
vnde qui duo habent corda duo sunt homines.
Quare aliquando generatur puer cū magno
capite vel cū sez digitis in vna manu vel quatuor

quot sūt cellule
in matrice
cur aliq̄ mulier
plures fetus
ut gemellos
pariat

gnatio s̄mo
p̄mo

trū. Respondetur s̄m Albertum super secundo
pbisicorum q̄ propter superfluitatem vel defe-
ctum materie. Unde quando materia superfluit
tunc generatur caput aliquando magnus vel sex
digiti in manu vel in pede. Sed quādo materia
deficit: tunc aliquando generatur membrum mi-
nus q̄ deberet esse. Aliquando generantur mē-
bra pauciora q̄ deberent esse: et hoc Albertus
et Auerrōys distinguunt in .ij. pbisicorū. de quā-
titate continua et discreta. **Quare** ex inordi-
nato coitu: scz laterali vel stationario sepius gene-
rantur pueri indispositi et menstruosi. Respon-
detur: qz tunc semen inordinate locatur in matri-
ce. ergo inordinate formantur: vnde aliquando
generantur gibbosi pueri et q̄ plures defectus ha-
bentes. **Quare** mulier fit monstruosa: et dicitur
q̄ non fit homo. Respondetur ex sc̄do pbisico-
rum s̄mne occasionatum est monstrum: sed mu-
lier est vir occasionatus: ergo est monstrum: pro-
batur minor: qz natura nunq̄ intendit generare
semellam: sed semper masculum. Sed qz natu-
ra femellam generat hoc est causaliter propter
materie dispositionem: et inobedientiam. vt di-
ctum est. **Quare** quidaz puer totaliter assimi-
latur patri: et quidam totaliter matri. responde-
tur. Quando semē matris vincit semen patris: tūc
puer totaliter assimilatur matri. Si autem semē
patris vincit semen matris: tunc totaliter assimi-
latur puer patri. Sed si semen in parte vincit: et
in parte non: tunc in parte puer assimilatur patri: et
in parte matri: sed si menstruum et materia fetus
trahit ad se semen operationis spermatis: tunc
erit similitudo ad matrem: et potest esse tempora-
liter: aut in membro principali: et non in secunda-
rijs: tunc puer erit similis in complexionem cordi et
serui. Sed in alijs membris patri: aut eōuerso
etiam puer erit similis in complexionem: et corde pa-
tri: et in alijs membris similis matri. Et sic vide-
mus pueros aliquos fratres multum assimilare
patri: et alios etiaz videmus pueros totaliter ma-
tri assimilari: et alios totaliter patri: et alios partiz
matri: et partim patri. **Quare** pueri vt frequē-
ter assimilantur magis patri q̄ matri. responde-
tur q̄ hoc est propter imaginationem matris de dis-
positione patris in coitu. **Quare** pueri vt fre-
quenter assimilantur auis et auis q̄ propinquis
parentibus. Respondetur per Aristotelem quia
virtus auorum est impotentia in cordibus paren-
tum generantiuz, aliquando propter similitudi-
nem nutrimenti: et tunc fetus formatur in simili-
tudinem aliquorum auorum. **Quare** vt dicit
Aristoteles similitudo puerorum ad auos nō ex-
tendit se vltra quatuor generationes. responde-

s̄m Albertum qz omnis virtus quatuor gradib⁹
mensuratur: ergo generatiua. Sed Aristoteles
dicit q̄ aliquando puer assimilatur auo cuius a
populo et seculo nō est recordatio. **Quare** pue-
ri sunt de diuersa dispositōe: quada magis du-
ra et quada magis molli. respondeatur q̄ pro-
pter dominium diuersorum elementorum: et qz
ossa fiunt ex parte menstrui magis terrestri: ergo
semper dominatur sed medulla et cerebruz de p-
te eius magis aquea: sed spiritus vitalis natura-
lis et animalis ex pte magis aerea: et calor natura-
lis ex parte magis ignita. **Quare** fetus succes-
siue fit fortior. respon. qz in primis sex diebus se-
mina habent colorem lactis: sed in nouem sequē-
tibus ab illis sex diebus: tunc semina habent co-
lorem rubeum: qz tunc transmutatur in naturam
sanguinis spissi et coagulati nō fluentis. sicut mas-
sa carnea: qz ex propinqua dispositione ad carnem:
sed in .xij. diebus post illos. .ix. sequentib⁹ illa ma-
teria condensatur et solidatur vt possit recipere or-
ganizationem et formationem: qz res nuda nō te-
net impressionem: vt patet per Aristotelem. .ij. de
anima. et sic singulis diebus vsqz ad partum al-
iter disponitur: sed quomodo per singulos men-
ses regatur a planetis hoc est in libro Boetij.
Unde nota s̄m Galienum in primo mense fe-
tus fit purgatio sanguinis. in sc̄do mense expres-
sio sanguinis corporis. in tertio formantur vngu-
le et capilli. in quarto mouetur fetus: et ergo tunc
mulieres nauseant. in quinto tunc recipit simili-
tudinem patris et matris. in sexto neruorum con-
strictiones. in septimo ossa formantur. in octauo
natura incipit mouere ad exitum et fetus dei be-
neficio completur. in nono ipsam a tenebris in
lucem producit s̄m cōmūnem cursum. **Utrū**
puer in vtero stercozizat vel non. respondeatur s̄m
intentionem medicorum et philosophorū q̄ nō:
et ratio est qz non habet primam digestionem que
est in stomacho: qz cibus non venit ei per os: sed
per vmbilicū: et ergo nō vrinat s̄z sudat qd videt
esse parue quantitatis et reseruatur in panniculis
matricis et secundina: et in alijs: et in partu pueri
excutit in magna quātitate. **Quare** s̄m cōmu-
nem usum et cursum pueri exant in nono mense
respondeatur qz tunc est totaliter perfectus vel qz
tunc regat planeta benivolus: scz Iuppiter qui
est amicus nature. Nam s̄m Arist. est humidus
et calidus: et ergo temperat malitiam saturni fri-
gidi et sicci: et ergo omnes pueri nati in hoc mēse
vt frequenter sunt sani. **Quare** pueri excutentes
octauo mense omnes moriuntur. respon. qz illo
mense super puerum saturnus habet dominium
qui est contrarius et planeta maliuolus: qz frigi-

dus & sicens: & utraq; pars contrariatur vite: di-
 citur etiam saturnus quasi satur annus per con-
 trarium: qz per cum esurimus. **Quare** pueri
 exentes septimo mense vt frequenter moriuntur
 & dicuntur illi pueri exentes septimo mense vt
 fetus lune. respondetur qz luna est frigida: & ha-
 bet dominium super puerum: & ergo habet ipsuz
 necare. **Quare** puer exiens statim flet. respon-
 detur qz propter subitam mutationem aeris & in-
 frigidationem que frigiditas maxime ledit suam
 teneritatem. **Quare** vt dicit Aristo. fet⁹ post
 septimum mensem laborat ad exitum. responde-
 tur qz tunc ligamenta quibus matrici alligatur il-
 la incipiunt debilitari: qz propter sui magnitudi-
 nem consumitur nutrimentum ipsorum ligame-
 torum. **Quare** puer cum exit ponit digitu suu
 ad os. respodetur naturaliter: qz puer exit de ma-
 tre: vt de calido lauacro. ergo intrans aerem fri-
 gidum ponit digitum ad os propter caliditatem
 oris. **Quare** vt sciunt mulieres puer exiens &
 clamans in vtero sit signum maluz. respondetur
 qz est signum q non viuens eribit: & ergo dicunt
 Theologi: qz tunc cognoscit se priuari intuitu di-
 uino propter carentiam baptismi: ergo clamat.
 Sed aliter respondetur: nam si non maxime pa-
 teretur nec clamaret: ergo clamor est signuz pas-
 sionis & mali. **Quomodo** puer creat. responde-
 qz primo capite premissio: & si aliter exit per crura

*cur puer statim
 clamat flet*

*quomodo
 fetus exit*

vel per brachia interficit matrem: & seipsum.
Quare mulieres comedentes infecta cibaria ab-
 ortiunt. respondetur qz ex illis generatur semen
 infectum qd anima abhorret: & projicit ab agro
 nature. s. matrice qz non est apta qz ei forma no-
 bilissima ifundatur. s. humana. **Quare** cozea
 & lactatio & saltus vt alique pessime bene sciunt
 abortiuum faciunt. respondetur qz per tales mo-
 tum ligamenta embriionis soluuntur & laxantur:
 & per consequens abortiuus sequitur: qz materia
 diutius retineri non potest. **Quare** iactus ful-
 minis & tonitruu facit abortiuu. rñdct qz vapor
 ibi adustius qui facilliter ledit matricem infanti-
 um per omnia tenella intrans per poros ipsum
 occidit. imo Albertus dicit qz si puer actualiter
 viuut in vtero materno per fulmina tonitruuz i-
 terficetur. **Quare** mulieres iuuenes: & non an-
 tique abortiuum faciunt. respondetur qz corpora
 iuuenum mulierum sunt magis porosa & rara: er-
 go vapor fulminis citius intrat faciendo abortiuu
 Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo no se-
 quitur occasio in eis. **Quare** vt dicit Arist. ni-
 mium gaudium facit abortiuum. respondetur qz te-
 pore gaudij calor vadit ad exteriora: & sic matricem
 propter paucitatem caloris facit abortiuum. Eade
 ratione timor facit abortiuum: qz tunc calor vadit
 ad cor relinquens matricem.

Contra casus de alto ve si aliquid de alto ceciderit et san-
guis ex lisione in ipso coagu-
latus fuerit et ut tunc sanguis
ille spargatur et dissolatur
in homine. Recipe tres car-
bones viros quercinos et ex-
tingue eos in vino bono
albo et mane calidam hoc se-
pe bibatur.

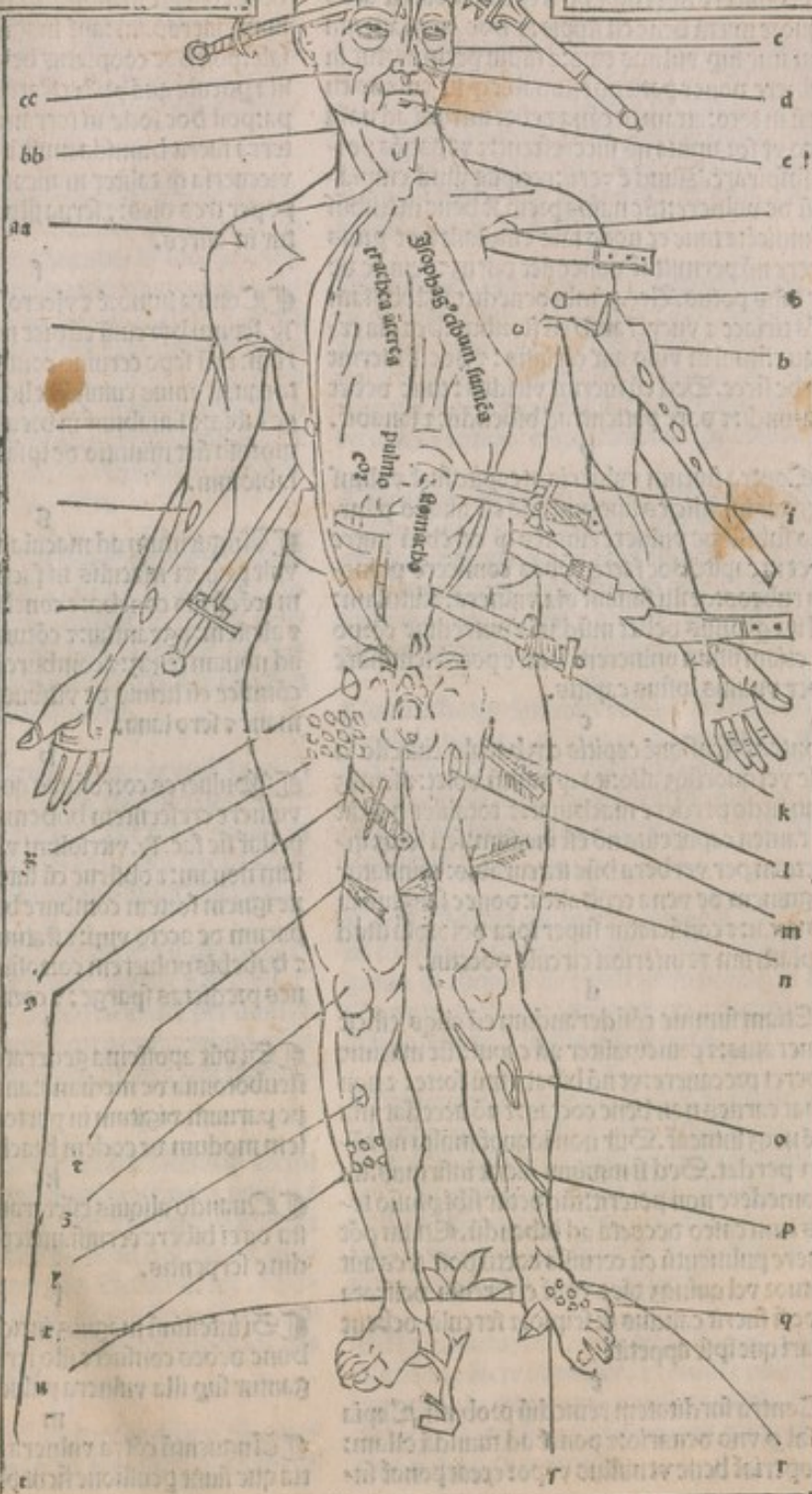
unguentum album ad oculu
qui oculi sunt sanguinolenti et
fluentes. Recipe pulueres tu-
cie quartam partem et de buti-
ro q' in maio mense est labora-
tum ptes tres et de oleo eline
duas partes. liouefac et com-
misce et illos pulueres sper-
ge in illum coactum et comi-
sce bene donec infrigidabitur

Lesio capitis. cum buca lapide cultri-
lo vel quouis alio instrumento sine
aliqua apertura.

Albula in oculos.
Surdita o.
Nasus incisus vsqz ad au-
tes.
Apostema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlcerosa.

Recipe surculos tritici et
et coquatur deinde adda-
tur arboria et fiat pulmen-
tum cum pinguedine et hec
ponatur ad loca tumorosa
et si atur. si autem hoc si pde-
rit sibi tunc pcedat curio i
capite videat si aliquid of-
sa fuerint coacta i capi-
te. Require i littera B

Nota si aliqui membris mu-
tillat seu amputat tunc de-
bit curare cum dyalectica
le vnguentu sic factu. Re-
fenu grecu et semine lini et
stude i puluere et spge il-
lu puluerem in butiru et
pmitte p vnu vl tres die-
co postea recipe fenu gre-
cu et semine lini. Regre re-
siduum in littera. B

Apostema solz i tribus locis
euenire i corpe humano re-
tro aureo et i collo hoc e
i rigide aiara et tunc fiat
botomia d cephalicavtri
usqz brachij p'vnu d pre-
sana iacta virtute totio
ve siue a iqu p'vnuat

Alus
Hec sunt p'vnu medicis cu-
rare volent. Ara etia regio
et p'vnu forma. Hec et
si i quibus p'vnu tpo et ac

Facis hunc vbi sanguis
cessare non vult

Contra iclionem vena ma-
gic in collo ita q' sangui-
nis cessare non pot tunc
psumat illa vena pulcre
ad inuicem ut sanguis non
possit exire hoc peracto
spere et dute pulueres
rubecos sup illud vuln
et pde sup eo emplastru
et pmittatur iacere ad di-
em qrtuz illud debet se-
ri et clare oui et tbur cu
stupio mutam possit hoc
medetur sicut alia.

Ad vlcus maturadu de
coque semine i i cu buti-
ro et suppoe tadu d'oc
sufficet. Mabile vngue-
tu ma apostema et vlc-
ra et pnter antiq vlcera
ruptoria. recipe sep' bo-
uinu et liouefac in paeli-
la et d'bayche cola ad ali-
quod vas et mone ta diu
deuere fiet odoriferum et
qto plus mouebis turo
melius erit ad oia vyl.

Contra vulnera q' su-
telo sagittata tunc li-
gna de ipso telo si d'z
extrahi alias ferz ne
sciretur inueniri. sed
si lignu fuerit extra-
ctu et ferru interu
retinetur tunc debet que-
ri spatula sine acutic-
cino et.

Si vero fuerit apo-
stema i igitur circa
pubes tunc minuatur
de vena virgiali hoc
e de vena que e sub
talo et dicit vena me-
struosa mulieruz seu
venavirginalis.

Contra tumore et in-
flaturu vulnez. Re-
ctus stude in succo
lollu et cardoio cu fa-
rina ordeacea tunc tu-
mores et inflature p-
ca inungat seu epla-
stret in circuitu vul-
neris et bicuiter cu-
rabuntur.

Remediū de palisi et
vnguentu. Acci. arte-
misiā cu semine suo et
millesoliū cu semine
suo et semine vrtice et iu-
quiami cu radice et se-
mine et accipe cera et
atungia. Require in
littera D

Contra verrucas. accipe
stere caninus et ira in q
vinavit et decoque i vria
ppria et emplastru super
verruca semp renouado
et d'elct. Sic bec idem cu-
rat paym vagit verbon
bobennice noua kostib.

De variol et variole vo-
cāt vesice sic pueri solēt
hēre frequēt? et qnqz
antiq hnt et sūt duob?
mōis. vno mō sūt albe
alio mō sūt rubec. si al-
be fuerint iuolua totū
corpus in pānu lineuz
Regre residuum in
littera L

^a
Cum nasus incidit ad ipsas aures: tunc debz
confui filo tenui ⁊ subtili adiuuicēz: ⁊ post hoc de
bet conficere sibi emplastrū ex claro oui cū albo
liquore mirtū bene cū stupis: ⁊ hoc emplastrum
ponatur sup vulnus eius: ⁊ tādū permittatur in
vulnere donec patiens estimabit q̄ sit vulnus cu
ratū in toto: attamen cāna debet intrudi ad nasū
ideo vt foramina nō succrescent: ⁊ vt patiens pos
sit respirare. Aliud ē verū: recipiat illud empla
strū de vulnere: tūc nasus p̄emas bene manibus
adiuicē: ⁊ tunc ex nouo tale emplastrū vt prius
iacere nō permittat donec fiet durus: deinde de
tur talis potus. Acc. zemi benedictā globo sam
spēs tiriace ⁊ yuey crauth cū floribus: hec oia ex
coque simul in vino aut ceruisia: ⁊ hoc si fuerint
berbe sicce. Sed cū fuerint virides: tunc debet
contundi: ⁊ dare patienti ad bibendū: ⁊ sanabit.

^b
Contra flurum vulneris in capite suez vulnus
⁊ tergas imūdicies siue putredo cū aliquo pāni
culo subtili de vulnere eius: eo q̄ cerebrū putre
fieret in capite hoc facto debes conficere pulue
res rubeos: q̄ illi sanant oia vulnera: ⁊ fistulam:
sed ita q̄ prius debet mūdari a putredine corpo
ris etiam istum puluerem secare potes seminare
super vulnus ipsius capitis.

^c
Contra offensionē capitis cuz baculo cultello la
pide vel quocūqz alio: ita q̄ multū dolet: ⁊ sensus
aliquando perdere machinat: ⁊ totaliter pdidit
sed tamen caput eius nō est incisum: sed soluz in
fractu in per verbera hūc ita curabis: minuatur
sanguinem de vena cephalica: donec sanguis sa
nus creat: ⁊ conficiatur super loca dolorosa istud
emplastrum vt inferiori circulo docetur.

^d
Etiam summe cōsiderandum est aliq̄s efficit
vulneratus: ⁊ principaliter ad caput: tūc maxime
deberet precauere: vt nō bibat vinū forte: ⁊ non
sumat carnes non bene coctas: ⁊ nō accedat mu
lierē neqz intueat. Silt non loquat multa ne rō
nem perdat. Sed si nimium fuerit infirmus: ita
q̄ comedere non poterit: tūc detur sibi p̄fusio te
nuis cum caseo decocta ad bibendū. Etiam pōt
sumere pulmentū cū ceruisia coctū post tres aut
quatuor vel quinqz dies denf ei fercula delicata
⁊ hoc si fuerit calidus in seipso: ⁊ fercula debent
ei dari que ipse appetit.

^e
Contra surditatem remediū probatū. Capia
tur sal p̄ vno denario: ⁊ ponat ad mundā ollam:
⁊ cooperiat bene vt nullus vapor creat ponat su

per ignem: ⁊ suffletur ignis recenter sub olla: ita
q̄ per calorem magnū sal liquefiat: ⁊ confluat in
globum. Et tūc remoueat ⁊ infrigidetur: postea
bene concute in mortario: post hec p̄fora rapha
num. aut rapam: aut maguderim: ⁊ repleat illo
sale: post hoc cooperiatur bene illud foramen cum
illa p̄ticula quā pri⁹ extraxisti de rafano vel de ra
pa: post hoc fode in terram in mundo cellario si
terra fuerit humida multū ⁊ fortis: ⁊ cooperiatur
viceversa q̄ taliter maneat p̄ tridū: ⁊ tūc reci
pe per tres dies: ⁊ serua istud in vitro: ⁊ sic funda
tur in aures.

^f
Contra tumorē ⁊ vlcerosā labia vnguentum.
℞. sepum byrcinū cū pice noua: ⁊ arungia anca
rum: ⁊ cū sepo ceruino conterant simul in q̄tita
te equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignem: ⁊ vi
ge labia: ⁊ sanabunt in breui: ⁊ si fuerint labia tu
morosa fiat minutio de ipsa ligua: ⁊ cessat tumor
labiorum.

^g
Cunguentum ad maculas faciei p̄batuz. Qui
vult priuari maculis in facie existentibus. ℞. li
macē cū sua concha: ⁊ conchā ranarū: ⁊ alumen:
⁊ alestem: ⁊ gyanthū: ⁊ cōtunde illa simul: ⁊ scute
ad nouam testaz: ⁊ combure bene: ⁊ illos cineres
cōmiscē cū liriū de vitibus facto: ⁊ ex illo facies
mane ⁊ sero laua.

^h
Pulueres corrosiuos qui carnem supflua de
vulnere crescentem bobemice de viuicasso ap
pellat sic fac. ℞. vitriolum viride: ⁊ impone in ol
lam nouam: ⁊ obstrue cū luto sapientie: ⁊ impo
ne ignem fortem combure bene: postea effunde
parum de aceto vini: ⁊ statim post hoc contunde
⁊ habebis puluerem corrosiuum: ⁊ illum sup car
nes predictas sparge: ⁊ corrodet eas.

ⁱ
Si autē apostema generatur sub brachijs fiat
flebotomia de mediana: aut pulmatica: aut p̄
pe paruum digitum in parte opposita: ⁊ fm simi
lem modum de eodem brachio.

^k
Quando aliquis esset transfixus gladio v̄ ba
sta da ei bibere ceruisiam tepidam cum pingue
dine serpentis.

^l
Si intestinū magnuz incidet: aut stomachus
hunc debes consuere filo sericeo: ⁊ subtili ⁊ sper
gantur sup illa vulnera pulueres rubei.

^m
Cungentū cōtra vulnera tumētia: sed nō flue
tia que fiunt p̄cussione sicut plage: vtputa fustib⁹

z baculis: vel gbuscūq; instrumentis. R. duas li-
bras plantaginis: z duas libras garbei: z millefo-
liū: vitriolū albū. i. quartale: Saluā: z vtergiō:
quatuor libras contunde bñ cū. iij. lib. arungie: z
cū. ij. lib. zuchari: ista oīa simul bñ decoque z mi-
sce bene cū spatula interius vt bene cū aruina tē-
perent: postea exprime totū simul per pānū z te-
re herbas que māserūt post expressionē: z illa cō-
tunde cum arungia z serua.

Oleum ad vulnera que in pedib⁹ sūt quasi scu-
rabilia que boles cōiter habēt: z illa vulnera ha-
bēt foramina p̄funda illud oleū sic fac. R. lignū
iuniperi: z icide in ptes minutas: z recipe ollam
vnā z fode i terrā: z pone sup eā aliā ollā mltis fo-
raminibus p̄foratā in fundo: z loca eā sup illam
in terra sepultā loco cacabi: z ipone in eā partes
de iunipero incisas: z sic tūc circūlinias ollas cū
luto sapie: z pone ignē fortē in circūitu ollaz: z sic
stillabit oleū qd̄ valet aurū z argentū: z precipue
ad vulnera predicta sananda.

Si alicui clau⁹ ferre⁹ vel lignē vel qd̄cūq; aliud
acutū ad pedē intraserit hoc sic curabis. R. sari-
fragā: z contunde: z pone sup locū in quo sit talis
clauus. Idē faciūt flozes sabe supposite aut ster-
cora marilegi: z eribit clauus ferreus vel qd̄cūq;
instrumentū fuerit in ipsa carne.

Cōtra pruritū magnū cū litiū ex vitib⁹ paruis
vngē loca fricando: z sanaberis sine dubio v⁹ v⁹
tice decocte cū vino z collate per panniculum in
balneum corpus tali brodio illinitū fricādo ces-
sat. Sed prius liniatur quādo sudari incipiat.

Si telū vel sagitta fuerit in pede: z lignū nō ē ex-
cerptū excipiat per te: z si ad vtrāq; partē vuln⁹
penetratū fuerit: tūc debes laborare per illud fo-
ramen tentā extrahere sicut in vulneribus vsus
est: ita vt attingat vna tenta aliam z sanetur sicut
z alia vulnera.

Si vō tam p̄funde fuerit intrinsecus q̄ excipi
nō valeat: tūc recipiat genziana: z debz poni ad
foramen vt fiat vulnus āplū: z foramē magnū vt
sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiat apo-
stolicon magnū dimergās. Steinuoze: z po-
lipodium z cōtūde bene adinnicē: z ex illo fac em-
plastrum z pone super vulnus z extrahet sagitta
Aliud emplastrum.

Et si tale vulnus firū aut p̄fundū multū cruen-
tauerit. Accipe thus albū sanguinē draconis vi-

num nigrum sel vnd plustein. i. lapidis emati-
tis: bec oīa cōtunde in simul: z fac emplastrū cū
claro oui: z illud confectum super stupas ponat
z vulnē applicetur.

Contra vulnera fluentia z dolorosa. R. anguil-
lā z excoque z accipe pinguedinē z cōserua in mū-
do vasculo: z excoque gallinā nō itingendo cum
aqua pinguedinē z cōgrega ipsius pinguedines z
accipe succum saluie: rute: absinthij: z marubij: z
mente siluestris: z tēpera in simul: z vngē quādo
vis cicatricem z sanabitur.

Anguentū bonū ad sanguinē retinendū: vbi fue-
rit vena incisa. Conface thus: z aloē: adinnicē: z
admisce clarū oui hanc tēperacionē optime com-
misce: z ex illa fac emplastrū donec vene z vuln⁹
adinnicē claudent: z hoc fiat donec vulnus sana-
bit in toto semper emplastra noua p̄parando.

Cōtra putridas carnes z mortiferas. R. argillā
de fornace bene cōcrematā: z tempa cuz aceto z
appone cucumeres equaliter sumendo: z sine vt
bulliat: z tūc cola per pāniculū hoc facto recipe
tertiā partē illius cocti z pmisce cum oleo: z fauo
mellis z vtere bis vel ter z sanaberis.

Contra inflaturam faciei vel als vbiq; q; R. sca-
biosam z decoque eā vsq; ad cōsumationē modi-
ce aque: z cū hac aqua madida bene inflaturaz z
pannū itinctū suppone inflature p̄dicte quo sic-
cato iterum madida z fac sicut prius z in triduo
sanaberis.

Contra struma que in collo generat. Accipe su-
cū raphani: sal: vini: acetū: z cōface totū in sin-
gmate in aliquo vase z mittas ita per noctē stare
illo vngē apostema seu strumam z decidet peri-
bit illa struma si sepius hoc feceris.

Cōtra panaritū hoc est qñ quēdā pustule albe i
circūitu vulneris generant⁹ bothonice: pizymiet
R. arūgiā antiquā nō salsam z vermes quosdā
qui multos pedes habēt z sunt oblongi z parui
z ab aliquibus cētipedes vocant⁹ seu appellantur
hos vermes contunde valde bene cū aruina an-
tiqua z emplastra super dolorem.

Ad solidanduz ossa contracta. Accipe lūbricos
ventris z cōtere in puluere z cōmisce puluere de
lumbicis factum cum orimelle: z emplastrum i-
de fac z ossibus fractis superpone z mirabiliter
consolidat ossa contracta.

Unguentū contra omnia vulnera qđ cito generat carnes et replet. R. de olco oliue quatuor lotb sani mellis. iij. lotb. gūmi arabicū: et tbus veruz de quolibet. j. lotb. et molle sicut farinā: et misce si simul totum: et liquefac super ignem modicū et mo ue continue in olla ne comburetur et operare illo vnguento quando vis.

aa

Contra incisionē cerebri vel iecoris vel visceris hec eni oia sunt mortifera et insanabilia. Si vō intestinū magnū aut stomachus incisus fuerit hūc debes cōsuere filo sericeo et subtili: et seminent super talia vulnera pulueres rubei de quib⁹ patet alibi hoc facto curant vulnera hmoi herba sanguinaria cū saluia: et si nollēt curari: tūc cerebri incisum hoc taliter cōsiderare debes qđ vulneratus rōnem pdet: et oculi ei⁹ rubei erūt oia que ei⁹ comedet nō valebit retinere. Et nō poterit sedē habere lingua ei⁹ magna efficit: et palpat super caput et laniabit emplastrū de capite suo.

bb

Cōtra offensionē capitis qđ fit multipliciter. Aliquādo. n. cerebri penetrat: et aliquādo solū cutis offendit et inflatur cerebri vulneratū: et ificit modo si cerebri vulneratū erit: tūc videri bene debet ne ossa essent in vulnere: hoc facto excipiant et imponat ad vulnus ei⁹ sericeus pāniculus. Si vō sericū nō habet tūc pāniculus ali⁹ subtilis et paruus. Et idē pāniculus illiniri debz prius mūdo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere excipiat: post hoc videri dōz vtrū cerebri fuerit incisum et vulneratū: qđ si cū claro oui supponeret: tūc siccaretur in vulnere et assumeret cerebri secū: et ex illo homo mortē intraret. Idē debz pāniculus illiniri quin facit ipsa putrefieri et imūdicia effluere ab eisdem.

cc

Nota qđ prius vulnera singulis diebus bina vice debēt ligari: et hoc cito facere nō prolōgando et primitus lesus non dōz spaciari nec deambulare: et cū tam ipsa vulnera sanie ceperint: tūc semper mūdus pāniculus dōz iponi ipsis vulneribus qđ per hoc subito curant et succrescent.

dd

Si aliquis hō ceciderit super caput: ita qđ collus ei incuruat: et post hoc loqui nō pōt. Illi statz os aperiat et ponat lignū inter dētes eius ne claude re possit: et debet calcare super humerum eius et trahere caput eius fortiter: vt ad locum priorem caput et collus situetur: post hoc vngatur dialtea et sanabitur a timore.

Ista residua deficiūt in aliquib⁹ marginibus figure precedentis vbi consimiles littere alphabeti comprehenduntur.

A tūc excipiant: et post hoc curari debēt sicut p̄scriptū est de sanatione vulnerū et cōficial emplastruz de apostolicon et ponat sup vulnus: qđ istud extrahit totā imūdicia de vulnere et cito curabit.

B

et impone in aqua et p̄mitte per. iij. dies stare: et si vis potes calamentū apponere modicū: et sic isū de in saccū et exprime succū illū: et accipe maluan campestrē: et coque simul cū oib⁹ supradictis herbis in butyro et cola per sacculū: et tūc recipe cerā et resinā: et galbanū: et liquefac oia in simul: et tunc cōmisce cum oibus supradictis.

C

et aqua intinctū et decoctū in lentibus ita calidū v cū lingua canis exptum est: qđ attrahit statz materiā. Si fuerint rubee inuoluant in pānū rubeū circa oculos tūc vtere repercussiuū seu recuperatiuū ne creāt p̄ oculos: et circa gulā cū gargarisimis.

D

et veterē et resinā: seu picē albā castoreū nouū recēs et oleū oliue: et accipe medullā cerui vel equi iunenīs et vinū vel acetū coctana si habere poterit: et hec oia simul contūde valde bñ: et post hoc ponē in mūdā ollā: et cū aceto vel vino bñ decoquas ad bonā horā: et tūc per pānū exprime: et in puridem pone: et ex hoc mane et vespere locum dolorosum vnge bene.

E

qđ in vulnere continetur mali: et post hoc infunde sed modicum vinum ad vulnus: qđ illud mūdāt vulnera et putrefieri non permittit.

Unguentum contra siccitatem membro-
rum. Quando aliquod membrum exsiccat
in homine sic conficiatur.

R. Cattum integrum et impone ad vnam aueam
et assa aueam vna cum catto et pinguedinem que
inde stillauerit collige et serua: et cum eodem me-
bra que exsiccati incipiunt perunge. Si vero totus
homo exsiccat seu omnia membra hois: tunc
recipe cattulos iuuenes et coque eos in caldari
et sic ille humectetur in caldari illo seu in b: odio
in quo cattuli sunt decocti et sanabitur deo iuuante.

Confectio vnguenti attractiui.

R. sepum ceruinum seu arietis castrati vel byrci
num et liquefac in patella et appone parum de cre-
ta munda: et modicum de resina: hoc est quartas
partem resine respectu sepi: et oleum oliue et con-
tunde totum bene in mortario.

Unguentum fuscum contra vulnera feti-
da vbi nolunt crescere carnes.

R. oleum oliue: et lardum sub vno pondere: et po-
ne ad patellam vt simul buliant paulatim: postea
pone tertiam partem de resina: et tunc recipe pul-
ueres thuris: et myrre nigre: et sit de myrre plus
q̄ de thure: et coque hoc totum simul: et sic postea
appone parum de galbano: et indurare debes cu
cera modica.

Unguentum dyaquilon et vnguentum pru-
tenicum pruskamzsb.

R. litargirium et contere simul. Lenobrium et in
sparge in oleum oliue: et pone in patellam cream
et mitte bulire semper mouendo cum spatula: et
quando videbis q̄ incipiet rubescere: tunc ap-
pone modicum de cera plus q̄ de galbano et effu-
de super aquam mundam: et si vis habere pulchru
tunc appone serapinu et erit multum delectabile.

Unguentum album sic fit.

R. cerusam: et thus albam: et appone de galbano
modicum: et lapillos albos: qui in cancro reperi-
untur: et contere omnia in puluerem et liquefac cu
aqua rosacea et contere bene vsq; ad consuptio-
nem aque: et comisce cu oleo oliue: et fac bulire.

Unguentum retentiuum ad vulnera fetida.
R. mel et liquefac in igne: et aquam rute comisce

illis simul et habebis.

Unguentum populeon quando vulnera in-
flantur.

R. nodulos de populo de tali arbore: et contun-
de illos cum noua arungia que tunc temporis ha-
beri potest: et serua et cooperi bene in pixide vel
in olla vitreata: postea recipe folium iusquiami:
et acrimonie: plantaginis: et millefolij trifolium:
et marrubium: balsamum: mentas: et menta equa
zembis: feniculum: et omnia illa simul equali pon-
dere accipe et contunde et pone in vinum et mitte
stare per aliquos dies: et tunc excipe herbas pre-
dictas quando tibi videbitur conueniens et appo-
ne confectum qd prius feceras de modulis popu-
li: et aruina noua: et comisce simul: et pone ad cal-
darium paruum: et buliat simul totum: et postea in
sacculum funde seu cola.

Syrupus vulneratorum.

R. tormentillam: agrimoniam: diptamuz illam
herbam: et myrram rubeam: et coque bene in cer-
uisia antiqua: et cola per panniculum lincuz: et qm
infrigidabit da infirmo sero et mane ad bibedu.

Unguentum ad paralysim sic laboratur
sive fit in capite siue in alio membro.

R. iuniperium: et aruinaz galline: et contunde be-
ne simul et pone ad patellam vt liquefiat et cola et
sint ambo sub pondere equali.

Ad paralysim et fiat ignis bonus et sic
vngatur.

R. medullam de ossibus equi: et liquefac in patel-
la et vnge locum dolentem vbi regnat paralysis.
Et nota q̄ viris debet esse ex ossibus equi: mu-
lieribus vero de ossibus eque.

Contra paralysim cui stat in oculis.

R. vinum bonum: et fauum mellis: in eadez me-
sura: et radices celidonic: et feniculi: si vis cuz her-
bis: et cocute illa bene: et postea calefac circa igne
et cola: et emplastretr super oculos.

Unguentum vt quasi vno die vulnus sanetur.

R. lanceolam illam herbam: et illa est consimilis
plantagini: sed planiora habet folia et longiora:
et contunde eam cum noua aruina: et postea in pa-
tella dissolue et fac emplastrum: et pone super vul-
nus: s; pulueres sentias facies de eis: et cu eade
herba potes humectare inflationes in circuito
vulneris.

Unguentum rufum et valebit maxime quando aliquis leuans graue podus offendit se vel infatur ab intus vel habet spatulas ab intra.
℞. herbas quasdam rubeas. Rubea tinctorum vel vngulosa maior: bethonice: Eseruene: korz venye: et abluere bene: postea vero post abluionem deponere corticem superiorem: et pone ad butyrum: quod in Maio mense est laboratum si habere potes et coque simul valde bene: sic tamen fac quod herba butyrum preualeat: et appone radicem vnam vel duas de acrimonia. Et non potes habere butyrum maius: tunc recipe illud butyrum quod est laboratum in vna septimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel quod est paratum ante festum sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum: tertio die vel prima.

Contra combustionem ignis vel aque.
℞. sulfures siliginis: et cohere in noua testa hoc contere bene et contritum da in circuitu manus vel pedi et sanaberis.

Remedium bonum ad paralysim.
Ange locum ubi turbaris in calida stupa vel circa ignem vino cremato vel et si pes vel manus incuruatur a paralysi taliter fac et sanaberis.

Unguentum sanatiuum: et quod facit crescere carnes.
℞. sepum ceruinum: et plantaginem cum semine et radice. Si autem semen plantago non habuerit sic quod esset in mense Maio: tunc recipe radicem cum folijs contunde simul cum oleo oliue: et decoque super lento igne: sic ut bulliat per integram horam primitus: postea appone resinam et commisce hoc totum simul ut bulliat ita diu donec illa resina liqueat: sed non amplius: postea cola per pannum ad nouam patellam: post hoc recipe tria vel quatuor coelearia de vino bono: et infunde in illud confectum: sic iterum tere ad bonam horam et postquam illud vinum consumetur: tunc iterum funde tantum de vino ut prius: et sic semper extere et effunde modo predicto: et hoc fac ita diu donec non erit unguentum album sic abiectum: et donec adhererebit mortariolo: sicut bitumen: et postea appone ceruse dimidium alterum loth: et hoc si fuerit vnum quartale: tunc de cerusa appones: et hoc illuc insperge et contere bene: et serua in pixide: et vtere eo quando oportum fuerit.

Unguentum dialtee contra siccitatem.
℞. medullam de ossibus caninis: et medullam de ossibus equinis: et antiquam aruinam: et herbam que crescit in segetibus et vocatur Ermodactilus: et est hec herba precise sicut cepe: et omnia illa simul bene decoque: et contunde: et liquefac in patella: et cola ad pixidem: et membra que exiccantur sepe inungantur.

Contra calculum.

℞. zinziber: balsamum: et seduarias: et flores muscati: et longum piper: et lapillos cancri: de quolibet vnum lothonem: et contere hoc simul valde bene et da infirmo ad bibendum in vino: et precipue in balneo.

Ad idem.

Hec est quedam breuis medicina que a solo deo venit. Accipe succum feniculi: petrosili: apij: et in succo istarum pone micam panis: et pone super renes: et super vesicam: et non tamen vnam prouocat verum et lapidem frangit.

Ad idem.

Idem facit paritaria comesta vel bibita cum vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima et perfecta ad frangendum lapidem medicina. ℞. radicem feniculi: et satifragie: petrosilij: equaliter de omnibus. Item radicem bardane siue lappe ad quantitatem omnium istarum rerum: et hec in partes minimas diuidantur et ponantur in tanta aqua quantum videbitur sufficere bulliaturque vsque ad consumptionem tertie partis aque: et post hoc si malis patiens mane et sero ad quantitatem medio crisi citati: et si aqua predicta nimis amara fuerit bulliatur de liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur: et si malus patientis recens est contrahitur ad octo dies. si vero antiquum fuerit ad quoddecim dies.

Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruanda nisi quod loco satifragie due vel tres partes plantaginis apponantur et operandum est in parti predicta.

Unguentum contra combustionem.

℞. olei rosarum. 3. j. cere. 3. ij. cerusam. 3. 5. clarum oui vnus: hoc totum optime verberetur et incorporetur: et fac unguentum: et ungetur ex eo locus combustionis quottidie et mirabiliter prodest.

Unguentum ad scabiem.

Recipe aloepaticum: oleum laurinum: argentum viuum: et salinam: et fiat unguentum: et cum illo scabies perungatur.

Aliud experimentum probatum.

℞. auri pigmenti. 3. ij. argenti viui. 3. j. plumbi vsti 3. j. et ducant fortiter: et misceant cum oleo et aceto vini: et ex illo scabies perungatur.

Experimentum magistri Petri hispani

contra omnem maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: rosarii: eufragie fileris montani: bethonice: celidonic: capilloz vernicris: ana quassa bene: et ipone in albo vino per die naturalis. Secundo die distilla per alembicum: et quod pri-

mo stillauerit quasi argentū: scōo quasi aurū: ter-
tio quasi balsamus habet: et hoc seruet in tribus
ampullis: et cū opus est de nobilibus et delicatis
pro balsamo. alijs vō pro auro et argento.

Cisti sunt pulueres optimi super omnia
vulnera que sequuntur.

℞. vinū nigrū: hoc ē rubetū nimis et plustein cui-
uslibet. j. loth: gumi arabici. iij. loth: muscatū: et
thus albū cuiuslibet. j. loth sanguinē de aconis: et
mumiā. j. loth. ista oīa cōtūde adinuicē: et fac pul-
uerem ex ipsis: et illos serua ad necessitatem quā-
do indigueris.

CApotolicon tale vnguentum sic fit.

℞. nigrā picē: et picē arabicā cuiuslibet. j. libram.
℞. et galbanū: et serapini: armoniaci: oppopona-
cis: colosonie cuiuslibet. j. loth: et ceram. vj. loth.
Esca mediā librā: hec oīa misce adinuicē: et co-
que modicū: et postea accipe masticē: et albeā: siue
olibanū: et cōtere bene in puluerē: et terbetinā cui-
uslibet. j. loth: hec oīa misce adinuicē: et pmitte li-
quefieri valde bene: et exprime per panniculū sup
aquā frigidā: post hoc excipe de aqua: et volue il-
lud bene in manibus ad ignē cū oleo: vt sit modū
cū molle: hoc ēplastrū sanat vulnera fistulā apo-
stema: et omnem fluxum immunduz in carne ces-
sare facit et sanat.

CUnguentum bonum ad vulnera sananda.
Accipe picē arabicā. i. picē nō tēpatam: cerā sim-
plicē oppopōacū flores iris cuiuslibz mediū loth
et holozyoz. Aristologia rotūda: thus albus cui-
uslibet mediū loth: litargirij. ij. loth. Ista oīa ex
coquātur in vno quartali aceti fortis valde ita be-
ne vt molle fiat. Et postea ista videlicet: cerā: pi-
cē: et picē arabicā: et. ij. libras olei: illa oīa pmitte
successiue liquefieri inuicē: et sic excoque vides be-
ne ne cōburant in aliqua pte: ideo debes interi-
p̄tinue miscere et mouere: post hoc resinas abijce
et refrigera modicū pone ad p̄ridē: et isto vnguen-
to vngat p̄niculū: et ponat sup vulnera: et hoc
p̄bit: et curat sanguinē malū de ipsis vulneribz.

CUnguentū ad vulnera qd cito generat carnes.
Accipe de oleo oliue quatuor loth: fani mellis
tres loth: gumi arabici: thus verū de quolibet
mediū loth: et mole sicut farinā: et misce sicut totū: et
liquefac sup ignē modicū: et misce p̄tinue sine mo-
te in olla ne comburant: et operare illo vnguento
quando vis.

CUnguentum qd dicitur gratia dei.

℞. terbetine. lib. iij. resine. lib. j. olibanū: masticā
ana. 3. j. myrre. 3. ij. cere virginee. 3. iij. bdelij. 3.
j. verbene: pimpinelle: betbonice: cum adhuc re-
cētes existūt: ana māspulsi. j. et decoquant in vino
albo vsqz ad cōsumptionē tertie ptis: postea co-

let et colatura sup ignē ponat ad buliendū. Et i-
pone cerā resinā: masticē: olibanū: myrrā: bdeli-
um: quousqz bene cōmisceant semp agitādo cuz
spatula: post hoc ipone terbetinā: et aliquātuluz
de oleo oliue: et iterū agitetur cū spatula: donec i-
frigidetur: et qd natat colliget: residuum vō valet
podagricis.

CUel et predictum taliter potest laborari.

℞. succi verbene: pimpinelle: betbonice: brun-
te. i. cōsolide plātaginis lanceole: ana lib. 5. succi
api. quar. iij. resine. lib. j. terbetie lib. v. masticis:
olibanū ana. 3. j. myrre. 3. j. cere virginee. 3. iij. et in
vino odorifero buliant succi. et valet p̄ cancrū: et p̄
morsum venenosum: et puncturam: valet et ad
oē vulnus recens et sanat apostemata in costis:
in epate: in splene: et in principio foris ēplastrē.

CUnguentum bonum ad gingiuas.

℞. aluminis vnū loth: et mellis. ij. loth: et illa duo
simul cōmisceant: et cū illa dentes et gingiue iun-
gant et curabit putredo eorum.

CAd vulnus sanandum.

℞. myrrā: thus: attramētū cuiuslibz. j. loth: et ad
ampliandū vulnus appone medullā sambuci et
vnū loth: et illa oīa simul cōfice in puluerē: et spar-
ge modicū ad vuln: post hoc calefac bene et sup-
pone vulnē: et trāsiet adinuicē sub illo et sanabit
sed debes cōprimere vulnus bene duobus digi-
tis adinuicē: et sic postea quarta die eliget multuz
pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

CAd idem puluis bonus.

℞. Pulueris pip cū pulvere carbonis quercini et
suppone die vno vel duobus et sanabitur.

CAliud antidotum ad vulnera sananda.

℞. mel: et vermes lōgos qui in fimo crescūt: hec
duo cōfice in puluerē: et sparge ad vulnus et sana-
bitur: et hoc vtriusqz ana: et cōburi debet in testa
noua: et vuln? sanabit sine oīuz fluxu imūditiaz.

CContra dolorem capitis.

℞. thus: myrrā: piper: saluiā: acetū: oleuz: et illa
oīa simul cōmisce et decoquas bene: et tūc cuz illo
caput perunge et liga linteo.

CUnguentum ad vulnus qd dicitur lupus.

℞. albū thus: et tere modicū ad modū pulmenti
et cōmisce optime cum claro oui adinuicē: et tūc
line supra p̄niculū canapei: et si istud habere nō
potes: tūc recipe barbā iouis: et forma ex ea ēpla-
strum: et tali dolozi superpone.

CAntidotū ēplastri boni et optimi sup vulnera.
℞. thus: et aloē: et contūdant adinuicē cum claro
oui: et istud ponat super vulnera vbi vene fuerint
incise et cruentat multū. Istud tādiu p̄mittat sup
vulnera donec vene et sanguis adinuicē creuerit
si tamē magis indigeret: tunc laboret b̄mōi me-

dieina ⁊ emplastrū ex nouo ⁊ superponat vulneri
totiens donec crescat adinuicē pampbili ⁊ mal-
ue simul cōtrite ⁊ sup vulnera posite curāt vulne-
ra sanguinolenta ⁊ fluētia: ⁊ fortius: ⁊ melius q̄
aliud emplastrū. Si autē cū arungia cōtūdit: ⁊
sup vulnera ponit sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastruz super vulnera.

Serpillium romanū. i. romischkol cōtundatur
cū vino ⁊ sup vulnus ponat sanat multū bñ. Itē
absinthii concussū ⁊ recenter super vulnus po-
situm sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonum ad omnia vulnera.

℞. aruinā leporis: ⁊ aruinam porci non castrati
siue apri: ⁊ hoc totū simul cōfice qđ densuz fiat: ⁊
cana illud ⁊ post hoc in melle decoque: deinde re-
cipe absinthii: vel succū absinthii ⁊ tēpera cum
p̄dictis ad horā vnius diei: ⁊ hoc vnguentum
seruabis qđ diu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

℞. cōsolidā maiorē talē herbā ⁊ deponē superio-
rem corticē: medietatēq; eius abijce: residuū vō
contūde: ⁊ misce cū aqua: ⁊ pone super folium ni-
gri oleris Snuarezkol ⁊ superpone vulneri ⁊ sa-
nabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

℞. oleū oliue. iij. loth. fani mellis. iij. loth. gum-
mū arabicū: ⁊ thus vet: de quolibz mediū loth
⁊ molle sicut farina: ⁊ misce simul totū ⁊ dimitte
vt liquefiat sup ignē modicū: ⁊ cōmisce continue
iolla vt nō cōburat ⁊ opare illo vnguento qñ vis.

¶ Contra scabiem seu prurium.

℞. aquā in qua porcus vel sus mūdatus ē a carni-
fice post interfectionē illaz cū dormire volueris
calefac ⁊ lana pedes ex ea ⁊ pone ad aquā candē
vsq; genua ⁊ inuolue pedes in pannū ⁊ de mane
cū surgis dyalteā ⁊ populeon: ⁊ illa duo vnguen-
ta simul cōmisceant: ⁊ vnge pedes scabiosos: ⁊ et-
tere seu frica bene pedes cū pilis qui sunt in sero

pha depositi in aqua p̄dicta: ⁊ sic cū vnguento p̄-
dicto perunge ⁊ sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bona sūt ex rosīs ⁊ violis: cera: picee:
melle: ⁊ oleo oliue: illa fac bulire simul: ⁊ expri-
me per pānū ⁊ intinge pānos: ⁊ pone ad pitidem
⁊ serua ad placitū tuū qñ indigueris.

¶ Unguentum Ipoeratis.

℞. anguillā ⁊ decoque in qua: ⁊ supnatatē pigue-
dinē collige ⁊ cōgrega. post hoc. ℞. aquā pingue
⁊ gallinā ⁊ decoque sine sale: ⁊ simili modo pigue-
dinē supnatantē collige: ⁊ tū c. ℞. succū saluie: ru-
te: ⁊ absintij: ⁊ elebor: qđ iacet in terra: ⁊ herbas
que vocat lingua canis. Ista oīa simul cōmisce: ⁊
qđcūq; vulnus fuerit vinctū nō idiget ēplastro.

¶ Unguentum fuscū laborat sic.

℞. masticis: galbani: terbetine: añ. 3. j. ⁊ cōficiant
sic oleū oliue in caldari sup ignē mittat ⁊ addat
cera: ⁊ liquefacta ponat colofonia: deinde gūmi
serapini: ⁊ terbetine: deinde masticis: ⁊ olibani: ⁊
hoc cū spatula semp agitef donec coctū fuerit:
deinde infrigidatū vsui serua.

¶ Unguentum album.

℞. ceruse lib. ij. litargirij. 3. j. olibani. 3. 5. masti-
cis. 3. j. vnaqueq; res p̄ se terat: ⁊ puluis ceruse
cū pauco oleo oliue distēperet: postea addat li-
targirij: deinde mastir: ⁊ olibanū addat ⁊ cū pi-
stello paulatim agitef quāto melius pōt ⁊ vltima
vice de aqua rosaz parū addat: ⁊ tādiu ducatur
donec spissum vel liquidū fuerit ⁊ serua vsui.

¶ Contra paralysim.

℞. anserem: ⁊ pone in eā anguillaz in frustra se-
ctam seu diuisam: ⁊ assa: ⁊ cuz illa pinguedine vn-
ge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralysim.

℞. murlegū nigrū: ⁊ ipone in eū sinapi: ⁊ sistr as-
sa ⁊ pinguedinem que inde stillauerit collige: ⁊ lo-
cum paraliticū perunge.

Scelus comu-
nio.

Cellula ymagi-
naria.

Cellula estima-
tiva seu cogitati-
uonalis.

Cellula memo-
ria tua.

Allopitia
 Appoplexia
 Afina.
 Arterica:
 Asthenia.
 Arterica
 Asthenia.
 Antra.
 Amissio rationis
 Apoplexia.
 Bolismus.
 Casus capillorum:
 Cephalia.
 Coriza.
 Catarrus.
 Colica.
 Calculus.

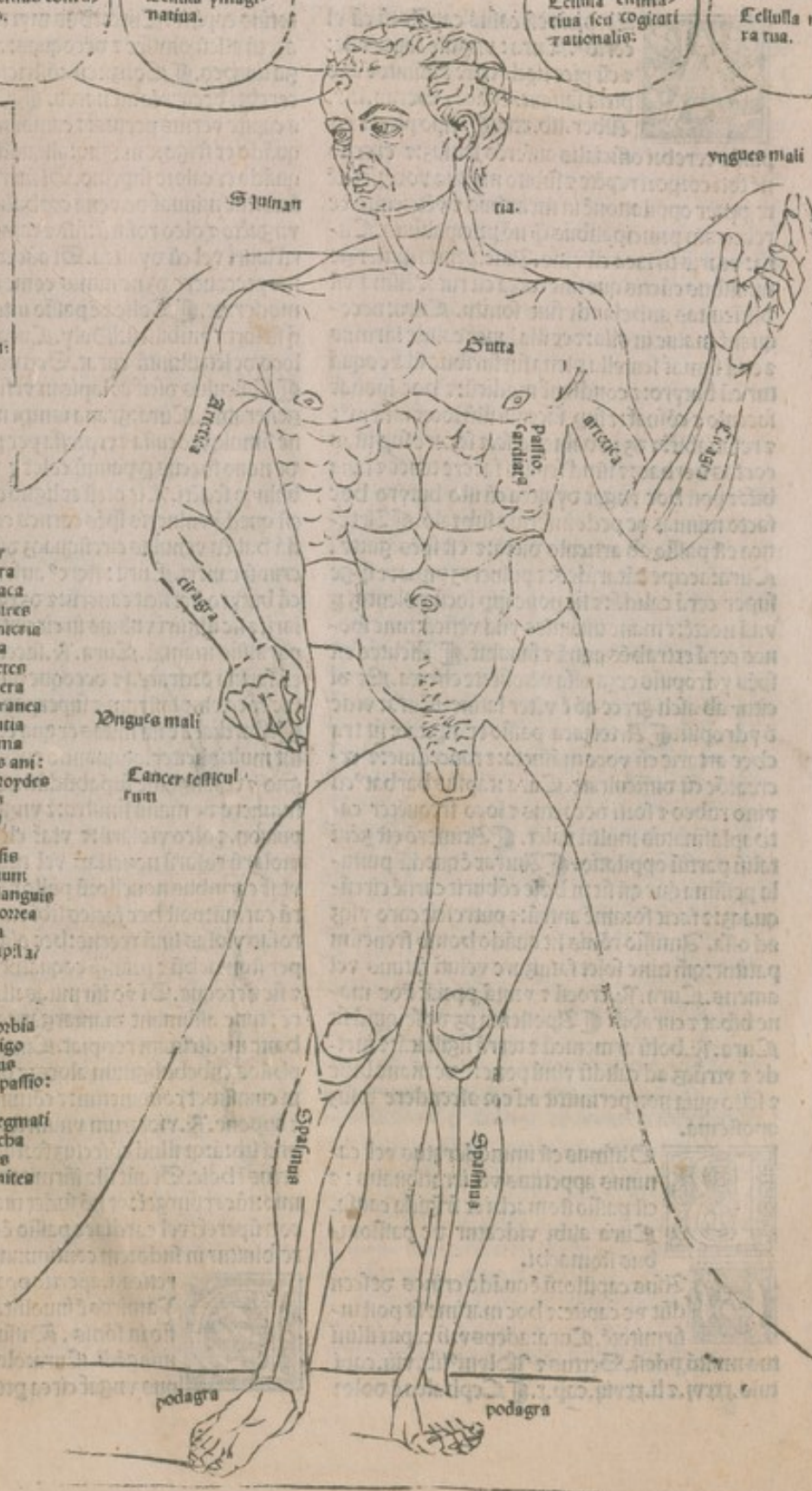
Acra
 Arteria
 Lumbica.
 Morpha.
 Mena.
 Nervus
 Oculi
 Oculi
 Paralysia.
 Pericranio
 Pleuritis
 Puffio
 Puffio
 Podagra.
 Reuma.

Uteri e' aucta ubi fit simplicitas mensura.
 De utero vena caro cartilago quos corda.

Cancer
 Ciragra
 Cardiacus
 Diarrhea
 Dysenteria
 Diaria
 Diabetes
 Effimera
 Emigrans
 Epilepsia
 Empima
 Exitus ani:
 Emorrhoides
 Febris
 Fistula
 Ficus
 Sarcosis
 Salsidum
 Fluxus sanguinis
 Somnolentia
 Sutta
 Dyspnoea
 no

Idrosorbis
 Imperigo
 Incubus
 Iliaca passio:
 Alcos
 Leucostegna
 Pposartha
 Asthenia
 timpanica

Idropis

Scoronia e
 vertigo.
 Stupo: men-
 tis
 Sternutatio
 Spasmus
 Squinantia
 Sincofis
 Singultus
 Stranguria
 Satirialis
 suffocatio ma-
 tricia
 Sciantia
 Scerpigo
 Scurria
 Scranus
 Scnasmion
 Cuffio
 Venenum
 Viscerana
 Vertigo
 Vlcratio lin-
 gue.

Epar cor floma
 caput e spie
 pes man' e ren
 matre vesica se
 officina mdra.

Alopecia est casus capillorum cum vlcere. Cura: vngule capre vste: et cum pice ligda trite et illinite: allopecia sanant. Auicē. Serap. lib. Alber. lib. rriij. **A**poplexia est passio cerebri officialis auferēs sensuz: et erectio nē toti corpori repēte et subito magna voce pcedēte ppter oppilationē in meatibus et vētriculis cerebri tam principalibus q̄ nō principalibus. Cura: ytaris triaca cum vino. Auic. p̄ma q̄nti. et genitalibus cūctis que sint cocta cum ruta. Asma est difficultas anhelandi sine sonitu. Cura: decoquantur malue in olla: et ex illa lauetur calide sfirmus et etiā sumat scutella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: et condiantur modicū: et hoc iponatur sacco et cōsuat: et sup. sacculū illū locet infirmus: et resanabit: et v̄z in balneo esse. et sedere sup. istas coctas herbas: et istud sepius facere tenet et sanabit: et post hoc vngat dyaltea cum isto butyro hoc facto minuat de pede inferius sub talo. **A**rthritica est passio ab articulo dicta: et est spēs gutte. Cura: accipe catarides: et puluere pipis: et sp̄ge super cerā calidā: et sic pone sup. locū dolentē p̄ v̄nā noctē: et mane inuenies v̄nā vesicā: tunc ipones cerā extrahēs aquā et sanabit. **A**scites est spēs ydropisis ex grossa vētositate effecta. Et dicitur ab aseli grece qd̄ ē vēter latine. Cura: vide d̄ ydropisi. **A**rteriaca passio ex aspitate sit trachee artarie cum voce māsucta: et rauedine: et ex creatōe cum difficultate. Cura: taphus barbat̄ cum vino rubeo et forti decoctus et loco frequēter cathaplasmat̄ multū valet. **A**rimerō est genitaliū partiū oppilatio. **A**ntra ē quedā pustula pessima que q̄n sit in hōie cōburit carnē circūquaqz: et facit foramē antrū: et putrescit caro vsqz ad ossa. Amissio rōnis sit quādo homo frenesim patitur: q̄n tunc solet fatuizare veluti fatuus vel amens. Cura. R. crocū et v̄zinā ppriā: et de mane bibat et curabit. **A**postema p̄z de se quid sit Cura. R. bolū armenicū et terrā sigillatā: et incide et v̄trūqz ad calidū vinū pone: et de mane bibe et scito quia non permittit ad cor ascendere ipsuz apostema.

Bulimus est immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis: et est passio stomachi ex frigida causa. Cura alibi videatur de passionibus stomachi.

Calvus capillorum ē quādo crines descendunt de capite: et hoc maxime fit post infirmitatē. Cura: adeps v̄si capiti illinitus multū pdest. Sertus et Polyani lib. viij. capitulo. xxxvj. et li. xxvij. cap. x. **C**ephalica ē dolor

totius capitis. Cura: thus myrrā piper saluam acetū alleū misce et decoquas: et vnge caput et līga lintheo. **C**oziza est cōstrictio nariū a poro cerebri decurrēs ad nares. **C**atarrus ē fluxus a capite versus pectus: et causas multipliciter: aliquid quādo ex frigore magno: aliquādo ex crapula: aliquid quādo ex calore supfluo. Si fuerit ex calore supfluo: tūc minuat de vena cephalica: et vngat si os vnguēto et oleo rosarū: sif et caput: oleo baccharū lauri vel cū dyaltea. Si aut̄ ex crapula: tūc sūme precauere v̄z ne nimis comedat aut bibat: s̄ moderate. **C**olica ē passio intestinorū grauis q̄ fit iuxta vmbilicū. **H**aly. Cura: sterc⁹ caprinū loco dolētū illinitū curat. Sertus. stercus canis. **C**alculus dicitur cō lapis in vesica vel in renib⁹ generatus. Cura: grana inuipi mixta cum medone simulqz cōcussa et expressa per pāniculū: et itez de nouo succus p̄ pannū coleat et datur patiēti in balneo sedētī. **L**ir oleū ex ligno eius. **C**ancer est quedā vulneris spēs carnes corrodēs et quāsdā habēs venulas circūquaqz distētas ad modū criniū cancri. Cura: sterc⁹ aserinū fixatū bene cum butyro iterficat cancrū: et v̄z prius p̄ pānū colari: et sic illiniri vulnus in circuitu. **C**iragra ē paralisis manū. Cura. R. succū mellis et misce cum farina ordeacea et decoque quasi pulmētum et fac ex eo emplastrum et superpone dolori calide. **C**ardiaca ē sfirmitas ex qua cor trepidat et euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno et ex sanguine supabūdātī. Cura: et tūc debz minuire de manu sinistra: et vnge cum vnguēto populeon. et oleo violarū: et v̄taf electuario isto. R. violarū rosarū nouellay vel titradis Julij. sif v̄taf carnibus nouellorū pullozū et iuuenū et aliarū carnū: post hec facies sibi emplastrū. accipe rosas violas linū recens: hec oīa coque et pone super stomachū et priusq̄ coquatur debet cōtundit: et sic decoque. Si v̄o sfirmitas illa euenit ex frigore: tunc assumant diamargariton **N**icolaus et hanc medicinam recipiat. **L**inamomum gariophilos cubebe lignum aloes: et os de corde cerui cuiuslibet conuictim: et cōtunde bene inuicez et appone. R. violarum vnum fertonem anisum v̄nā libzā: q̄ illud cōfectus fortiter fortificat oēs artus i hōie. Si aut̄ illa sfirmitas sit ex sudore nimio: tūc repurge: vt nō sudet magis: als corpus corūperet: vel cardiaca passio ē q̄n totū corpus resoluitur in sudorem continuum et dicitur diafo-

retica. i. apertio poro:rum. **D**amires ē inuolūtaria vrine emissio in sōnis. **D**iffuria ē difficultas mingēdi. Cura: oleo petroleon corpus vngat circa ptes dolētes. **L**ir.

Disenteria est fluxus ventris sanguineus cum
corrosione et ulceratione intestinorum. Cura: lac
asine bibatur stomacho ieiuno. **D**ali. et **P**lini.
li. vigesimo octavo. capi. nono. **D**iarrha est fluxus
ventris simplex quando fluunt humores diuer-
si de ventre. Cura: stercus canis sola ossa come-
dentis constringit ventrem fortiter et hec magi-
ster anicena docet. **D**iabetes est immodera-
ta renu attractio vel est immoderatus fluxus uri-
ne hoc est quando toties mingitur quoties bibitur.
Cura: pone agrimoniam ad saccum et decoque cum
vino antiquo doctertia pars ebullerit. et adhuc
appone modicum salsi cocti et bibe illud et sanaberis.

Effimera est febris ex distemperan-
tia spirituum procedens ultra die-
tertium secundum sui naturam non se ex-
tendens. Cura: contra effimera
diuersam venam aperiant ut in ta-
bula de minutis.

Emigranea est dolor medie partis capitis sine exterioris.
sine exterioris. Cura: contra emigranea sciatica
colica et iliacia. recipe calcem vini cinum tartarum
olibanum baccam lauri sinapi et mel crudum et fac co-
sectionem emplastri et superpone dolenti loco.

Epilētia est morbus cerebri officialis auferens
sensum et erectioem totum corpus cum perturbati-
one motus maxime propter opilationem in uentriculis
cerebri non principalibus. Cura: datur sim-
pliciter in aqua et melle mixtus ad bibendum in-
firmo curat: Auctor: paderanus. **E**mpima est
spiritum saniosum in cōcavitate pectoris existens
aut pulmonis vel empima est passio quando sanies
excreatur. inde empima. i. sanies expuentes quia
empima grece sanies latine dicitur. **E**ritus
autem est quando quoddam intestinum hōis egreditur
per annum. dum vadit ad fecum. Cura: recipe alo-
es epaticam et liquefac postmodum in frigidato in-
unge intestinum et trude viceversa et si amplius exie-
rit iterum inunge quousque manebit. **E**ritus et au-
tē. **E**morroides sunt quinque venule existen-
tes in ano per quas solet fluxus fieri vel emor-
rois est aptio vene inferioris que cum ano erit. em-
a ebim. n. grece sanguis dicitur latine. inde emor-
rois. i. sanguinis fluxus per inferiora talis infir-
mitas aliquando generatur ex sanguine supfluo.
Cura: contra hanc infirmitatem minuatur sub ralo.
si autem talis passio fuerit recens et primo orta tunc
recipe oleum oliue serenissimum et madidetur se-
cundum panniculum et ponatur super dolorem eundem.

Febris est calor innaturalis mutatus in
igneum et est multiplex ut superius circa
imaginem videri potest. **F**ebris continua est

que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe sol-
sequium cum radice sua et in partes incide minutas
et cum aceto bene decoque et da patienti de mane et
de vespere. **F**ebris tertiana est que fit de colera
putrefacta similiter in corpore. Cura: reci. pim-
pinellam et benedictam albam et has herbas decoque
pariter cum aceto ad bonam horam diei et tunc co-
la per pannum et da bibere patienti de mane et ve-
spere. Cura contra quartanam reci. petrosilium et
cum radicibus decoque pariter cum aceto ad bo-
nam horam diei: tunc cola per pannum et in vi-
trum infunde et cooperias per noctem mittens sic
stare et mane iterum per pannum debet colari et da pa-
tientem bibere ieiuno stomacho et intinge pannum
in eadem aqua et caput eius circumliga. **F**ebris
effimera patuit de se. Cura: succus cubebe mi-
xtus cum oleo rosarum et inunctus pulsibus et super
cor illinitus omnem calorem febrium mitigat. **F**e-
bris ethica idem est quod ptisis plataris habuit que-
dam patientem viribus defectum et posuit ipsum in
balneo aqueo in quo fuerunt resoluta cornicis
ova et post balneum fortificatus eruit. Item cibum
optimus ethicis: terantur pupille alarum gallina-
rum et trite distemperentur cum lacte ouino et ad-
dantur vitella ouorum et parum polente frumenti
et buliat ad spissitudinem et adde partem de zucha-
ro. **F**ebris acuta idem est quod febris occulta. fe-
bris autem continua hoc habet remedium. Ad
mitigandum feruorem in febre continua. Cura:
Folia caulis coquantur cum aceto veteri et terantur
cum oleo rosa. et emplastretur super stoma-
chum multum prodest. Et idem potest fieri cum folijs sali-
cis: et folijs albarum vitium rosarum et similibus. **F**i-
stula dicitur esse quoddam vlcus quod non plena-
rie reseruat et ante reseruationem cicatrix illius
vulneris clauditur et sic illa sanies que prius de
vulnere plenarie non eruit facit sub cute latum
locum. in superficie vero vulneris valde strictus
habet foramen. Cura: excoquatur anisum in ac-
eto et illud bibat patientem et fistula cessabit in eo.
Item fistula multa foramina habet et non recta
sed obliqua quod medicina intrare non possit etiam
nil melius est quam stercus caprinum temperatum
cum melle et tepide suppone: quia omnem tu-
morem soluit: putredinem extrahit. et inciatos
vermes occidit: et purgat et sanat fistulam et can-
cerum: et dolorem mitigat. **F**icus est quoddam
vlcus quod solet crescere in ano vel in virga vel
in naso vel in oculo. Cura: contra ficum in oculo.
recipe medullam de ossibus bouinis et vi-
tellum oui et oleum: hec omnia in patella coquas
et exprime per panniculum et unge morbum et su-

per pannum pone et superpone dolori donec sanetur. **A**lia contra ficum vbiq; sit. **R**ecipe plantaginis manipulos tres et millefolij et mentastrina manipulos. iij. hec omnia contundantur et succus exprimat. et addantur quattuor grana pipertis triti. et vij. grana masticio ieiune patiens bibat hanc potionem nouem diebus et continue renoua medicinam. **F**rensis est apostema natum in miringa cerebri de ebullitione sanguinis vel calore vel vtriusq; miringa vno pellicula circumdans cerebrum et est in aure que si rumpetur perpetue surdus efficeretur. **C**ura: Vena in medio frontis aperiatur. **F**astidium est infirmitas repugnans comestioni et appetitui destruens bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languore nimio ipsius stomachi et omnium membrorum. Aliquando ex nimia sede peruenit et superflua sumptione potus. et interdum peruenit si militer ex frigore magno. **T**unc ille sumat zucharum rosaceum: et etiam iuuat illum qui habet superfluam: et stomachum confortat vel etiam sibi detur diaradon abbatis. **S**i vero euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten. **S**ali. **Q**ui cen. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem et faciunt appetitum bonum. **F**luxus sanguinis est multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: et sicut illa omnia diuersas fortitur medicinas. **C**ura: contra fluxum sanguinis per anum. **R**ecipe semen plantaginis et concute in liquefactum butyrum tepidum: et statim super hoc incute oua et appone modicum de croco: et hoc non contrito: et da ei comedere. **C**ontra fluxum sanguinis de naribus. **C**ura: vena cephalica incidatur.

Gomorrea est inuoluntaria spermatis emissio. **S**utta est quedam passio in scapula quando homo brachium leuare non potest: et si leuat tunc cum magno dolore. **C**ura: recipe absinthium et coque in melle siue malaretur et contundatur et fiat emplastrum et illo et dolori supponatur.

Hiripilatio est erectio crinibus timore vel dispositio in qua iuuenit corpus diuersitate in frigore et putrefactione in cute et lateribus: et antecedit eam pigrum et fractio est quasi maneries eius.

Irosorbia dicitur passio melancholica in qua hoies abhorret aquam mundam: et etiam sonum eius. **I**mpetigo et serpigio sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cum humore grosso. **I**n-

chibus est fantasma in somno comprimens corpus et aggrauans motum et loquelam perturbans.

Aliaca est passio intestinorum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu et dolore vehementi tanquam si intestina terebello perforarentur. **I**leos est idem. **E**t notandum quod interdum aliacca fit ex siccitate nimia: tunc vrina fit rubea et tenuis: et tunc magnum calorem patitur infirmus. **I**lle curatur sic. **A**ngatur oleo violarum et vnguento populeon: post hoc detur ei crisatra. **j. ll.** illud sumatur mane et sero semper iria coclearia cum aqua calida: post hoc sumat succum rosarum et sea monce mixtum cum vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exteri.

Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequens mutationes virtutis digestiue in epate. **E**t sunt eius quattuor species scilicet yposarcho. **A**scites: timpanides: et lentoslegma. **I**n timpaniti et asciti solum venter inflatur et pes sicut posteriora macerantur. **I**n alijs autem speciebus totum corpus inflatur. **C**ura: contra idropisum recipe enulam campanam et contunde et succum eius exprime per pannum et colligatur in testam oui et distemperetur cum fauo mellis: et da infirmo omni die plenam testam de succo: hoc facit diebus luna decrescente vel deficiente quia est homo in ventre decrescit. **I**mpetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. **C**ura: due vene in faucibus oris incidantur.

Lepia est morbus corrumpens formam et compositionem membrorum et finaliter soluens continuum: proveniens de materia melancholica sparsa per totum corpus. **C**ura: recipe oleum de ligno fraxini frustratim inciso: et fac ad modum aque rosacee et vngatur corpus sepius multum prodest. **L**itargia est apostema in posteriori parte cerebri subtus carnem: vel litargia est apostema fleumaticum cum febre impuri cerebri natum: et cum mentis obliuione: et litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. **N**on vera in e qua homo non potest dormire. **C**ura: capilli proprii vsti concificentur cum aceto. et modica pice: et naribus apponatur: potenter excitat litargicos. **L**ienteria est fluxus ventris: in quo comesta et bibita egrediuntur in eisdem qualitibus et quantitibus in quibus intramissa sunt propter debilitatem ceterum stomachi et intestinorum superiorum. **C**ura: **R**ecipe sepum hyrcinum ceruissiam litargium cortices glandium: emethich: sanguinem draconis cuiuslibet vnum lotum. misce adinvicem: et hoc mixtum trudas super lienem: et sparge desuper modice.

cum puluerem concrematus: et sic trudas ad corpus viceuerfa et sanabitur eger. Si autem homo fuerit inflatus multum: ita quod lien subintrare non potest: tunc accipe allei. j. libras et decoque illud in medio quartale aque: et tunc super vapores illos ponatur eger: ita ut possit humectare corpus eius siue posteriora: quia post hoc corpus demollitur: et sic lien poterit bene imponi viceuerfa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinum digito: et hoc secundo recipe pulueres crematos de cornu ceruini tibus et masticem isti pulueres superfeminentur lieni et posterioribus et sanabitur. Et isti pulueres etiam reformant matricem mulieris si superseuciantur secretis ipsarum. Deinde accipe tibus et colofonia. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum quod itret corpus ipsius et sanabitur lien. **C**umbrici sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. Cura: comedere zeduarium ieiunatum tamen prius tene ad vnam horam in ore. et post hoc glutire debes: et tunc incontinenti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium contra lientiam passionem quando quis magnas sedes patitur et homo estimat ut viscera eius ererentur hec infirmitas interdum fit ex comestione nimia et serculis malis: et talis egritudo mortificat hominem sepius. Et sic interdum datur ei zueharum rosaceum diaar adon abbatis vel rosatam nouellam. Et adhuc vngatur oleo rosarum et emplastrum conficiatur ex rosis: et ex pomis quercinis masticem et margaritis: hec omnia condiantur et excoquantur in aceto: et fiat positio super corpus eius. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tunc sibi vnguentum ex menta: et balneum ipsius aque in qua coctae sunt rose yuegrich que cum costo: et scias quod hec medela multum prodest.

Morphea est defecatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus crinium et barbe: et est differentia inter Allopiciam et morpbeam: quia allopicia est casus capillorum et crinium capitis: Cura. R. oua formicarum et ebulum. i. atib contunde: et succum: et acetum bonum: et aurum purissimum puluerizetur: et cum eo verura. i. locus perungatur. Item fel caprinum et sanguis vespertilionis perunctum caput aut barbam curat. **M**ania est insania vel alienatio mentis. vel sic: Mania est corruptio anime sine febre. Cura: sercula eius sint leuia sicut caro caprina: et pulli et noua oua affature molles et bibat vinum limbatum: et cum aqua permixtum balneetur et commisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur et vesania mitigatur et inciditur ei vena circa pe-

dicam paruam: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Ad Melancolia vero a nigro felle est dicta.

Neruoꝝ oppilatio dicitur esse passio quando nerui oppilantur. Cura: nerui adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debent. **N**euressis dicitur esse dolor: lumborum.

Ophthalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. Cura: vena in utroque pede supra pedicam maiorem incidatur et multum prodest. **O**ppilatio splenis vel epatis est quando epas vel splen oppilatur vel obscuratur et non perficit opera digestionis. Cura: recipe stercus vacce ficum et sacum vitice tria oua olei optimi sulphuris coctice hec et fac emplastrum et est optimum: spleneticis: epaticis: ydropicis: et hoc absconde quia donum dei est pensare volenti.

Paralisis est neruorum mollificatio cum ablatione sensus et motus. Cura: recipe stercora pulloꝝ: et conice cum adhuc sunt in nido contunde et cribra per pannum subtile: postea recipe arungiam porci et liquefac: et impone puluerem et fiat vnguentum cum quo vngelocum dolentem. **P**aralisis viscerum est que causatur in visceribus. Cura: recipe hyrundines iuuenes: deinde excozia et viscera eorum bene mundentur: et imponantur viceuerfa: et hoc assari debet: et mundare et comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manum potes capere de bacchis lauri viridibus et tantum de saluia: et decoquas bene in bona cernisia triticali: et bibe ieiuno stomacho. **P**eripleumonia est apostema canalium pulmonis vel peripleumonia est collectio circa pulmonem: fit autem de humore collectio in partibus pulmonis. **P**leurisis est apostema calidum lacertorum seu panniculorum seu velaminum costarum. Et pleurisis a pleura costae dicitur: et inde tunc fiunt punctiones laterum. Cura: contra laterum punctiones excoquantur mel cum lacte caprio et madefac in illo paniculi: et hoc superpone lateri languenti et cessabunt punctiones.

Ptisis est humiditatis consumptio quam consumitur corpus et ericcat: et ita quilibet ericcatas potest dici ptisicus: et febris ethica idem est. Cura. R. rosas et polipodium et coquecum vino bene: et bibe sero et mane. **P**rosolumia est immoderata menstruoꝝ emissio. Cura: stercus gatti cum resina et rosa suppositum pluuium mulieris reprimit et cessare facit.

Polipus est supflua in naribus caro ex grossis et viscosis humoribus facta. **P**olisum est infir-

mitas

mitas

mitas

mitas

*Emply ad
opilationem
hepatis, splenis
ad hydrospem.*

Handwritten mark

podagra
curatio

mitas per quā homo semp cōtinue comedere ap-
petit & tamē saturari aliquo cibo non pōt. Si vō
saturat statim euomit more canino: & post hoc sta-
tim elurit vt prius & talis infirmitas iter dū puenit
ex frigore magno: & tūc paruz sitit. Si vō puenit
ex frigore nimio tūc sēp lingua siccat: & multū bi-
bere pōt. **P**odagra est passio pedū cū dolore
calcanei & pollicis. Cura: fricet dolor sepe cū tes-
ticulis vulpinis: & adeps vulpis idē facit & cum
pelle eius inuoluatur.

L

Luma ē flurus humoris a capite
ad ptes subiectas. Cura: isop^o tor-
refactus & calne capiti appositus
multum valet. Ad idem due ve-
ne sub lingua aperiantur.

S

Lothomia & vertigo sūt visiones
veteritates & sunt pprie passionēs
sensus cōis. Cura: sume radicem
ebuli: & p^o desicca: & inde fac lixi-
mū & frequēter caput laua. **S**tu-
por est diminutio sensus & mētis.

Cura: vena in occipite tangat. **S**ternutatio
ē motus naturalis cerebri fortis & validus ppter
expulsionē nociuoy. **S**pasmus ē egritudo ner-
uoy cōtrahēs neruū cōtra suā originē. **S**qui-
nātia ē apostema gutturis viā anbelitus impedi-
ens & cibi. Cura: due vene sub lingua minuant.
Sincopis ē defectus caloris naturalis vel est
ablatio sensus in toto corpe sū maiorē partē: p-
pter debilitatē cordis. **S**ingultus ē quasi spas-
mus stomachi repleti aut inaniti ab humore ali-
quo viciati ppter expulsionē nociuoy. Cura: ali-
quid inopinofum & anxiū inopinate & subito patie-
ti nūciandū est & cessabit. **S**tranguiria iterpre-
tat guttatim vrine emissio. Cura: tibus cū pule-
gio coquat in vino & bibat in balneo. **S**atiria-
sis ē cōtinua erectio virge cū appetitu ad coitū.
Cura: sup renes veteritas pōe & extrabe sāguinē.
Suffocatio matricis est ascensus matricis ad
superiora propter humores corruptos. Cura: tes-
ticulū vulpis in oleo veteri cocti & possarium mu-

lieribus impositum curat matricem suffocatam.
Sciatica est passio scie. i. anche vnde homines
coguntur claudicare. **S**erpigo est quedā spe-
cies scabiei. **S**curria est quando vrina ex se in-
sensibiliter emittitur.

E

Stanus est maior contractio neru-
rum a ceruice vsqz ad dorsum.

Thenasimon est appetitus & vo-
luntas nimīa egerendi cum modi-
co aut nullo effectu. **T**ussis ē vio-
lenta cōmotio spiritalis virtutis ad expellendū
superfluitatem in spiritalibus. **T**umor testi-
culoy est quando testiculi tumescunt. **T**or-
siones ventris causantur ex ventositate.

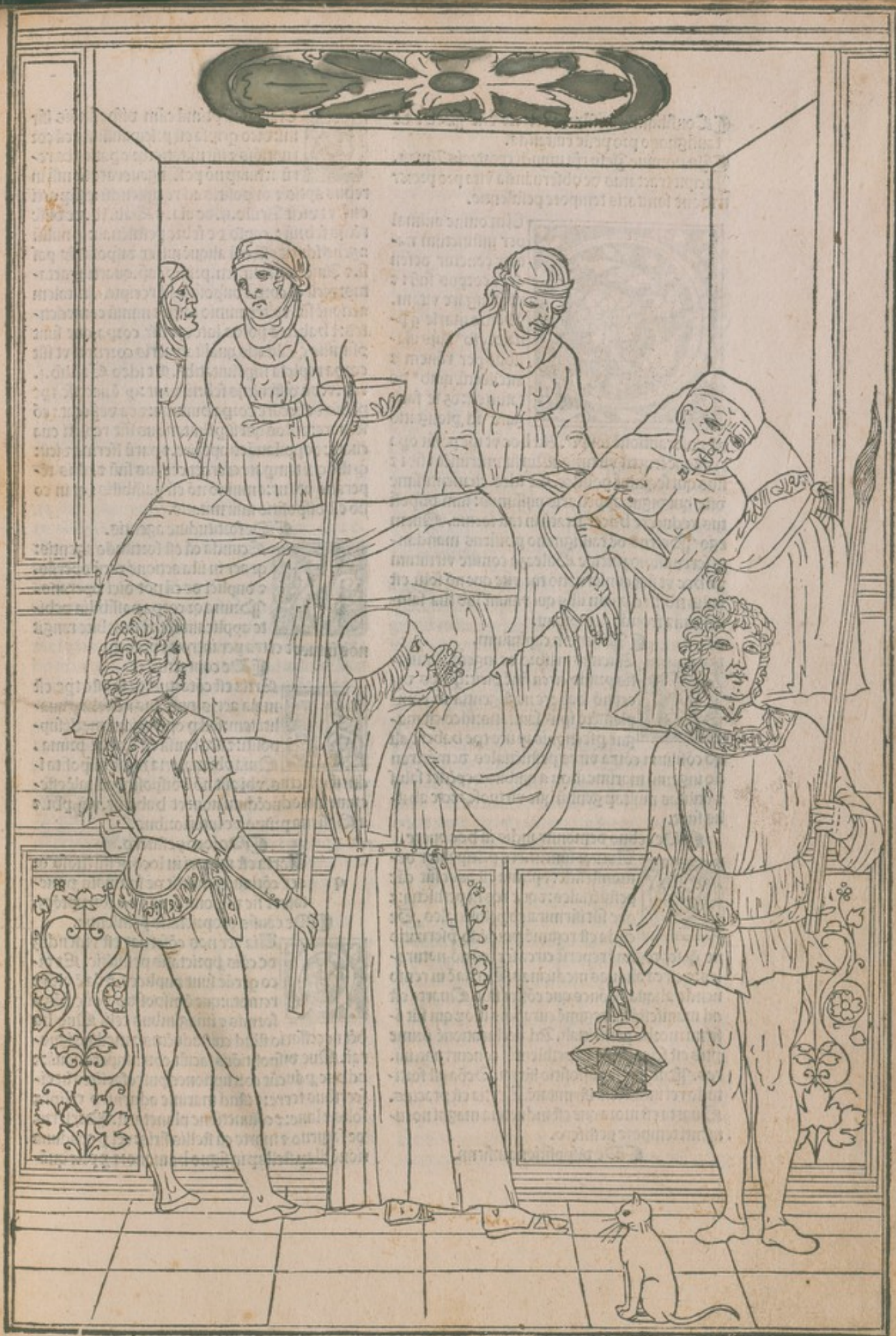
V

Venus est materia subtilis aquo-
sa horribilissime qualitatis a tota
substantia p^oncēs corpus huma-
num. **V**iscerana est infirmitas
per quā homo cruorem emittit p
posteriora. **V**lceratio lingue fit
quando vlcera seu pustule in lingua generantur

Vertigo est infirmitas capitis. Cura: omni
hora dum vadis dormituz recipe tres guttas vri-
ne & pone ad nares probatum est: qz multum va-
let. **F**etor oris fit multipliciter aliquando eue-
nit ex putrefactione dentium. Aliquando ex pu-
trefactione intestinoy: & alio modo fetidus anbe-
litus appellatur. Cura si fit ex putrefactiōe den-
tium vel oris: tunc debes lauare os quāto meli^o
potes & cessabit fetor oris. **P**ost hoc recipe hāc
medicinam videlicet duos lothones vitrioli al-
bi: & mellis quatuor lothones primutis contūde
vitriolū bene: post hoc cōmisce cum melle & vn-
ge cum eodem ginginas bene vna cum dentib^o.
Si autem fuerit fetor ex stomacho: recipe pillu-
las aureas vnum quent: & da patienti: & similiter
detur ei esula cum vino calido: & post hoc dentur
ei isti pulueres: cinamomum: garofilus: piper: ci-
minum: agreste: & crocum: cuiuslibet vnum loth.
hec omnia simul contunde: & da ei manducare &
sanabitur a fetore.

[Faint, mostly illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through or a second column of text.]

Consilium clarissimi doctoris dñi Petri de
tausignano pro peste euitanda.

In nomine Jesu xpi mundi creatoris Amen.
Incipit tractatus de obseruanda vita pro preser-
uatione sanitatis tempore pestilentie.

Am omne animal
per instinctum na-
ture conetur defen-
dere corpus suū: et
prolongare vitam.
Homo marie q̄ p̄-
ualet oib⁹ alijs ala-
libus per rōnem et
intellectū quib⁹ do-
tatus est: et se fati-
gare ad plongatio-

nē et p̄seruationē suū p̄. Ad hoc vt ip̄e possit opa-
ri aliquē fructū virtutis. Qui sit nutrimentū sibi et
illis qui sequuntur politice. Et ideo clementissime
dñe qui digne appellaris piissimus: sum disposi-
tus reducere hūc tractatū in tali forma. Quem
ego Petrus de tausignano pbificus mandan-
te serenissimo p̄cipe Galeazzo comite virtutum
ad hec vt fiat conseruatio tue vite que nō solū est
vtilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua salu-
berrima fronde compilauī.

Primum capitulum.

Alienus in libro de ingenio sanita-
tis primo circa finē dicit: q̄ nos de-
cet nō habere negligentia in com-
plemēto ipsi⁹ sanitatis: ideo est ma-
gne p̄fectionis in isto tpe habere ali-
quod cōsilium cōtra vires pestilētiales demōstran-
do ingenū maxime illoꝝ a quibus depēdet salus
et vtilitas multarū gentiū que virtuose recte ab il-
lis sunt.

De rebus demonstrandis in hoc opere.

Qatuor sunt .n. res p̄cipaliter de-
monstrāde: et prima est quot sūt cāe
pestilētiales: et que res sit pestilētia: et
que sūt infirmitates pestilētiales. Se-
cūda est regimē p̄uidēdo p̄seruatio-
ne q̄ seꝝ regimē reperit circa sex res nō natura-
les: et circa aliquas medicinas. Tertia ē in remo-
uendo aliquas q̄ōnes que cōiter sūt. Quarta est
ad manifestādū regimē curatiōis illoꝝ qui sūt i-
firmi morbo pestilētialem. Ad declarationē p̄ime
ptis est sciendū q̄ ad pestilētia concurrunt. iij.
res. Prima est dispositio infirmi. Secūda est forti-
tudo rei inducētis infirmitatē. Tertia est contactus.
Quarta est mora que est inductiua magni nocu-
menti tempore pestifero.

De dispositione infirmi.

Capitū ad primā cām dispositiōis infir-
mi: dico q̄ ipsa est p̄cipalissima cā cor-
ruptiōis et infirmitatis: q̄ opationes re-
rū actiuarū nō possūt generare se nisi in
rebus aptis et dispositis ad recipiendū ipsarū acti-
onē: vt dicit Aristo. ij. de aia. et Gal. i. li. de diffe-
rētis febriū: caplo de febre pestilētialem: q̄ nullū
agens iducit effectū aliq̄nē nisi ex dispositiōe pas-
si. et Auicē. iij. cañ. fen. primo cap. quarti tracta-
tus: dicit q̄ corpa disposita ad recipiendū talem
actionē sūt vtētes nimio coitu et nimū comedē-
tes: et habētes poros latos: et sūt corpa que sunt
p̄similis qualitatis qualitati aeris corrupti vt sūt
corpa repleta supfluitatib⁹. Et ideo Gal. lib. j.
cap. v. de differētis febriū dicit: q̄ ē necesse tpe
pestis desiccare corpa humida: et ea desiccata cō-
seruare: et illos qui supfluitatibus sūt repleti eua-
cuare: et oppilatōes aperire. et parū sferius dicit:
q̄ ille qui tempore exercet corpus suū et cibis tē-
peratis vititur: omnino nō est passibilis: q̄ in eo
nō est dispositio infirmitatis.

De fortitudine agentis.

Secūda cā est fortitudo agentis:
q̄ aer in ista actionē dicit operās.
et duplici de cā pōt dici operans.
Prima q̄ corpa passibilia debi-
te applicant ipsi: et indebite tangit
nos intus: et extra per introitū pororū.

De contactu.

Ertia est cōtactus: q̄ in isto tpe est
mala aeris p̄prietas nō solū p̄ qua-
litatem: sed p̄ operationē modi sup-
positi: et ista causa est fortior prima.
Quia vbi materia repit disposita i-
ducit effectus. vbi autē nō ē dispositū ad talē effe-
ctum introducēdum non: vt habetur. viij. p̄bi. et
a Galieno primo de interioribus.

De loco pestifero.

Quarta est morari in loco pestilētiofo q̄
aer cōtinuo dimittit de sua mala p̄prie-
tate: et sic disponit corpa ad corruptōes.

De causis p̄prietatis pestilentie.

Quia aer nos cōseruat est videndū
de cāis p̄prietatis pestilētie. Et di-
co q̄ cāe sunt duplices. p̄ia ē vltis et
remota: que ē dispositio adueniēs a
formis et imaginibus celi. Quo ha-
bēt necessario illud cui⁹ aduētus a medico igno-
rat. Que dispositiōes faciūt corrumpere aquā: et
ad huc p̄ducūt corruptiones putrefaciētes in vi-
sceribus terre: et istud maxime aduenit p̄ eclipsis
solis et lune: et cōiunctione planetarū. P̄desertis
de saturno et marte cū stellis fixis: vel p̄ cōaduna-
tionē illarū stellarū in signo humano: et p̄prie quā-

do habuit in domo: vel p reuolutionē ani in vn-
 dānitjs fm q̄ dicit Petrus de Albano in cō-
 silio suo differentia nonagesimatertia. Alie sunt
 cāc pticulares que sūt vapores corrupti pmixti
 cū aere vsqz ad minimas ptes: leuati a terra pu-
 trida: vt ē quādo aperunt cauerne vel clausure
 aeris: vel qñ alique res sūt posite in aqua: vt linū
 canepa: r similes res: vel vt sūt corpora mortua
 nō sepulta: vel arbor: male pprietatis: vt nur: fi-
 cus: r similes res. Possent assignari alie cause
 quas obmitto breuitatis cā.

Que res sit pestilentia

Deo dico q̄ pestilentia ē vna mu-
 tatio facta in aere: r talis muta-
 tio pōt esse duplex. Primo i qua-
 litate. Secō i substātia. De p̄rio
 quando aer efficit rabidus sine
 aliqua p̄rimaz qualitātū firmiter

cādarum. Que hñt intātū exicare mētes ho-
 minū q̄ r generatiōes: r vita corrūpū: vt acci-
 dit illis atbenaz. Sicut a Galieno habet p̄rio
 de differentijs febrū: de hoc tñ hic sermo nō est.
 Secō est mutatio in substātia ppter cōmixtiōē
 vaporū corruptorū ad minimas ptes ipsius aeris:
 vnde totū aggregatū dicit corruptū ex mala p-
 p̄rietate respectu generatiōis hūane. Et ista mu-
 tatio dicit eē in substātia: nō qz solū sit in substā-
 tia: sed in qualitate: stat q̄ aliquādo aliqua muta-
 tio sit in qualitate: r sit p̄uaz: tamē ē in substātia:
 qz ista mala p̄p̄ietas sequit odio substātia acci-
 dētis illius aeris: r ista est de qua loquitur. Et vt
 pōt cōprehēdi p̄ supradictas auctoritates: r mo-
 do isto potest diffiniri.

Diffinitio proprie pestilentie.

Pestilentia ē putrefactio que adue-
 nit aeri similibus putredini aque q̄
 balneat putridū. Certe aer sic in-
 rossat: r corrūpū ex puluere isto-
 rū vaporū malorū pmixtorū: sicut
 corrūpū aqua p̄ appositionem lini

vel eius simile.

Que sint infirmitates pestilenciales.

Ideo ergo q̄ infirmitates pestilencia-
 les sūt duplices. s. pticulares: r cō-
 munes. Particulares sūt que nō
 vnomet tpe adueniūt multis. Et
 tales adueniūt per administratio-
 nem ser rerū nō naturalū in qbus hoies idiffe-
 rēter peccāt: v̄ adueniūt plus q̄ alteri. Et istud
 est qñ aduenit carbūculus vel qñ affligūt vnū: et
 nō multos stātes in bona dispositiōe. Cōis ē du-
 plex. Et ideo vnus est vsus: vel cognoscit in vna
 regiōe: vel ciuitate: vel appellatur Endymiacus
 quasi veniēs ex latere dextro: r est maxime ppter

aquā illius loci vel v̄tū vt apparet in aliquib⁹ ci-
 uitatibus v̄ locis in qbus generātur Botia sub
 mēto r in alijs locis timefiunt crura. Quā ponit
 Galienus in. viij. de iterioribus q̄ nūq̄ vidit tā
 lē infirmitatē sicut cōtinet in libro de aere r aqua.
 Sed de p̄dictis hic nō loquit. Alia ē infirmitas
 pestilencialis cōis: r pp̄rie dicit epidimial ab epi
 qō ē supra: r alia qō ē supra alias. Que sic diffini-
 tur: infirmitas epidimialis ē facta subito r in vno
 momēto tēporis. Cōis multitudie hoium: qz ni
 tali epidimia egritudines apparēt diuerse. Naz
 aliquib⁹ insunt carbūculi cū febre. aliquibus disti-
 terie. aliquibus glādule: vel apostomata. Aliquā
 do variolē. Aliquādo morbili: r appellat subita
 ad differentia vndimialis que venit paulatī. Om-
 nis alie sūt posite pp̄rie ad differentia febris pesti-
 lencialis: r illud sufficiat p̄ p̄rio capitulo presē-
 tis tractatus.

Secōm cap̄ in quo cōtinet regimē curatiuz.

Ideo de p̄rio restat dicere de scōo
 videlicet de regimine. Et istud de-
 bet fieri circa ser res nō naturales:
 r aliquas medicinales. Regularit̄
 operādo p̄ ingitūde istaz rerum est

sciendū q̄ meo visu hoies deficiūt tribus mōis.
 Primo modo p̄ viā olfactiōis venenose que ag-
 gredif mēbra p̄cipalia: scz cor: cerebrū: r epar.
 Et isti moriunt cū signo pestilenciali: v̄ per infla-
 tiōē: glādulā in emūctorijs illoz mēbroz prin-
 cipaliū. Et tñ quādo cor offendit signū apparēt
 sub assellis. Et quādo cerebrū post aures. Et qñ
 epar in inguibus. s. dextro. Et qñ in splene in in-
 guine sinistro. Et adhuc adueniunt carbūculi in
 alijs ptibus corpis. Et istud cōuenit qñ est ma-
 ior putrefactiō r adustio humorū ad intra corpus
 quos natura inq̄atū pōt conat expellere. Ideo
 qñ apparēt carbūculi iurta mēbra p̄cipalia: vt ē
 in pectore indicat p̄cius. Quia est signū q̄ tales
 humores sūt adusti: r putrefacti circa regiones
 cordis. Secundario ē p̄ viā suffocatiōis natural
 calozis facte a cā humida r aquosa putrefactibi-
 li. Et certe nos videm⁹ r vidimus humiditates
 coadunari in nostris corpibus presertiz in capi-
 te p̄ quas sūt apostemata in gula: que appellant
 squinātie: r ex illis moriunt. Aliqñ descēdūt mul-
 ti catarri qui subito suffocāt hoies. Aliqñ gene-
 rant multe surditates: r grauedines capitis. Et
 colligatiōes oculoꝝ: generant et multe pigritie.
 Multas paleres: r aposteres: r epileptic: que in p̄
 senti Florētie regnat. Tertia qz vermes genera-
 ti ex malis humoribus p̄ putredinē illoꝝ veniūt
 ad ptes superiores corpis: r ibi faciūt lesionē mor-
 dendo intantū q̄ corpa sincopizāt: nihilominus
 recuperat: r si nō subito auxiliant moriunt: ita p

dolorē sic p̄ fumos venenosos eleuatos ab illis q̄
coerūpūt ⁊ resoluūt spūs: istis talib⁹ mōis ⁊ alijs
q̄ reducunt ad istos: est ḡ operādū p̄ actus p̄uui
huos: qui cōtinētur in sex reb⁹ nō naturalib⁹. que
sūt aer: cibus: potus: somnus: ⁊ vigilia: motus: ⁊
quies: inanitio ⁊ repletio. Et accidētia aie de quib⁹
bus particulatim est videnduz: ⁊ primo de aere.

De signis quando aer est pestilentiatus.

Anc aer efficit pestilētiā qm̄ ver-
mes ⁊ reptilia apparēt vel variolē q̄
res cōiter p̄cedūt sine morbo pesti-
lētiā. Tūc quib⁹ d̄z rectificare aerē
vel ire in loco in quo non appent si-
gna ita. Et securius ē ire vbi nō sint: nec in p̄ce-
rto fuerit. Cā est qz reliquie que remāserūt post
epidimiā habēt corūpere illos qui se trāsserunt
ad illū locū: sicut fermētū qd̄ circūdā a farina:
habz disponere farinā ad fermētationē: ita ⁊ aer
iam pestilētiatus h̄z disponere corp⁹: ideo nō est
reuerterdū ad loca in quibus fuerunt epidimia. vel
pestilētie. imo est insistēdus in oibus locis circa
rectificatiōē aeris.

De rectificatione aeris

Circa rectificationē aeris. Primo in-
quātū possunt ē crecādus ipse aer i do-
mibus que inhabitant: sez cū igne tacto
ex lignis quercus: vel fermētōzū bñ sic
coz lauri: myrtili: iuniperis: ⁊ alioz odoriferū li-
gnozū. Suffumiget camera mane ⁊ sero cū ma-
stice: ture: ⁊ myrra: ter bētina: sandaraca: cipisso:
squinato: sauiua: acoro: ⁊ similib⁹. Aspergat do-
mus ⁊ maxime camera cū aceto vini odoriferi: ⁊
aqua rosata. Et cū multis citris suspēsis pro
camera: ⁊ ferre in manu: ⁊ olfacere pomum landa-
ni: cuius hec p̄mixtio. R. landani. ʒ. j. been albi
⁊ rubei. ro. ru. ana. ʒ. ij. storacis liquide. ʒ. iij. mi-
re foliozū mente. Sariofoloz: ana. ʒ. j. campho-
re. ʒ. j. misceant ⁊ incorporent cum aqua rosata:
⁊ succo buglosse ⁊ mellisse ⁊ fiat pomum.

De regimine cibi ⁊ potus.

Ibus d̄z ē talis substātie. P̄cis
recens vni⁹ vel duozū dierū ⁊ bene
fermētatus: vel de spelta munda a
cortice. Cōfectus cū puluere aniso-
rū ⁊ sale bene coctus. Potus vinū
albū clarū: ⁊ politū ex medio sapore: nec rubeū:
nec fumosū: vt spūs ⁊ humores nō calefiant: nec
nimis puū. Sz si possibile est vinū vetus: qz ma-
gis depuratū est: magis desiccāt ⁊ minus recedit
ab aquositate. Et d̄z vinū sauari cū aqua cocta
⁊ plus in estate q̄ in hyeme ē bibēdū. Et nota q̄
potare aliquantulū vini maluatici anteq̄ homo
domū creat: vel alterius vini potētis est vtile: qz

multi fumi ericant. Et spūs confortantur ⁊ eoe
roborant. Et aqua que decoquit debz esse cursi-
ua: ex loco petroso: vel bene arenoso: vel ex fonte
claro. Et sapor debet intendere ad dulcedinez.

De regimine saporum.

St sciendū q̄ oēs saporos debēt
ēē ex limonib⁹: vel ex arancijs vel
granatis acetosis p̄mixti cū istis
aromatibus: quaz hec est descri-
ptio. R. cinamoni boni. ⁊ electi: ʒi
ziberis gario filoz ana. ʒ. ʒ. ʒ. been albi ⁊ rubei. ʒ.
ʒ. coralloz alboz ⁊ rubeoz ana. ʒ. ʒ. cardamomi
ʒ. ij. croci. ʒ. ʒ. zuchari albi ad pondus osium. Et
fiat puluis subtilissimus cribellatus p̄ sircū. Et
minoz q̄titas sumat in hyeme q̄ in estate. Si nō
ē aliq̄ impedien⁹: vt est frigiditas stomachi. Cō-
ter ē vti arancijs: granatis: ⁊ citris. Et de semie
illoz qui hnt singularē pprietatē in isto oimode
recipiant: vel in forma trazez vel in decoctione
carnū: vel aliquo alio modo: nisi pateret lesionē
calculi. Vbi p̄tinue ē necessitas q̄ vie sint late: ⁊
aperte.

De aceto.

Emp ē bonū vti aceto nisi sit ipedi-
ens: ⁊ cōficere cū eo saporos. P̄ce-
ter q̄ in strictura pectoris: als frigi-
ditate stomachi. Sed acetū d̄z esse
boni vini albi: vt esset maluatici vel
rubole ⁊c.

De quo debz ēē ferculum.

Ferculū d̄z esse ex spelta: mileo: riso
lentib⁹: remota prima aqua: panicu
panis elixatis: brodiū ciceris rubei
cuz cortice. Radices feniculi: apij:
ferculū cōfectū ex ouo ē bonū. P̄da-
ste malū ē. Et oia alia fercula cōia: exceptis istis.
Ferculū spinaci oz petrosiliozū boraginis scolo-
pendrie: ⁊ habēti a singularē virtutē: sez ruta: ma-
rubū: isopus: ⁊ scabiosa ⁊c.

De capparibus ⁊ fructibus vtendis.

Apparis cōditi cum aceto maxime
in principio cene. Supponēdo ali-
quid ex aromatibus p̄dictis marie i
hyeme. Cepe comedēdo cū aceto i
modico q̄titate est vtile. P̄ā gene-
rat humore corrodentē venenū: s̄m Auicēnā. ij.
cañ. oia alia agrumina sūt cuitāda. Oua cocta i
p̄unis: vel in aqua remoto albumine sunt valde
vtilia. P̄dices oēs sūt cuitādi p̄pter humidita-
tē suam: ⁊ presertis illozū qui habēt squamas ma-
gnas. Et ita anguille pōt vti aliq̄bus vicib⁹: par-
tis piscibus fluminis vel lacualis vel maris. Sz
est bene squamadus: ⁊ eijcēdo interiora: postea
ablucere ⁊ fricare cū anisio: ⁊ aceto: ⁊ affari: ⁊ non

fritari cum oleo: et comedant cum aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quantitate quam in alijs temporibus. Post comestione piscium vinum potest potes. Et simul cum comestione comedere aliquas nices: auelanas: vel amigdalas. Lac enitari oportet propter suam citam corruptionem. Sed post assumptionem eius ciborum et potuum potest sumi aliquantulum casei qui confortat virtutem digestivam. fructus omnes sunt mali: quibus loco fructuum est bonum sumere post cibum coniadros confectos. et est multum utile ut continetur in can. Nota quod in principio prandij est bonum comedere tria folia rute: duos ficus siccos: et unam nucem insimul: et est medicina spalis contra pestilentiam: et contra quolibet venenum. Infantibus qui illi qui timet toricari deberent valde uti.

De repletione et inbanditione diversitatibus.

Item nota quod quilibet caueat sibi a nimia comestione et potu. Sed utrumque vti paucis cibo respectu soliti: et sic est potu: quod supfluitates multiplicant propter nimiam comestione et potum. Diversitates inbanditionis sunt male: ideo quilibet habet contentari de vna inbanditione. Et si plures preparatur comedat de illa sufficienter que melius potest digeri. Evacuatio est provocanda: et beneficium ventris: si natura per se non operatur. ut cum supposito: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptionem inferius dicam: vie vinales teneantur apte cum diureticis: et poti cum fricationibus factis stomacho ieiuno: purgationes cerebri debent procurari per nares: vel per palatum: et est evacuandum corpus ab omni supfluitate quantum possibile est.

De flebotomia.

Sanguis in corpore fuerit vicies erit flebotomandus ut declinet ab omni modo conplexione. Et vniuersaliter vsus diminuendi istis temporibus est utilis: si semel in mense et parum in vice. Et ubi assistunt alij humores sunt vnicites: scilicet melancolia per viam adustionis: vel colera admixta sanguini est intendendum circa ipsorum ericcationem. id est circa euacuationem: et si esset corpus non sanum non esset intendendum cum euacuationibus. Sed abstineat se a rebus supradictis.

De somno et vigilia.

Auendum est a nimia dormitione maxime de die: nec est post cibum imediate: si non est completa vel mediata primum digestio: nec est bonum dormire supinus. Sed in primo somno supra latus dextrum: per duas horas: deinde supra a sinistram: postea reuertere supra dextrum.

Ultimo somnus sit cum capite bene eleuato: et sit bene coopertus: bonum est vigilare per duas aut tres horas post cibum.

De motu et quiete.

Auendum est quod actualis est epidemia a forti exercitio et maxime in aere detecto. Sed si fiat aliquod exercitium fiat in aere non apto stomacho ieiuno. Et antequam veniat actualis epidemia: fatigat corpus suum: quod tunc magis laudatur exercitium quam quies.

De accidentibus anime.

Bira: tristitia: et timor: sollicitudine cogitatione cauendum est: sed gaude dum est: et delectandum: cum sono: cantu: historijs: et his similibus.

De coitu carnali.

Retinendum est ab actu coitus: et si non in totum pro maiori parte. Et id tunc non est bonum vxorem ducere: nec nouum matrimonium procurare. Similiter et politice conuersationes: et maxime illi qui sunt corrupti: vel magis apti corruptioni.

De medicinis istis temporibus preparandis.

Sunt medicine preparande. Prima est administratio pillularum positurarum ab Auicenna. iij. can. cap. de preseruatione a pestilentia cuius descriptio hec est. R. aloes epatici. 3. ij. myrre croci ana. 3. j. conficiantur cum succo mete et fiant in forma ciceris. Et assumantur omni die vna in mane ante cibum: et habet resolvere et desiccare prohibendo putredinem. Et si ille qui assumit esset aptus inflammationi tunc est tunc addat. 3. j. terre sigillate et reformetur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat ut dictum est.

De tyriaca.

Scunda est assumptio tyriace bene fermentate ex decem annis in hac regione de qua habet sumi in omni ebdomada. 3. j. in estate cum aqua rosacea. In hyeme cum bono vino odorifero: vel sumat cum succo ro. vel aqua citri: et ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: et ab omni repletionem remoto.

De metridato.

Tertia medicina est metridati: et in quolibet casu plus quam tyriaca et in quolibet septimana sumatur. 3. j. et quousque horum ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: et ab omni repletionem remoto: et sit fermentatum ad minus per unum annum.

De coriandris.

Quarta medicina est assumptio cori-
androꝝ cōfectoꝝ de mane. Et q-
bus sumat coclear vñ. Deinde su-
mat tertia pars vñius ciatũ vini odo-
riferi. Similiter assumptio zuchari
rosati tempore ⁊ hora magni esus.

Contra vermes.

Quinta medicina ē cōtra vermes: ⁊
dico q̄ illi qui sunt dispositi ad ge-
nerationē vermiũ: sumant oī mane
vñũ ciatũ vini in quo bulitũ sit ab-
sintibiũ vsq; ad cōsumationē ⁊ tertie
partis decoctionis.

Sexta medicina p̄paratoria videlz syrupus
auctoꝝum.

Sexta medicina ⁊ vltima ē syrupus
hic descriptus ab auctoꝝib⁹ ⁊ plu-
ribus vicib⁹ sūz exptus eo: qz red-
dit corpus mūdũ a supfluitatib⁹:
⁊ per cōsequēs desiccatur: Confor-
tando cor: cerebrum: ⁊ epar: ⁊ oīa
alia mēbra. Et quātitas que hz sumi in vice ē. 3.
j. 5. Cui⁹ hęc descriptio. R. corticũ citri: radices
capparis: berberis: sandaloz: vtriusq; spodij:
ana. 3. ij. gariofilate: bugulose: mellisse: boragin i
cicoꝝce: ana. 3. j. acetose epaticę: marubij: ana. 3.
5. lactuce siluestris. 3. ij. seminũ cōium: violarum
ana. 3. j. tinij: epitunij: sene: polipodij: ana. 3. j. su-
ci absintibij: suci sumi terre: suci ebebuloz: ana
3. j. diagredij. 3. ij. zuchari albi libras duas. Et fi-
at syrupus ⁊ acetosetur: cum aceto suci ciconio-
rum qđ sufficit ⁊ vtere eo ⁊c.

De modo sumendi has sex medicinas.

Modus administratiōis hāz sex me-
dicinarũ est talis. In prima die su-
matur syrup⁹: in pulsu aue marie. i.
in auroza ⁊ supra dormiat p̄ vnam
vel duas horas. Secūdo die capiat. 3. j. tyriace.
Tertia die capiat coclear vñũ coriandroꝝum.
Quarta die decoctionē contra vermes. Quinta
die. 3. j. pillulaz supradictaz. Sexta die gescat.
Septima die capiat aliqđ predictoꝝ. Et non est
malũ si oī ebdomada capiat. 3. j. illarũ pillularũ.
Et illa die quo capiuntur pillule non capiat ali-
quod predictoꝝum.

Cap. m. ij. in quo mouentur quedā dubia.

Rimũ dubiũ est. Cũ oīa inferio-
ra regant ⁊ gubernent p̄ superio-
ra marime p̄ solē ⁊ lunā: vt p̄z pri-
mo methoꝝoꝝũ. Et cum necessa-
rio iste mūdus inferior sit cōtinne
subiectus imp̄ssionib⁹ superioris
mūdũ: vt oīs virtus inferioris gubernet p̄ supio-

rem. Qualiter hęc cāe supiores possūt ēē cāe in-
ferioꝝũ carum. Ad qđ respondet. Pāres supio-
res semp intendūt cōseruationē inferiorũ: vt ha-
bet a philospho primo methoꝝoꝝũ. Sed p̄ ac-
cidens aliquādo sūt cāe corruptiōis ⁊ mortis: qz
mouent in suis circuitibus per varios ⁊ diuersos
motus ⁊ p̄pter hoc habēt diuersas cōiunctiones
⁊ aspectus. Quia de cā ipsarũ influētie sup cau-
sas inferiores faciūt simul alterationē: ⁊ hoc cō-
tingit qz illud qđ debet cōseruari ab influētij⁹
non cōseruat. Sed disponit ad corruptionē ⁊ p̄
tales influētias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest puenire a putre-
factione aeris.

Scundũ dubiũ est. Cũ aer sit simplex
⁊ putredo sit quoddā mūtuz: nec aliud
q̄ in debita mūtio humidi cum sicco.
Qualiter epidimia pōt puenire a putre-
factiōe aeris ē: qz aer est plen⁹ ignis vt Arist. qn-
ta pticula probleumati: probleumate. xvij. Cui⁹
respondet qz aer simplex nō corrūpit in se. Sed
per admutionē vaporũ terreneoꝝũ vel aquosoꝝũ
corrūpit. Et qz ignis nō habet cōmitionē alte-
ri⁹ elemētũ nō corrūpit. S; oīa alia sic vt p̄z quar-
to methoꝝoꝝũ. Omne elemētũ corrūpit p̄ter
ignis. Ergo cū aer qui nos circūdat non sit pur⁹
neq; simplex vt ait Aue. primo cañ. fen. ij. caplo
de aere. Nos dicimus qz aer est quali vna aqua
maris vel lacune q̄uis nō sit purus neq; simplex
tamē pōt corrūpi. Et de isto nō loquitur philoso-
phus in preallegato probleumate: s; de puro ae-
re in loco proprio.

Quare magis vno tpe catur pestis q̄ alio.

Tertiu dubiũ est p̄pter quid ē qz epi-
dimia plus aduenit tpe estiuo ⁊ au-
tūnali q̄ alijs t̄pibus. Cũ aer tunc
sit calidus ⁊ siccus: ⁊ per cōsequens
remotus a putrefactiōe. Ad qđ sic
respondet: qz qnq; sunt cāe p̄pter quas citius ac-
cidit in estate ⁊ autūno. Prima est qz aere criste-
te subtiliato a caliditate p̄cedenti ē magis ap̄tus
recipere oēm imp̄ssionē vaporũ ⁊ fumoꝝũ mūtō-
rũ ⁊ cōgregationē ipsoꝝũ. Quare sequit qz citius
⁊ leuius causat putredo. Secda cā est qz caliditas
p̄cedens que propter suā siccitatem prohibebit
putredinem est nimis eleuata ⁊ adducta vsq; ad
finem. Tertia cā est qz cum venti multiplicantur
asportant secum malos vapores eleuatos ex ma-
lis locis remanendo in aere cā corruptionis pe-
sistentie. Quarta cā est qz corpora pluribus sup-
fluitatib⁹ multiplicant: ⁊ virtutes naturales sunt
debilitate propter diuersitatē t̄poꝝũ resoluētũ
calozē naturalem per motũ intrinsecũ ⁊ extrinsecũ.

cus. vt appet in om̄to primo tertij p̄nosticoꝝ.
Quinta cā est: q̄ tūc multi fructus sūt qui bēnt
disponere corpoꝝ ad putrefactionem p̄opter
nimum vsū eozum.

De aliquibus auibus que tempore pestis nō
habitāt in aere epidimiatō.

Artū dubiū est p̄pter quid ē q̄ tēpore
epidimie aliq̄e aues con suete habita-
re mōtes ⁊ volare i altū: habitāt plani-
ciem: ⁊ volāt iuxta terrā: ⁊ sic econuerso. De ha-
bitatibus planiciem: tunc t̄pis. Sicut aliqui serpe-
tes: mures ⁊ similia. Respōdetur q̄ q̄n aer p̄-
corrupt̄ q̄ aqua p̄pter formā celozū vel imagi-
num que h̄nt de hoc facere necessario. Aduētus
quarū ignoratur a medico in quātum medicus:
aues que volendo aufergere corruptiōem habi-
tant mōtes ⁊ volant in altum ⁊ veniūt ad plani-
ciem ⁊ volāt p̄p̄ terrā. Sed q̄n in terra genera-
tur corruptio: ⁊ putredo prius q̄ i aere: tūc aues
⁊ serpētes asueti habitare illam planiciē fugiūt
putrefactionē ⁊ corruptionē terre: ⁊ vadunt ad
mōtes ⁊ ibi habitant: ⁊ volāt in altū q̄tum p̄nt.
Et aliq̄n apparēt aues que recedūt a montibus
⁊ veniunt ad planiciem. Et post aliquot t̄pis re-
uertunt ad mōtes ⁊ dimittūt planiciē. Cā est q̄
primo corruptio aduenit mōtibus. Deinde per
tractū tēporis accedit in visceribus terre: q̄ aer
est subtilioris substātie ⁊ leuioris alterationis q̄
terra. Deinde per cōtinuationē corruptionis et
alteratiōis: ē fit in terra. Ideo epidimia incipit
primo in aere subtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius agredif
q̄ in grossiori ⁊ debiliori.

Quare corpora citius offendunt t̄pore epidimie.

Artū dubiū est. Quare corpora citi⁹ offē-
dunt t̄pore epidimie. An corpora que ha-
bēt poros latos. An que habent strictos
vel frigida: seu calida: sicca: vel humida. Ad cui
dentā quinti: sexti: octauī. Est sciendū q̄ aliqua
sunt corpora que habēt poros latos naturaliter: vt
sunt calida ⁊ humida. Et aliqui habēt poros stri-
ctos: vt sunt frigida ⁊ sicca. Adhuc aliqua sunt q̄
habēt repletionē: ⁊ oppilationē que reddunt po-
ros strictos. Et aliquanō habēt oppilationē ali-
quā. Et circa hec dico q̄ quatuor sūt notanda.

Primū est q̄ corpora que habēt poros strictos
naturaliter que nō sūt oppilata vt sunt melācoli-
ci: vt aliq̄e vetule: minus ledunt tunc t̄pis alijs
corpibus. Quia remissa caliditas cordis ⁊ pau-
cus aer per poros attrahif: q̄ pori sūt stricti ⁊ ē
q̄ ille paucus aer paucō t̄pore retinet: q̄ non sunt
oppilati nec repleti. Etia illi q̄ habēt qualitates
cōditionales phibentes corruptionē: ac putredi-
nē: vt est frigiditas ⁊ siccitas. **Secūdo** dico q̄

corpora que habēt naturaliter poros latos: ⁊ effi-
ciunt stricti p̄ oppilationē: vt sūt corpora repleta
quā sint robusta: nihilominus plus offendunt. s̄
aer pestilentiali alijs corpibus. Ratio ē q̄ multū
aer ē attractus ad intra sic p̄pter inspirationē ⁊ ex-
pirationē: ⁊ sic q̄ oppilata sūt longo t̄pore retinen-
tur: ⁊ nō fit depressio illoꝝ ab aere. Et adhuc su-
mi capinosi nō purgant. Et q̄ habēt qualitates
cōditionales cōformes huic corruptiōi: videlicet
caliditate ⁊ humiditate: ⁊ phibēt debita trāspi-
ratio que ē cā corruptiōis. **Tertio** dico q̄ illi q̄
habēt poros naturaliter strictos ⁊ oppilatos mi-
nus offendūt q̄ corpora prius dicta ⁊ oibus alijs
ab his magis ledunt. **Prima** pars ē manifesta
p̄ rōnem primi dicti: ⁊ p̄ rōnes que dicent i quar-
to dicto. **Quarto** dico q̄ corpora que habēt po-
ros latos naturaliter ⁊ sūt oppilata magis offen-
dunt q̄ corpora dicta in primo dicto. Sed min⁹
q̄ corpora dicta in scōdo. ⁊ tertio dicto. Ideo pri-
me partes sūt manifeste p̄ rōnes primi dicti ⁊ est
manifesta rō secūdi dicti: s̄ tertia pars sic phā
q̄ corpora tertij dicti habēt oppilationē p̄ quas
phibēt trāspiratio: ergo fit corruptio p̄p̄ calidi-
di: ⁊ interceptio caliditatis medie ē epidimialis:
⁊ iō leuiter intrarēt epidimias. **Quinta** rō est
in corpore tertij dicti. Aer est attractus ⁊ retētus
longo t̄pore ⁊ spatio: ⁊ virtus que h̄z cōtra operari
ē debilis: ergo generat putrefactio in talibus cor-
poribus: sufficiat ergo iste rōnes cōtra aliquos.

Quibus de causis ē manifestū q̄ corpora calida
⁊ humida q̄ h̄nt poros naturaliter latos ⁊ oppila-
tos magis offendunt. Postea ista que habēt na-
turaliter strictos: ⁊ adhuc oppilatos sunt magis
offēsi. **Ultimo** illa que habēt strictos ⁊ nō oppila-
tos sūt offēsi.

Quare aliqua corpora in epidimia moriuntur: ⁊
aliqua non.

Artū dubiū ē p̄pter qd est q̄ aliqua
corpora in epidimia moriunt ⁊ aliqua
nō. Cū cāe sint vses. Et quare vn⁹
mori in vna familia: alij vō nō. Et
aliq̄n moriunt in vna domo: ⁊ vic-
ini nō. Aliq̄n in vna strata: ⁊ in alia nō. **Rēde**
tur q̄ p̄pter diuersitatē s̄firmozū cōplexionū ⁊ cō-
positionū naturalū ⁊ actualiū repletur in illis. ⁊
ē p̄pter diuersitatē carū agētū que adueniūt p̄
diuersitates ⁊ aspectus. Residū inuenies in rō-
nibus none questionis.

Quare in presenti hoies ⁊ nō boues moriunt.

Artū dubiū ē: quare i presenti
hoies ⁊ nō boues moriunt: ⁊ in an-
no p̄terito moriebant boues ⁊ nō
hoies. **Rēde** q̄ istud accidit

prones proprietatis singularis q̄ tūc adberet aeri
ppter quā proprietate generat putredo in corpib⁹
holuz: et non boſi. Et ita anno p̄terito poterat eē
vna proprietatis singularis in aere que habebat re-
ſpectum ſupra bonos et non homines.

Quare iuuenes robuſti et fortes moriunt. anti-
qui vō non.

Ltaui dubiu e ppter qd robuſti ac
fortes moriuntur. Antiq vō nō. Et
dicendū q̄ antiq ſūt ſine oppilatione
ſine poſſūt eſſe cū ſuis poris ſtrictis
naturali et non oppilatis. Iuuenes
fortes et robuſti hēbūt poros naturali lato et op-
pilato. Iō citi⁹ corrupūtur et moriunt ex iſta pe-
ſtilētia: q̄ in iuueculis pluſ de humiditatib⁹ et ſu-
pluitatib⁹ abūdāt que diminutio calore natura-
li bſt cāre oppilatione. Et in pueris abūdāt hū-
ditas: et regimē ſordiatū q̄ reſ faciūt oppilatione.

Quare moniales et incarcerati non moriunt.

Onū dubiu e ppter qd moniales et
incarcerati nō moriunt. Et aliqñ oēs
moriunt: et aliqñ nō. **R**ūdef ſic q̄
illi q̄ habitāt aerē coopū: et nō fati-
gāt ſe in aere detecto: nec habitāt cū aliquo q̄ ha-
beat ipm corrupere magis cōſeruant. S; aliqñ
vel aliqua ipſarū corrupat cōiter oēs ſe corrupūt
q̄ oēs iſimul cohabitāt: et viuūt et anbelāt et vno
met regimē et aere p̄ticulari: et p̄ rōnē p̄ticipatio-
nū aspectus vni⁹ loci q̄ monaſteriu pōt eē edifi-
catū ſub tali aſcēdēte q̄ in vno tpe aer illius loci
eſt magis corruptus q̄ aer alterius loci. Iō qñ
vni⁹ mori in vna habitatio: aliq̄ debēt recedere
tāto citi⁹ quāto ſūt generati ex vno patre. Q: ſe-
pe filij ſapiūt naturā patris. Iō ſi vni⁹ ſirmaſ aliq̄
ſūt diſpoſiti ad ſfirmitatē. Nihilominus aliqñ cō-
tingit q̄ vni⁹ mori in vna familia: et nō oēs ppter
diſpoſitiōeſ p̄ticipatiōnū reſtarū in illo: et nō in
alijs: iſtud ſepe aduenit in vna contrata: non in
alijs: iſta dico de ciuitatibus.

Quare patientes podagras non moriuntur.

Decimū dubiu e: ppter qd e q̄ pa-
tientes podagras nō moriunt iſtis
tpib⁹. **C**ui rūdef q̄ i podagris
ſunt pauci hūores ac oppilatione-
nes: ob quā cām humores p̄aui
deſcēdūt ad extrema: et extriſeca et ibi generat po-
dagras. Iō nō ſūt diſpoſiti ad ſe inſirmandū.

Quare epidimia venit vt plurimum poſt
guerras.

Decimū dubiu e propter quid
eſt q̄ epidimia vt plurimum venit
poſt guerras et poſt ſinem et.

Responde q̄ tēpore guerrarū
regimen eſt inordinatū. **O** quā
cām generant p̄aui humores in
corpibus diſpoſiti ad corruptionē. Ac etiā p
pter ſuperiora que diſponūt ſepe guerras: et ſepe
diſponūt ad peſtilentiā: nec non poſt caritudines
veniūt peſtilētie: q̄ tēpore fertilitatis corpora ni-
mis replent ob quā cām generant oppilationeſ.
Deinde corruptiōeſ: et hoc ſufficiat de tertio ca-
pitulo et.

Capitulum. iiii. de modo curatio

unc ſequit quartum capitulum. In
quo tractatur de actu curatio.

Cuius intentio eſt triplex. **P**ri-
ma eſt circa virtutē. **S**ecūda cir-
ca febrem. **T**ertia eſt circa apoſte-
ma. **P**rimo circa p̄mā intentio-
nem eſt ſciendum q̄ in febricitantibus apparet
virtus multū debilitata: et iſtud accidit q̄ ſpiri-
tū marime reſoluunt: ac etiā complexionē mēbro-
rū p̄ncipaliū ſunt alterate: et marime complexio
cordis ab humoribus venenofis: qui querūt cor
a forma ſpecifica: et alia membra p̄ncipalia. **I**ō
inſiſtendū eſt in dando cibos copioſe: boni et ma-
gni nutrimentū: qui leuiter digerant: q̄ leuiter poſ-
ſint digeri: et ſpūs multiplicari: vt ſūt faliani: pul-
li: et p̄dices: et ſimilia. **C**onſidantur q̄ tales cibi cū
aceto: agreſta: ſuco malorum rancioſū: limonū: et
vino mali granati: et ſimilibus que habēt p̄hibe-
re corruptionē inſirmi. **C**apiātur etiā tales cibi:
vltra appetitū: q̄ vt plurimū in talib⁹ deſicit ap-
petitus. **C**omedat ſm appetitum: ſi nō deſicit ap-
petitus. **E**t minus q̄ tempore ſanitatiſ. **E**ſt etiā
vtendū confectionibus: electuarijs: aquis: et pul-
ueribus: ac et alijs cordialibus que cōiter ponun-
tur ab auctorib⁹. **A**b extra ſūt membra confortā-
da p̄ncipalia nō dimittendo. ſ. cor: cerebrum: et
epar. **E**t etiā alia membra vt ſtomachus: renes: et
marime confortet mēbrum in quo eſt talis humor
venenofus: et iſtud fiat cū medicinis appropriatis
membris confortādis. **A**er camere ſic rectifice-
tur p̄ illis qui ſtant in camera: ſicut pro egro aſp-
gēdo cū ramis et ſroudulis: et roſis madefactis
i aceto cū ſādalis cū p̄fumigijs ex myrra: et bure
ſiloaloe: ſtoracem: et ſiſib⁹. **P**onēdo linteami-
na madefacta in aceto cum cortinijs: et ſepe reno-
uando: et muri camere aſpergantur ſepe aqua et
aceto: et ſint ſuper lecto et banchis multi citri et.

De corporis euacuatione et de clisteri faciendo.

Secunda intentio est maxime in de-
 siccando: et euacuando corpus: cum
 fleubotomia: vel solutione venteris.
 Quia si materia vincens fuerit san-
 guinea incontinenti est incipien-
 dum a fleubotomia. In quo est apo-
 stemata. Ad hoc vt humor venenosus non sparga-
 tur per diuersas partes corporis atia consentien-
 te virtute copiosa fiat fleubotomia: et si materia
 vincens sit alia a sanguine: prout colerica vel me-
 lancolica est euacuanda cum solutio appropriato
 illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiam alijs
 humoribus superabundantibus. In panis fiat
 fleubotomia. Consequenter desiccantur humo-
 res eradicando si fieri potest. Et si alique reliquie
 remanent sunt digerende cum syrups approp-
 priatis. Sed primo eradicantur: et ipso interme-
 dio fiat elistere comune: et aliquatulum acutum: et
 multum est vtile vti continuo. s. bis in die. Simi-
 liter syrupus descriptus ante. Et possit isto ca-
 su dare vna vice. in maiori quantitate alijs casibus.

De cura apostematis.

Sertia intentio est circa apostemata
 et ad cyrugicos spectat. Et est scien-
 dum quod apostemata que apparēt tē-
 pore pestilentie: que sunt pernicio-
 sa et mortalia sunt ista. s. antra: carbū-
 culus glādula: vel patraca: ignis persicus: et pru-
 na de quibus dicitur per ordinem. Et primo de
 antrace que dicitur ab antra quod nascitur in locis
 absconditis cordis: vel quod per antrum vadit ad cor
 quod est in medio: et sic diffinitur. Antra est apo-
 stema paruum ad modum pustule in principio frau-
 dulentum et venenosum: quod corrumpit particulā
 a qua eleuatur adulterando illam: et partes que
 propinquatur tumescunt ad formam sanguinis
 combusti: qui acquirit eam malitiā in prima adu-
 sione: et ex mortali rube dicitur: et cum vltimus accē-
 ditur: et ardet augmentatur venenum et malitia.
 Et acquiritur vnus color citrinus: etiam si vltē-
 rius accēditur quod locus efficiatur siccus: tunc au-
 gmentatur gradus malicie: et intantū quod corrup-
 pit subito partes ad quas pertingit. Et facit pū-
 cturam vt ignis: et efficitur nigrum ac obscurum.
 Et si cum eo exierit liquor et erit in superficie mē-
 bri similis illi qui fuit in corpore combusto vt cau-
 terizato ab igne: ob quā cām sequitur quod antra ē
 et tribus maneriebus: vt p3 cum isto apostema-
 te. Adiungunt seua accidentia: vt est tremor cor-
 dis: sincopis: debilitas pulsus. Et iste accidit quod
 vapores mali lenati veniunt ad cor. Inde parum
 differt a carbūculo: quod est de materia sanguinea
 non adustayel venigrata. Primo in illa est ali-

quis liquor: qui per adustionem eracuitur adhuc
 nō est tate venenositatis vt est Antra. Et appel-
 latur carbūculus quasi carbone luccue et non
 mortuo. Circa ipsum sunt notade tres res. Pri-
 ma est color: locus: et dispositio partis: vnde co-
 lor niger est peior omnibus alijs. Deinde viri-
 dis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde
 locus est peior iuxta aliquod membrum principa-
 le: quod extremalibus partibus: vnde dispositio p-
 tis est peior illa que est desiccata quod humectata.

De cura antracis.

In cura antracis est euacuandus vt
 dictum fuit in interioribus sibi con-
 sensum virtutis: ac etatis. Secūda
 rio est euacuanda materia deflura
 ad illius partem cuius appositione vē-
 rose. simul cuius scalpellatione: et cum sanguisugis
 et fiat cauterium cum ferro ignito. Et euitet cau-
 terium cum cera ardenti: quod congelatio cere pro-
 hibet euaporationem malorum vaporum: imo
 sparguntur per membrum. Adhuc potest fieri
 cauterium potentiale ex medicinis cauterizanti-
 bus: vt est vitriolum: viride es. Arsenicū. Calc-
 vna: et capitellum factum de calce et sapone: vel
 de aqua forti: et ex similibus rebus. Etiam bonū
 est emplastrum factum de scabiosa: cum ipsa in
 pauco tēpore mortificat. Similiter istud empla-
 strum est bonum. R. vitellus vniū ouis: et cum il-
 lo permisce de sale quantum potes: et debes inno-
 uari de vna hora in alias. Nihilominus ego lau-
 do plus cauterium acutale: et debent administra-
 ri res que operentur contra venenum. Similiter
 datur hec medicina omni die. R. succi scabiose. ʒ.
 iij. terre sigillate: boli armeni loti añ. ʒ. ʒ. misceā-
 tur et potetur in mane. Similiter coagulū bibi-
 tum expellit venenum a corpore: maxime coagu-
 lum legoris. In vice. ʒ. i. cuius vno odorifero. Si-
 militer succus citri. ʒ. ij. cum vino bono. Simi-
 liter terra sigillata: ambra: coralli: metridatum: et
 tiriaca.

**Cura circa accidentia que veniunt a prauitate
 materie.**

Iertio est notandum circa acciden-
 tia que veniunt a prauitate materie
 et a caliditate ipsius. Et etiam a ca-
 liditate medicinarum quā facit cau-
 terium: vel a cauterio actuali i par-
 te infirma circumstantis vt mortua cuius aliquo fer-
 ro: vt vt quod catur dolor et causa inflamatiois: et
 apostemationis. Ideo debet expectari quousque
 naturaliter euellatur: et scidat circa partes suas
 non dimittendo aliquid carnis infirme: et corrup-
 tio nō vadat ad partes sanas. Et est bona sca-

rificatio vt mali humores possint exire. etiaz v-
tosa euellit de profundo sanguinem corruptum
z venenosum vt non reuertatur a circumferentia
ad centrum. Fracta cute z extracta materia ve-
nosa in eius euacuatione. Laucat sibi medi-
cus a malis fomis: z non tangat cum manu: quia
vna materia distillati subtilis est contagiosa intā
tum q̄ medici postea infirmantur. Immo appo-
natur medicamē qd̄ abstergat z mundificet. Si
cut medicamen factus ex farina ordei z melle cuz
paucō salis apponendo solū. ¶ Ad idē. R. sar-
cacole mellis. añ. partes equales misceantur z
mirabiliter operatur facta mundificatione ad-
ministrē generatiuum carnis. Et si est concu-
tas capiatur basilicu z teratur z impleatur cōca-
uitas z fiet generatio carnis. ¶ Ad idē. R. ari-
stologie rotunde: centauree minoris: pentasilō:
consolide maioris. ana partes equales: z distulle-
tur aqua ad lambicum z referretur tempore: z ē
mirabilis in referuatione carnis. ¶ Ad idē em-
plastrum ex coriandris recentibus z visis passis
recentibus cum melle est bonū. ¶ Ad idēz radi-
anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cuz
pinguedine emplastrata. Et ista sufficiāt in cura
carbūculi z antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula sine
buffo z similia.

Secundario est notandum de patra-
chia siue glandula vel buffone. Et
dicitur patrachia: a patrachio ho-
mine qd̄ primo inter xpianos inue-
nit. Et dicitur buffo siue bubo ad si-
militudinem illius animalis. qd̄ hic vocatur: qz
tale apostema accidit in locis emūctorijs abscō-
ditis: vt illud animal cōtinuo stat. Sed differēt
qz patrachia fit de materia venosa. Bubo au-
tem non. ideo sic diffinitur. Patrachia est apo-
stema venosum pendens qd̄ operatur circa pul-
sus cordis cum sincopi z tremore: multiplicatur
tempore pestis in locis predictis: vt in collo. Cā
istius est causa diffinitionis: que etiaz est dicta su-
pra. Et differt a carbūculo: qz materia sua q̄uis
fit ex sanguine non est tātū adusta: vt in carbūcu-
lo: z est signum alterius malitie: qz occidit in tri-
bus vel quatuor diebus: z aliquādo in pauciori-
bus: z aliquando in quinque: z si peruenit vsqz ad
septimum potest sperari. Aliquando generatur
ex materia flegmatica: z aliqū būda cū sangui-
ne pmitta. Similiter ē differentia qz carbuncu-
lus nascitur in extremitatib: z in alijs partibus
corporis exceptis emūctorijs. Et etiam in princi-
pio non catur eschera vt a carbunculo.

¶ Modus curationis istorum.

Ira curam istius apostema-
tis. Sciendum est qd̄ duplex ē
intentio: scz vniuersalis z par-
ticularis. Vniuersalis fit fm i-
tentionē. scda ita qd̄ si tale apo-
stema est sub asellis dextre fiat
flebotomia ex alia pte in bra-
chio: z ex vena cōmuni. Si post aures fiat flebo-
tomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si
in inguinibus ex safena illius lateris. Cura par-
ticularis est duplex ad hoc vt materia extrahat
sensibiliter cum rebus que habent extrahere z re-
soluere vapores illius: z hoc fit cum appositione
ventosarum z scalpellatione: z sanguisugis: vt cū
cauterio actuali vel potenciali: vel cum omni alia
re cum qua melius fieri potest. Primo si apponi-
tur ventosa cum igne: deinde fiat scarificatio: z
de nouo reponatur ventosa vel sanguisuge bone
vel habeatur gallus z depiletur circa pudibūda
apponatur loco per horam: z in alia hora appo-
nat alter: z sic fiat per totam diem z venenum ita
attrahitur a corde galli. Ideo gallus subito mor-
ritur. Scda est qd̄ fiant emplastra que habeant at-
trahere z resoluere sensibiliter. Quorūz hec sūt
descriptions. R. medulle sermenti. ʒ. iij. sina-
pis: seminis vrtice: añ. ʒ. ʒ. vitrioli. ʒ. ij. Cantari-
darum numero. x. misceantur z cōponantur cuz
melle dispumato. Ad idēz. R. capitellum factus
ex calce vīna: sapone: z cum salina est bonus. Ad
idē. R. radi. nasturcij: agrimonie: añ. Ad. hec
buliāt cuz oleo de lilio: z melle: añ. ʒ. iij. Ad idē.
R. cantaridarum numero. x. puluerizentur: z bu-
liāt cū oleo veteri vsqz ad spissitudinē z apponaf
loco. Aliud. R. cartomi: nucis: rācide: seminis
caulis: cepe: stercozis columbini: añ. ʒ. j. misceāt
z puluerizentur: z fiat emplastrum: similiter ap-
positio istius capitelli est multum vtilis.

¶ Ad frāgendum z euacuādum apostema.

Singulares medicine que frāgunt
apostema: z euacuāt materiā sensi-
biliter sunt iste. vʒ. Species gum-
mie: vt est galbina: eufozbiūm: ar-
senicum: nasturtiū: vrtica: semē si-
nāpis: nuces rancide. cantarelle: cordumemi: sa-
lisgēme. baurach: piracion: sterctus anium calido-
rum: vt est columborum: accipitrum: z falconū.
Componantur omnes iste res cum gūmis z su-
cis vel melle: vel stereoze anium: vel capitello: vt
liriuo forti: quo vtuntur tinctorēs: vel alchimi-
ste. ¶ Alia circa hoc special in materia insensibi-
li resolnat. R. baurach: salis armoniaci: allei:
piperis nigri: ana partes equales pistentur z mi-
sceantur cum succo scabiofe: z fiat emplastrum.

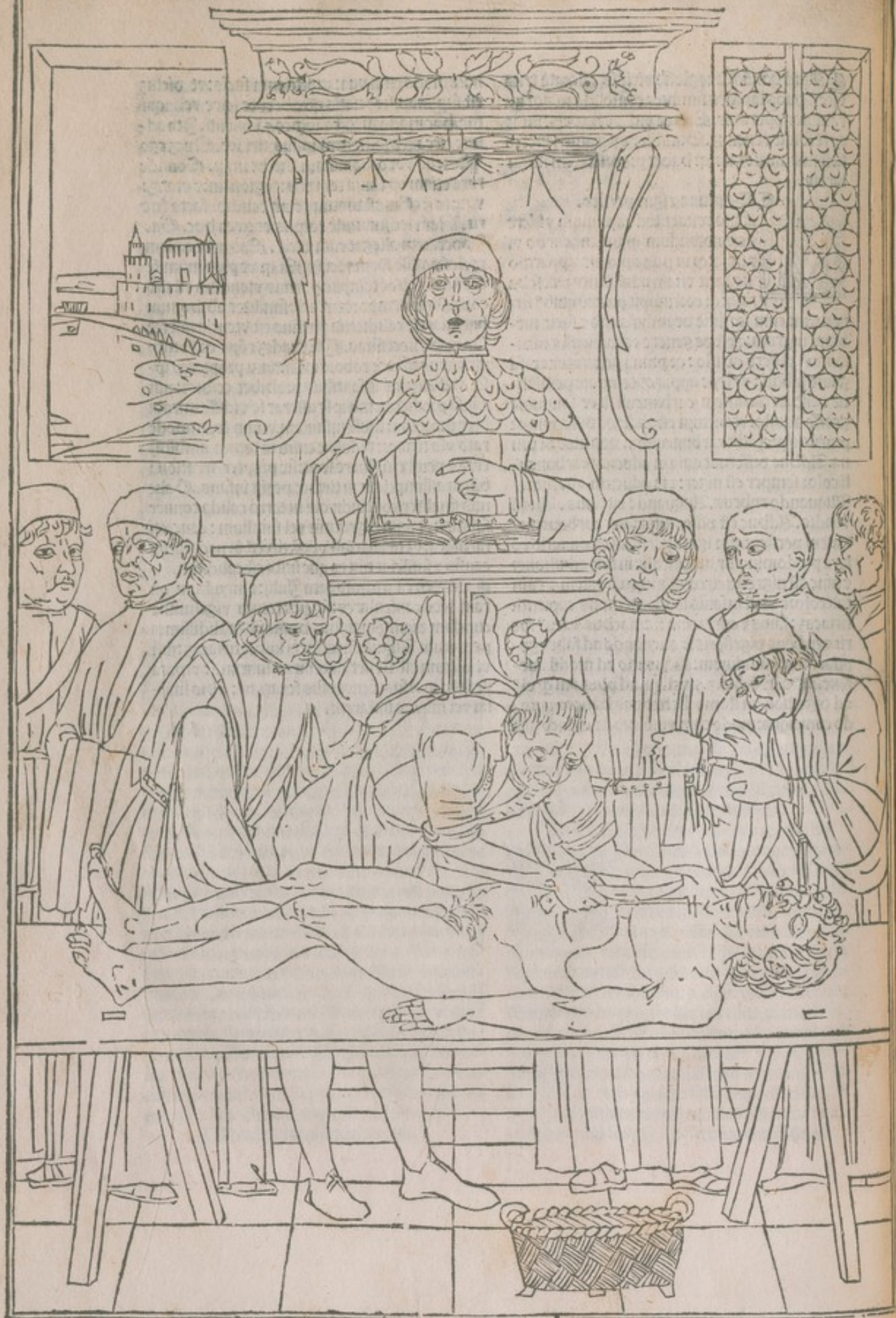
Aliud boni Linoglossa viridis et siccata trita inter duos lapides similiter consolidata maior mirabiliter operatur. **E**t hoc vidi per experientiam quod resoluit venenosa. Similiter operatur vincetoficam siue antisforata: quod habet proprietatem singularem.

De pruna et igne persico.

Modo restat istud capitulum videre et est notandum quod dicitur carbo vel pruna: quod in principio sue apparitionis facit unam adustionem et escharam: quod corrumpit partes quibus superuenit cum sorditie deambulando et facit membrum nigrum: et est de genere carbunculi et nihilominus differt ab illo: quod pruna generatur ex sanguine subtili: ut sepe apparet tempore pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: ut dictum est: adhuc differunt quod pruritus precedit carbunculum. non autem in pruna. Adhuc differunt quia in aduentu carbunculi color semper est niger: et in aduentu aliorum. Aliquando rubens. Aliquando citrinus. Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbonem: et ignem persicum: quod ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: et tunc est nigredo circumstans quantitatem et cum tali colore: vel in sanis laudat tempus capiendi tiriace: sanis et egris cum stomachus vacuus fuerit et tu bene digesseris: et aliquando ad fabam egyptiace magnitudinem: aliquando ad modum auelane. Et ad pedius. 3. 5. vel. 3. j. ad plns. fm quod pl ad digestionem stomachi tempus habes: et modo cum aqua: modo cum vino: modo cum succo gra-

nati: modo cum uua: modo cum succis: ut dictus est supra: appropriatis quod tibi ex te scire relinquitur. hoc modo medico logico et sapienti. Ita adhuc circa exhibitionem ipsius tiriace. Quia ego Petrus uoco dominam medicinarum. Confidete etiam opus anni tempus: regionem: et etatem: ut puta si estas est maxime cum calidior facta fuerit. Nam leditur inde corpus ut circa hoc. Galienus. Hippocratem allegat cum dicit. Eas ante canem molestas esse farmacias. Et quod ut plurimum febres infert hoc tempus partius utendum est isto calidissimo tempore tiriace: similiter ab hominibus magne caliditatis partius est utenda nisi forsitan cogat necessitas. Et eadem ratione quod fortior est virtus tiriace robore infantium propterea ipsam Galienus infantibus prohibet exberi: nisi causa predicta: cum ipse asserat se uidisse mirabiliter mortuum fuisse infantem unum ex immoderato usu tiriace: dissoluit enim in totum ambitus eius et ventrem fluere fecit: sic propter irrationabilem assumptionem tiriace periit infans. Galienus finaliter concludit qui in terra calida conuersabitur: ut puta nigroam vel similia: caue uti farmacia. uel tiriaca nisi ut dictus est in necessariis causis et sufficiat tibi ea que inibi est caliditas. Quocirca a primo ortu Julij: et in quantum durant dies caniculares: sepe per totum vigesimum secundum diem Augusti: et hominibus calidissimis per totum Augustum exberi inibet tiriace: nisi ut dictum est si esset necessitas maxima: ut puta pestis: morsus venenosus ferarum: et his similia vel maiora instarent.

Quia dicit Gal. se-
ptimo terrapentice
Methodi. auctori-
tate Platonis op^o
in aliqua scia vel ar-
te tradit tribus de
cais. **P**rimo vt
quis satifaciat ami-
cis. **S**ecdo vt ex-
ercitet qd exercitio
utilissimo qd est p l-

tellectu. **T**ertio vt remediet obliuioni: que est
ex senectute. **H**inc e qd his tribus de cais pmo^o
pposui meis scholaribus in medicina qd da op^o
eponere. **E**t qd cognitio ptu^o subiecti in medici-
na qd est corp^o humanu: que loca dispositionum
appellat: e vna ptius scie medicine: vt dicit Auer-
rois primo sui Colliget. caplo de diffinitioe me-
dicine. **H**inc e qd iter cetera nobis cognita cogni-
tionē corpis humani z ptius ei^o qd ex anothomia
isurgit. pposui tradere: no hic obseruas stilu altu
sed fm manualet operationez vobis magis tra-
dam noticiam.

Stuato itaqz corpe vel hoie mor-
tuo p decollationē vel suspēfionez
supino. **P**rimo noticiā toti^o de-
bemus hēre. **S**ecdo ptius: nā cum
ots nostra noticia icipiat a notioi-
bus nobis. z que sūt cōfusa sūt notioza: z totū cō-
fusius sit ptibus: a cognitione toti^o debem^o icipe-
re. **C**irca totū aut qd debem^o cognoscere e in
quo hō dñam hz ab alijs aialibus. **H**z aut dñaz
in trib^o. s. in figura vel situ ptu^o: z in morib^o siue
artib^o: z in ptibus qbusdā. **I**n figura nāqz hō est
stature recte: z hanc habuit ppter quatuor cais.
nā corp^o humanū hz iter cetera aialia materiaz
leuissimā spūosam z aerea. **E**t id ad supioza ele-
uabile. **S**ecdo iter cetera eiusdē quātūtatē calozē
hz ampliozē cui^o est sp ad supioza eleuare. **T**er-
tio formā hz pfectissimā que cū angelis z itelligē-
tījs que totū vniuersū regūt cōdicat: z id sursū ei^o
sensus vniuersi eē debēt. **Q**uarto rōne finis sui
fuit eiusdē stature z figure recte: qz ipse final^o or-
dinat ad itelligere ad qd deseruiūt sensus z mari-
me sēsus visus: vt appet in pemo methaphisice
z id in ipō debuit visus situari: z cerebrū: z p dñs
caput situ tali vt possit oia diuersa sensibilia app-
hēdere. **E**t qz ad pta visibilia se extēdit qñ situat
in alto: qd appet qz custodiētēs ciuitates vt possēt
a lōge bñ videre statūit sua spectacula in loco al-
to: vt in turribus z hmoi: vt dicit Gal. nono de

iuuamētis mēbrozū. **E**t ppter hoc ipē ibi dicit: z
ē Autic. iij. cañ. in pncipio qd necessitas isituado
caput supius in hoie nō fuit ppter cerebrū: nec p-
pter aures: nec ppter os: nec ppter nares: s; pp
oculos ppter cām dictā. **E**t sic ex pte appet oīus
quatuor cāz qd hō fuit stature recte: ppter qd vo-
caf antropos vel plātenus. i. plāta reuerfa: z mi-
crocosmus. i. minor mūdus: qz sursū z deozūz
hz sicut mūdus z vniuersū. **E**t e bec pzia dñta.
Secda e ex morib^o vel ex arte. **M**ozes. n. iter ce-
tera aialia magis hz mansuetos: nā e aial politi-
cūz z ciuile. **A**rte omnia natura caret. non enim
habet artem insitam a natura: vt aranea: apes: z
hmoi: ad hoc vt pcpiat oēm artē. si eni hēret ali-
quā lītā a natura: omni alia careret arte: vt dicit
Gal. iij. de iuuamētis. **D**iffert e ab alijs in pti-
b^o: nā nō hz ptes multas: quas hūt alia aialia in-
trifecas: nā nō hz ptes q sūt a natura date vt ar-
ma ad defēdēdū sicut sūt: cornua: rostra: vngues
lōge: z istis caret: qz hz organū organoz qd e ma-
nus: qua sibi pōt parare oē gen^o armoz ad defē-
dēdū: vt e dicit Gal. j. de iuuamētis: z id caruit
a natura illis: vt oia possit hēre. **C**aruit e ptibus
q pilose: pēnose: z squamose sūt ppter eadē cām:
z e qz nō hz materiā multā supflūā terrestrez: q
materia e illaz ptū. **C**aruit e cauda ppter eadē
cām e qz cū sit stature erecte getē opaf sedendo:
cauda. n. sessione pbibz. bec sufficiāt de anotho-
mia totius.

De ptib^o nāqz hz sint duplices. s. sim-
plices z cōposite: de simplicib^o non
ponā distictā anothomia: qz eorum
anothomia nō appet in corpe deci-
so s; magis in liqfacto in gurgitib^o
aquaz. **S**ed ponēdo anothomia mēbrozū orga-
nicoz de cōsistib^o loquar fm q simile aliqñ in ali-
quo mēbro organico dñatur vt de carne in ano-
thomia corz: z de ossib^o in anothomia dozi z pe-
dū z de nervis in anothomia cerebri z nuche.
De mēbris aut officialib^o sciēdū q in q plib^o
ipoz qñ ad anothomia factā in mortuis ser sūt
vidēda: vt dicit cōmētator Alexandrin^o cōmēto li-
bri sectaz. s. que ipoz sit positio: que sit eoz sub-
stātia: z p dñs cōclusio q sit eozū quātitas: nūer^o:
figura: z cōtūnuitas eozū. **S**z quātū ad anotho-
mia ipozū factā in viuīs sūt cōsiderāda duo que
ē in mortuis vel mortuozū anothomia pūt quo-
dā mō appere. primū e que sint iuuamēta ipsius z
opatiōes. scōz e que sint egritudines q in ipō pos-
sūt cōtingere: z si curā aliquā appropriatā hēant q
sit illa ostēdāf. **D**inifio aut z nūerus ptū cor-
pis e: qz ptes quedā sūt que extrema vel extremi-
tates dicunt. **Q**uedā vō itrisce z pffide: z illa-

rū quedā sūt q̄ ordinant̄ immediate ad cōseruationem sp̄s: quedā immediate ad cōseruationē idiuidui. Prima sūt mēbra genitalia. Scōda sūt que i vētribus cōtinent̄. Tres aut̄ sūt vētres in corpe nostro. s. supior: q̄ continet mēbra aiata vt caput. Inferior q̄ cōtinet mēbra naturalia. Medius q̄ cōtinet mēbra spūalia. Primo tñ icipiā ab anothomia vētris inferioris: q̄ illa mēbra fetida sūt. Et iō vt ista primitus abijciant̄ ab eis icipiēdū ē. Secundario q̄ ois nostra cognitio z speculatio q̄ ex manuali cōsistit opatiōe a notioribus nobis incipit: talia aut̄ cū sint posteriora sūt nobis notiora. **P**rimū aut̄ q̄ ē videre ex hoc vētre ē sba z cōplexio eius: q̄ positio eius ē satis nota: q̄ fuit posit⁹ infra alios vētres pp̄ iperfectionē eorū in ēbrozū: q̄ cōtinent̄: q̄ mēbrū quāto min⁹ pticipat de nobilitate z p̄fectiōe: tātō magis locū infimum obtinet in genere membrozū: sicut ē in mūdo in genere entū. Itē q̄ cōtinet mēbra deputata ad expurgādū z ad cōtinēdum feces z supfluitates graues q̄. s. ptendūt deorsū: z spālīter q̄ sūt accēpte: p̄ sursum. Est itaqz sba eius carnosā: vt iestina z pelliculosa: z carnosā tñ magis: z ex hoc appet q̄ ē cōplexiōis calide z hūide. Et cāquare fuit hmōi venter carnosus z pelliculosus. z nō offuosus ē: q̄ hmōi vēter hz cōtinere mēbra que p̄pter assūptionē cibi vt stomach⁹: z p̄pter repletionē z retentionē fecū: vel ex fecib⁹ in cōcauū: vt ex aquositate vel ex vētositate: vt ydropis: vel p̄pter ipregnationē vt matrī dz aliqñ tumescere. Si aut̄ vēter eēt offuosus nō posset tumescere. **S**cōm q̄ opz videre est nūerus ptū q̄titas z figura. ptes. n. sunt duplices. s. intrinsece z extrinsece. Quedā sūt directe. quedā collaterales extrinsece. directe sūt q̄ dñr̄ cor̄ respōdere ori stomachi z ē ps in qua sentit̄ os siue cartilago epiglotalis: que alio noie nosatur pomū granatū: de qua suo loco appebit: postea ē pars stomachalis que ē supra vmbilicū vel distans ab vmbilico p̄ quatuor digitos. **T**ertio est ps vmbilicalis: z est vbi est vmbilicus: cū quo ē allegatio fetus in matrice cū venis matricis. Et p̄pterea in intrinsecis appet vena quedā que cōtinuat̄ cū ipso z ptrāst̄ p̄ zurbum epatis in chilyz. s. venā ista tñ primata ē sanguine: q̄ frustra ē post partū a ppria opatiōe: z p̄pterea cōtinue euanescit: z iō minor appet in senib⁹ q̄ in iuuenibus: sicut ēt euanescit artaria que cuz dicta vena descēdit ad vmbilicū fetus. Et qñ est in vmbilico descēdit iserius: z peruenit ad artariam adorti iurta spōdiles renū z pliorū: vt infra dīcef: z qñ exarnas mirach ppe vmbilicū hāc cōsidera artariā que ē ad modū nerui vel chorde. **Q**uarto est ps que vocat̄ sumē infra vmbilicūz per quatuor digitos z ē pars in qua qdā venēter

minant̄ ad cutis p̄ quas pueri existētes in matrice emittūt aquositates. Et iō vt dicit Auicē. tales vene z talis pars notior ē in nō natis q̄ i perfectis p̄ quarta tertij caplo de cāis. Ego hoc mō multoties mōstrauī: q̄ i perfectis frustra ab hac opē ratiōe. **Q**uinto ē pars que vocat̄ pecten in qua existūt mēbra genitalia. **P**artes vō laterales sūt duo: ypocōndria: z ylia. Et ē ypocōndrium dextrū z sinistrū: dextrū vbi locatū ē epar: z ypocōndriū sinistrum vbi locatum est splen z ylium dextrum z sinistrum similiter.

His visis ptes magis intrinsecas discernas: ipar enim quedā sūt cōtinētes. quedā vō cōtente. **C**ōtinētes cōi noie vocātur mirach. **M**irach aut̄ componit̄ ex quibz ptib⁹. s. cuti: pinguedine: pāniculo carnosō: musculis z chordis eorū: z siphac. **C**ū rasorio igit̄ incide ptrabendo a scuto oris stomachi directe vsqz ad ossa pectinis leuiter incidēdo cuti: postea iurta vmbilicū fm̄ latitudinē incidas ptrabēdo a dextris ad sinistras vsqz ad dorsū. **P**ostea exorta z hēbis p̄rio cutim: post aut̄ appebit statim pinguedo maior tñ i porco q̄ in hoīe. postea locat⁹ ē panniculus carnosus qui non est neruosus vt alij. neqz ē carnosus: vt musculus: s̄ ē p̄mixt⁹ ex carne: z pāniculo p̄ cū sūt chorde z musculi. **M**usculi sūt octo vt dicit Gal. sexto de iuuamētis mēbroz: capitulo penultimo: nā duo sūt longitudinales: quoz sila ptendunt fm̄ lōgum a clipeo oris stomachi vsqz ad ossa pectinis. iō vocati sūt lōgitudinales. z isti nō hnt̄ magnas chordas nisi ligamētales: p̄ istos sūt duo trāsuersales supiores: vn⁹ a dextris alter a sinistris: z ambo oriātur a supiorib⁹ iurta costas: z definūt i chordas circa ossa pectinis: sic q̄ dextera chorda tēdit inferi⁹ ad sinistrū: z sinistra ad dextrū. z p̄ oppositū sūt pcedētes inferiores ad supiora: quoz or̄ est ab ossib⁹ pectinis: z anche z definūt in chordas: cū ad locū vbi finiūtur coste dirigūt: ita q̄ chorde eoz cruciāt̄ adinuicem ad modū isti⁹ **+** figure. **A**ltimo post istos sūt latitudinales: quoz sila ptendūt fm̄ latū vn⁹ dexter: z alter sinister. z or̄ z apparentia eoz ē magis iurta dorsum versus sursum: z isti cuz lōgitudinalib⁹ veniūt intersecātes se adinuicem ad angulos rectos. z hic ē nūer⁹: quātitas: positio: suba: figura: colligātia: z cōtinuitas. **I**uuamētū eoz ē duplex. s. cōe z p̄rium. **C**ōe ē duplex. s. principale z secundariū. **P**rinipale ē: vt cōstitūctes subam ipius mirach mēbra intrinseca tneātur a nocuitis extrinsecis: z calitas eoz reuerberet̄ ad intra. **S**ecundariū iuuamētū ē: vt

adiunet ad expulsiōe eoz que a pectore expellū
tur: et vt ad expulsiōe fet: et secū cū mirach etiā
adiunet: vt dicit Gal. in eodē sc̄to. Inuamētum
sp̄ale ē: qz musculi lōgitudinales sūt facti ad at-
trahēdū p̄ncipalr. Sc̄do ad expellendū. Et qz
hec opatio in intestinis marie requir̄. iō isti mu-
sculi fuerūt magni. expulsiōe aut opant per cō-
tractiōem villoz suoz: qb̄ cōtractis exprimunt
mēbra que cōtinet̄ et p̄ cōsequēs expellūt q̄ in eis
cōtinet̄. Itē hoc faciunt ḡa dyasfragmatis cum
quo cōtinuāt q̄ descēdens a pte posteriori deoz
sum cā sit: quare intestina et mēbra que cōtinent̄
sunt quasi inter duas man̄. et iō q̄ isti musculi cō-
trahūt cōprimis dyasfragma: sic q̄ illa mēbra
exprimūt q̄ i eis ē. sicut aliqua res cōtenta inter
duas man̄ expellit p̄ cōpressiōe manū adiuui-
cem. q̄ lati⁹ infra declarabit̄ i anothomia dy-
asfragmatis. Musculi vō latitudinales sunt facti
ad expellēdū et pp̄ hoc marie immediat⁹ appo-
rimant̄ intestinis: et expulsiōe faciūt p̄ cōpressiō-
nem ptis a qua dz fieri expulsiō. Et expulsiō de-
bet fieri a superiorib⁹ ad inferiora. ¶ Dunc est q̄
isti musculi magis fuerūt positi superi⁹ q̄ inferi⁹.
Transuersales vō facti sunt ad retinendū. Re-
tentio aut fit per villos trāsuersales: vt apparet
tertio de virtutib⁹ naturalib⁹. qua retentiōe op-
portebat facere ne supfluitates reascenderent
superi⁹ ad locū superiorē: vñ venit. et ne cito descē-
derēt: s; cōtinerēt vt totū inuamētū erurgeretur
iō nō fuerūt trāsuersales superiores sed
et inferiores. S; qz magis requirit̄ retētiō ne re-
grediātur supius q̄ q̄ descēdāt inferius. et iō ma-
iores fuerunt transuersales superiores q̄ inferio-
res. Et etiam ad hoc facit dyasfragma: vt postea
dicetur. ¶ Eleuatis autem et abscisis musculis
istis apparet siphac melius est: tamē vt in vna pte
referuētur isti musculi propter illud q̄ postea
oportet videre. ¶ Istud siphac ē pāniculus sub-
tilissimus: et valde durus: et iste fuit factus vt p̄bi-
beretur ne musculi cōprimerēt mēbra natura-
lia cum ea continerent: et propter hoc fuit neruo-
sus et durus: vt possit dilatari et constringi quan-
do illa dilatantur et fuit subtilis ne ea aggrauaret
et fuit durus ne faciliter rumperetur: nam ex eius
fractura accidit passio que dicit̄ ruptura seu cre-
patura. Intumescit enim hoc mirach cum rum-
pitur hoc siphac. Sunt etiam eius alia duo inua-
menta que Auicē. ponit libro de animalibus ca-
pitulo de anothomia stomachi. s. vt per contra-
ctionem eius versus dorsum cum quo alligatur
expellat illud q̄ in stomacho: et intestinis: et in ma-
trice continetur: et hoc facit simul cū dyasfragma-
te cum quo continuatur: vt postea patebit. Aliud

inuaumentum est vt alliget̄ intestina dorso: et vt ab
ipso vniuersaliter oriātur panniculi omnium mem-
brorum aliorum in eo contentoz. Alia vtilitas
fm̄ Galie. quinto de inuamentis membrorum ē
q̄ prohibet intestina a ruptura quando inflātur
a ventositate. Et ex his apparet que sit substan-
tia ipsius mirach et completio eius: apparet que
sit eius positio: quantitas partiu: et numerus: ap-
paret que sint inuamenta ipsius. Restat aut vide-
re de passionibus eius: potest aut venter pati om-
ne genus egritudinis. s. malā complexionē: ma-
lam compositionem: et solutionē continuitatis.
de cura male complexionis nihil dicam: qz non
habet proprium in sua curatione qd̄ ex anotho-
mia dependeat. mala aut compositio que est tu-
mor p̄ter naturam in ipso est duplex: quedam
est apostema: et quedam non. Prima non habet
aliquod proprium nisi q̄ in eruptione eius si rū-
pat ad intra et extra hec est peior q̄ si rumpat̄ ad
vnum latus trās: et causa patet: qz natura non ha-
bet supra qd̄ se fundet in consolidando vulnus.
Mala autem complexio que non est apostema ē
inflatio ipsius ventris: que accidit in ydropisī as-
clite vel timpanite. Nam in asclite aquositas cō-
tinetur in concavitate ventris inter intestina et si-
phac: sicut in timpanite ventositas continetur: et
facit intumescere mirach. ¶ In curatione eius
debes sic procedere cum his que ponunt aucto-
res. Modus autem qui maxime depēdet ex ano-
thomia est extractio aquositatis per incisionem.
Modus autem est vt partem siphac quā modo
incidisti reducas super intestina: ita q̄ stet sicut ī
vino: et postea ydropico situato supino debes cu-
tem trahere superi⁹: et postea ratorium habere et
perforare vsqz ad siphac: ita q̄ incidatur etiā si-
phac: et tunc statim debes habere canulam et po-
nere in foramine et extrahere de aquositate quā-
tus sustinet patiens: semper tamen sis memoz q̄
melius ē infra sustinere q̄ exquisitissime euacua-
re: et specialiter in ydropisī p̄pter debilitatez vir-
tutis: postea dimitte cutim qz redibit ad locū su-
um et reoperiet vulnus: et ex aqua amplius nō
eribit. Ispam vō quando vis extrahere plus re-
trahere cutim sicut primo. Istud tamen volumus
non facies nisi a lateribus: non in medio: qz vul-
nus factū in medio non ita cito consolidat̄ p̄pter
siphac eē grossius et solidi⁹ ibi q̄ in laterib⁹. Se-
cūdo p̄pter chordas vuln⁹ ē patū ducere spasmū
Tertio qz aqua meli⁹ egredit̄ qz grauis ē tēdere
deorsū. Si vō venter patiat solutionē stinuitatis:
tūc illa solutio ē penetrās i pfūdū: aut nō. Si at
si tē cura difficil. Si sic tūc p vuln⁹ aut egrediet̄
aliquid d̄ stētis aut n̄. Si sic: aut illud qd̄ egrediet̄

ē zīrbus aut aliqd interior. Si zīrbus tūc d3 sui
 cū syrīco vel ligare iuxta cut in quantū possibile
 ē. 2 postea abscindit: qz totū de ipō quantū contin-
 git aer corrūpitur. 2 si intrōmittatur corrūpitur:
 2 putrefacit alias ptes. 2 iō d3 abscindit: 2 post il-
 lud d3 intrōmitti. 2 filiū dimitti extra: 2 dimitte-
 re labiū aptum: qz natura consolidabit zīrbum 2
 expellet illud: qd ē cū filo alligatū: 2 hoc facto de-
 bes cōsolidare vuln⁹. Si vō illud qd egressū ē:
 ē itestiniū tūc aut itestiniū ē vulneratū: aut nō. si nō
 ē vulneratū: 2 neq3 substātia alia ē ei involuta q̄ ci-
 ti⁹ pōt d3 intrōmitti. Si vō aliqua suba vt puluis
 ē ānera vel ēt sanguis d3 lauari cū aqua calida 2
 intrōmitti. Si vō ppter morā vctositas sit iclusa i
 cor: 2 hoc itumescat 2 nō possit intrōmitti: tūc ca-
 taplasma resolutiuū vel spōgia madefacta in de-
 coctiōe resolutiua desup poni d3: 2 detumescet: 2
 sic intrōmittat. Si aut nō possit detumesceri neq3
 intrōmitti: tūc dilatef vuln⁹ mirach donec itesti-
 niū intrōmittat. Quā aut itestiniū fuerit iclū: tunc si
 ip3 fuerit ex grossis itestinis debēt labia ei⁹ sui cū
 syrīco sic labia aliorū mēbroz. Si vō sit ex itesti-
 nis gracilib⁹: tūc nō sustinet suturā nisi sit psūn-
 da valde: 2 talis ipedit opationē eius. Et ppter
 hoc melius ē vt dimittat 2 teneant cōiūcta labia
 vulneris cū capitib⁹ formicarū magiarū. debēt
 enī labia itestini dūgi: 2 debes hēe formicas ma-
 gnas 2 facere qz mordeāt labia cōiūcta vulneris
 2 abscidere caput statim: 2 sic facere donec labia
 sunt iuncta: 2 tūc intrōmitte itestiniū vt pri⁹: hoc fa-
 cto ad cūradū vētris solutionē redi: Et istud vul-
 nus curari d3 cū reditiōe labiorū in vniū: 2 redu-
 cta p̄tinent in vniū futura facta cū syrīco hoc mō.
 Nā in priā futura recipe totū mirach ex vna pte:
 ex opposita vō pte d3 dimitti siphach: 2 reliqua
 de mirach in pte in qua dimissū fuit siphach: debz
 affui: 2 ex alia parte siphach d3 dimitti: 2 sic p̄r
 ad hoc vt labiū siphach iūgat 2 reducat labio mē-
 bri carniformis: vt fiat certior 2 firmior cōsolida-
 tio vulneris: 2 eodē mō vuln⁹ hoc si p̄ seipsū nil
 sit egressū: 2 hoc de anothomia mirach qd est mē-
 brūm continens sufficiat &c.

Lestat videre de anothomia cōtē-
 toz: hec mēbra sūt nūero. x. Pri-
 mū qd occurrit ē zīrb⁹. Secūm ite-
 stina. Tertiuū stomach⁹. Quar-
 tū splen. Quintū epar. Sextū mi-
 sinteriū. Septimū renes. Octauū vesica. No-
 nū testiculī: 2 vasa spmatica 2 matric in muliere.
 Decimū ē virga cū collo vesice. De zīrbo at pri-
 mo qd opz videre ē locus eius: loc⁹. n. ei⁹ in hōie
 est qz coopit stomachū ab anteriori pte: 2 oīa ite-
 stina: 2 h3 in alijs nō coopit oīa itestina: hoc fuit

qz hō iter cetera aīalia eiusdē quātūtatē ē debilio-
 ris digestiue virtutis: 2 ēt qz intestina nociuis ex-
 teriorib⁹ sūt magis disposita ppter cutē ei⁹ subti-
 liorē eēz minus pilosaz. Et hoc ēt pōt patere fm
 qz sit eius iuuamētū. Iuuamētū. n. eius ē p̄cipa-
 liter cōfortare virtutē digestiua stomachi: 2 inte-
 riorz reuerberādo calorē naturalē ad stomachū.
 Et ppterea dixit Gal. qnto de ingenio sanitatis
 qz qdā miles in bello fuit vulneratus cui epiplex
 i. zīrbus fuit abscisus tū ex vulnere sanatus ē: ex
 quotū postea nō potuit digerere. Et ex his con-
 sequēter p3 tertiuū ingrendū de ipō. s. de suba ei⁹.
 substātia eius nō fuit simplex: h3 cōposita 2 fabri-
 cata ex substātijs que hnt calefacere: 2 ppterea
 fuit cōpositus ex triplici suba sicut dicit Gal. x.
 de iuuamētis mēbroz. s. ex pāniculis subtilibus
 duob⁹: ex adipe sepōsa. Et arterijs 2 venis. Et
 ex pāniculis. Primo vt ibi pāniculi cōtinerent
 alia: 2 ēt qz iste zīrbus debebat eē certēbilis leuis
 2 densus vt caliditate reuerberat: 2 ad hoc aut
 magis pōt suba pānicularis 2 aliqua alia. Secūo
 in ipso fuit adeps qz calefacit cū sit valde pp̄in-
 qua caliditati vel in potētia ad calidū. Tertio ar-
 terie 2 vene que multū calefaciūt. Ex hoc patent
 reliqua duo. s. qz sit nūerus partū ei⁹: 2 q̄ sit col-
 ligatiō eius: nā h3 colligantiā ad mēbra ad que
 terminat vt ad stōachū vel ad splenē: 2 ad itesti-
 na: 2 spāliter colon ppter cāz que dicit: h3 ēt col-
 ligantiā ad mēbra a quib⁹ orit. Oritur nāq3 a pā-
 niculo carnofo iter dyafragma: 2 cāquare ide ori-
 tur ē: qz ad pāniculū illū terminat due extremita-
 tes pāniculi siphac: que debēt itestire zīrbū: 2 sic
 qz ibi ē vena magna 2 ēt arteria a quib⁹ iuxta sto-
 machū oriunt vene pue: 2 arterie cōterentes zī-
 rbū. Tertio ibi ē mīsinteriū sepōsum: a quo oritur
 adeps sepōsa replēs vacuitates illius cōtexture.
 que aut ipsius egritudo ē declarāda p anothomi-
 am p3 ex his que dicta sunt supra.

Leuato aut zīrbo quātū ad ptez:
 que coopit intestina 2 nō plus: ne
 moueas alia mēbra a suo loco sta-
 tim tibi apparēt itestina. Circa q̄
 primo notabis positionē 2 nūerū.
 ferūt. n. plura involuta 2 reuoluta: 2 nō fuerunt
 vniū itestiniū rectū: ppter duo. Primū qz dato
 in quibusdā brutis tū sit vniū intestinum rectum
 vel recte pcedēs. In hōie aut 2 in alijs aīalibus
 pfectis fuerūt reuoluta: vt dūi cibus cōtineretur
 in stomacho 2 in itestinis: qz si nō cōtineret opoz-
 teret qz aīal eēt in cōtinua assumptiōe cibi: 2 in cō-
 tinua affellatiōe. Et cōtinuatio illa ipedit occu-
 pationē in alijs pfectioribus opationib⁹. Secūo
 cā fuit qz si itestiniū fuisset totū vniū rectū nō que

libet pars cibi fuisset cōtacta a superficie intestini :
 ⁊ iō nō ericasset totū intestinū totā humiditatez
 cōtētā i cibo. vt igif nūbil remaneat de cibo inta
 ctū ab intestinis: ⁊ vt tota hūiditas ericaret or
 dinauit natura ipa eē inuoluta. et hoc stati appet
 q̄ sūt plura nūero. q̄ sex tria subtilia: ⁊ tria gros
 sa. Incipiam⁹ ergo ab vltio qd̄ vocat̄ rectuz vel
 lōgū: cui⁹ extremitas ē ouficiū qd̄ vocat̄ an⁹. Sꝫ
 vt anothomia alioꝝ nō destruat ligare opꝫ inte
 stinū istud circa mediū ei⁹ i duab⁹ ptib⁹ ⁊ in me
 dio ligature incidere: ⁊ inferiorē ptē dimittere ⁊
 eū supioꝝ ascendere scarnādo. Et nota circa istū
 intestinū multitudinē venaz miseraiay q̄ veni
 unt ad sugēdū si aliqd̄ ē de hūiditate in chilo vel
 de supfluitate remāsit. ⁊ istud intestinū iurta ylia
 finit: vbi incipit intestinū colō. Et d̄ colō: q̄ plu
 ra cola hꝫ vlt̄ cauernositates vlt̄ cellulas vlt̄ came
 ras in qb⁹ sterē figurā accipit: ⁊ in ipō retinet pp
 has cellulas. Circa qd̄ intestinū debes p̄sidera
 re locū: q̄ multū circa finistꝫ renē inuoluit bec ē
 cā quare ei⁹ dolor ex pte loci nō distinguit a do
 lore renali. Postea vō ascendēs ⁊ cooperiēs sple
 nē icipit circa exteriora declinare vlt̄ ptem de
 rtraꝫ ⁊ cooperit stōachū: ⁊ pp̄ coopuratā quā fac
 supra stomachū accidit: q̄ qñ supfluitates descē
 dunt ex hoc intestino q̄ stomach⁹ ei cōpatit ⁊ do
 loꝝ ⁊ rugit⁹ tūc t̄p̄s appet̄ circa stomachū: ⁊ tūc
 statim hō appetit affellare: ⁊ affellat. Nō nō cō
 tingeret si i stomacho eēt hūiditates q̄ facerēt
 hūc rugitū ⁊ dolorē ⁊ ex hoc pꝫ q̄ accidit his q̄
 purgātur q̄ sincopis eis accidit qñ appetit affel
 lare. Vel hūiores in intestino hoc cōtinent q̄ de
 bēt euacuari: q̄ tūc illi hūiores in intestino illo cri
 stētes alterāt stomachū: ⁊ os ei⁹: ⁊ ex alteratione
 oris stomachi seq̄ sincopis. Sꝫ dubitat aliquis
 rōnabiliter de loco hui⁹ intestini cā sit de grossis
 deberet eē inferi⁹: ⁊ nō supra alia cui⁹ opposituz
 appet. Dicēdū q̄ istud intestinū fuit locatū supe
 rius iurta stomachū pp̄ tria. Primum q̄ istud
 ignobilius ē oib⁹ gracilib⁹. ⁊ iō sub mirach iter
 oia gracilia debuit eē positum exteri⁹. Scdm̄ q̄
 istud intestinū p̄tinet feces: ⁊ aliqñ indurāt: ⁊ de
 se p̄iuata sūt os hūiditate ⁊ caliditate naturali:
 vt a mēbris vicinis adiunaret: ordinant natura
 vt imediate locaret supra stōachū: vt coopietur
 a girbo: a quo ⁊ stomach⁹ coopit: q̄ ⁊ zirb⁹ ipm
 bumectat ⁊ calefacit: ⁊ p̄pterea apparet q̄ nō est
 aliud intētū cū quo alligat⁹ sit zirb⁹ sicut cū colō.
 Tertia cā hui⁹ locatiōis ē: q̄ istud intestinū pro
 prie ē factū ad p̄tinēdū ⁊ expellēdū feces: sꝫ ma
 gis ad expellēdū. ⁊ iō inter alia intestina ad ipsuz
 pp̄rie debuit peruenire colera q̄ hꝫ expulsua sti

mulare mō p̄ hoc q̄ sic locatū ē colera ad ipius
 subam peruenit p̄ter illā q̄ ad p̄cauitatē intestino
 rū peruenit. Nā supra ipm in pte d̄etra existit
 p̄nula epatis i qua existit chisti fellis cū quo al
 ligat⁹: ⁊ hoc apparet ad sensū. Et p̄pterea tale i
 testinū in tali loco apparet citrinū: ⁊ amaz in gu
 stu ⁊ nigz. Et nota circa hoc mirabilē opatiōez
 nature. Ad illud qd̄ obijcit soluit q̄ intestia nō in
 dicāt supioꝝa rōne loci: sꝫ rōne colligatiē quā hꝫ
 cū stomacho vlt̄ fūdo stomachi: mō intestina gra
 cilia rōne colligatiē ad fūdū stōachi sūt supioꝝa
 alijs: ⁊ ex loco isti⁹ superioris intestini apparet cā
 quare i dolore colico auget̄ dolor tpe assūptiōis
 cibi: q̄ tūc istud intestinū cōprimif a cibo: sꝫ tpe
 famis nō. Sꝫ intēdit̄ dolor renalis ⁊ hoc ē vnuz
 ex signis distinctiuis iter vnuz dolorē ⁊ aliū: ⁊ ex
 loco ⁊ colligatiā dicti itestini apparet nobis duo.
 vnū vtile in cognitiōe. aliud i operatiōe ⁊ cog
 nitiōe: q̄ qñ sit colica passio incipit i parte finistꝫ:
 ⁊ in illa magis molestat: tūc q̄ intestinū illud fri
 gidius ē illic cū nō tangit a chisti fellis. Scdo q̄
 in maloz q̄ritate ē locatū circa renē finistꝫ: ⁊ est
 strictius: tamen illa colica que fit in parte finistꝫ
 non tam diu molestat: tum quia fit a causis facili
 oribus: tum quia est causa eius in locō viciniori
 ad expulsionem. Et nota hoc quia per experien
 tiā vidi multotiens. Quātuz ad opus vō cōfert.
 Primo quia in colica es que administrantur
 ad extra debent magis applicari ⁊ apporimari
 circa ypocondrium dextrum q̄ finistꝫ hꝫ vtro
 biqꝫ conferat. Secundo quia quando fit clister
 melius est vt corpus declinet versus dextrum: vt
 intestinum colon non comprimatur ab alijs: pos
 stea iniecto clisteri quando voluntas est vt egre
 diatur clisteri vertat se statim super latus fini
 strum: ⁊ postea paulatue super dextrum sicut in
 expulsionem que debet fieri per positionem admi
 nistratā per superiorē partem: econtra quādo
 incipit mouere: hoc est de loco ⁊ colligantia ei⁹.
 Substantiam vō eius consideres grossam ⁊ so
 litam p̄pter ventositatem generataz in eo: mul
 to tempore continet que in eo fortissimuz inter
 dum generat dolozes que cum fiat in substantia
 grossa ⁊ solida apparet ac si intestinum terebel
 lo perforetur. Et ē in hoc sitatur dolor hui⁹ do
 loꝝ renali. Quarto considerare debes figuram
 eius ⁊ formam que apparet ex dictis. cellulozus
 enim est intestinum ⁊ in cellulis istis quia via et
 trāsitus multis obliquat supfluitatibus: ⁊ fit cau
 sa moze supfluitatū que in eo figuraz recipiunt
 ad modū illaz cellulaz: ⁊ iō sterē figurā hꝫ quā
 scis: figura marime appet̄ i sterēore desiccato: et

*Signa distinguuntur inter
 dolozē renalem ⁊ colicū*

retecto. et in febribus et in alijs egritudinibus in quibus
 eiciuntur squibale: et humores flegmatici retin-
 entur: et sunt materia co-curbitini. nam in co-cavita-
 te cellularum: et humor flegmaticus melancolicus: qui est
 sufficiens materia generationis vermium si iter vna cel-
 lula et alia continet paucos humores qui non sit suffici-
 ens ad generationem panniculorum continuat vnum vme
 generat in vna cellula cum alio in alia cellula generato.
 Operatio inuametur et egritudo ipsa ex predictis patet.
 Hoc autem intestinum est continuatum parte superio-
 ri cum monoculo siue ceco quod dicitur monoculus non
 quod nisi vnum habeat orificium: pro quod attrahit ad ipsius
 et per ipsum expellit: quod hoc est impossibile: sed huius duo
 orificia: vnum per quod attrahit: alter per quod expellit.
 Istud autem per quod expellit non est sicut in alijs opposi-
 te locatum contra primum: sed ambo locata sunt iuxta se
 inuicem: et infra hec orificia pedet lacuna huius in-
 testini ad modum facci: et ideo alio nomine vocatur faccus: et
 sic appetit eius figura: et colligatio: et locus est: quod lo-
 catum est in latere dextro supra et iuxta terminum au-
 che siue scie: et infra renem dextrum. Suba eius est
 eadem cum suba colon: egritudine est patitur silex. In-
 uametur et vt patet succi que venit ad ipsum in eo reti-
 neat: et reuoluat et vt reuerberet versus descensum. pro-
 hibeat situm ipsius succi ab intestinis superioribus: et ista in-
 testina superiora sunt gracilia et sunt tria. Nam huic in-
 testino continuatur intestinum yleon quod circa ylia lo-
 catum est huius et situm et reuolutionem: et in isto fit ylia-
 ca passio in qua est dolor vehemens circa ylia: et sic
 appetit loci: colligatio: passio: et dolor. Suba eius est
 subtilior: et ideo gracile vocatur sicut per primam causam vo-
 catur yleon. Eius inuametur est: quod factum est vt conti-
 neat succum. vt quod vtile est possit exsugari: ideo multum
 inuolutum est: et ad ipsum pueniunt plures vene misere-
 raice que ad aliqum aliud intestinum: et ab eis et a misere-
 terio debet ipsum excarnare. et quando ad partem eius superio-
 rem iuxta stomachum puenisti: tunc inuenies quod cir-
 ca partem sinistram ad spodiles declinet et valde est in-
 carnatum cum misenterio: et ideo eius cautela incide ne
 frangas aliqd: et post incisionem inuenies ieiunium
 intestinum quod taliter vocatur: quod vt plurimum inuenit
 vacuus in huius dispositis. Et causa sue vacuitatis est du-
 plex. scilicet rectitudo eius. nam est rectum sicut intestinum vlti-
 mum. Secunda causa est multitudo colere pure que puenit
 ad intestinum hic: vt chisti fellis per canale qui con-
 tinuatur cum intestino duodeno cum quo istud ime-
 diate continuatur. Et dicitur istud primum intestinum
 et vocatur duodenum: quod eius longitudo vt in pluribus
 est duodecim digitorum ad quod intestinum canalus quod
 a chisti fellis peruenit. et ideo caue quando excarnas ne
 istud canale incidas: sed incide intestinum duodenum
 huius inferius et liga: et tunc incipiendo sicut incipiunt au-
 ctiores habes sex intestina. Primum est duodenum.

Secundum ieiunium. Tertium yleon: et ista sunt gracilia:
 et superiora. Quartum monoculum seu cecum. Quintum
 colon. Sextum rectum. Decimum. omnia intestina vi-
 debis esse inuoluta continuata alligata dorso sicut
 alligata sunt omnia viscera pro quoddam membrum quod vo-
 catur eucharus versus misenterium a misericordis que in
 ipso sunt dispersa. Et vulgares Bononienses vocant
 ipsum interiglio. id est interiora tenens.

De misenterio vel alio nomine eucharo.

Stud membrum huius auctores subam
 huius composita et venit cordis panni-
 culis ligamentis: vt predicta mem-
 bra possit ligare et suba seposita et pin-
 gui: vt dura membra quales sunt spod-
 diles cum mollibus: qualia sunt intestina et alta vi-
 viscera sine medio non coniungant: vt molle a duro
 non patiantur: reliquas autem vacuitates que sunt in hoc re-
 plent sube gladose: que multe sunt in hoc membro: hoc
 est vnum inuametur carni gladosa: que in hoc. Aliud
 inuametur est vt sustentat venas misericordias que in
 hoc sunt dispersa sicut non est longinquum quod iste carnes
 sint facte ad generandum humiditatem qua intestina
 et fer inter dum humectent: vt lubricet cito ab inte-
 stinis: et ideo videmus quod sterco liquidum emittit dato
 quod cibaria sumant dura. maria tamen per gladosa car-
 nis est in parte superiori grossa in qua frequenter congre-
 gat per propinquitate ad splenem melancolia et qua
 est melancolia mirabilia. Hoc facto cleua misin-
 terium vel dimittit donec feceris anothomiavena-
 rum que pueniunt ad stomachum et ad splenem: ad quam
 videnda et aliorum membrorum infra stomachum cum canu-
 la pro portanarium et liga fortiter: et absconde intesti-
 na. Et fac ante incisionem infra locum ad quem perue-
 nit canalus a chisti fellis ad intestina.

De stomacho.

Isto de intestinis procedas et videas ter-
 tium membrum: puta stomachum: de quo de-
 bes videre illa sex: que de alijs. Primo
 locum pnotabis eius: et circa locum no-
 tum primo vbi est. Secundo situm vbi eius est: quod cum
 sit cella cibi stomachus: vt dicit Galenus. quito de iuua-
 metis stomachi: et capitulo secundo. et ibi habetur totum quod
 dicitur de stomacho. Et dicitur de intestinis: et habet
 ab Aliebate tertio sue theorie dispositionis regala.
 capitulo. xx. Est ergo locus eius in medio superioris et infe-
 rioris: dextri et sinistri: anterioris et posterioris. sed
 tu hic dubitabis quare stomachus non fuit positus
 iuxta os. Dico quod causa fuit duplex. Vna est quod iuxta
 os haberet esse membra abelut per attractionem aeris.
 Secunda quod membra secum recepta debent esse continuata
 cum stomacho. talia autem infra dysfragmate debent esse con-
 teta et ideo vides quod stomachus superioribus huius cor mediante vi-
 afragmate. inferius misenterium et istia. a dextris huius

epar quo apprehēditur quinq; suis pēnulis: sicut manus que apprehēdit et capit quinq; digitis: et a sinistris h3 splenē: quo calefit: rōne arteriarum ei9. a pte anteriori hēt zirbū. a posteriori musculos dorū: et venā magnā: et arteriā: que trāsīt supra dorū: vt postea videbis. et iō loc9 eius ē in medio: quia est sicut cella cibi cōis oibus. Situs aut ei9 ē: q; h3 sit locatū supra dorū: pars tñ ei9 superior declinat versus sinistrū. inferior vō ad dextrū. Et cā ist9 situationis fuit ppter cās que dicuntur: nā epar debuit eē in latere dextro elcua tū: et cū sit magnū totā concavitatē dextre partis superiorē occupauit. splen at nō: et iō i dextro nō potuit ps superior collocari: h3 i sinistro. Pars ergo inferior debuit ad partē dextrā declinare: quia in parte sinistra inferiori iuxta renes ē intestinū colō grossum multū inuolutū iustis inuolutionibus: et sibi occupat magnū locū. Sed in pte inferiori dextra sunt intestina gracilia et subtilia que parū et modicū occupāt locū: et iō stomach9 q̄tum ad partē inferiorē v3 declinare ad partē dextrā: vt repleat cōcavitatē ibi exēuntē: et cedat locū colō: et ex hoc appet primū: quis. s. loc9 sit ei9. s. stomachi. S3 tu dices quare stomach9 nō fuit locat9 directe supra spōdiles dorū. **D**ico q; cā hui9 potuit eē triplex. Ana que dicta est: vt cederet epati i pte dextrā: et replet vacuitatē in pte sinistra. Alia cā fuit: q; si stomach9 eēt directe locat9 supra dorū: tūc orificia duo. s. inferius et supius eēt directa. Et iō in hoīe cum sit stature recte stomach9 nō h3 cōtineret cibū. sed descēderet ab eo statim: vt ergo hoc nō contigat sic fuit situat9. Tertia cā huius fuit q; quantum ad os eius supius et partē superiorē debet recipere melācolia a splene que ē in pte sinistra: et quātū ad ptem inferiorē v3 recipere coleram ab epate qd ē in pte dextra. Et ex hoc appet. s. quis sit locus ei9. s. stomachi s̄m colligatiā: colligantia cōsequēter appebit mel9: q; colligatiā h3 cū splene: cū epate et cū corde: et cū cerebro: et illud cōsequēter declarabit: q; appebit q; cū splene h3 colligatiā ppter venas que apportāt melācoliam ad os stomachi: et ppter venas que veniūt ad latus sinistrum stomachi ad nutriēdū: sicut cū epate h3 colligatiā rōne venarū reliquarū: cū cerebro pp neruū q; venit ad os stomachi: et expādit maxime circa pte superiorē stomachi. Cū corde vō h3 colligatiā rōne arterie magne que sub ipō ē. Et his pōt appere tertiu. s. cui9 figure sit: q; est figure rotūde: q; talis figura magis ē a nocumētis remota. Itē q; oīum aliarū ē cap a cissima. stomach9 aut multa v3 cōtineret: h3 nō ē pfecte figure rotūde. sed arcualis magis: pp cām dictam:

q; ps superior ei9 est declinans ad sinistrū. inferior vō ad dextrum ad modum cucurbitę rectorę: vel sarracenicę: vey oīa que dicuntur de stōacho meli9 apparebūt p anothomiā mēbroz sequentium. **P**3 et quartū. s. que sit quātitas stomachi q; magn9 valde est cum interdū ipm op3 recipere et cōtinere magnā quātitatē cibi: vey qd nō ē semper in magnitudine sui vltima: sed equatur magnitudini cōtenti. q; extensibilis et corrigibilis. Quinto aut videas ptes et numez ptiū ei9: ptes at eius sunt duplices. s. vniuersales et integrales. Quedā vō q̄titatiue et determinate. prime sunt due tunice ei9. Prima intrinseca ē nervosa. Secūda et extrinseca ē carnosa. vey ē q; prima ē spissior scda: q; illa primo v3 cōtagere cibum. et ideo vt nō ledet ab eo debuit esse spissa. Itē pp aliud q; stomachus ppter illā tunicā est extensibilis: quia requiritur interdum propter multā quātitatē cibi. sed exterior: h3 requirit. ppter digestiōnē fuit subtilior: q; digestio stomachi inuatur a mēbris vicinis circūstātib9: h3 extensio et cōtinentia cibi nō. Et iste tunice nō solū diuersificatur i suba: quātitate: et loco. h3 situatione villorū: quia i prima cū in ipa sit appetit9: et appetit9 immediate ordinat ad attrahendū villi fuerunt situati ad attrahendū: tales at sūt longitudinales. et ideo i ea sunt villi longitudinales: et q; attrahenti statim cōiungitur retentio: q; oē qd attrahit: attrahit vt retineat: q; attrahit vt in ea mēbrū voluptetur. **H**inc ē q; in hac tunicā fuerūt positi villi trāsuersales qui deseruiūt retentiōi: vey ē q; illi sunt locati in pte nō interiori illi9 tunice h3 exteriori. In scda vō cū ipa ordinat ad digestiōez et digestiōi seruiat: q; ei cōsequit9: et ex cōsequēti expulsiōi substantie fuerūt positi villi latitudinales. et ex hoc appet quare intrinseca tunica fuit nervosa: et carnosa: nō fuit intrinseca pp villos longitudinales qui debēt eē in tunica intrinseca q; ē: vey v3 eē principiu appetit9. Itē alia cā ē q; intrinseca ordinata ē ad sentiendū: extrinseca ad digerendū et ad alterandū. Nūc at sensatio melior sit q; sensibili immediate occurrit sensus v3 mēbrū sentiens: alteratio vō pōt fieri p mediū et digestiōez: hoc ē qd exp̄sse ponit Auic. caplo de mēbris. p̄io can. fen p̄ia. Et natura qd ē intrinseca tunicā stomachi s̄c nervosa: extrinseca vō carnosa: potest nāq; digerētis opatio ad id qd digestū ē i potētia sine occurru puenire: sentiēs vō id qd sentit nō pōt sentire nisi obuiādo ei sensus. s. tactus. Alie vō sūt ptes ei9 q̄titatiue et determinate: vt ps superior et orificiū ei9 inferi9 qd dē portanariū. ps ei9 superior h3 nāq; angustior pte inferiori: q; inferiori v3 fieri digō et cib9 v3 p̄iciri. in superiorē nō.

Orificia tñ har ptium conueniunt & differunt. Cō
 ueniunt: qz ambo posita sunt a laterib⁹: & nō sunt
 posita vel facta in vltima emunctia ptis inferioris
 & superioris: sed ps inferior descendit magis
 q̄ portanariuz vel pullereon: vt cib⁹ non desce-
 dat: sed cōtineat in ea vt in bursa quadā sicut su-
 perior supeminet ori stomachi: vt qñ stomacho
 repleto hō inclinaret: nō reascēdat cibus ad me-
 ri & os: & specialiter qñ multū repletur stomach⁹
 Er hoc pōt videre: quare ex supflua quātitate ci-
 bi dyasfragma cōprimitur & cib⁹ nō egreditur.
 Itē cōueniunt qz ambo orificia sūt in stomacho
 in loco in quo cōtinuaf vel alligatur dorso. nam
 os stomachi ē recte in principio sue alligationis
 dorso alligatū: & p̄pterea alligatū ē os stomachi
 ad spōdilem: vbi finitur & terminat dyasfragma:
 & ista ē tertia decia eo qz i duodecīa ē costa vlti-
 mendosa ad quā determinat dyasfragma. Et ex
 hoc appet tibi: qz qñ vis exteri⁹ alterare cōforta-
 re vel aliter opari circa os stomachi qz optimuz
 ē i dorso circa .xij. & .xiiij. spōdile hoc facere: & spe-
 cialiter qñ predicta impugnātur ab epate & sple-
 ne. dūmodo arteria adorti nō impediāt q̄ i dor-
 so ē. Sequētib⁹ aut spōdilib⁹: que vocātur spon-
 diles renū alligat stomach⁹ vsqz ad portanari-
 um: tñc vō alia ps inferior a spōdilib⁹ obliquaf
 versus sinistra: & iō conueniunt illa duō orificia.
 Differunt ēt qz superi⁹ orificiū qd vocat os sto-
 machi ē magis latū q̄ inferius portanarium. Et
 hoc fuit: qz per os stomachi aliqñ cibus grosse
 sube & dure debet descendere & indigestus. Et
 iō os stomachi debuit eē latū. Sed p̄ orificiū in-
 ferius tñc res subtiliata & digesta dz egredi: & iō
 non fuit ita latū & hoc de ptibus eius. Er qui-
 bus apparet sextū: qz dz inquiri de stomacho. s. q̄
 fit eius suba: qz appet qz cū neruosa tunica sit ma-
 ior in eo q̄ sube neruose sit a dñio. Er hoc appa-
 ret que fit cōplexio eius: qz frigida & sicca. Appa-
 ret que opatio vel iuuamētū: qz duplex: vnū ad
 appetendū cibū p̄ toto per tunicā intrinsecam:
 alterū ad preparandū cibū ad nutrimentū totius
 & hoc per tunicā extrinsecā carnosam & membra
 coadiuuantia. Et ex his potes videre qz pōt pa-
 ti egritudines osim genex qbus pñt cōpati alia
 mēbra ola principalia: vt epar. cor. cerebrum: &
 ex cōsequēti totū corp⁹. Curatio tamē eoz p̄prie
 ex anothomia non dependet multum q̄ aliozū.
 Et hec de stomacho.

Splenis anothomia pfecte vide-
 re nō pōt nisi abscedas costas ali-
 quas mendosas ex latere sinistro:
 quas nō perfecte eleues: sed vt suf-
 ficat operi tuo quib⁹ abscedis locus

splenis tibi apparet: qz parietī sinistro stomachi
 adheret quātū ad cōcauū ei⁹. quātū vō ad cōne-
 rum alligat dorso & siphac pānicul subtilissimis
 ortis a siphac. Apparet scdo qz loc⁹ ei⁹ nō est ita
 in alto sicut loc⁹ epatis: figura ei⁹ ē quadrāgula-
 ris: qz in boie est quasi ad modū quadrāguli pp
 figurā stomachi: cui⁹ cōcauitatē circūstantem in
 parte sinistra hz splen replete. Tertio vide quā-
 titatē ei⁹: qz in boie satis p̄portionabilis ē in quā-
 titate respēctū alioz mēbroz. Colligantia vō eius
 ē: qz colligantia hz ad cor epar misenterii: zirbū
 & stomachū. Colligantia vō hz ad oia ista mēbra
 p̄ter cor: p̄ venā que venit a porta epatis ad sple-
 nem que colligantia appet. nā si ercarnādo p̄ce-
 das videbis qz a pena cōcaua epatis peruenit ve-
 na magna ad splenē a qua descēdit vn⁹ ramus in
 medio trāsitus eius iseri⁹ ad misenterii ad ipm
 nutriendū: & portat sanguinē aquosiores & humi-
 dios: postea qñ ista vena app̄oximat spleni: ite-
 rum vnus ramus ramificatur ab ea: qui vadit ad
 nutriendū partē sinistra inferiorē stomachi. po-
 stea vō peruenit ad splenē & cōcauitatē eius. Et
 ramificat in cōcauitatē ipsius in duos ramos. s.
 inferiorē & superiorē: descendit inferior inferius
 ad nutriendū zirbū: quātū ad partē sinistra:
 hz superior trāsitus per cōcauitatem splenis ra-
 mificatur in duos: quoz vn⁹ peruenit ad partē
 superiorē sinistra stomachi ad nutriendū superio-
 ra: alter vō circa orificiū peruenit stomachi: ad
 portādum melācolia: que mulgēdo p̄fluit ad os
 stomachi: vt icitet appetitū. Quod vō remanet
 magis in splene ipz nutrit. Et ex hoc apparet tibi
 cū qbus mēbris alligantia hz splen mediante
 vena. colligantia aut hz cum corde per arterias
 que ad ipm veniūt ab arteria adorti que in dor-
 so ē infra dyasfragma: a qbus arterijs stomach⁹
 multū calefit in latere sinistro: vel a splene rōne
 istaz arteriarum: & hec fuit vna cā quare arterie
 multe: & magne veniunt ad splenē sicut alia cau-
 sa fuit. vt calore arteriaz sanguis grossus qui est
 nutritur⁹ splenē subtilief & digerāf: qz splen hēt
 subam raram in quā dz recipere humorē grossū
 melācolicum. Et ex his apparet tibi quintū qd
 debes videre de splene. s. que sit eius substātia:
 que ē rara & spongiosa p̄pter qd apparet sextum
 sez cū cōplexionis sit: qz in compatione ad cu-
 tum calide & humide: licz cōtialiter sit frigide &
 sicce: p̄pter nutrimentum. iuuamētū pz. Et ex
 his tibi appet qz cū recipiat humorē melācolicū
 & cōtineat grossū & ineptis euacuatōi qd frequē-
 ter replet oppilat & apostemas: & resoluētia for-
 tia tūc multū resoluūt subam ei⁹ si sint fortiora:
 dato qz rōne humorū cōpetāt. Et hec de splene.

splenis
 figura

splenis
 figura

De epate.

Par manifeste vides eē locatū in dextro latere amplectēs stoma-
chū supius eleuatū valde: et non
decipiat te q̄ i aīali mortuo mul-
tū locat sub costis: q̄ nō ē sic: cuz
sit sub dyafragmate. et dyafra-
gma extremis costaz cōiungit: sed hoc euenit q̄
mēbra spūalia multū euauerūt: et iō vacuitatem
eoz replet epar: cōprimēdo dyafragma: et iō de
bos trahere isferius et aīal siue corp⁹ eleuare. Et
cōsidera scōdo q̄titatē eius maximā in boie: cū sit
aīal calidū et humidū. Tertio respicias ptes ei⁹
quaz quedā sūt intrinsece integrales: quedā vō extrin-
sece magis: intrinsece integrales sūt q̄nq̄ pēnule ei⁹
lz in boie nō sp̄ sint abinuicē sepate: et q̄libet illaz
pēnularū ē cōposita ex renis diuisis et disp̄is p̄ eas
in modum retis cui⁹ retis vacuitates replete sūt
carne: que ē pp̄rie s̄ba epatis: que ē sanguis coa-
gulatus: et in his venis cōtinet̄ chilis: q̄ diuisus
ē ad mīma s̄m mīma alterat et cōtagit̄ ab epate: et
iō sit vt quasi totū epar cōtagat totū chilū: et hoc
ordinauit natura vt melior fieret et p̄fectior: p̄uer-
sio chilis in sanguinē: q̄ alteratio q̄ sit s̄m mīma
melior siue p̄fectior ē. Sed tu dices quare natu-
ra nō sic ordinauit in stomacho: sed in stomacho
posuit decauitatē vnā. Dico q̄ hoc fecit q̄ in sto-
macho nō v̄z fieri p̄fecta digestio: sicut in epate.
Itē q̄ in stomacho assumunt̄ cibaria grosse sub-
stātie que nō possent p̄ strictissimas vias penetra-
re: sed ad epar s̄ba tm̄ ligda viciā puenire et pene-
trare. Et ista decoctio: et si fiat in toto epate ma-
gis tamen sit in pte supiori. Et p̄pterea pars illa
solidior est et magis compacta. **P**artes eius
extrinsece sunt partes eius quibus mediantibus
habet cuz alijs colligantiam: nam cum cor de h̄z
colligantia p̄ venā chilis que orit̄ a gibbosa pte
epatis: et per artarias: vt videbis in anothomia
cordis et vene chilis: h̄z colligantiaz ad dyafra-
gma cui suspendit̄: et ad sp̄diles siue dorsum cui
alligat̄ p̄ p̄niculū eius: **P**aniculus aut̄ eius est
duplex. s̄. cooperiens circūuoluens. et suspendens.
Primus ē s̄bam suā velās. Scōs ē suspēdēs ip-
suz ad dyafragma supi⁹. Et primo patit̄ dolorē
extēsiuū. Et quo patit̄ q̄s dolorē extēsiuū: p̄ se-
ctidū patit̄ dolorē aggrauatiuū a mā aggrauate
Quedā vō sūt ptes que sūt or̄te ab eo: et iste sunt
duplices vene et canalis chistis fellis: de canali
hoc postea videbis. Vene aut̄ sūt duplices: s̄. ilz
chilis que orit̄ a gibbositate epatis: et cōcaua siue
porta que orit̄ a concavo epatis. De anothomia
chilis postea videbis. **P**orte aut̄ sūt q̄nq̄ ra-
mi intrātes epar sicut sūt q̄nq̄ pēnule iam dicte

epatis. Egredientes vō extra epar sunt octo: due
puer: in q̄bus nō labores ad discernēdū: q̄ suffi-
cit tibi si sequētes discernes. **S**ex aut̄ aliarum.
Prima vadit ad dextrū stomachi ad itēdēdū tu-
nicā exteriorē ei⁹: et sp̄aliter pte isferiorē. Scōda vō
vadit ad splenē cui⁹ anothomia iā vidisti in ano-
thomia splenis: et illa ē satis magna et h̄ā discer-
nibilis. **T**ertia sc̄dit ad latus sinistrū et vadit ad i-
testinū rectū ad exsurgēdū hūiditatē a cibo si qd
remāsit inuatiā. **Q**uartā vadit ad supiorē pte de-
xtrā stoāchi ad nutriēdū ip̄z i opposito ei⁹: q̄ vēie-
bat a splene ad latus sinistrū. **Q**uinta ps diuidit̄:
q̄ vna vadit ad dextrā ptem zirbi ad nutriēdum
zirbū: in opposito illi⁹. q̄ veniebat a splene: q̄ ve-
niebat ad nutriēdū sinistrum zirbi. **S**exta vō pars
vadit ad colō ad s̄ggēdū q̄cqd ē in ip̄o. et ad nu-
triēdū ip̄m: et p̄pterea in pte dextra marie cōti-
nuat̄ zirbus cū colon. **S**epta vō ps vadit ad ieu-
niū: et reliquū ei⁹ vadit p̄ intestina gracilia: scilz
ylion vsq̄ ad cecū: et in isto sūt plures vene mis-
eraice q̄ in aliquo aliq̄: et p̄pterea iste ramus crit̄
tibi manifestus valde: et hoc de tertio vidēdo cir-
ca epar. **Q**uartū qd̄ debes videre ē forma ei⁹ et
figura: nā figura ē lunaris: q̄ cōcauitatē h̄z et gib-
bositatē: p̄pter qd̄ apostema factū in gibbo eius
v̄z ē figure lunaris. **Q**uinto appet̄ s̄ba ei⁹: q̄ ad-
ditio in eo ē caro pp̄ria q̄ ē sicut sanguis coagula-
tus: et iō ē eius cōplexio calida et humida

De splene.

Splēnē et opatio ei⁹ ps: q̄ eius
opatio est chilū sanguificare. Et
q̄ ydrops ē pp̄riū nocumētū san-
guificationis manifestum ē: quia
ydrops est propria passio epatis.
Quo aut̄ aquositas vel v̄tositas
huius pueniat ad totū: vt in yposarcha satis ps
q̄ p̄ venas. **Q**uo aut̄ pueniat ad cōcauitatē ven-
tris vt in ascite et timpanite declaratū est supra i
anothomia ventris et mirae.

De kist fellis.

Istis fellis locus ē q̄ in cōcano epatis i
k p̄nicula media ei⁹: et cā hui⁹ fuit: q̄ cole-
rā quā cōtinet v̄z trāsmittere ad iestina
p̄pter cām dictā supius: nūc aut̄ agūt̄ coleram
hāc trāsmittit ad iestina: q̄ si eēt locata in gibbo
epatis. Itē nisi sic eēt: tūc nō cōtageret iestinum
colon p̄pter innamētū dictuz. Sed tu dices q̄
verificat̄ dictū. **S**al. q̄nto de innamētis mēbroz
caplo. **ij.** **p̄** purgatiuū colore ē in loco medio ve-
narū q̄ portāt sanguinē ab epate et venaz isferioz q̄
attrahūt et educūt chilū ad epar. **D**icēdū q̄ il-
lud h̄z veritatē de loco colli kistis fellis: q̄ in itū
colli ē in medio epatis: vt ps ad sensum: et debuit

*coplizio
epatis*

17

ibi eē initū sui ortus cū in medio epatis cōpleat
 digestio humor. ergo tibi dō sūguis depurari a
 supfluitatib⁹ oib⁹: z i collū chisti fellis ibi debuit
 eē vel hēre ortū: h̄ bursa siue vesica chistis sit lo-
 cata: vt dcm ē. Scōz qd̄ debes videre ē colligā-
 tia ei⁹. Colligātia at̄ ei⁹ appet̄ ex ptib⁹ suis quas
 discernes eleuādo chistim fellis a pte inferiori:
 z tūc manifeste vides q̄ h̄z duplicē ptem. s. vesi-
 cam p̄tinētē z collū suū deferens z deportans: et
 istud collū vsqz ad distantiā quandā ē vnū: z po-
 stea bifurcatur: z vn⁹ ram⁹ ei⁹ penetrat in epar i
 mediū suū vel meli⁹ orū a medio loco epatis: ad
 attrahendū colerā ab epate. alter ram⁹ magn⁹
 descēdit ad intestinū duodenū: vt vidisti supius:
 z iste bifurcatur: qz ab ipso ram⁹ puus ramificat:
 qui vadit ad fundū stomachi ad cōfortādū dige-
 stionem: z iste fuit puus vt expulsiua supflue nō ir-
 ritaret vel stimulet: z istud ē verum: vt in pluri-
 bus. Aliqbus vō iste ram⁹ ē maior eo qui vadit
 ad intestina p̄dicta. Et ex his ad sensuz poteris
 videre solutionē cuiusdam questionis que cōsue-
 nit fieri tertio de virtutib⁹ nālibus qd̄ Gal. dicit
 q̄ per idē collū chistis fellis attrahit colerā z ex-
 pellit: qz videt q̄ tūc expellat ad locū: z ad mem-
 brū a quo attrahit. Dicēdū q̄ istud ē idē collum
 vsqz ad quandā distantiā: postea vō bifurcatur.
 Et ex hoc appet̄ tibi que sit colligātia chistis fel-
 lis: qz colligātia h̄z cū epate: intestinis: z stoma-
 cho. Itē h̄z colligātiā rōne neruoz venaz z arte-
 riaz cū alijs eo qz ad ipm̄ preter p̄dictū cana-
 le perueniunt vene z arterie: quas potes videre
 ad sensum ad ipm̄ nutriendū: qz ex eo nō nutrit̄
 q̄ peruenit ad cōcavitatem ei⁹ s̄m Gal. eodem
 tertio sicut ad ipm̄ perueniunt neruū: qbus medi-
 antib⁹ h̄z sensum. Et his apparet tertū. s. quis
 sit numer⁹ ptū ei⁹: z quartū. s. que sit ei⁹ quanti-
 tas: z quintū. s. que sit figura ei⁹: qz figure oblon-
 ge cū rotunditate: suba eius ē pellicularis. Iuua-
 menta ei⁹ patent ex dictis: qz fact⁹ ē ad attrahen-
 dum colerā rubcā: z superflūā ab epate ad expel-
 lendum eā ad intestina: vt dcm est. Et ex his po-
 tes videre que sint infirmitates que ab ipso pos-
 sunt cōtingere: z sūt valde nocētes: qz oppilatio-
 nes. Illa at̄ oppilatio pōt eē duplex. s. qz vel est
 oppilatio scā in collo ei⁹ cōmuni: vs̄ in aliquo ra-
 moz ei⁹: si sit facta oppilatio in collo ei⁹ cōi: tūc
 cū colera nō expurgat̄: ab epate permiscet̄ cū sā-
 guine per totū corp⁹: z si ipa sit colera subtilis z
 corp⁹ sit aptū ad febrē ipa ē cā febris putride co-
 lerice. si vō sit grossa: tunc est cā yctericie: z tunc
 egestiones poterūt eē colorate: tñ magis vs̄ min⁹
 s̄m q̄ plus attrahitur de colera ad intestina. In-
 terdum tñ ē qz oppilatio illa sit tñ in canali: qui

peruenit ad intestina: z tūc colera attrahitur ad
 chistim fellis z nō pōt expelli ad intestina: qz clau-
 sus ē canalis: z tunc putrefiet z causabit febrē
 tertianā: vel cōtinuā: z egestiones nō erūt tincte
 sed vrina sic. Quāz vō erit oppilatio in canali q
 puenit ad epar: z tūc egestio nō erit ticta: nec ad
 chistim attrahet colera. Et iō in eo nō contine-
 bitur: z per cōsequēs nō putrefiet in loco p̄cipuo
 z iō colerā generat: z ictericiā: vel febrē conti-
 nuam. Et nota h̄i has oppilationes: qz multuz
 valet ad curā: z multotiens cōtingūt. Et ex his
 hēs perfecte anothomiā epatis. Et his expe-
 ditis potes eleuare splenē z abscindere epar. sed
 nō in totum. Sed circa zirbū ei⁹ vbi est origo ve-
 ne chilis dimitte partē quandā: vt aliā videas q̄
 reseruauim⁹ ad posteriora de epate z vena illa.
 stomachū at̄ dimitte: s̄z eleua misenterū: qz ei⁹
 anothomiā vidisti in anothomia intestinozum.

De vena chili de renibus.

Venis oibus eleuatis tibi apparebit
 vena magna: que ē ramus chilis descē-
 dēs. z arteria magna que ē ram⁹ ad or-
 ti descēdēs: z qñ illa vena chilis ē in-
 directio renuz ab ipa ramificatur due vene: que
 vocatur emulgētes: quaz vna vadit ad renū de-
 xtruz: altera ad sinistrū. Difercia tamen illarum
 nō sunt indirecto: sed vnū ē alti⁹ z superi⁹ alio: z
 hoc ne vn⁹ ren ipediret aliū in attrahendo. Su-
 peri⁹ at̄ vt in plurib⁹ ē orificiū vene qd̄ venit ad
 renē dextrū. Inferius vō eius que venit ad renē
 sinistrum. licz sit aliqñ e conuerso: z cā illius fuit:
 qz vt in pluribus ren dexter dō eē magis ad supe-
 riora eleuatus sinistro. z hoc quia calidi⁹ ē eleua-
 re: ipse aut̄ calidior est sinistro. Item qz monocu-
 lum intestinū ē locatū in dextra parte sub rene.
 Itē epar erat eleuatum superi⁹. splen vō in late-
 re sinistro magis descendebat. S̄z si alicui esset
 magnū epar: monoculū eēt paruum. colon vō i
 parte sinistra eēt eleuatus: z pars siue ren sinister
 esset calidior dextro: z esset contrariū mō: hoc tñ
 raro est: quelibet h̄az emulgētū vadit ad renis
 cōcavitatem: z iō debes vnā earuz excarnare: z
 melius ē vt excarnes leuiter illam: que venit ad
 renē dextrū: ppter eam que dicit̄: z in ea ponas
 tentā: z videbis q̄ ad cōcavitatē z caernositatē
 renis venit cui⁹ iā appet̄ tibi locus. qz locus eius
 ē quasi iuxta epar. Sed tu dices quare nō fuit iſe-
 rius iuxta vesicā: dico q̄ cā fuit vt h̄i attraheret
 aquositatē ab epate: qñ. n. mēbrū attrahēs ē ppe
 illud a quo dō attrahere attractio ē melior. Colligā-
 tia ē ei⁹ cū epate appet̄: qz magnā venā reci-
 pit ab epate mediāte venā chili: vt p venā illam
 aquositatē vinalē que amodo ē supflua corpozi

postquam sanguis egressus est epa attrahat et expel-
lat: sed cum hac aquositate et attrahit sanguis: quod secundum
Gal. de iuuamentis capitulo. iij. de virtutibus natura
liberius ad membra ad que attrahit supfluitas aliqua
per canale latius attrahit simul cum supfluitate iuuati-
ua. scilicet sanguis: et hec est causa quare ad splenem et ad re-
nem simul cum supfluo proprio vnicuique attrahit san-
guis. scilicet ad vtriusque vesicam. scilicet fellis et vtriusque pura. sup-
fluitas attrahit sine sanguine. Et ex hoc appeti-
bit quod si vtriusque ad renes puenit cum sanguine mixta
et venit ad vesicam depurata et separata a sanguine: ideo
ergo quod in renibus depurat et coles. Colat autem: quod
ad concavitatem puenit renem quam videre debes sci-
dedo renem in parte gibbosa eius non concava: et per lon-
gum protrahere vsquo concavitatem videas: statim
tunc appetit quidam paniculus: sine panus rarus: et
ista est vena emulgens rarefacta ad modum collato-
rij: et per has porositates potest vtriusque transire: sanguis
autem non. Et ideo colat vtriusque et distillat inferius in re-
ne ad officium cui continetur: quod viritides: qui de-
scendit inferius vsquo ad vesicam et vtriusque descendit per
ipsius ad vesicam. Et ex hoc appetit tibi quod hinc colligati-
onem cum vesica: sicut hinc colligati-
onem propter arterias
que venit ad ipsum puenit cum corde et cerebro ro-
ne nervorum qui puenit a nucha ad terendum pan-
iculam eius quo mediante sentit: et sanguis remanet in
rene: et attrahit in seba eius: et nutrit renem. Et ex
hoc appetit tertium. scilicet quod sit numerus eius partium. Quia
primo numerus discretus est sub duobus: dextro et sini-
stro. Et causa quod sit si nocumtum accideret vni
opatio pficiat per alterum. Secunda causa fuit vt tota su-
pfluitate aquosa: que multa est plus quam aliqua alia
sece digestio bene et complete possit attrahere.
Et ex hoc appetit quod non fuit tamen vtriusque renem. sicut vtriusque
splenem: et vna chistis fellis. Sed tu dices quare non
fuit vnus et magnus potens attrahere totam
aquositate: ad hoc respondet. Gal. capitulo allegato: quod
si esset tamen vtriusque magnus: tunc corpus humanum rectum
non esset equum in lateribus. sed equalis quod est veredum
et enorme. numerus autem partium per: quod hinc sbam prop-
riam concavitatem paniculum et collatorum. Quarto no-
tes partitatem et figuram. nam figure est oblonge: vt in ipso
distincta essent duo officia predicta. Appetit et quanto
que sit seba eius: quod carnosa et solita multum: vt ab
aquositate mordicativa non lederet vel dissoluat
appetit iuuamenta renem. Et ex his notes hic quod in
renibus et quolibet genere egritudinis accidit dif-
ficilis egritudo. Primo ex morbo complexionali
vt ex supflua caliditate dyaberes que secundum Gal. se-
cto de sterioribus assimilata lietherie stomachi: quod to-
ta aquositas subito attrahit et expellit sine digesti-
one a renibus. Patitur et morbum compositionalem
proprium et spaliter in numero vt lapidem arenam et pilos.

Lapis vero arena et pili vt plurimum generantur ex
eadem materia: et in eodem loco. nam materia horum sunt
humores grossi: qui densantur et inspissant a calidi-
tate renem. Et iterum est quod par inspissant: et tunc fi-
unt pili qui generantur subtiles et longi: quod materia
illa per porum aliquem strictum repellit paulatim: et conti-
nuata a poris cutis expellit paulatim: et continue
ma pili et capilli: et quoniam illa materia plus adurit genera-
tur arena que congregata generat lapidem. Et ille
lapis est rubeus quod renem est rubeus. Et iste lapis si sit
ita magnus: quod non possit egredi porum viritidem: vel
non fragili diffilime et quasi est impossibile cure: quod non
nisi per incisionem a qua penitus caueas. Si vero sit
pauis et fragibilis difficulter curat: et expellet eum
fortissimis doloribus cum trahat per membra valde se-
sibilia: et ingrediat per caernositates vesice: que sunt
ita stricte. Sed fortitudine virtutis aperitur et
dilatur: et non est longinquum quod aliqui scindantur.
Patitur et renes solutionem continuitatis quantum
ad venam eorum ex qua accidit flurus sanguinis cum
vtriusque. Et nota quod hec solutio huius vene que est causa
huius flurus sanguinis proprie ideo intelligi quod sit facta
et fiat in parte illa in qua vena sit subtilior: et rarior:
et hec pars est pars paniculi collatorij: vt appuit tibi
ad sensum: et ideo quoniam illa soluit cum deberet prohibere san-
guinem descendere: non prohibet. Et ideo sanguis egreditur
cum vtriusque. Et sit mictus sanguis verum est quod dicunt
aliqui alij quod istud accidit ex vena soluta supra re-
nes. et dicit quod causa est: quod vena debilitat in continendo.
Sed tene primum dictum: quod rationabilius magis est
et sensui magis per et concordat. Patitur et quarto
egritudine composita vt apostema: et tunc est dolor infi-
rus propter sbam suam solidam aggranatam. Ac si la-
pis esset inferius in loco: et in dolore hoc multum co-
icat cum colica. Sed differentia distincta ipsorum dicta
est supra. His completis non eluces renes: sed quando
veneris ad vasa spermatica vt videas ortum eorum:
et ideo dato quod vesica sit octauum membrum continuati-
one. tamen propter mittas anothomia vasorum sperma-
ticorum et testiculorum.

De vasis spermatis et eorum differentia et con-
uenientia etc.

Debes ergo scire quod membra gene-
rationis in viris et in mulieribus in
aliquo differunt: et in aliquo conue-
niunt. Conueniunt primo in vasis
spermaticis quantum ad ortum eorum: quod
vt dicit Auic. secundo casu. sen. ii. et iii. de anotho-
mia matricis: vasa spermatica in viris et in mulieri-
bus ortum in renes ita. scilicet quod vasa que sunt in parte sini-
stra ortum habent a vena emulgente sinistra et dextra
ortum habent supra renes. scilicet rene a vena chilit: et ar-
terie ab arteria adorti. Et quod hec vene ortum habent
f ij

a corde & ab epate vt infra videbis pōt cognosce
re quomodo vasa spmatica sunt decisa a corde:
qz nō imediate sed mediate. Et hoc in viris & in
mulieribus potes videre: h̄ aut cōueniāt magis
in loco originis. in locis tñ ad que terminātur in
viris & in mulierib⁹ multū differūt: qz in mulieri
bus terminātur ad matricē in loco exteriori vbi
sunt testiculi: & imo pprie loquēdo extra matricez
reoluūtur & cōtexunt. Et cōcavitates cōtexture
carnib⁹ minutis glādosīs replent: & ppter ea nō
sūt vere testiculi: sicut in viris: imo sūt sicut testi
culi leporis: facti ppter predictā vtilitatez vt ge
nerent humiditātē quādā saluālē que fit cā dele
ctationis in mulieribus: postea vasa hec s̄bam pe
netrāt matricis & ad cōcavitātē ipsius ptingunt.
Et sunt ora ipsi⁹ & vocant̄ cotildones: qz eis me
diātibus alligat̄ fetus matricis que fit fluxus mē
struoz. Et quedā pueniunt ad os matricis ner
uosuz ad portādū humiditātē saluālē iā dictam
& ab his venis ramificātur & oriunt̄ due vene: a
quolibet latere vna: q̄ in mirach penetrāt & ascē
dunt: & quāto plus ascēdūt minus occultant̄: & ex
tra iurta cutē magis appromāt: donec pueniāt
ad māmillas. Et iō in mulieribus qñ facis ano
thomiā mirach vsqz ad has venas cōserua & cō
sidera hūc locū: & hoc in muliere: quoniā in por
chea vel in alto afali hūte māmillas in mirach
iste vene oriunt̄ in matrice: & māfestāt̄ in mirach.
Et post has venas ascēdit a p̄fundo pectoris in
pta vel indirecto pomi granati vna vena que ve
nit ad māmillas ad decoquēdū sāguinē: qui de
bet p̄uerti in lac: & nō videt nisi vna: & in porcis p̄
gnātibus valde appet. Et tūc appēbit tibi colli
gātia matricis: & māmillaz per venas illas. Et
quare appositio v̄tose in māmillis restringit flu
rum mēstruoz. Et vt cōtinuet̄ hic sermo si facis
anotomiā in muliere post vasa spmatica debes
videre anothomiā matricis ei⁹: sicut in alijs mē
bris videas. Primo locū & colligātia. Secōdo fi
gurā. Tertio quātitatē. Quarto s̄bam. Quinto
numez partū eius. Sexto iuuamēta & nocumēta
eius. Locū ei⁹ videbis: qz est situata in cōcavita
te alchati: & est circūdata cōcavitas illa spōdili
bus allanis: & caude a pte posteriori: & a pte ante
riori: pars que dicit̄ pecten siue femur: qz ipsa l
mediate ē locata iter testinum rectuz qd̄ est sicut
calceitra eius a pte posteriori: & vesicā ex pte ante
riori: & spāliter quātum ad collū eius: qz eius col
lo supniet collū vesice: licz cōcavitas eius alti
or sit cōcavitate vesice. inter dextrā aut̄ & sinistrā
est in medio posita directe. ¶ Secōdo videas colli
gātia eius: qz magna ē: qz colligātia h̄z quasi cum
oibus mēbris superioribus: qz cuz corde & epate

mediātibus venis & arterijs: cū cerebro rōnē ner
uozum multozum: & per consequens cum stoma
cho rōnē vtrozūqz: cū mēbris q̄ in medio sunt vt
cū dyasfragmate renib⁹ & mirach: qz mediātib⁹
bis cū predictis alligat̄: & spāliter cū māmillis:
vt diri. h̄ ē cū eis sit colligātia mediātibus alijs
venis: que oriunt̄ a vena c̄bili ascēdente que orit̄
tur sub furcula. vt infra dicitur. Est et̄ colligātia
eius cū mēbris inferioribus vt vesica p̄ collū ei⁹
& intestino colon. Colligata aut̄ est anchis & iūctu
ris ambabus scie que sunt ligamēta grossa: & for
tia alligātia matricē ad anchas: que iurta matri
cem sunt lata: & grossa & iurta anchas subtilia p̄
cedētia sicut cornua a capite aialis. Et iō vocata
sunt cornua matricis. Figurā eius est quadrāgu
laris cū quadā rotūditate h̄is collū longum ise
rius: & cā huius figure fuit erigētia loci: & vtilitas
siue necessitas ppter quā fuit creata: que postea
dicent̄: qz ppter talem figurā h̄z distinctionē cel
lulaz. vij. que dicent̄ inferius. Tertio videas de
quātitate eius: quātitas eius pprie mediocris est
s̄m quātitatē vesice: variatur tñ rōnē aliarū: qz
maioraf & minoraf rōnē coitus: & impgnatiōis:
qz mulier que fecūdauit h̄z matricē maiorē q̄ ste
rilis. Secōdo rōnē coitus qz mulier vtēs coitu: ma
iozem h̄z matricem virgine: vel cōtinētis vt acci
dit i viris mēbro pudēdo: eo qz operatio magnifi
cat mēbrū: s̄m Gal. sexto de interioribus. Tertio
rōnē etatis: qz iuuenis maiorē h̄z matricē q̄ h̄at
puella & senilis. Quarto rōnē cōplexiōis & humi
ditatis toti⁹ ista potes colligere ex fen. scōi. c. pal
legato. Et propter istas quatuor cās muller quā
anotomizauit āno p̄terito .s. āno r̄pi. M. ccc. xv.
de mēse Januarij maiorē in duplo habuit matri
cem q̄ illa quā anothomizauit āno eodē de mēse
Martij. Potuit et̄ eē vna cā quā ponit Auic. s.
qz prima erat tūc mēstruata & in pte mēstruatiōis
ēt impguat̄ & ingrassat̄ matricē: diuersificat̄ et̄ ma
trix rōnē gnatiōis: qz matricē aialū plurimū gnā
tiui maior est q̄ matricē vnus generatiui. Et pro
pterea centies erat maior matricē porche quā ano
thomizauit āno dñi. M. ccc. vij. q̄ vnq̄ videri in
femina humana: potuit tñ esse alia cā: qz erat pre
gnās & h̄at in vtero. xij. porcellos: & in ea mon
strauit anothomiā fetus siue pregnantis quā tibi
narrabo. Quarto videas eius s̄bam. Substātia
ei⁹ est nervosa & pelliculosa: vt possit dilatari ad
fētū cōtinendū: & iō est frigide & sicce cōplexiōis:
& et̄ s̄ba eius spissa multū que subtiliaf in dilata
tione necessaria. Quinto videre debes nūerum
ptūz eius: ipsa. n. h̄z ptes exteriores & interiores.
Exteriores sūt latera eius in quib⁹ sūt alligati te
sticuli: & vasa semiaria iā dicta. & cornua eius: et

collū cuius extremitas ē vulua: z circa collū nota
q̄ ipsum est longum in quantitate palmi: vt vir-
ga: latū z dilatabile: z iō pelliculosum z rugosum
rugas hīs ad modū sanguisugarū: vt titulatio ei
et virga in coitu p̄tingat: z in extremitate vulue
sunt due pellicule se eleuātes z deprimētes orifi-
cium dictū: vt prohibeāt ingressus aeris z rerum
extrinsecarū in collū matricis vel vesice: sicut pel-
licula p̄pucij tuē veretrū: z iō vocat eā Aliebas
loco p̄ allegato p̄repucia matricis. Partes intri-
secas videre potes eas scidēdo per mediū: z tūc
videbis os eius: z cōcavitātē eius. Et os est ner-
uosum multū factū ad modū oris catuli nup̄ na-
ti: vel vt p̄p̄ius loquar ad modū oris tince anti-
que: z in superficie eius est velatū velamine sub-
tili in virginib⁹: z in violatis rūpitur: z iō sangui-
natur. Cōcavitās vō eius h̄z septē cellulas: tres
in pte dextra: z tres in pte sinistra: z vnā in sūmi-
tate siue in medio eius: z iste cellule nō sunt nisi
quedā cōcavitates in matrice existētes in q̄b⁹ po-
test sperma coagulari cū mēstruo: z cōtineri: z al-
ligari orificijs venarū. Ex his oibus appent iua-
mētā matricis: q̄z principalr est facta p̄pter cōce-
ptionē z ex cōsequēti vt totū corpus sup̄fluo san-
guine idigesto mūdificet: vel purge. Et hoc in
boie: q̄z alia alalia flurū mēstruoz nō patiunt: q̄z
tales sup̄fluitates consumunt in eis: in pellis: pi-
lis: vngues: rostra z p̄nas: z h̄mōi: hō aut caruit
his. Et ex his p̄z q̄z multas passionibus ē submis-
sa: z multa mēbra per cōpassionē ei cōpatiuntur:
que sūt passioēs ei p̄p̄ie. accidētia z cās z curas
longinquā esset narrare: z extra p̄p̄iā intentio-
nem: sed quere in locis p̄ allegatis appropriatis:
vt in tertio casu. xxj. fen. a Serapione: Rasi: z Jo-
āne nostro passioēs que eidē cōpassioēs existunt
sūt tot quot sūt mēbra: quib⁹ ē colligata: siue lo-
caliter alligata: que sint illa iā dictū est z vidisti.
¶ Anā tū ex anotomia potes p̄pendere q̄d po-
nit Gal. sexto de iterioribus. s. q̄ suffocatio ma-
tricis nō fit q̄z matrix corporaliter moueat vsq̄ ad
collū gulā z pulmonem: q̄z hoc est impossibile: sed
hoc cōtingit siue accidit q̄z ipsa nō potest expelle-
re vapores per ptem inferiorē: p̄pter aliquā cās
mouet z cōstringitur in pte inferiori: vt expellat
ad supiora. Et h̄iisti vapores per colligatiā iam
dictā perueniāt ad stomachū per cōpassionē z ar-
teriā adorti faciūt singultū z eruptionē frequen-
ter: z tūc mulieres dicūt q̄z habēt matricē in sto-
macho. Si vō h̄i vapores perueniūt ad pulmo-
nē z impediāt operationē eius dyasfragmatis. s.
ambelitū dicūt mulieres q̄z habēt matricē in gu-
la: q̄z gula sine trachea arteria est ordinata ad
ambelitū imediate. Si vō illi vapores perueniāt

ad cor q̄d raro cōtingit suffocationē patiunt cum
sincopi: z tūc dicūt mulieres q̄z matrix earū pue-
nit ad cor. Verū est q̄z hec suffocatio fit per com-
passionē ad dyasfragma: p̄pter alligatiā quā h̄z
ipsa matrix cū dyasfragmate: z cū lūbis. Nō enī
ipsa puenit ad ipsa mēbra sed vapor: quō aut pos-
sit z p̄ quas vias puenire potuisti videre: q̄ sit cu-
ra z cū q̄bus q̄ras ab auctoribus: q̄z anothomia
i his p̄cipaliter dat noticiā locoz. ¶ Et iā nar-
rant anotomiā vasoz sp̄maticoz mulieris: z vi-
sa est cōtinentia ipsoz in viris z mulieribus q̄tū
ad originē. Sed differentia est q̄z cū in viris te-
sticuli sint ad extra sicut sunt in quolibz aliat: q̄d
vz eē morosū in coitu: sicut sūt oia quadrupedia
p̄ter eritiū vasa sp̄matica itra mirach nō termi-
nātur: sed egrediunt mirach z testiculis copulā-
tur vt duob⁹ suspēsoijs: q̄z mēbra nobilia vt sint
tata a nocumētis extrinsecis debēt eē velata pā-
niculis. Ista vasa nō cōtenta in siphac cōtenta z
velata sūt p̄niculis vel p̄niculo orto a siphac q̄
notatur vidimus cui⁹ orificiū ē in fine illoz clau-
sum s̄m naturā existens. In p̄cessu eius s̄m q̄ti-
tate vasoz dilatatur existit: in fine eius dilatatur
ad q̄tūatem testiculoz. Et in parte illa vocatur
bursa testiculoz siue oreū: z sic appet cui⁹ figure
sit iste vīdimus z cui⁹ q̄tūatis sit. Et q̄tūas nu-
merus ptium eius: s̄ba: positio: siue colligantia:
appet ē inuamētum eius: q̄z factū est ad cōtinen-
dū z custodiendū testiculos: z vasa sp̄matica pue-
nientia ad eos. Egritudo igit sp̄alis eius cuius
cognitio z cura declaratur ex anothomia ē dila-
tatio orificij eius p̄ter naturā que cā est vt illa que
cōtinent in tra siphac descendāt in oreum: z talis
descēsus dicit hernia: z q̄z illud q̄d descēdere po-
test est v̄tositas: vel aquositas: vel itestiniū: her-
nia triplex est: v̄tosa z aquosa: z itestinalis. Ear-
nosa aut nō catur ex descēsu alicuius. Curantur
antē he passioēs p̄ emplastra cōstrictiua z liga-
tiones s̄m q̄z ponūt auctores. Sed illa q̄ est itesti-
nalis q̄z p̄cessit cyrugia p̄p̄ie curat: z modū vi-
deas: q̄z sup̄pina hō z itestina restromittūt: siue
ad p̄p̄iū locū reducātur. Postea testiculus du-
citur sup̄ius donec sit in altiori loco in quo possit
esse: z illū locū signat: q̄z tūc directe est supra osse
femoriz: q̄z in loco illo v̄z fieri incisio vel p̄fora-
tio z nō supra locū illū. Quia tūc p̄foraretur mi-
rach. z aliq̄d intestinoz. Nō ē v̄z fieri infra locū
illū: q̄z remaneret post cōsolidationē illa eminen-
tia magna p̄ter naturā. In signato loco v̄z fieri p̄-
foratio: z ista fit a quibusdā cum rasorio z cit⁹ ex-
pediūt z vadut circūcirca excarnādo vīdimum
z ē testiculum ab oreo. Postea ligant in parte
superiori z abscindunt vīdimum z vasa sp̄ma-
f iij

tica cum testiculo: et consolidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidam sunt qui solum excarnat dindimum et non testiculum: et sunt et ligant in parte superiori: et ponunt medicamina fortiter costringentia et sic dimittunt. Et fit ista perforatio cum caustico rumpente: et adurente cutim in loco illo: postea ponunt arsenicum quod corrodit et causticat et costringit: adurendo et continue partes dindimi corruptas extrahunt: postea vero consolidant.

De diversis vasis spermatis etc.

Expedito dindimo debes videre quod ponunt auctores. scilicet quod vasa spermatica sunt duplicia. scilicet preparantia et deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis. scilicet testiculis: et circa partem superiorem testiculorum involuntur et saccum quasi ibi faciunt. Non enim substantiam testiculorum ingrediuntur. et ista vasa sunt venosa et nervosa. alia vero sunt que istis continuantur nervosa magis: et quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt nervosa et ascendunt usque ad locum ossis femoris: ubi incipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vel colli eius: et tandem procedunt ad virgam et ad meatum virge perveniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: et tunc per meatus qui sunt ibi duo sicut vasa spermatica sunt duo emittunt spermata quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatum fuit in alijs vasis: et illud sperma emittunt in canale virge: et postea virga extra emittit. Verum est quod illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis et vasis spermaticis apparet figuram et substantiam: quod testiculi sunt glandosi: et apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: et inuamentum eorum. Et ex his apparet egritudine: quod quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non pervenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis involuntaria: et maxime contingit propter spasmus vel propter mollificationem predictorum vasorum.

De vesica et que circa eam dicuntur.

His completis eleva renes: et vade excarnando unum porum vitide vel abos: et videbis quod terminant ad vesicam iuxta medium eius: et non est perforans vesicam directe uno foramine magno: sed foraminibus ma-

gis parvis et obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam et tunicam vel iter tunicam et cooptorum. Et hoc fuit factum ut quoniam vesica repletur urina non redeat urina ad renes: imo quanto plus impletur tanto plus foramina illa claudunt: quod pices unius tunice ad parietem alterius siue cooptorum applicatur. Scie de ergo vesicam et videbis magnam eius concavitatem que nervosa est: et videbis eius collum carnosum et musculosum: ut temporibus determinatis quoniam opus: et homo vult expellat urinam: et quando est necessarium retinere: retineat eam. Et quod musculosum est eius collum si incidatur vesica in collo eius consolidari potest: si vero in fundo: non. Collum autem eius foratum est foramine puo per quod emittit urinam ad canalem virge: et extra egreditur. Nam illud collum statim continuatum est cum proputio virge ut potes videre: et sic ipsius vesice appet locus: quantitas siue colligantia: numerus: substantia: et inuamentum. Egritudines potest pati omnium generum vel modorum: unam tamen patitur que dicitur lithiasis: nam in concavitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosi congregate in ea et condensatis a caliditate superflua. Et hic lapis curatur cum dissolventibus ipsum vel per incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se movere sedendo: et cum digito posito manum et cum manu alia posita super femur conduci ad colulum vesice et conductus ibi retineri: et postea debet fieri incisio in collo: et cum trabectorio violenter extrahi: et hec si lapis est magnus. si vero parvus quod possit per canalum virge extrahi et per compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci usque ad virgam: si non egreditur cum trabectorio puo et educi.

De virge continuatione: et quod circa eam narrant.

Maximo vero est virga continuata cum collo vesice carnosum continuatum multis ligamentis et chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cum nervis ortis a nucha: et ideo valde sensibilis et extensibilis est: continuata est etiam cum maximis venis et arteriis ortis a vena descendente: et arteriam in loco ubi bifurcatur ad duas anchas: quia ad linguam et etiam virgam veniunt maiores vene et arterie quam ad aliud membrum eiusdem quantitatis. Et ideo in locis piton involute sunt iste vene et arterie: et sunt magne: et ibi est locus siue principium virge: et propter hoc hec vene sunt sicut radices virge: et propter istas virga est tota cavernosa: et siue cavernositates replentur ventositate generata in predictis arteriis: et quoniam ventositate replentur erigitur virga. Et ut melius anatomiam eius videas: debes separare ossa femoris: et elevare virgam cum vesica:

z in intestino recto vel sine illis: z diuidere vgas per longitudinem: vsqz ad eius canalem: z tunc in principio eius apparebūt duo foramina predicta: apparebūt etiam cavernositates eius. Et ex his vides quātitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnus palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: qz nervosa est: p̄ter extremitatem eius que vocatur p̄paciū. Appet etiam numerus partium eius: apparet positio z colligantia: figura v̄o oblonga: quia virga est in homine absoluta z nō applicata ventri: sicut in quadrupedibus: z cā fuit: qz homines in coeundo: non coniunguntur s̄m dorsales: sed amplectando: z si cum virga eleuati intestinum vel extremitatem intestini recti: cuius anothomia dicitur supra: tunc cognosce illo intestino siue extremitate eius: que dicitur anus musculos mouentes siue aperientes z ostringentes. Et considera quinqz venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in quibusdam periodicis determinantur: aperiantur: z sunt fluxus emoroydarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturalū que in primo ventre continentur.

De excoriatione mediū ventris: z q̄ circa hūc dicuntur hic.

Is expeditis incipe excoriare vētrem medium: vsqz ad principiu3 colli: quia vsqz ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota qz sicut prius: ita iste habet duplices partes: scz partes continentis z membra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: z membra contenta sunt partes: scilicet intrinsece z extrinsece. Exteriores q̄dam sunt directe: z quedāz laterales. directe sūt siue vocantur partes furcule: z iste sūt due furcule. s. superior z inferior. laterales v̄o partes vocantur latera pectoris dextrum: scilicet z sinistrum. Intrinsece autem partes sunt quinqz: scz cutis: pinguedo: que note sunt māmille: musculi: ossa: z cartilaginee.

De māmillis z earum figuris zc.

Māmilla3 primo videas figurā: qz figuram habent cucurbitæ z rotundam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet cōuerti in lac. Itē qz vt ibi ponit Gal. sunt scuta cordis. z ideo debuit habere figuram tutam a nocu-

mentis. talis autem est rotunda. Habuerūt autē vt papillas fetus nuper natus posse sugere lac. Et his secūdo videas substantiā: qz ipse carnes habet glandosam: quia sanguis supflans b̄i decoctus in eis debet conuerti in lac. z ista conuersio est per in frigidationem eius: z ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatē: tamē primo scias qz in muliere sunt maiores q̄ in viro: quia in muliere sunt facte p̄pter duo. vnum est vt generent lac. in viro autēz nō. z ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quā recipiūt a corde ad cor reducāt reuerberādo. z hoc ē magis necessarium in mulieribus: quia minus habent de caliditate circa cor q̄ viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali qd̄ generat vnum vel duo. In animalibus autē poligenes siue plura generantibus plures sunt māmille. Quinto vide locum z colligantiam: primo locū: nā in homine sunt situate in pectore: z in alijs animalib⁹ nō sunt situate in pectore. z cā quare in alijs animalibus nō sunt situate in pectore est vna quā dat Gal. capto p̄ allegato: qz māmille sunt facte p̄pter generationem lactis. Lac autē generatur ex supfluitate sanguinis bene digesti. multa tamē quātitas talis superflui in alijs animalibus transit in cornib⁹ seu in generationem cornuum z dentiu z h̄mōi. Aliā causam dat Aristoteles in libro de partibus animalium: quia alia animalia habent coleas. i. tibias anteriores quasi adinuicē complicatas. z ideo pectus habent strictum. propter qd̄ māmille eorū in pectore eorū non potuerunt locari: z iō habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tm̄: vel dispersas per ventrem: si generant plura: vt in porcha z in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit māmillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet in eis generari ex sanguine subtiliato: z bene digesto. melior autem digestio fit circa pectus in māmillis propter calorem existentem in eis fortiozem: q̄ in oibus alijs p̄tib⁹ z propter eandēz cām natura ordinant venas: que veniunt ad matricem. vt ibidem dicit Gal. procedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: z bene digerat. Sedm̄ iuuamētū fuit: quia sūt sicut scutū cordis z in homine cor debet bene tueri: qz est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiant a membris spiritualib⁹: et receptū reuerberāt ad ipm̄: sicut vestimētū: vt et ibi ponit Gal. Et ex his apparet colligantia earū qz ipse colligate sunt cum corde z epate per venā

quid sit lac

lu

ascendēt a qua iuxta furculā ramificatur ramus
qui descendit supra dorsū: et inter costas tendit
ad māmillas. Colligatur et cū matrice median
tib⁹ venis que ascēdunt a matrice ad māmillas
de qb⁹ dēm est supra. Ex iuuamentis autem po
tes videre nocumenta.

De quadā ossa musculoz et eoz meatib⁹ etc.

Ost māmillas sūt musculi: mus
culos aut oēs pectoris in anoto
mia ista discernere non potes: lz
cū nō discernatur: qz sunt: tñ de
bes scire qz istoz musculoz qdaz
sunt tñ dilatantes: et quidaz di
latantes et constringētes. Dilatātes tñ sūt duo
musculi dyafragmatis: qui sūt in inferiorib⁹ pecto
ris: sūt et duo musculi qui sūt in collo. s. dyafra
gma dilatā in parte inferiori: vbi est spaciositas
magna. sed illi qz sūt in collo dilatant cōcavitatē
superiorē que ē parua. Sūt et musculi qui sūt in
dorso vbi ē origo costaz: et incipiunt iuxta origi
nem prime costae. Sūt et multi alij musculi parui.
Musculi vō qui sūt dilatātes et constringentes
sūt musculi qz iter costas sūt locati: qz iter quasi
bet duas costas sūt duo musculi: quoz vnus hēt
villos longitudinales: et alij transversales. Post
musculos sūt ossa. Ossa aut pectoris fuerūt plu
ra: et nō vnū cōtinuū: vt possit dilatari et constrin
gi. nā dz eē in continuo motu. Sed ad motū lo
calem et volūtariū requirūtur musculi mouētes
et regrūtur ossa que sūt sustentaculū motionum:
Et hec ē cā quare iste vēter nō fuit tātū musculo
sus vt prim⁹: nec tātū ossuofus vt vltimus. Ita
ergo ossa fuerūt duplicia. s. costae et ossa thozacis.
Costae sūt duodec. Septē vere: et qnqz mēdose.
Vere sūt que cū ossib⁹ thozacis sūt cōtinuate ad
cooperiendū et cōplendum pectus. Et cā quare
vna costa nō attingit alterā in extremitatibus: et
ē illa que dca ē: vt pect⁹ possit melius dilatari et
cōstringi: ossa tñ thozacis sūt septē cōtinuata se
ptem costis veris. Inter tñ ista ossa et costas sūt
cartilaginee cōtinuātes vnuz cū alio. Et ex his
āt cartilaginib⁹ cum ossibus suis cōponit vnum
mēbrum qd vocatur furcula pectoris: quia ad
modū furculae ē bifurcata et figurata: et in extren
tate eius directā ē quedā scutalis cartilago voca
ta pomū granatū. facta ad custodiendū os stoma
chi. a laterib⁹ aut in costis mēdosis sūt carti
lagines: vt mollis cū duro melior fiat coniunctio
verz ē qz oia ista melius apparebūt si incidat pec
t⁹: vbi sūt tencritates costaz: et a latere dextro et
sinistro: et tūc apparebūt tibi oia que sūt interi⁹.

De panniculis pectoris.

Embra autē contenta in pectore sunt
pāniculi: cor et pulmo: et orta ab eis. pā
niculi aut sunt tres. s. mediastinus qz di
uidit cōcavitatem pectoris per medi
um ab anteriori ad posteri⁹: ppterca diuidit pul
monē p mediū. Et iste pāniculus nō ē neruosus
nec cōtinu⁹ et vñ vt alij. Et iste ē fact⁹ pp iuna
mētū cōe. s. vt si nocita fuerit ps dextera vel fini
stra pulmonis nō cōicet nocumētū alteri parti:
fact⁹ ē et vt suspēdat pulmonē ad pectus. Itē ē
fact⁹ vt si pp cām aliquā fiat empima: hoc est qz
aggreget sanies in pectore: vt illa sanies nō re
gurgitet ad aliā ptē: postea ē pleura. Pleura at
ē pāniculus suba dur⁹ et neruosus: in q̄titate ma
gn⁹: coopiens oēs costas interi⁹. et iō colligātas
bz cū oibus mēbris cōtētis in cōcavitāte pecto
ris. Iuuamēta sūt coopire mēbra p̄dicta: et vt
ab ipō pāniculi p̄dictoz mēbroz ortū habeāt: vt
ponit Auic. Sen prima. primi canonis capto de
mēbris. Passiones oium modoz et genoz pōt
pati: maxime tñ patitur passioem apostemosa:
que vocatur pleuresis: verum est qz pleuresis est
duplex. s. vera. et non vera. Non vera ē illa que
fit in musculis qui sūt intra costas cuius acūmē
ē vsus cutim extrinsecam. Vera fit in hoc pāni
culo: et substantia eius potes videre qz illud a
postema: vt plurimum est colericū ppter qd ipz
consequitur febris acuta: febris rōne loci conse
quitur: quia p̄p̄quius et vicinius cordi fit febris
illa acuta ratione humoris calidi. Vide etiā qz
ad tale apostema ppter sensibilitatem pannicu
li consequitur dolor pungitiuus et lateris: qz hu
ic pāniculo attrahūtur magis latera q̄ pars an
terior: sed ps anterior magis appropriatur pan
niculo mediastino: et ppterca dolor consequens
per ipleumoniam est anterior: iste lateralis. fit et
quia comprimit pulmonē: et impedit dilationem
eius malicia anbelitus: tussis sequitur tunc: qz
eminentia apostematis stimulat et aliqua virulē
tia et erugo que emanat ab hoc apostemate per
porositates panniculi: et hec est causa quare in
pleuresi fit sreatus in principio rubeus: postea
albus: ant saniosus s̄m qz materia maturatur.
Et ideo apparēs in principio subrubeus incho
antem abbeniat: vt ponit Ypo. primo amfori
smoz. Par orisimos et cōsistentias. et cā est: quia
tunc significatur qz materia est subtilis: pannicu
lus est ratu⁹: et qz virtus est fortis. quomodo aut
ista materia virulenta et saniosa per pulmonem
expellatur et sreat⁹ in anothomia pulmonis de
clarabitur. Te. tius pāniculus est dyafragma

qñi potest etiam dici musculis: eius situs in cor-
 pore è in fine pectoris: et costarum altius existens in
 parte anteriori q̄ posteriori. Nā q̄tū ad partē
 ei⁹ carnosam è cōtinuātū cum cartilaginibus co-
 starum mēdosarum. Et in parte posteriori euz spōdili
 duodecima ex spondilib⁹ renū: et ei⁹ utilitas fuit
 ex situ ei⁹. Primo vt diuideret spūalia a natu-
 ralib⁹: ne a cibo hora digestōis et a fece vapores
 eleuati peruenirēt ad mēbra spūalia: q̄ impedi-
 rēt mentē et rōnem. Et ex hoc satis apparent: q̄
 qñi egitudine patiē: vt apostema: ledif mens: iō
 alio noie vocatū est eufrenū: q̄ frenū è mentis: si-
 cut vocatuz è dyazonona ab Aristotile: q̄ zona
 zingens per mediū: nō q̄ directe latitudinaliter
 cingat. sed oblique: vt dēm è: et cā siue utilitas hu-
 ius obligatōis fuit illud qd̄ dictum fuit capto de
 anotomia mirach: q̄ ex hoc cū mirach cōprimū
 tur hora cōpulsionis superfluitates in intestinis
 ac si eēt inter affides torcularis cuiusdā. Quātū
 vō ad partē mediā eius: que è neruosa et pānicu-
 losa colligatū è cū pulmone: vt ipm moueat mo-
 tu anbelit⁹ mediātib⁹ neruis: q̄ ad ipm veniunt
 a cerebro et mēbra. Et ex hoc apparet quare di-
 uersificatū è dyafragma ab alijs musculis: quia
 alij musculi in loco vbi ossib⁹ applicat sunt cho-
 dosi: et alijs carnosī. dyafragma vō è ecōtrario.
 cā è: q̄ dyafragma pncipalit⁹ mouē pulmone
 et nō costas: nūc at̄ ois musculus q̄tū ad chozdā
 ei⁹ vō è cōtinuatiu⁹ cū mēbro quo vō mouere: et
 cū alio q̄tū ad partē ei⁹ carnosā. Et ex his appa-
 ret q̄ sit figura ei⁹: q̄ rotūda oblōga. appet etiaz
 que sit sba ei⁹: q̄ musculosa et chozdosa: appet èt
 q̄tū ei⁹. Cōiunamēta sūt tria q̄ declarata pa-
 tent ex dictis. Primo è vt sit pncipiū mot⁹ an-
 belitus. Secōdū è vt diuidat inter mēbra spūalia
 et naturalia. Tertiu⁹ è vt iungat intestina et mirach
 ad expellēdū: que in intestinis sūt cōtenta. Et ex
 scōo iunamēto appet q̄ ad apostema eius sequitur
 alienatio mētis: sicut ad frenesim. Signa: distin-
 ctina pquire a Gal. quinto de interiorib⁹. capto
 de passionibus dyafragmatis.

De corde et operatione eius.

Lenatis panniculis appetit tibi
 pulmo in cui⁹ medio existit cor ve-
 latū pēnulis pulmonis: vt ab ipō
 aere attracto refrigeretur calor et
 spūs qui in eo gñatur: et temperet
 cuius cordis primo appet situs et
 loc⁹: q̄ è in medio anterioris et posterioris dextri
 et sinistri q̄tū ad cāspidē ei⁹ declinans vsus fini-
 struz. q̄tū vō ad radicē ei⁹ vsus dextri: vt possit
 bñ insufflare calozē et spūm vsus dextri partem:
 que calidior eē debuit sinistra. Est èt in medio su-

perioris et inferioris amotis extremis: et sic fuit lo-
 catum: quia sicut princeps et prima radix oium
 mēbroz. Que sit colligatō ei⁹: n̄ter appetit sic
 appetit q̄tū ei⁹: q̄ nō nimis magnū neq̄z par-
 uum: ma⁹ tñ è in hoie q̄ in aliquo alio alali eius
 dem q̄tū ei⁹: q̄ plus h̄z de calore in q̄to: sic fi-
 gura tibi appetit: q̄ è figure pinealis v̄l pirami-
 dalis: q̄ hmōi figure d̄z eē oē qd̄ è excedētis cali-
 ditatis: q̄ ppria figura primi calidi è figura pirami-
 dalis. Est èt alia rō: distinctio vētriculoz ei⁹
 et ortoz ab ipō. Quarto debes videre numeruz
 ptiū ei⁹: et hoc tibi appetit q̄ sit sba ei⁹: et cō-
 pletio et iunamētū. Numer⁹ vō ptiū ei⁹ è: q̄z par-
 tiū ei⁹ qdā sūt extra sba ei⁹. Quēdā vō sūt de
 sba ei⁹. Extra sba ei⁹ sūt casula cordis: et or-
 ta ab eo: que postea appetit. Casula ei⁹ neruea
 siue pellicularis è dilatata multū: facta ad tuēdū
 cor a nocinis: et ne ptagat ab alijs mēbris in ho-
 ra sue expāditōis. Et cā q̄re nō è p̄tina cū corde
 fuit ne cor i sui motu impediret pp aggregatiōez.
 fuit èt alia cā vt p̄tineret qdā aquositate: qua hu-
 mectaret cor: et rozaret ne pp supflūz p̄tinuum
 ei⁹ motū ericcaret: et iō semp in hac casula repit
 aquositas: et iō si exsiccat hec casula v̄l p̄tina tali
 aquositate ad marcescē deuenit: sic si sit supflua i
 lectigatō et tremozē et tardiacā passionem cadit
 cor: vt ponit Gal. q̄to de inferiorib⁹ capto secū-
 do. ptes at̄ eētiales cordis: qdā sūt extrinsee:
 qdā intrinsee. Extrinsee sūt pinguedo additamē-
 ta cordis: siue auricule cordis: et orta ab eo pin-
 guedo statiz appet i supficie exteriori cordis pp
 finē potius q̄ existat ex pte agētis: q̄ piguedo ge-
 nerat a frigido aut calido diminuto. cor aut calidissimū:
 h̄z gñata è pp finē: vt cor pppter vehe-
 mētē et cōtinuū motū non ericceat. Additamenta
 cordis sūt qdā ptes pelliculares: apte ad dilatā-
 dam et cōstringēdū: genite ad hoc: vt qñ in corpe
 n̄o generat multū de sanguine vel de spū in vē-
 triculo sinistro dilatetur: vt cōtineat sanguinem
 multuz v̄l spūm multum qui interdum genera-
 tur. Sed tu obijcies sicut obijcit Galic. loco pre-
 allegato. Quare natura non fecit cor ita ma-
 gnum q̄ posset continere oīnem multitudinem
 sanguis et spūs: sed fecit illa additamēta: dico q̄
 eansa fuit: quia si cor fuisset valde magnum esset
 eansa debilitatis virtutum propter dispersionez
 spiritus. Et propterea animalia que habent cor
 da magna sunt timida: vt lepus et ceruus. Se-
 cūda eansa fuit: quia cum non semper generet
 in nobis multa quatitas spūs et etiam sanguinis
 cum cor fuisset magnū: vt plurimū cōcauitas cor-
 dis extitisset vacua: sed qñia iste auricule p̄sit fa-
 ciliter contrahi qñ nō sunt replete: ibi nō erit va-

*figura calidi
corporis*

*ergo caput
cordis*

*à quo gñat
pinguedo*

cuitas. Itē cuitatē pōderositas. Que autē sit orta a corde subsequēter apparebit. partes autē utrin sece cordis sunt ventriculi cordis: dexter. s. et sinister et medi⁹. Scinde igitur cor primo in pte dextra et incipe a cuspide ei⁹: sic q^o aliū parietē non tangas: s; a latere vētriculi medi⁹ diuidas: et tūc occurret tibi statim vētriculus dexter: et videbis in eo duo orificia: quoz vn⁹ ē vsus epate: et orificiū p qd̄ ingredit vena chilis: et orificiū maximum: qz p hoc orificiū cor trahit sanguinē ab epate: et ipm̄ expellit ad oia alia mēbra: et qz p istud orificiū h; plus trahere q̄ expellere: ordinavit natura vt clauderet hora constrictionis: qñ d; expellere: et apire qñ cor dilatatur et attrahit tria hostiola: q̄ apiunt ab extra ad intra: et qz p idem orificiū fit et expulsio sanguinis pfecte decocti: et h; nō tot⁹ expellatur: qz aliqua portio ei⁹ expellit ad pulmonē: alia ps ei⁹ transit in spiritū: ordinavit natura ne illa hostiola eēt multū depressa: et vt pfecta clausione nō claudat. Nota tñ duo: Primo q^o sensus tibi declarat q^o vena chilis h; originē suā a corde: qz cū suba cordis est cōtinua: et ipm̄ nō ptransit: et maxima iuxta cor sicut stirps arboris. Et scdo aduerte q^o ab ista vena ante q̄ concantatē cordis ingrediatur orif. vena q̄ circūcūctā radicem cordis circulatur et ab ea oriuntur rami disp̄si per subam cordis: et ex hac vena nutrit cor. et sanguine hui⁹ vene: postea vō versus pulmonē ē aliud orificiū vene arterialis que portat sanguinē ad pulmonē a corde: qz cū pulmo deseruiat cordi s; modū dēm: vt ei re cōpenset: cor ei transmittit sanguinē p hanc venam: que vocatur vena arterialis: quia portat sanguinē arterialis: qz h; duas tunicas: et habuit duas tunicas primo. qz vadit ad mēbr̄ qd̄ existit i cōtinuo motu: et secūdo qz portat sanguinē valde subtilē et colericū: vt igit nō euaporet: et vt nō scindat hec vena: ipa h; duas tunicas quare ē dca vena arterialis: et in orificio isto vlt⁹ vena sūt tria hostialia q̄ apiunt ab intra ad extra: et claudūt ab extra ad intra pfecta clausione: et p hoc orificiū cor tñ d; expellere a se hora pstrictionis: et nō d; retrahere aliqd̄ hora dilatatiōis. Hoc viso scinde ventriculū sinistr̄: ita q^o in medio remāeat pies i quo ē vētriculus medi⁹: et tūc statz tibi appēbit cōcāntas vētriculi sinistri cuius pies ē dēfior et spissior: piete vētriculi dextri. Et hoc fecit natura pp tria. Primo qz hic vētriculus d; cōtinere spiritū. dexter vō sanguinē: sanguis at granior ē spū pp qd̄ rōe cōtēntozum plus aggranaret pars dextra q̄ sinistra. et iō cor nō fuisset equalis stature: vt illa cēt equalis pōderis fecit parietē sinistr̄ grossiorē vt recōpensaret

sua gravitate gravitati sāguis. Alia cā ē qz d; cōtinere spū: q facile ē resolubā. Ut igit nō resoluta pies fuit spissus: tertia cā ē: qz hic vētriculus generare d; spūm ex sanguine. spūm at gūaf ex sanguine a forti caliditate subtilitate: et euaporante. fortior at ē calitas: qñ ē i mā: et subo denfiori quare pies hui⁹ vētriculi fuit spissus et dēfior. In cōcāntate at ei⁹ circa radicē sūt duo orificia: vnū ē orificiū arterie adorti q̄ d; adorti: qz imediate a corde orta: vel qz ē pncipiū originis oium arteriarū q̄ sūt in corpore: et istā trāsmittit cor spūm supra sanguinē in ipō gñatur ad oia mēbra qñ constringit: et ppterea ordinavit in principio ist⁹ orificij tria hostiola dēfa valde que pfecta clausiōe claudunt ab extra ad intus: et apiuntur ab intus ad extra: et orificiū hoc ē valde pfundū. Aliud ē orificiū arterie venalis q̄ dicitur arteria: qz vaporē portat. d; venalis qz tñ h; vnā tunicā: qz natura nō fuit multū sollicita de custodia ei⁹ qz p ipa trā sit qd̄ ē vapor capinosus vel aer q̄ attrahit cor a pulmone: et qz per istā venā cor attrahit et expellit natura i orificio: hic posuit tñ duo hostiola: que pfecta clausione nō claudūt. Et sūt hostiola ista multū eleuata: vt apodient parieti cordis qñ expellit et trāsmittit spūm ne per ipm̄ spūm expellat. Et ista sūt mirabilia opera nature sic mirabile ē op⁹ vētriculi medi⁹. Nā iste ventriculus nō ē vna cōcāntas: s; plures cōcāntates parvulate magis in parte dextra q̄ in sinistra ad hoc vt sanguis q vadit ad vētriculū sinistr̄ a dextro: cū debeat fieri spūm cōtinue subtiliē: qz subellatio ei⁹ ē pparatio ad generatiōes spūm: et natura trāsmittēdo aliqd̄ per mēbra vlt⁹ viā aliquā nūq̄ trāsmittit illud ociose: s; pparando illud ad formā quā d; suscipere: vt frequēter ponit Gal. in libro de inuamētis: vt in gnto de venis miserai cis. Et hoc de partib⁹ subalib⁹ cordis. Alie sūt partes: que sunt orze: et illa sunt quattuor. s. vena chilis: vena arterialis: arteria adorti: et arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem: cui⁹ anothomiam statz videas.

De pulmonis substantia et numero partium eius: et ex quoz vasis componitur.

Hic dicitur aliqua apparere pōt sba pulmonis et numer⁹ partium ei⁹: nā ipē cōpositus ē ex triplici vase: et carne molli: et pāniculis: et vase triplici. s. et vena arteriali: que orif. ex dextro vētriculo cordis: que portat sāguinē nutriturum pulmonē. Scdo ex arteria vēali q̄ orif. ex sinistro vētriculo portās vapores capinosos ad pulmonē: et apportās aerē ad cor a pulmōe. Tertio est trachea arteria: que ad pulmonem portat aeres

ab ipso ad extra dicitur: hec vasa conueniunt ofa
 hoc q̄ primo q̄ ad pulmonē euenit in duos ra-
 mos diuidit. An? vadit ad p̄tē dextrā eius: al-
 ter ad sinistrā. Et glibet eoz iterū diuidit in du-
 os ramos magnos: quoz vn? vadit ad p̄tem su-
 periorē pulmonis: alter ad p̄tes inferiorēz: po-
 stea oēs vadūt se diuidēdo vsqz ad ramos capil-
 lares: et minimos: et adinuicē cōtinuant: et interunt
 sicut rete: et cōponūt sicut rete s̄bam pulmonis: et
 sicut vene epatis s̄bam eius: et scias q̄ rami tra-
 chēe arterie sūt iuxta ramos vene arteriales: vt
 eibent ab ea: et iuxta ramos arterie venalis vt a-
 rem trāsmittāt ad arteriā venalē: vt cū potet ad
 cor: et a corde ducat ad arteriā trachēā. Iste tñ
 vie vel rami q̄ sunt iter has sunt ita stricti vt sint
 huius sanguinis: et p̄uiz aeriz intrāt: et exēti: et iō si
 dilatant sup̄flue pōt fieri exitus sanguinis sine ru-
 ptura a pulmone. Cōcavitatē et vacuitates huius
 retis replet caro mollis ipsi? pulmonis: et hec est
 ps scōa eius. Tertia vō ps eius ē p̄niculus eius
 rarus: ad quē terminant orificia hoz vazoꝝ: vtz
 est q̄ orificia vazoꝝ trachēe arterie sūt maiora
 orificijs alioꝝ vazoꝝ: et aptioꝝ. P̄rio qz orta sūt
 ex stipite maiori et latiori. Scōo qz sūt cartilagi-
 nosa et nō pelliculosa: et iō cū sint durioꝝa magis
 possūt stare apta. Et ex his nota vltērius viā per
 quā a pectore ad pulmonē et trachēā arteriā ex-
 pellit secretus vel sanies siue sanguis emanās a
 pectore: vt in pleuresi vel a cōcavitatē eius: vt in
 emothoica passioe et c̄mpimate: qz q̄ materia in
 his locis ē congregata ipsa diuidit ad minima: et
 ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem
 q̄ pulmo dilatā orificia trachēe arterie magis
 aperit: et p̄ illa exsugat materiā predictā: et non
 p̄ alia orificia alioꝝ vazoꝝ: qz nō sic sūt lata: neqz
 dilatant ora anhelitūs: et tūc ex vasis illis: ille hu-
 mor vel liquor expellit ad vias latioꝝes. Et ex il-
 lis ad miores donec ad originē pueniat cāne pul-
 monis: et tūc cū tussē extra expellit: et tussis ē adiu-
 uat ad penetrādū hūc catarrū in canales iam di-
 ctos. Et ex his appet q̄ expurgat hec materia: et
 dato q̄ nō pueniat ad cor: sed si expurgaret per
 alia duo vasa bene de necessitate pueniet ad cor.
 Hec oia h̄nt a Gal. q̄nto de iterioꝝib? cap̄o. iij.
 sic igit p̄ n̄ser? p̄tū integratius pulmonē. P̄ar-
 tes eius quātitate sūt q̄nqz. s. due in p̄te sinistra
 et tres in dextra: quaz tertia dicit pomū granatū
 siue culcitra: qz supra ipsā sedet vena chilis: et ar-
 teria idirecto cordis in loco vbi vena ascendit ad
 cor: et hoc potes videre quātitatē pulmonis: qz
 si sit pius nō inflatus: si tamen inflādo ipsum in-
 flaueris videbis ipsum magnificari: maior tamē
 est quantitas eius in dextra q̄ sinistra: qz in fini-

stra est cor locatum: ibi occupās locum. Figura
 eius patet: qz ad figurā clibani figuratus ē: in par-
 te posteriori longioꝝe habēs magnitudinē q̄ an-
 teriori ei? colligātia p̄z ex predictis. Et iuuamē-
 tum: et egritudines eius satis sunt note: nisi qz de
 bes excorticare ramos trachēe arterie: et videre
 ānulos rotūdos: quos expuit p̄pleumonicus vel
 ptificus: qz illi sūt rotūdi: sed habēs vlcus in cā-
 na pulmonis (de cuius anothomia statiz p̄sequē-
 dum) nō expuit ānulos: sed cortices: et si ānulos
 expueret non tamen rotundos cuius causam di-
 cemus.

De anothomia trachēe arterie etc.

Expedita anothomia pulmonis: oꝝ
 videre anothomiā trachēe arterie
 que ē via ad pulmonē. sed vt ei? ano-
 thomiā videas p̄fecte oꝝ p̄mittere
 anothomiā quozūdā que cū ea colligātia habēt.
 Op̄z igit vt excarnes colluz siue gulā et videbis
 musculos lōgitudinales supra quos notabis ve-
 nias quidē ex vtroqz latere vnā q̄ fuit iuuamētū
 hoz dixi iam in anothomia pectoris. Illis eleua-
 tis iuenias duas amigdalas ex vtroqz latere vnā
 que sunt carnes glādose facte ad formā et figurā
 duaz amigdalaz: quaz iuuamentū fuit: vt humi-
 ditatē quā generāt et cōgregāt humectet trachēa
 ne ericceat p̄pter motū. Scōm iuuamentū fuit vt
 replerēt et equarēt loca gule: qz gula p̄pter epi-
 glotū in p̄te superiorē est valde tumida: et in par-
 te inferiorē p̄pter stricturā trachēe ē valde gracilis.
 Amigdale igit ille posite sunt infra epiglottum
 vt adequet. Tertiū iuuamētum est vt sint scutum
 venarum et arteriarum appoplecticarum: que por-
 tant sanguinem ad caput et arterie portant spiri-
 tum: qui postea in rete q̄ conterunt conflato sub
 cerebro fit animalis: et iste vene vocantur appo-
 pletice: qz ex plenitudine earum frequenter fit ap-
 oplexia. Vocatur etiā vena somni: qz ex natura
 li oppilatione facta in rete iam dicto causatur sō-
 nus. vocantur etiā profunde: qz sunt locate in
 profundo iuxta siue supra musculos spondilium
 colli. Et vt eius originem videas scinde furcu-
 lam: et expe truncum arterie adorti ascendētē
 et vene ascendētis. Et videbis qz anteq̄ egredia-
 tur furculam ramificat. P̄rimo in duos ramos
 quozūm vnus vadit ad partem sinistrā: et alter
 ad dextrā: et anteq̄ ad subassellam perueniant
 alter istoruz vel ab alterutro descendit vena per
 spōdiles doꝝsi ad nutriēdū octo costas: et partes
 superiores pectoris: postea penetrat per assellam
 quilibet predictorum: et vadit ad domesticuz bra-
 chium: et in cubito apparet. s. curuatura cubiti et
 dicitur basilica: et est inferior. Et ex his potes

videre quō basilica h3 cōtinuitatē cū vena que nu-
 trit partes pectoris superiores. Etia apparet que ē
 cā quare in pleuresi in qua dolo: ascēdit superi⁹
 vsqz ad furculā cōperit fleubotomia basilice: vt
 ponit Ipo. scdo regiminis acut orz. ⁊ Gal. ibidē.
 Postea vō egreditur furculā: ⁊ ramificat i ramos
 quoz duo obliquatur: ⁊ vn⁹ eozuz vadit ad bra-
 chiū dextrū: ⁊ alter ad sinistrū ⁊ vadit ad siluestre
 partē brachij: ⁊ apparet i curuatura brachij: ⁊ dē
 cephalica: ⁊ h3 euacuare a capite: qz p̄tinata ē cū
 venis duab⁹ directe p̄cedētib⁹ supi⁹ ad caput.
 Et iste dicuntur vene p̄dicte appopletice: ⁊ sicut
 dixi de venis: ita eodē modo procedunt arterie
 Postea iuxta istas arterias ⁊ venas appoplicas
 inuenies nervos duos magnos descēdentes a ce-
 rebro a sexto pari nervorum: vnus a latere sini-
 stro ⁊ altera dextro: ⁊ ex vtroqz formatur ⁊ rami-
 ficatur nerui reuersiui: qui sunt nerui vocis: quos
 videbis suo loco: residuum aut dextri cū ysofa-
 go p̄ maiori pte coniungit: ⁊ in os stomachi rami-
 ficatur: ⁊ tendit vsqz ad sūdum: h3 aliqua pars ei⁹
 in furculā cū venis ⁊ arterijs cassule coniūga f: h3
 sinister pro maiori pte cū mēbris spūalibus com-
 plicat. Et q̄tū ad aliqd eius cū naturalib⁹ cōiū-
 git: his mēbris ex carnatis eleua sūt tracheā ar-
 teriā ⁊ ysofagū: sed hoc nō poteris nisi alia mē-
 bra scz oris eleues. Incide ergo ⁊ eleua mādibu-
 las inferiores a superioribus: ⁊ hec faciendo no-
 tes anothomiā oris.

De anothomia oris ⁊ mltis circūstātijs circa h

Lan ipsius oris primo occurrūt la-
 bia inferius ⁊ superius: ⁊ hōi labia
 sūt cōposita ex neruis: carne: ⁊ cute:
 mira cōmittitōe: ita qz cutis a carne
 neqz caro a neruis pōt separi: neqz
 pāniculus ab eis dē. Et hoc fuit qz labia debebāt
 moueri versus oēm differētiā positiōis. s. sursum
 ⁊ deorsuz: ante ⁊ retro: a dextris ⁊ a sinistris. Al-
 igit oportuit qz haberēt diuersos ⁊ plures muscu-
 los qd est impossibile ppter granēdinē: vel igitur
 oportuit qz carnē ⁊ neruos fm oēm diuisionē ha-
 berēt p̄mixtos: coopunt ēt labia pāniculo qz oris
 a tunica intrinseca meri cōtinuata: cū tunica intri-
 seca stomachi: sicut ⁊ oia mēbra oris. Vnde sen-
 sus eius: cuius ē stomach⁹: ⁊ ppter hoc uenit qz
 in oiyomitu futuro tremūt labiū inferi⁹. Post la-
 bia sūt dētes nūero. xxxij. duo duales inferiores:
 duo icisui: duo camini: quatuor marillares: ⁊ ser-
 molares: ⁊ totidē superiores. Et dētes p̄cipaliter
 sūt facti ppter cōtritionē ⁊ digestionē sicut cibi.
 Scda rō ppter vocē ⁊ distinctionē loquē: sicut
 ⁊ labia: ⁊ iō carētes dētib⁹ vel labijs nō bene lo-
 quunt: post dētes ē lingua cui⁹ anothomiā refer-

na. Post vide pallatū habēs cōcavitatē in cacu-
 mie superior: vt fiat itonatio vocis: ⁊ reuolutio agi-
 lis ipsius cibi qm dētib⁹ cōterit. In fine pallati
 videbis vneā pendētē ad moduz grani vne: ⁊ iō
 vocata ē vneā in sba cristēs rara: spōgiōsa: qz p̄-
 cipaliter ē facta vt supfluitatē descēdētē a capi-
 te hōra reumatismi recipiat: ne ad mēbra inferio-
 ra descēdat ⁊ p̄pterea frequēter apostemat. Est
 ēt formata vt vocē modulet in frāgendo aerē: qz
 materia vocis. Sed inuamētū ei⁹ ē vt: ipsuz aerē
 qui ad pulmonē vadit ⁊ attrahit p̄ nares ⁊ os re-
 percutiendo aliquādm in ore retineat ⁊ ne frigi-
 dus sed alteratus perueniat ad pulmonem. Et
 p̄pterea cōtingit qz habentes absctā vuulā mul-
 tū sūt catarrosi: ⁊ iō phibēt ab auctorib⁹ ne inci-
 dat. Sed si sit putrida aut apostemata v3 aduri.
 Est ēt alia cā: qz ppter sitū ⁊ sbam eius qm incidi-
 tur raro cōsolidat: sed sanies ibi aggregat putri-
 da: ⁊ sēper sentit fetor: oris: ⁊ iō melius ē vt caute
 rizef ferro ignito. Adod⁹ at ē vt hēat caulla fer-
 rea vel ligua linita luto sapie: sine creta: vt ponit
 Auicē. quarta. fen. p̄mi. cañ. caplo de cura per
 canteris ⁊ aperto ore ⁊ iterposito iter marillas li-
 gno rotūdo in vna extremitate cauille imponat
 vuula postea ferrū ignitū per cōcavitatē cauille i
 trōmittat: ⁊ attigat vuula ⁊ cauterizetur. Post
 vuulā vō sūt fances: ⁊ sūt loca āpla glādosa: apta
 suscipere superfluitates. Et iō frequēter aposte-
 mat: ⁊ apostema eoz h3 extra nō emineat: emi-
 net tñ itus. Et iō si os aperiat ⁊ in p̄fido aspiciat
 appet tumor: ⁊ iō sit ibi ignātia i scda spē ⁊ vocāt
 vulgares gotumē: ⁊ in fine siue termino cristit p̄in-
 cipū cāne: ⁊ meri: ⁊ ibi videbis mēbrū vnū carti-
 laginosū cū magna sapiētia a natura fabricatum:
 qd vocat coopertoriū: qz hōra trāsglutionis cibi
 claudit foramē epiglōti: ad hoc vt aliqd cibi vel
 potus nō descēdat ad pulmonē: qz possit eē cā sus-
 focatiōis. Et iō euenit qz si aliqs ridēdo trāsglū-
 tiat: qz tūc vadit aliqd ad pulmonē: qz hōra ri-
 sus stat epiglōtis aperta: qz tūc vidēt suffocari.

De meri cum trachea

Hs expeditis eleua vt agilius et
 lenius videas anothomiā resi-
 dnoy meri cū trachea: ⁊ his ele-
 uatis nota p̄mo sbam eoz: nā
 sba meri ē pellicularis ⁊ mollis:
 sba trachee ē pellicularis ⁊ car-
 tilaginosa ⁊ cā fuit qz meri ē via cibi: qz iter dū di-
 glutit in magna q̄titate. ppter qd opz via eius in-
 ter dū dilatari: sed trachea ē via aeris penetrātis
 ad pulmonē: qz cū leuis sit ⁊ nō solidus per viam
 penetrat qz stat aperta. Aia at pellicularis ppter
 mollitiēz nō stat apta: sed paries vn⁹ cadit supra

alter. nō fuit hec cāna offinosa: qz v3 eē flexibilis
 pp formatiōem vocis. Itē ipediret transitū cibi
 multi: z solidi p meri. Et pp hāc cām nō fuit to-
 ta cartilago vna. s; fuerūt plures cartilagines:
 cōtinuate p pelliculas fil. z isti sūt circuli qdā nō
 sūt cōpleti s; in figura. **L.** residuum at cartaligi-
 nis cōtinuata suba pellicularis in directo meri z
 hoc nec suba dura cartilaginosa cōprimat meri
 z ipediat trāsītū cibi. Et iō scire debes q a par-
 te anteriori cāna ē cartilaginosa: qz verus ptem
 illā nō cōtāgit meri. Itē tuē tūc magis a noctu-
 nis: s; verus pte posteriorē ē pellicularis: z hoc
 vsq; ad epiglōtiz: que tota ē cartilaginosa pp cāz
 que dicit. Et sic appet suba cāne. S; suba meri
 ē cōposita ex duplici pāniculo: siue tunica intrin-
 seca: que villos lōgitudinales ad attrahendū bz
 z extrinseca que villos bz latitudinales aptos ad
 expellendū illud qd attrahit ab intrinseca. verum
 ē q prima principalior ē scōa. Et ex his pz iua-
 mentū hoz z nūerus ptiū eius. pp ptes trachee:
 que pte quādā principalē hnt: que dī epiglōtis
 cui? anotomiā postea ponā. Tertio videas ofaz
 ex pte q̄titatis: nā meri ē longi? z mai? canna: qz
 tēdit vsq; ad dyafragma: z infra ipm cōtinuatur
 cā ore stomachi. s; cāna pulmonis nō descendit
 nisi vsq; ad furculā. Et cā pz: qz pulmo statim ē
 sub furcula. s; os stomachi ē immediate sub dya-
 fragmate. differūt quarto i situ siue loco: nā me-
 ri ē positū magis in pfundo: verus spōdiles col-
 li z dor. s; trachea arteria magis ē posita ante-
 rius. z cā fuit triplex. vna fuit qz cum trachea sit
 magis dura cartilaginosa z meri piculosum pōt
 magis tueri cāna ab itrisecis alterātib? q̄ meri
 qz magis fuit posita exterius. Scōa cā fuit qz p
 tracheā attrahit aer: cui? cōtinu? v3 eē ingre-
 sus: z iō ipse debuit hēre sitū directū ad qd: z sic
 bz qz ponit anteri? sic os. Tertia cā fuit qz si me-
 ri fuisset positū anteri? vsus gulā vīl opportuisset
 q post finē trachee meri obliquasset vsus dor. s; vīl
 q a fine cāne vsq; ad principū ozis stomachi
 fuisset vacuitas: s; vtrūq; est incōueniēs. nā scōz
 ē impossibile: primū at pareret nocumētū z ipedi-
 mētū in actu trāsglutiēdi. **¶** His visis eleua me-
 ri incipiēdo a pte inferiori cū solitudine ne tan-
 gas aliq̄ neruū reuerfivū: vey ē q̄ facilliter se-
 paratur a trachea vsq; ad epiglōtū: ibēdo difficul-
 ter. **¶** Propterea qz tunica meri disp̄sa ē i epiglo-
 to. z iō ab eo nō facile sep̄at: z hoc fecit nā saga-
 citer ad hoc: vt in hora trāsglutiōis cū meri ele-
 natur ad os: ad attrahēdū cibū epiglōtis ēt ele-
 netur ne sui duricie z soliditate ipediat trāsītum
 cibi. Et ista cōtinuatio nō fuit necessaria in tota
 trachea. qz ipa s̄m totū pter epiglōtū nō ē carti-

laginosa: z ex hac anothomia māifestatur snia.
Gal. in libro de motibus liqdis qz epiglōtus ho-
 ra trāsglutiōis nō mouet sur sū. qz ab aliquo mo-
 ueat: neq; ex se. s; qz trahit ab yfophago pp cō-
 tinuatiōez dictā. Et hic sufficiat de anothomia
 yfophagi meri z cāe pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate grossa z solida que
 nominatur epiglōtis zc.

Leuato meri videbis extremita-
 tem pulmonis grossaz z solidam:
 que noiatur epiglōtis. Et hic epi-
 glōtis est compositus ex quadru-
 plici suba. s. pelliculari: qz velaf
 pp cāz dictā z ex musculus: z ner-
 tis: z cartilaginib?. **¶** Musculi vt dicit **Gal.** octa-
 no de iuuamētis sunt. .x. inter cartilagines eius:
 z octo inter epiglōtim z mēbra circumiacētia: nō
 tū pfecte oēs pnt discerni. **¶** Neros at inuenies
 ascēdentes: ab vnoquoq; latere trachee arterie
 vnū: z isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis
 descēdentib? supradictis: z oriūtur ab eis iuxta
 cor: z superi? reuertūt. Et iō isti vocati sunt ner-
 ui reuerfivū: siue nerui vocis: qz pprie sūt princi-
 piū mot? vocis. Et cā quare hij nerui reuerfivū
 fuerūt z nō directe ad epiglōtim veniūt a cere-
 bro: fuit quadruplex: vt ibidem ponit **Gal.** in li-
 bro de motib? liqdis. **¶** Ana cā ē: qz isti nerui sunt
 principū magni motus z fortis z spissi: pp quod
 de buerunt eē fortes. quare sicci: qz nerui motui
 quāto sicci: oēs tāto fortiores. **¶** Nūc at sunt sicci
 oēs quāto a cerebro magis remotiores. qz iuxta
 cerebz z originem eoz nerui sūt valde molles.
¶ Propter qd vt essent remoti a cerebro natura
 trāsmitit eos vsq; ad cor. **¶** Postea inflexit supi?
 z reflexit iuxta loca calida vt cor. z ad arteriam
 adorti vt fierēt sicci oēs. Scōa cā fuit qz cū vor
 sit mot? qdā volūtari?: vīl facta a motu volunta-
 rio: ei? principū v3 eē cerebz. Et qz cerebz nō
 pōt multū moueri: talē ordinauit natura istos ner-
 uos: vt cerebro modice moto moueret epiglōtis
 s; imperiū volūtatis ipi?. mō hoc fit p hoc qz ner-
 ui illi sūt situati ad modum freni z habenaz. Et
 iō ibi dicit **Gal.** qz cerebz vīl his neruis ad mo-
 uēdū epiglōtim: sic miles vīl freno z habenis.
¶ Tertia cā ē ista: qz lz vor depēdat a cerebro tāq;
 a principio volūtarij motus dependet ēt a corde
 tāq; ab eo i quo format cōcept?: z iō euz sit opa-
 tio cōis cerebz z cordis: nerui q sunt in strictura
 vocis debēt cōicare cordi z cerebro: z iō cū ortus
 habeāt a cerebro trāsītum debuerunt hēre iuxta
 cor. **¶** Quarta cā fuit: qz nerui ad musculos debēt
 puenire iuxta principū eoz: z nō finē. **¶** Principū
 at musculoz epiglōtis est vsus partē inferiorem

Sabonur

gab

quare nervi ad eos venientes ab inferiori pte ad eos debet puenire: quare fuerunt reuerfui & isti nervi lz manifeste appareant tm duo. tm multiplican? postea. fm multiplicatiōem musculorū. Et ex his pōt videre quō ex incisione nervorū reuerfiorum pōt accidere lesio & amiffio vocis. Item qd qñ incidūtur nervi descēdētes sif amittitur vox & alie opatiōes. & imo cū ictu. quādo incidit soli reuerfui amittitur tm vox: & alie opatiōes nō impedūt. Post nervorū anothomiā eleua nervos & musculos & cōspice tres cartilages. Prima anterior maior ē oib? clipealis appellata siue scutalis: ad sifitudinē scuti siue clipei. Itē posita ad ceteri? ad defendēdū vt clipeo. Scōda vō ē ad cōplendū totū qd defici? ex prima. & hoc vocat? nomē nō hñs. & cā quare fuit scā epiglotis cōplete cartilaginosa ē vt sit magis sonora vt ad ipam fiat melior refractione: & nō impediat cum hoc translutidōem: qz eleuat? hōra translutidendi ad supiora cū meri pp cām supra dictā. Tertia est que existit i medio & vocatur cimbalaris. In medio at ei? ē lingua fistule vocā fistula: ad sifitudinē fistule artificialis. Et ista sic noiata ē ad sifitudinem isti? fistule naturalis. & est cōuenienti? dcm.

De lingua & narratis circa eam hic rē.

Expeditis his: que circa pulmonē & canā ei? & epiglotim tūc remanet lingua que fabricata ē in osse facto ad figurā lre laude. Habuit enis in suo sūdāmēto os: vt ab eo sustentet? & ēt qz diuersis & varijs motib? v3 moueri: vt ei inuitat? & eidē affigatur qz ois motus localis v3 ēē ad aliqd sifū. Et hec ē cā quare os istud fuit sifigure laude: qz si fuisset totū vnū oblongū: aut pcessisset recte deorsū: & tūc penetrasset epiglotim vel meri: v3 stetit ad latere vno: & tūc lingua nō existeret directa sed ad idē lat? plicata. Postea scinde linguā per mediū & videbis magnas & plures arterias ad cāvenientes vt facilr moueatur & magnificet. videbis ēt duo pia nervorū motuorum q magis psūdāt in psūdo radice lingue: & sensitioz qui in superficie & pāniculo ei? expādūtur ad dādū sensū gust? & tactus. & sic iā puenisti ad anothomiā vni? nervi motui orti a cerebro ad dādū motū. & vni? sēsitui ad dādū sensum.

De capite continente membra animata.

Is expeditis assume caput qd ē venter posterior v3 postrem? cōtinēs membra aiata & spāliter cerebz qd ē in immobile: & iō caruit musculis. sif? ei? ē ps supior corpis. Lā at ei? sif? ē supra deā. Et ex his apparet primū. s. suba ei?: qz de se ossuosū ē potius qd musculosū. Appet scōdo sif? & loc? ei? & ex supi

orib? & sequētib? appēbit colligātia ei?. Appet tertio q̄titas ei?: qz hic venter in hōie est magne q̄titaris respectu alioz maioris q̄ in alio anima li eiusdem quātitaris cū hōie. qz h3 cōtinere cerebz qd maius in hōie q̄ in aliquo animali eiusdem quātitaris. Et v3 hēre ventriculos maiores etiā magis distinctos. Figura at capitis & forma apparet: qz ē figure spice leuiter pēē ex vtraq3 pte: ita qd fm anteriora & posteriora tuberositates quas dā: fm dextris vō & sinistris hēat planiciem. Lā at quare fuit figure rotūde: s3 leuiter cōpces se ex vtraq3 pte ē: qz talis ē oium aliaz capacissima: & qz ipa nō pōt tāgi nisi in pūcto. & p cōsequē a reb? exteriorib? tuta. His duob? indignit caput: qz v3 ēē capacissimū pp cerebz. & qz valde dispositū extrisec? alterātib? v3 ēē tantum ab eis. quare figure fuit spice: nō tm fuit pfecte figure rotunde. sed de pte ex vtraq3 pte pp ventriculorū cerebz distinctionē. & pp ortū sensuū piculariū a pte anteriori. quare fuit figure pte dicte. Et ex his appet qntū qd cōsuevit ingri in anothomia cuiusq3 mēbz. s. inuamētum ei?: qd ē cōe & gñale qd ē cōtinere mēbra aiata & spāliter cerebz & orta ab eo. Segtur sexto & vltimo videre numerū ptium ei?: ptes at capitis fm Auic. in tertia fen. prima caplo pzo sunt. r. s. capilli cutis: caro: panniculus exterior: craneū: pāniculi intriseci duo: cerebz: duo panniculi inferiores: rete mirabile: os basilare: & adde. rj. vt orta. Capilli in capite fuerūt gñati & ex necessitate materie & ex necessitate finis. Ex necitate materie qz cū caput sit caminū totius corpis recipit fumosas superfluitates a toto corpore que materia piloz: & iō per cutim eis egrediūt? & formāt? pili magni qui dicunt? capilli. Necitas finis fuit: qz cū caput sit expositum rebz exteriorib? alterātib? hūit capillos: vt per eos tueretur a nociuis extrisecis alterantibus. Cutis capitis grossa ē: qz capilli debēt esse firmati & infiri in ea q debent hēre radices magnas & grossas: & iō cutis grossa fuit & ēt qz est velamē & scitū ossis & cerebz. cū super craneū non sit musculus. Caro at apparet i frōte tēporibus & circa mādibulas. Elenata cuti cranei apparebit tibi pānicul? exterior fact? pp tria inuamētā: vnū vt craneū acuti & cutis a craneo siue medio nō tāgi. Scōz vt craneū p hūc pāniculū sētiat. Tertiu vt p hūc panniculū dura mē suspendat? a craneo. qz hic pāniculus gñatur ex nervis & ligamentis ortis a dura mē penetrantibus p cōmissuras & poros cerebz extra craneum ex qb? contegitur pāniculus hic exterior.

De craneo quid sit rē.

ma
hōie
capit
loz

Raneū ē os magnū circūdās cere
brū exteri⁹. in cōcauitate existit ce
rebrū locatū. et iō magnū ē hoc os i
hoīe sicut et cerebrū. ei⁹ sit⁹ ē: qz ve
latū ē p⁹ predictis ppter necessi
tate dcam. et velat ē cerebrū ppter necessitate eadem.
Istud craneū nō sūt vnū et cōtinuū: s; ptes ha
buit. et hoc ppter multa. Primo vt si fieret no
cumētūz in vna parte alteri nō cōicare t vel toti.
Secōdo vt fumositates possent p iuncturas extra
craneū expelli. Tertio vt vltus medicaminū tpe
necitatis possit ad subaz cerebri penetrare. Iste
partes cōtinuate sūt iuncturis: que vocāf adozee
.f. seratiles. nō. n. fuerūt nodatiles: qz nō debent
moueri illa ossa: s; fuerūt seratiles vt firmiorem
facerent colligatiā. et iō dētales sūt. et fuerūt du
plices. .f. vere et mēdose: mendose sunt due. .f. in
vtrōqz tēpore vna: et dicitur mēdose: qz nō pene
trant interi⁹: s; tm̄ aperitū exteri⁹. vere vō sunt
tres sicut tres sūt vētriculi. .f. coronalis facta ad
mo. iū corone. sagittalis pūpēs fm longitudi
nē ad modū sagitte vel linee. et tertio adozee. lau
da que cōtinuat craneū posteri⁹. qd ē figure lau
de. et sūt figure isti os posteri⁹. qz cerebrū poste
rius ē figure pyramidalis. q sit cā isti⁹ apparebit
in anothomia substantie cerebri posterioris. Et
ex his appet qz in gñe quinqz sunt ossa capitis. .f.
os frōtis: duo parietes cranei: os lauda: et basila
re qd statim videbis. Et ex his p; qz sit iunamē
tū cranei et partiū ei⁹. et egritudines ei⁹ sūt oium
geney. Pōt. n. pati malā cōplexionē: apostema
et solutiōem cōtinuitatis: in qua nota qz ipa ē pe
riculosa qz discoopertū ē aeri et appropinquat ex
teri⁹ alteratib⁹ et maxime si fiat in loco iunctura
rum et spāliter in loco qd dē bregma et ē pars mol
lior et gracilior que sit in craneo et tardi⁹ indurat
in pueris: et hoc ē quia ibi sit cōiunctio siue vni
duarum coniuncturarum.

De dura matre et pia.

Repedito craneo videbis duos pan
niculos sub eo. .f. durā matrē: et piā
matrē factos vt velēt cerebrū: et vt
cerebrū nō cōtāgatur a craneo qd ē
valde durū. et iō iuxta craneum ime
diate existit durā mater que solida et dura ē iuxta
cerebrū ē pia m̄: q mollis et humida ē vt nō ledat
cerebrū. Et qz in ipa cōtinēt siue contexte sūt iue
ne: qb⁹ mediātib⁹ nutrit cerebrū: et ex hoc appa
ret quare duo fuerūt panniculi. qz hoc fuit: vt ne
dur⁹ cōtāgeret cerebrū. et vt mollis nō cōtāgeret
craneū. Et est et alia cā. .f. vt si nocumētū nō cōtin
geret vni: adhuc nō cōicare cerebrū et dura m̄
magis ē alligata craneo vt suspēdit ei. et iō p ipm
siue suas pñcaces trāsmittit nervulos et ligamē

ta. h; et dura m̄ cōtinuitatē cū cerebro. vñ pene
trat per ipm diuidēs ipm per mediū in dextrū et
sinistrū vsqz ad vētriculū anteriōrē. et diuidit et
ipm in anteri⁹ et posteri⁹. Et iō diuidit anterius
cerebrū a posteriori: et fuit hoc necessariū: qz vnū
ē diuerse cōplexiōis ab alio: et sic diuidit durā m̄
ita et et pia m̄: imo magis: qz cū pia m̄ sit suslen
taculū venay nutriētū cerebri diuisa ē per cauer
nositates cerebri et nutrimentū tribuat cerebro:
sicut penetravit vsqz ad vētriculos cerebri: et
circūcirca velati sunt: vt panniculo subtilissimo
vsqz ad finē mediū. nam vētriculus posteri⁹ pā
niculo non indiguit ppter siccitatem eius respec
ctu anteriōris.

**De cerebro in hoīe. quare maius in quātita
te qz in aliquo alio aiali eiusdem quātitatis et.**

Cerebrū in hoīe maius in quātita
te qz in aliquo alio aiali eiusdem quātita
tis: qz cor h; calidius eiusdem. et i
diget ppter opationem intellectus
plurib⁹ spiritib⁹ aialib⁹. Et hoc
cerebrū duas partes h; anteriōrē et posteriōrē:
pars anteri⁹ diuisa ē fm dextz et sinistrū: et hec
diuisio appet in suba maxime cerebri: et ex conse
quēti in vētriculis: ei⁹ suba medullaris frigida et
humida diuerse ab alijs medullis: quare non ē
cōtenta: vt craneū nutrit: s; poti⁹ craneū nutri
tur: vt cōtineat cerebrū: et ei⁹ iunamētū est vt spm
vitalē siue cōplexionalē cōtempet vt fiat animaf.
Postea vō vade scindendo leuiter p mediū
donec puenias ad vētriculū anteriōrē magnū.
Et anteqz pñdes vsqz ad lacunam: nota vētri
culū eē diuisū in dextrū et sinistrū vt dixi: et parietes
h; incinde sūt descēdētes vsqz ad basim. et di
uides dextz a sinistro: et tūc statim videbis am
plitudinē vniuscuiusqz vētriculoy. I aūriōri pte
ei⁹. .f. i āgulo anteriōri locata ē fāfasia q retētua
ē spēs: a sensibilib⁹ pñcularib⁹ receptay. In an
gulo posteriōri ē imaginatiā q appbēsiua ē harū
spēs i fāfasia retētay. et eas appbēdit cōponēdo:
et diuidēdo: discernēdo hoc eē hoc. In medio vō
h⁹ ē sēsus cōis q ē appbēdēs spēs delatas a sensu
b⁹ pñcularib⁹. et iō sensitina hic terminat ad illū
locū: vt riuī ad fōtē vt videbis. Et hec oia sūt s; s;
sniāz Auic. de vtutib⁹ aialiy: et h; s; s; s; Arist.
et Gal. ibi tm̄ sit sensus cōis: q diuersimode pōt
dici et fāfasia: et imagiatiō vt als declarauī. Et ex
his pñt patere iunamēta h⁹ vētricū. qz iunamēta
sūt: vt imaginatiō fāfasiē deseruiat et sēsi cōi: et
vt oib⁹ sensitiuīs siue orgāis sensus spm tribuat
aialē vt sētiāt. Et ex his appent nocumēta que in
hoc vētriculo et cerebro āteriōri cōtingūt: qz se
pñt oēs egritudines fieri. Solo cōtinuitatis
gii

*Deo homo
animi subit
cerebri
animi omnis*

la cōplexio: q̄ si sint i p̄niculo dolorē cānt: et si to-
tū circūdat p̄niculū vocat om̄is siue dolor oual:
si mediā p̄te emigranea. P̄dōt ēt pati egritudinē
q̄ ē apostema: et si sit i p̄niculis calidū vocat sir-
sen. q̄d frequēter cōtingit si sit frigidū vocat litar-
gia. Si v̄o sit i suba cerebri pessimū ē mortiferū:
p̄dōt ēt pati egritudinē cōpositiōalē: q̄ si ē opilans
nō ex toto aut ē s̄ba vaporosa. et sic ē v̄rigo et scho-
toma: aut humoralis: et sic ē stupor paralisis: et
hm̄di. Si sit opilio ex toto aut oppilat v̄tricu-
los et subam similat v̄triculos t̄m: si v̄triculos
et subam. sic ē appoplexia. si v̄triculos t̄m sic est
epilepsia. **U**ex ē q̄ hec oppilio ē opilans alios
v̄triculos: s̄ nō tātū quātū āteriozē. Adelāco-
lia ē de ḡne cōplexionis male. an̄q̄ autē p̄cedas
ad mediū v̄triculū cōsidera intermedia inter
hūc et mediū. et sūt tria. s̄. anche. q̄ sūt sic basis h̄
anteriozis v̄triculi dextri et sinistri. et sūt de suba
cerebri ad formā et figurā anchay et a latere vni
uscuiusq̄ iter v̄triculos iā dictos ē subayna ru-
bea sāguinea. scā ad modū verm̄is oblongi siue
subterranci: ligata ligamētis et neruis alterutriq̄
q̄ ad sui elōgationē cōstringit: et claudit anchas:
et viā siue trāsītū ab anteriori ad mediū. et con-
tra. Et q̄ h̄o vult cessare a cogitāōe et sui cōsi-
deratiōe eleuat parietes: et dilatat anchas vt pos-
sit sp̄s trāsire de vno v̄triculo ad alios. et p̄pte
rea vocat v̄nis: tū qz assilatur v̄ni subiranco in
substantia et figura. et ēt i motu s̄ctino: et extēsiuo.
Post hoc descēde iseri? paulatine. et p̄tio ti-
bi occurret lacūa que ē q̄dā cōcānitas rotunda.
et oblonga: in cui? medio ē foramē tēdēs inferi?
ad palatū dyagonaliter. et ei occurrūt via directa
que a medio v̄triculo descēdūt directe ad colla-
toziū: et hec lacuna h̄z circūquaq̄z eminētias ro-
tundas magnas: factas ad sustētādū venas vel
arterias ad ascēdendū a recti mirabili ad v̄tricu-
los dictos: et iō in basi ei? apparēt glādule q̄ sunt
iuxta rete mirabile eminētes: et p̄ istā lacunā ven-
triculi anteriorēs et cerebry quātū ad medium ei?
expurgāt suas supfluitates. sed cerebry quātū ad
ptes anteriores magis expurgat suas supfluita-
tes per collatozia nariū. **H**is expeditis statim si-
bi apparet v̄triculus medi? q̄ ē sicut quedā via
et trāsītū ab anteriori ad posteriorē. et in isto loca-
ta ē virt? cogitatiua: et merito qz hec virt? opera-
tur cōponēdo sātāfiata et memorata vt ex sensa-
tis eliciat nō sensata. Itē qz ipsa ē virt? regitiua
toti? aialis. regimē āt toti? aialis cōsistit in com-
prehēsiōe p̄sitiū: memoria p̄teritorum: et p̄-
nōstificatione futurorū. Et iō debuit esse in medio
h̄z v̄tutū app̄hēsiuay et rememoratiuay. fuit ēt
in medio h̄z v̄triculorū vt sit v̄tus ei? i directo

ad cor: eo q̄ v̄tus ei? ē v̄t? imediate deservies i-
tellectū: quare debuit ēē i medio v̄trico: p̄ istū
p̄cedēdo tibi appebit v̄tricul? posterior q̄ ē in ce-
rebro posteriori situat? et locat?: et hoc cerebry est
velatū et distinctū a p̄tio duob? p̄niculis iāz di-
ctis. qz hoc ē molle. s̄. anteri? et posteri? durum.
Istud cerebry posteri? ē locatū: qz ē principiū nu-
che. et qz ē principiū plurimū neruorū motiuorū.
Adot? āt sit p̄ neruos motiuos q̄ q̄to duriores
tāto fortiores sūt. Istud cerebry ē figure pirami-
dalis: qz v̄triculus locat? i eo: ēt figure pirami-
dalis: et cā quare illi? figure ē v̄triculus posteri-
or ē: qz p̄ p̄te inferiorē ei? q̄ ē basis eius d̄z recipe
et iō d̄z h̄ere latitudinē. p̄ partē supiozē d̄z cōtine-
re: et iō acumē et stricturā d̄z h̄ere in cacumine: qz
sp̄s meli? reseruāt in stricto loco q̄ in amplo: et
iō fuit talis figure. Et ex his p̄z q̄ opatio siue in-
uamentū istū? cerebri posterioris: qz v̄nū ē vt sit
principiū motiuorū et nuche. Aliud ē vt sit in-
v̄tutis memoratiue. Et ex hoc p̄z q̄ passio p̄pria
huic ē q̄n lesa ē memoria sicut q̄n lesa ē cogitati-
ua. Egritudo p̄pria ē v̄triculo medio: et q̄n le-
sa ē imaginatiua passio ē in v̄triculo anteriori: si-
cut q̄n passio ē cōicās toti cerebro oēs lese sūt vir-
tutes: et opatiōes h̄z virtutū oium. S̄z tu dicēs
q̄ ē cā q̄ v̄triculus medi? nō h̄uit cerebri medi-
um distinctū sicut alij v̄triculi. dicēdū qz cā fuit:
qz iste v̄triculus ē sicut via et trāsītū istorū aliorū
duorū: et iō nō d̄z ēē distinct? ab eis s̄m cerebry:
et hoc de anothomia cerebri etē.

De eleuatiōe cerebri quid inde apparebit.

Is expeditis op̄z eleuare cerebry leti-
ter: ita vt nō r̄spad aliquis neru? et inci-
pe eleuare a p̄te anteriori: et tūc statim
tibi apparebūt due carūcule siles ca-
pitibus mammillay: et in suba appent siles sube
cerebri: et ideo a medullare suba sūt orze: velate
subtilissimo panniculo: qui dicitur pia mater: et
ideo fragiles sunt satis: quia non debebant i ho-
mine extra penetrare: et hoc: quia cerebry ex odo-
ribus confortatur et fortificatur: quia cerebrum ē
complexionis frigide et humide excedēt odor
autem cum sit fumalis enaporatio: vel non sit si-
ne fumali enaporatione habet ericcare et calefa-
cere quare remittere habet lapsum cerebri: et iō
ipsum habet iuuare: quare non ordinauit vt nō
elongaretur a cerebro: sed intra cranium rema-
nerent: in cōcāuitate emūctorij siue collatozij na-
riū et p̄ porositates ossis nariū recipiūt vapores:
et odores resp̄ctant vsqz ad v̄triculū āteriozē ce-
rebri: p̄cedēdo postea et videbis neruos duos maio-
res: q̄ sūt i corpe n̄fo vocatos opticos: quorū ori-
go ē a s̄ba cerebri: et si b̄n p̄cedebas: videbis q̄ cō

Minuata sūt cerebri sbe in vētriculis āterioribus: et
 extra pāniculū piā matrē cerebri āteq̄ crāneum
 egrediant cōiūgnit: qz adiuicē applicant: vt qz
 cruciant exites pforati i loco cruciatiōis et vni-
 nis ipoz: vt eis fiat vn^o loc^o cōis: vt spēs vni^o rei
 recepta a duob^o oculis et delata p duos nervos
 ad vnitatē redeat: vt vna res non videātur due:
 s; vna sic d;: et post cruciatiōē eoz egrediūt crā-
 neū: et qlibet eoz ad ppiū venit oculū: cui^o ano-
 thomia: postea declarabit. Post illos eleua tm
 cerebri s; medietatē eius et videbis scōz par ner-
 uoz sbriliū et duoz: q vadūt ad oculos ad mouē-
 dū ipos motu volūtario. Postea ē itū par ner-
 uoz cui^o vna ps vadūt ad mēbra faciei ad dādū et
 sēsū et motū volūtariū: et alia ps ei^o admiscec q̄-
 to pari: et istud q̄rtū par sit cū eo qd ei admiscec ex
 itio pari descendit iseri^o ad loca dyasfragnatis: et
 dat sēsū mēbris iseriorib^o et viscerib^o. Et isti ve-
 niūt ad stōachū: et ex eis oriunt reuerfui: quoz in
 uamēta sūt dca supza: et isti p̄mi nervi sūt vocis.
 Postea sūt nervi q̄nti paris qvadūt ad os petro-
 sū: qd ē i radice atris: et ei^o foramē p pāniculū cō-
 tertū ex filis hoz nernoz: et sic sūt instr; auditus.
 Postea sūt nervi viginti paris sbriles qvadūt ad
 palatū ad dādū sēsū palato. Ultio ē septimū par
 nernoz q vadūt ad lignā ad dādū sēsū gustus et
 motū ligue. Et ex his pcedēdo eleua totū cerebz
 et tūc appebūt duo pānicli iseriores exites supza
 os basilare qd ē basis et sūdamētū cerebri: et toti^o
 capitis: et tūc eleua hos pāniculos duos ab osse:
 et i medio basilaris i directo collatoz iuenies re-
 te mirabile: cōtextū textura fortissima: et miracu-
 lose duplicata vel multiplicata ex arterijs sbrilif-
 simis: adiuicē p̄teritis q sūt rami arteriaz apople-
 ticaz: ascendētū: et i isto reti siue in venis isti^o retis
 cōtiet spūs vital ascendēs a corde ad cerebz: ad
 hoc vt fiat aialis: et q spūs hic melius alterat di-
 uisus ad mima: et tūc marie diuidit ad mima: qm
 ē cōtēt^o i arterijs puissimis et sbrilifsimis: id istud
 rete fuit cōtētū ex venulis siue arterijs mimis et
 subtilifsimis: vt spūs i eis cōtēt^o a cerebro facit
 alteret: et tēpaturus ad formā aialis spūs cōuer-
 tet: s; formā pfectiorē acgrā in vētriculis cere-
 bri: sic sāguis i vētricul^o cordis: et hec ē vna ex cāis
 quare rete mirabile fuit p̄latū sub cerebro vt po-
 nit Gal. x. de iuuamētis: et libro de vtilitate pul-
 sus. Est et alia cā: qz mēbrū hoc ē dignuz multa
 custodia: quare ipm natura locauit in loco tutissi-
 mo et forte et hoc fecit natura: vt ex vaporibus ci-
 hoz et potuū cōdēlatis a cōplexione cerebri et ca-
 dentib^o deorsū: vt aliqua oppilatio ad tēpus fie-
 ret in hoc reti mirabili ex qua oppilatione causat
 sonus: et istud rete sustētat due carnes glādose fa-

ete principaliter ad ipsū sustētādum duas venas
 ascendentes ad cerebrum et duas arterias ascen-
 dentes ad ventriculos cerebri.

De osis quod durius est ceteris basilatione.

Post hec oia videbis os basilare qd du-
 rius est ceteris: qz debet esse basis et fū-
 damentum et sustentaculū omniū alio-
 rum qd aut debet alia sustentare debet
 esse durū. Durum fuit et vt a superfluitatib^o
 bus submittitur non putrefiat: sed putrefactioni
 resistant. Istud os diuisum est in ossa patrosa na-
 rium: et oculoꝝ et ossa duo lateralia: que vocan-
 tur ossa paris: et sic sunt quinqz: et hoc melius di-
 scernes si decoques tm: tamen est q ossa narium
 sunt multum cauernosa porosa. vt superfluitates
 possunt descendere et vapor subiectus odori ascē-
 dere ad cerebz: postea scinde alterutrāqz ossa
 oculoꝝ: et videbis locū oculi et colligatiā ei^o cū
 nervo optico: et colligantiā eius cū nervis motus
 oculi. apparet et locus eius: qz nō ē positus mul-
 tū in pfundo: qz d; recipere spēs in medio exis-
 tes: nō eminet et multū extra faciē: ne ab extero-
 rib^o ledat cū eos hēat valde molles et passibiles
 et id ad eius siue eoz tutelā in hōie natura ordina-
 uit supcilia vt a reb^o descendētib^o custodiāt. et pal-
 pebras: vt a reb^o iterius occurrētib^o et custodian-
 tur. ordinauit et tuberositatē marillaz: vt custo-
 dian^o a reb^o ab inferiorib^o ascendētibus et a latere
 obuiātib^o: sicut ab alio latere obuiāt nares.

De oculoꝝ tunicis etc.

In oculo aut sunt. vij. tunice: et tres
 humores. tunicas videbis diuiden-
 do oculum in duas partes: plane et
 leuiter: scz in anteriore et posteriore.
 Et in anteriori sūt quatuor tunice:
 quar tres continuant et correspondent tribus tuni-
 cis intrisecis: qz vni illaz. s. corneae nō continuat
 aliqua in pfundo siue iteri^o. sicut igit prima ē cor-
 nea: que dicit cornea: qz assimilata cornu in sba et
 colore que trāsparens ē: et fuit trāsparens q̄tm ad
 colorē vt nullius esset coloris: ne impediret rece-
 ptionē ois coloris: fuit et substantie solide: qz reb^o
 exteriorib^o ē ppingissima. Scda ē cōiūctiua qz p̄-
 ter corneam exterius est coniungens et velans et
 cooperiens totum oculum: et hūic in parte poste-
 riori siue interiori est sclerotica continuata cū ea
 et interius circūdans totum oculū: postea subiu-
 ctina in pte anteriori ē vnea dicta sic: qz simulat
 medio folliculo graui vne nigre i cui^o medio ver-
 sus corneā ē foramē qd d; pupilla: scā vt spēs visi-
 bilis possit puenire vsqz ad cristallinā: et nō spedi-
 atur ppter obscuritatē vnee: et cā quare nō fuit to-
 tus discooptus hac tūica vnea ē triplex: vna ē qz

ab ea suo colore viridi et piceo siue azuro d'fortat
 spm visiuu cu sint mediu inter extremos colores.
 Secda ca e: qz nimis si ipsa no eet sps visu a luce
 exteriori resolveret. Et io vt staret vnit' i vno lo
 co idirecto cristallio fuit hec tunica hns vnu fora
 me qd forame pupilla vocatur: et io contigit q si
 hoc forame dilatat a natura: vel afr q ipedit vi
 sus: et magis ipedit q si strigat a natura. Tertia
 ca e: qz ois sps rei q videt puenit ad oculu i figu
 ra pyramidale: cui' basis e res visa: et ei' con' est
 oculus siue ei' agulus e in cristallia: quare opz q
 hoc forame sit strictu. of vnea: qz hec tunica p'iet
 hnoze vne gnatu ad humectadu oculu: ad hoc
 vt sit mediu istrifecu receptiuu sps: et qz tale me
 diu no pot ee nisi aeris vel aque a dno et aer non
 pot ibi cōseruari: io no fuit ibi aer: s; aqua. Itē qz
 illuc currit sps visibilis aeris a dno: et hic hnoze
 cōtinet in vnea vt phibeat cristallina appropin
 quare aeri exteriori: et vt corneam faciat distare a
 cristallia: et vt forame pupille stet dilatatu: et ppte
 rea egredit forame vne et itumescit cornea. Et
 io contigit q in appropinquatib' morti cu ericetur
 hic hnoze q cornea cadit et applanatur. Et tuc a vul
 garib' of q appet tela an oculos: et signu ifalli
 bile mortis. Eōtingit et ppter ei' ericatione cō
 strictio pupille: et ia potuisti videre noticia passio
 ni que occulte sut: que sut i oculo rone hui' vne
 nisi q restat aliud dicere de catarata. Catarata
 at fit qsi vapor gnatu aut descendit a cerebro aut
 ascendit a stomacho et puenit idirecto pupille ad
 hnoze huc existens iter cristallina et pupilla ipedit
 receptione sps. Et qz hic vapor i principio e mo
 bil' sps representat cu motu. Itē cu de se sit colo
 rat' mouet cristallina in suu colore: et cu sps cō
 fuerit ee rei extrisece q mouet visu indicat vt
 visua res exterius ee motas: et io indicat muscas
 aut cimices vel formicas sup pite abulare. Post
 hea vo hic vapor i aqua cōuertit: q cōdesat et i ca
 tarata trāsit cōfirmata: q si tota pupilla cooperi
 at phibz oino visu. si at no oppilat ex toto aut ex
 stit a latere foramis aut in medio. Si a latere di
 minuta videt et iudicat re. Si vo i medio sit indi
 cat re et pforata: qz pte qua videre no pot iudicat
 ee forame. Et ex his nota modu curatois catarata
 et cōfirmate: q fit p manuale opationes: qn fit: qz
 ista catarata penit' extrahat: qz anq possit attra
 hi egrediet tot' hnoze albigine: s; hoc fit: qz acuz
 iponit pforado cornea lōge a pupilla: et p'fudat
 oblique cornea: donec sit idirecto pupille: postea
 ducit acu ad locu cataracte vel aque cōdesate: et
 tuc ipaz ipellit infra ad locu ifimū: et tuc cu suffo
 catioe: et alijs reb' phibet ipsa reascēdere: et io ta
 le actu no vocat cataracte curatiu: s; vocat aba
 tere. i. deprimere cataracta: et sic appet tibi quar

*quomodo
 gnatu
 curata?*

ta tunica: que d' vnea cu ista in pte posteriori seu i
 teriori oculi e tunica qnta que d' secundina: vel qz
 scda e a scleritica: vel qz secundine assitata. Post
 istas e tunica aranea circūdas cristallina versus
 pte anteriorē: cu in pte posteriori cōtinuatur tuni
 ca retina: et in medio istorum continetur humor
 vitre' et i medio ei' e hnoze cristallin' rotundus si
 ue figure spherice cu quadā planicie i pte anteriori:
 et hic hnoze e magis versus partē anteriorē q hnoze
 vitre' i quo locat: et io hic hnoze fact' e ad cristal
 linā locadu: et ad ipsam nutriendū. Et ex his cō
 pleta est anothomia oculi.

De loco aurium in capite etc.

His expeditis videbis aure posi
 ta a latere capitis: qz son' perci
 pit' et a dextris et a sinistris: et an' et
 retro: et sursum et deorsum. Et io in
 istis illi' potuit locari i dextra et
 sinistra. no aut i parte anteriori: qz
 ibi erat ista alioz sensu. Auris at fuit figure ro
 tunde i hōe vel circularis: vt eet plimū capacis
 ma: et cartilaginosa. Cartilaginosa at fuit: vt eet ad
 alteratib' extrisece' tuta. Et vt eet sonora cui' fo
 ramē e lōgu terminatū ad os petrosū i cui' caui
 tate e sps plātat' q e iplātat': q e istis audit': et
 ei' forame vel cauenositates coopit pānicul' s; b
 tilis p'ert' ex villis neruoz audit' iā supradictoz
 vt hic e. Ossa at alia q sut infra basillare: si bñ ad
 sensū appet nisi ossa illa decoqnt: s; p'p' pen' dimit
 tere p'ueit: vtz e q de mādibular' ossib' potes vi
 dere p'icipiū et finē. Incipit. n. a cōmūtura siue
 adorea q e iter cranē et basillare i loco q e i sine
 supelij et frōtis: et pcedit vsus pte posteriorē iuxta
 os petrosū et auriculā terminat: aut ad dētes:
 quoq' anothomia supra dixi.

De diuisione totius corporis etc.

Capite expedito diuide fm lōgitudinē
 totū corp' i duas ptes: scipiens a collo
 vsqz ad caudā vt tibi p'io occurrit col
 lū scm p'p' pulmonē et tracheā arteriā
 i aialib' respiratib': i quo sut septē spōdiles: et he
 spōdiles sut graciles: et subtiliores alijs: qz ab alijs
 dnt sustētari et portari: delatū at d'z ee leui' defere
 te: s; n. sint subtiliores alijs forame hnt mai': qz
 nucha e grossior i collo q i aliq' pte spōdiliū: qz
 ibi e p'icipiū ei': et qz sut graciles he spōdiles sue
 rūt dure et firmē cōtinuate vt no accidat disloca
 tio et lesio ab obuiatib' extrisece'. Post istos sut
 spōdiles costarū q sut. xij. sic sut coste. xij. septē ve
 re et .v. mēdose. Postea sut spōdiles renū q sut
 v. et sut valde grosse et magne cu sint sic fūdamētū
 et sustētantū oīuz aliaz et basis: postea se spōdiles
 aliqñ q se iplacatura: q e a dorso ad caudā: et se tres
 miores p'dictis: qz d'z d'itari cu ossib' siue so'dili

bas eande que sūt pue: vltimo sūt spōdiles ean-
de verū ē qđ hic debes notare dñas hāz spōdi-
lū: qđ sūt in foraminib⁹ eoz p qđ trāsēūt pua ner-
uoz: ⁊ diuersitates ēt eoz in alijs siue additāmē-
tis siue simentis vt noiat Auic. Szbe diuersita-
tes magis sūt note in corpe decocto vel perfecte
ericcato: ⁊ id nō cures: sed forte als faciā anotho-
miā in tali: ⁊ scribā qđ ad sensū videbo: vt pposui
a pncipio: in quolibet tñ spōdili ē nucha que ē me-
dulla sūis sbe cerebri: nisi qđ viscosior ē ⁊ solidior
facta vt ab ipsa tribuat sensus ⁊ motus toti cozpi
a capite inferi⁹: ⁊ qđ orta ē a cerebro diuisio sū de
dextrū ⁊ sinistrū: hinc ē qđ in superficie eius appet silū
diuidēs eā per mediū: scz dextrū ⁊ sinistrū tñ non
penetrat hec diuisio vel sepatio sū pfundum: qđ
nucha ē orta a pte posteriori cerebri: que nō ē de-
pssa sū pfundū: ⁊ ex hac diuisione sine sepatioe
nuche tibi pōt appere cā quare oppilatio pōt cō-
tingere in media pte nuche: ⁊ nō erit in alia pte:
⁊ ideo palpis pōt in vna parte vt dextra vel sin-
stra cōtingere ⁊ nō in alia. A nucha asit in quali-
bet spōdili oritur vnū par neruoz qui vadunt ad
dandū sensus ⁊ motū mēbris determinatis. Que
aut sūt membra ad que pueniūt nerui illi nō pōt
bene in tali anothomia videri: sed oporteret ani-
mal liquefieri in aqua pluuiali: ⁊ hoc non spectat
ad p̄sens: ⁊ si vis hec mēbra cognoscere lege in
prima fen. primi cañ. sūma scđa caplo de anotho-
mia neruoz ortoz a nucha: ⁊ qđ spōdiles sūt. rrr.
paria: neruozum sunt. rrr. paria: ⁊ qđ a cauda ori-
tur vnū erunt. rrrj. paria.

De excortiatione brachiorum ⁊ pedum ꝛc.

AIs expeditis excortica brachiū ⁊ pe-
dē: ⁊ incipe a brachio ⁊ excortica le-
uiter: vt videas venas supradictas:
que veniūt ad curuaturā brachij: ⁊
tunc videbis venā supradictā: que penetrat per
subassella ad brachiū: ⁊ pcedit p domesticā par-
tē brachij: ⁊ in parte inferiori cubiti apparet: ⁊ vo-
catur basilica. Et in superiori parte cubiti est ce-
phalica: que euacuat a capite: et ad brachium
venit supra furculā: ⁊ oritur a vena ascendente ad
caput: vt supra dixi. Et in medio istarum est
vnus ramus continuatus in curuatura brachij
cū ambabus: ⁊ hec vocat media: qđ media ē: vt
alio noie vocatur cōis: quelibet tñ hāz duaz p-
cedit vltorius vsqz ad manū ⁊ in siluestri pte ma-
nus appent: ⁊ illa que ē iter auricularē ⁊ ānularē
dicif sylen ⁊ rīdet basilice. Que vō ē inter polli-
cē ⁊ indicez dicif saluatella ⁊ fleubotomat loco
cephalice. Que vō est in medio dicif funis bra-
chij ⁊ retinet locum cōis siue basilice post venas
muculos multos notabis ⁊ chordas multas ma-

gnas ⁊ grossas quarū anothomiā pfectam in ta-
li corpe nō labores iuenire: sed in corpe eric-
cato ad solē per triēniū vt als mōstrauit ⁊ numez
eoz pfecte declarauit ⁊ anothomiā talū: ⁊ muscu-
lozū brachij ⁊ man⁹ ⁊ pedū scripsi in lectura quā
feci sup primo scđo ⁊ tertio ⁊ quarto de iuuamē-
tis. Eleua igiē carnositatē totā vsqz ad ossa: ⁊ pū-
mo iuenies os qđ vocat adiutorū: verū est tñ qđ
supra dorsum siue pectus a latere posteriori ē spa-
tula habēs figurā sūem ad modū spatule lignee:
qđ os latū ē sferius: vt pect⁹ ⁊ costas nō ipedit:
strictū vō est supius vt adiutorio cōfirmet: ⁊ ideo
in eius extremo supiori hz aliquā cōcauitatē sup-
ficialē ad modū cōcauitatis rotūde: in qua vt re-
uoluat adiutorū situata est extremitas rotunda
adiutorij. cui⁹ caput primū ē rotūdū locatū i pū-
de ossis spatule: postea in medio obliquat versus
domesticā pte vt plicatio ⁊ amplexio rerū sit pos-
sibilior. Extremū aut hz quasi duas eminentias:
qđ duob⁹ focilib⁹ dz cōiungi: ⁊ in medio pū emi-
nētā habentiū hz magis supra quādā cōcauita-
tem in quā ingreditur extremitas focalis inferio-
ris: que facta est ad modum instrumenti hauriē-
di aquā: vt firmior sit coniunctio ⁊ colligātia: ⁊ id
dislocatio raro ⁊ difficulter fit in hac iūctura. Et
quando fit raro est qđ bene possit restaurari: ⁊ fo-
cile inferius est longius superior: qđ cōuenienti⁹
ē qđ illud qđ sustentat alterum sit longius: ⁊ ma-
ius: eo qđ sustentatur: ambo tñ cōueniunt: qđ sunt
grossiora in extremis qđ in medio: qđ ab extremis
debent oriri ligamenta: ⁊ iuncture: ⁊ in medio de-
bent situari muscoli: ⁊ focile superius non pcedit
directe: sicut inferius: vt sit eā complicatiōis ma-
nus ⁊ brachij: post ista duo focilia ē raseta: cuius
ossa fuerunt purificata: vt possit manus in planta
eius plicari ⁊ cōtrahi ad cōtinendū res fluidas ⁊
currētes: ⁊ fuerunt ossa eius octo in dnabus acie-
bus: in qualibet acie quatuor. postea sunt ossa pe-
ctinis denotata sic a forma ⁊ figura pectinis: ⁊ sic
sunt quatuor: que corespōdent quatuor digitis:
nam pollici non respondet aliquod os pectinis
qđ pollex non est in eadez acie cū alijs digitis: po-
stea sunt digiti gnqz in quozū quocunqz videbis
carnem in pte domestica vt possit complicari ad
capiendum: ⁊ ex duricie ossium eozum nō ledant
ppter frictionem. A lateribus ēt eozum ē mul-
ta caro vt iter ipsos cōplicatos non accidat va-
cuitas aliqua. Ex parte vō siluestri non est tanta
multitudo carnis: qđ digiti non cōiunguntur ver-
sus partem siluestrem. Post carnē vō sūt chor-
de quarū vnaqueqz ppria ad ppriā venit iūcturā
⁊ illa qđ ad supiorē venit iūcturā ingreditur per
mediū inferioris chorde: qđ egitare eam nō pōt:

vt sit tuta a nociuis: et ppter hoc supior magis est pfundior iferiori: qz loquus bz pcedere. Itē non eqtat eā ne tumor etieptitudo fiat i digitis: nō aut pcedit in aliquo laterū: qz ossi pprio dz cōiungi i medio directe: nō a latere.

De esse ossium et quibus in locis dirigunt etc. **L**timo aut deueniemus ad ossa q̄ sūt fūdamēta toti⁹ et supportātia oia: et sūt ossa iferiora: an̄ tñ q̄ ad ossa peruēnia mus excozia cutē subtilissime vt iuenias venas duas descēdētes: que ramificate sunt a trāco vene chilis descēdētes: que qñ erit in fine spōdiliū renū mūdificat in duos ramos: quoz vnus trāsbīt ad tibiā dextrā: et alter ad sinistrāz qd̄ pōt videre ad sensum: et eodē mō ramificatur arteria descēdēs: postea qlibz illoz tūicoz ramificat in duos magnos ramos: quoz vn⁹ directe descēdit p domesticā pte tibiē vsqz ad digitos pedis: et hec vocat saphena: q̄ ppter directionē suā fleubotomata euacuat a mēbris naturalibus et genitalib⁹: vt a matrice renib⁹ testiculis: et hmōi et appet supra genu et ifra supra cauculā: et ifra in calcaneo: et appet in pectine pedis: alius ramus obliquat et igredit iuncta iuncturā scie: et iō vocat sciatica: et ppter obliquationēz quā bz circa has iūcturas fleubotomata magis euacuat i passiōibus iūcturaz: et appet in oibus predictis locis. In pte tñ siluestri: postea eleua musculos et chordeas: et vide ossa. Et primū ē os femozil supra qd̄ fabricati sūt spōdiles dorzi: et p̄ns totū corpus. In pte iferiori bz p̄side quādā: in cuius cōcauitate locata ē extremitas rotūda cāne core q̄ vertebriū vocat: et in medio aboz in pte iteriori ē qd̄dā ligamētū qd̄ alio noie pōt vocari vertebriū: et qñ hoc vel primū refilit foras: tūc necesse ē hōiez elaudicare: qz crus hoc elongat et firmari nō pōt nec totū pōt bñ supportari: necesse ē vt crus tabescat: qz vene que pertrāscūt iferi⁹ p opp̄sionē: et obliquationē quodāmō oppilātur: licz nō pfecte et iūctura hec istoz ossium vocat scia: vnde dolor eius vocat sciaticus: postea videbis os qd̄ noiat eānā core qd̄ ē mai⁹ ossib⁹: que sint in corpe: qz dz eē sustētamētū totius corpis: qd̄ cōcauitatez habuit magnā: vt esset lene: et vt multū medullaz retineret: et qz melius sustētare pōt qñ nō stat ppēdiculariter: sed qñ fm extrema plicatū est versus domesticā: et in medio plicatū ē et cōnerū: hinc est qd̄ nō ē rectū oīno: sed fm modū dictū post ipsuz in iūctura genu sunt duo focilia tibiē versus tñ ptem anteriore in iūctura illa ē os qd̄ vocat patella factū ad modū patelle vt iūctura sit fortior facta ex ligamētis ac si p nodū fuisset ligata: et focile maius est in domestico et grossius: qz illud bz

magis onus corpis sustētare: minus aut et subtilius est in pte siluestri nō pueniens ad iūcturaz: qz factū ē tñ vt sit appodiamētū maioris. Post ista duo focilia ē os cui ista cōtinuātur p iūcturaz cayb siue caucule noiate ab offe illo quod cayb notat: et est os calcanei fabricatū de p̄suz et grossū quadrāgulatū: vt possit bene figi et figere totū: et ppter fixationē bonā et vt quādo figit cutim ad terram nō atterat. natura cutim grossā callosā multa sub ipso posuit. Postea ē nauiculare qd̄ est factū ad modū nauicule quadrāgulare oblongum. Postea ē raseta pedis qd̄ cōpositū est ex tribus ossib⁹: nō ex octo sicut raseta man⁹: qz pes nō dz ita pluribus motibus moueri ad aliq̄ retinēdūz vt manus: sed ppter fixationē habuit tñ tria. Postea ē pectē qd̄ cōpositū ē ex quinqz: qz pollex positus est in eadē parte cū alijs: post hec sunt ossa digitoz quatuordecim: qz qlibet eoz digitoz bz tria ossa: et pollex bz duo: et tūc erūt ossa pedis .xxviij. Quot aut et q sūt muscoli et chorde magis pōt videri i hōie ericcato q̄ receter suspenso: sicut als declarau ad sensū: qñ legi libz de iuamētis mēbroz tñ: tñ scias qz chorde extēdētes digitos pedis oriunt a musculis q sūt in tibia in pte siluestri sed contrahētes digitos oriūtur a musculis: qui sunt in plāta pedis: nam pars inferior pedis fuit carnosa multū ppterea vt pes magis figeret et cutis ab ossibus ad terrā nō alteret: et iō in plāta pedū rōnabiliter muscoli cōtrahentes digitos fuerūt locati: sed extendentes digitos nō potuerunt locari in parte superiori: qz ps supior dz eē ex carnata ne aggrauet pedem.

Finis.

Hec Anotomia fuit emendata ab erimio artium: et medicine doctore. d. magistro Petro Andrea Dorsiano de Imola in almo studio Bononie cyrurgiam legente coadiuantibus magistro Joanne Jacobo cararia de bureto. Et magistro antonio Frascaria Januēsi cyrurgie studētibus. Impressuz Venetijs per Joannez et Gregoruz de Gregorijs fratres. Anno dñi. M. dccc. lxx. die .xv. octobris.

Recepta de floribus...
Recepta de balsamis... et de semine...
...que de...
...que de...

FENICULVS: uerbena: rosa: Helidonia: zuta: **¶**

EX HIS: Et: aqua: que: Lumen: reddit: acuta: **¶**

35
does not belong to book

Yom...

m?

EX HIC ET CUM...
EDMUNDUS...
... ..

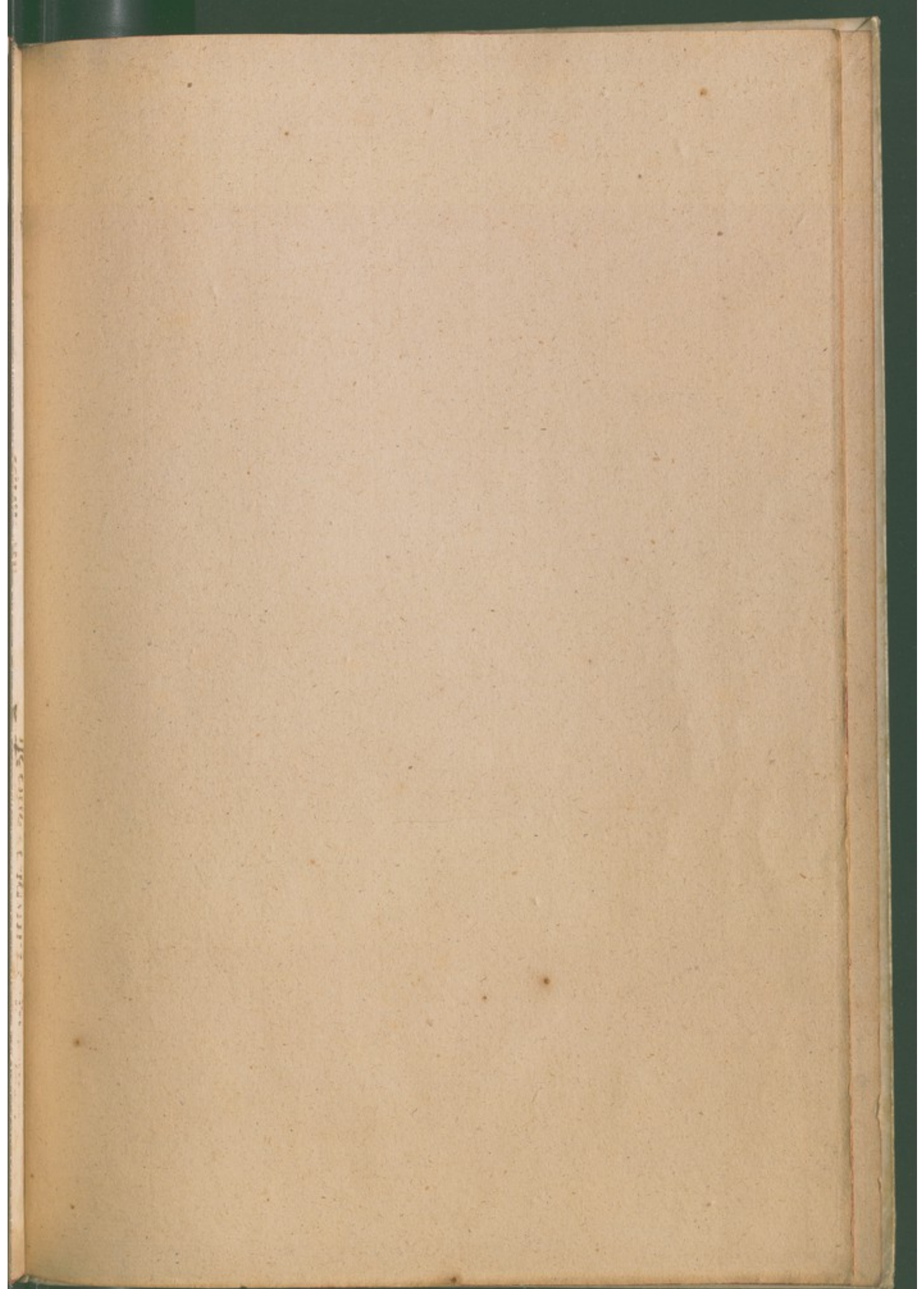
Preserve

...

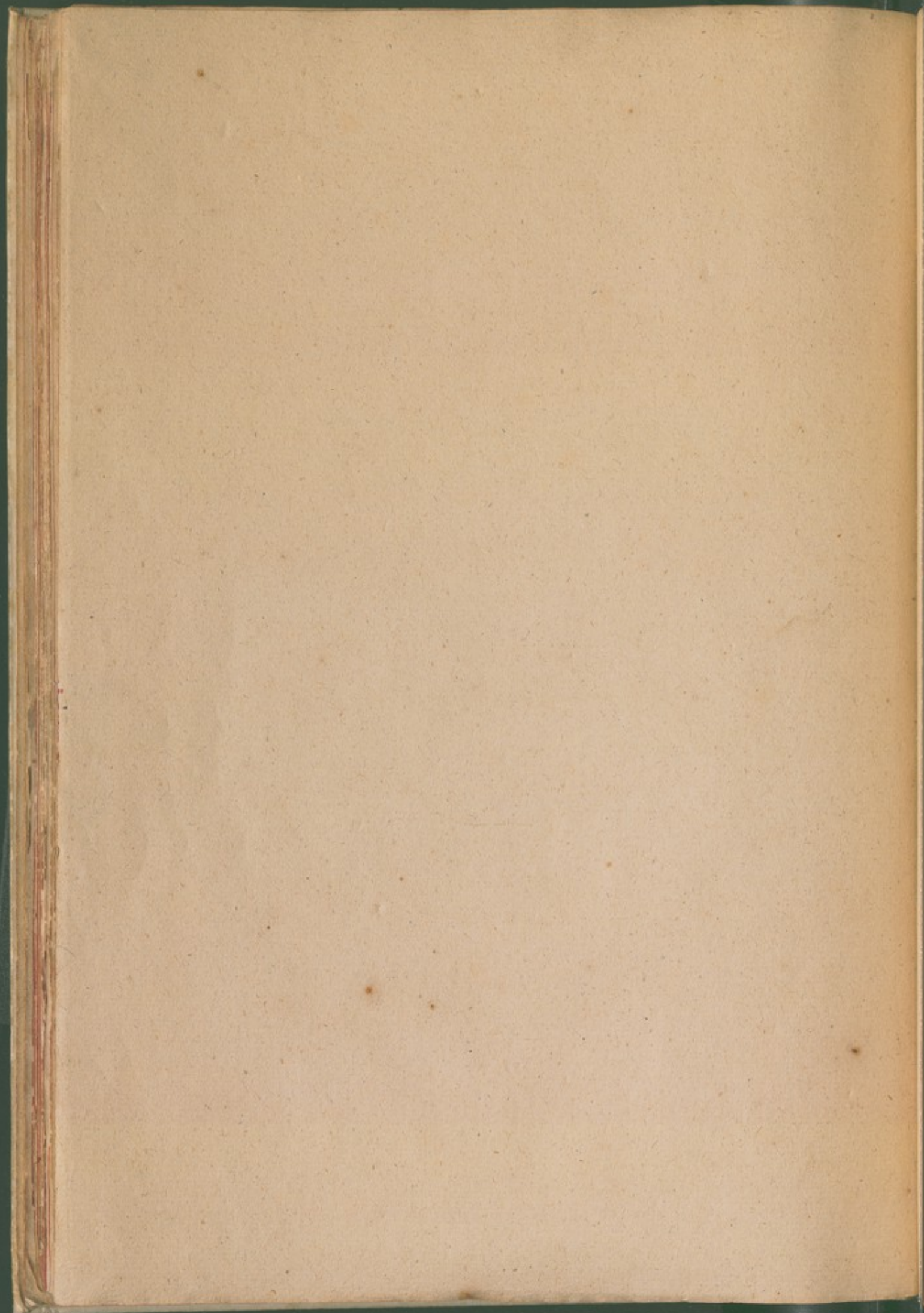
...

...

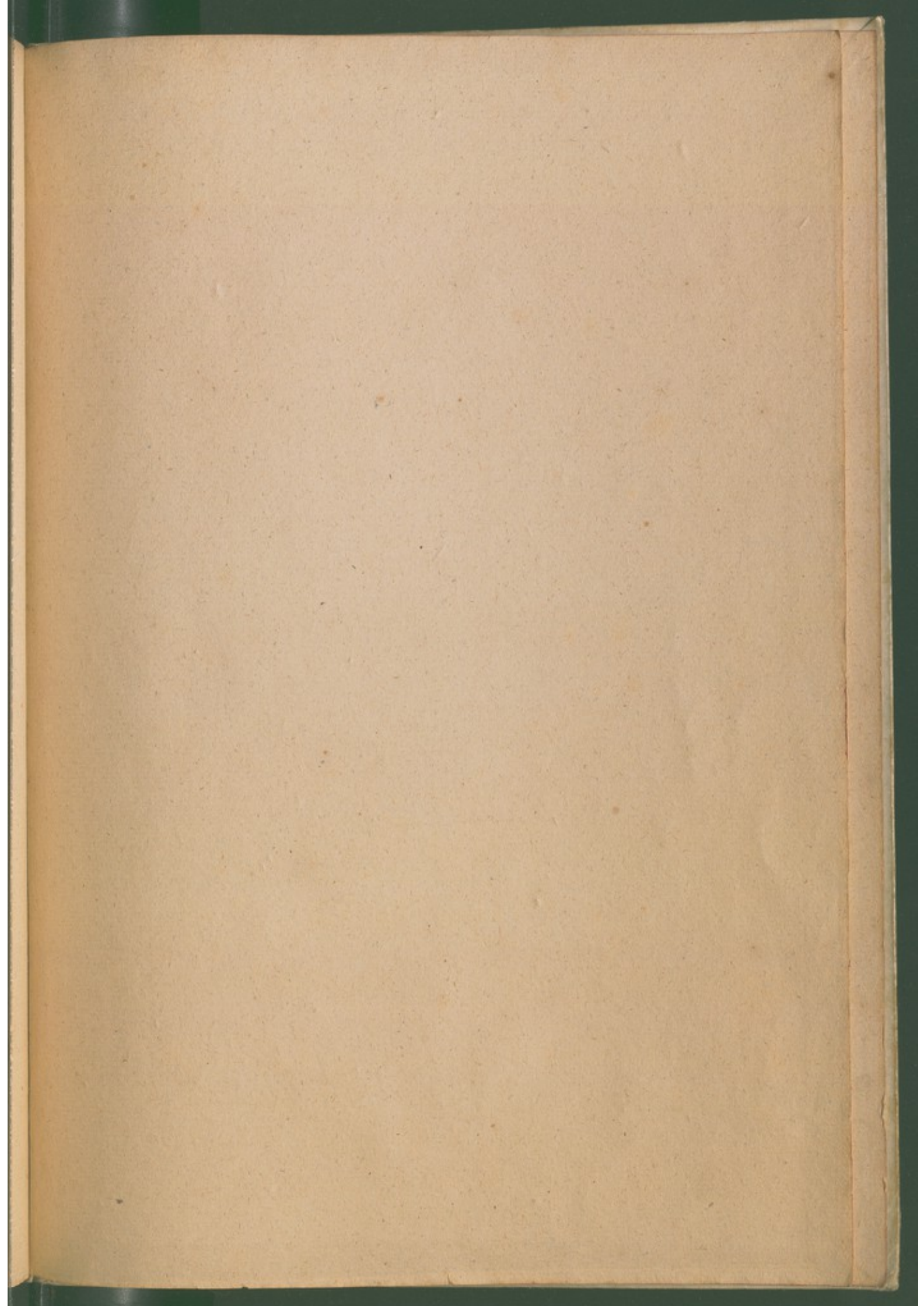

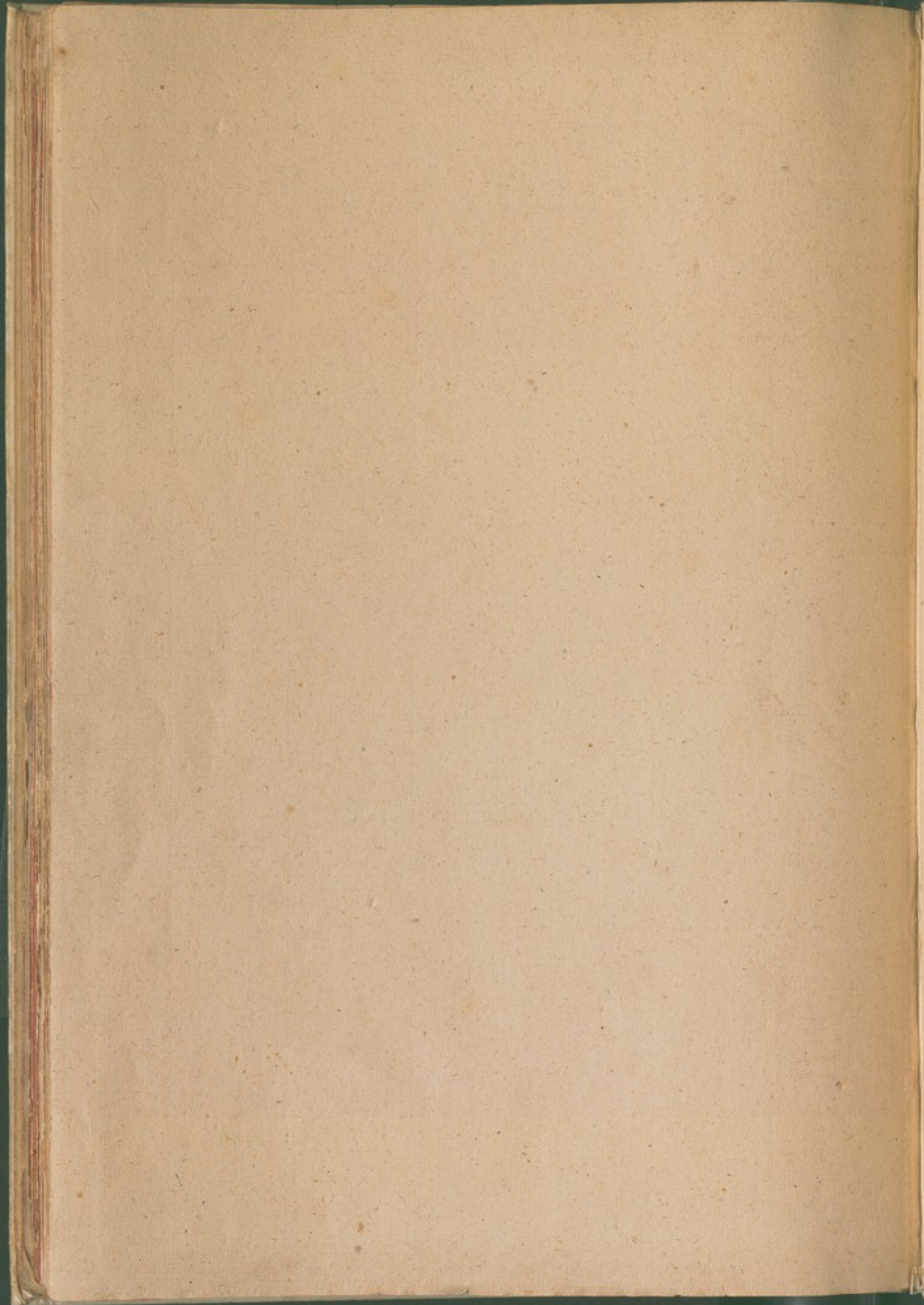

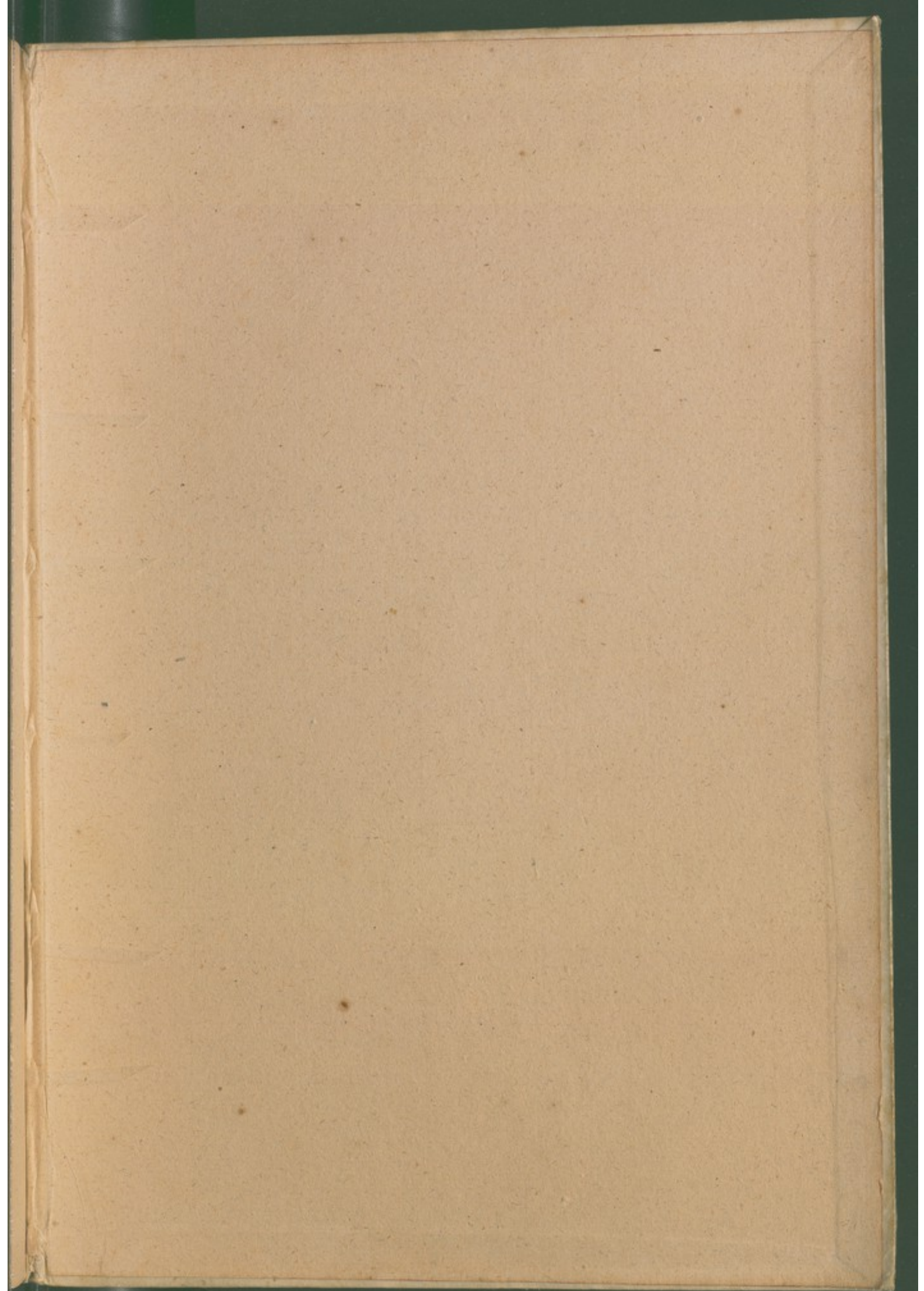

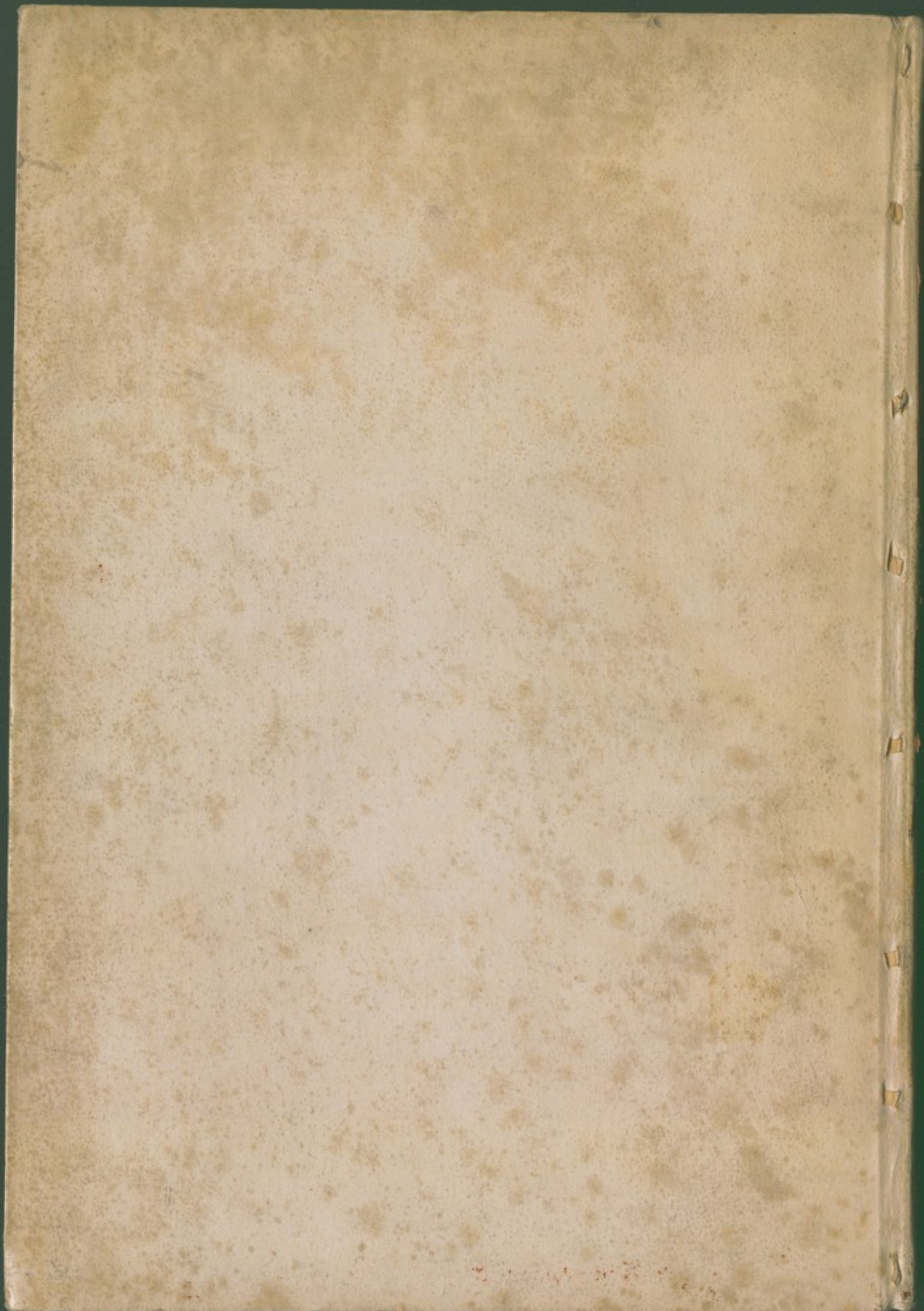

FASCICULUS MEDICINÆ - VENET. 1496

70

